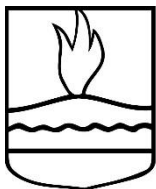

Kommunfullmäktige

kallas härmed till sammanträde **torsdagen den 6 november 2025 kl. 19:00**
på Gamla Real för att behandla följande ärenden:

Mellan Kl. 18:00 & 19:00 är det politikercafé. Vi gästas av Dalslands miljö- och energikontor som kommer att ha ett föredrag om tillsyn – enskilda avlopp. I samband med detta kommer det finnas fika för såväl politiker som allmänhet.

Ärende	Föredragande/Besök
1. Taxor och avgifter 2026 - Dals-Eds kommun Dnr KS-2025-000228 043	
2. Budgetuppföljning 2025 - Dals-Eds kommun tertial 2 Dnr KS-2025-000138 042	
3. Budget och mål 2026 plan 2027-2028 Dnr KS-2025-000092 041	
4. Riktlinjer kläder och skor i tjänsten Dnr KS-2024-000291 026	
5. Resepolicy Dals-Eds kommun Dnr KS-2025-000258 020	
6. Policy och riktlinje mot mutor, jäv och otillåten påverkan Dnr KS-2025-000139 003	
7. Äskande av medel till öppnande av SÄBO-platser på Edsgärdet Dnr KS-2025-000281 040	
8. Äskande om att initiera ett projekt för anläggning av en multiplan vid Hagaskolans skolgård Dnr KS-2025-000282 040 <i>Kompletterande handlingar tillkommer senare</i>	

Ärende

Föredragande/Besök

9. KDG:s utredning av för- och nackdelar med att gå från förbundslösning till avtalslösning avseende Dalslands miljö- och energiförbund.
Dnr KS-2025-000193 000
10. Revidering av bolagsordning för Edshus AB
Dnr KS-2025-000137 003
11. Grön infrastrukturplan
Dnr KS-2025-000274 310
12. Motion - Vildsvin i kommunen
Dnr KS-2025-000076 434
13. Motion - Förebygga och begränsa spridning av invasiva arter i kommunen
Dnr KS-2025-000169 430
14. Meddelande Kommunfullmäktige 2025
Dnr KS-2025-000021 101
15. Information från kommunledningen och nämnder 2025
Dnr KS-2025-000022 101
16. Övriga frågor till Kommunfullmäktige 2025
Dnr KS-2025-000023 101
17. Allmänhetens frågestund vid Kommunfullmäktige 2025
Dnr KS-2025-000024 101

Christina Virevik
Ordförande

Johannes Sandström
Nämndsekreterare

Kommunstyrelsen

§ 143

Dnr KS-2025-000228043

Taxor och avgifter 2026 - Dals-Eds kommun

Sammanfattning av ärendet

Nämnderna har i samband med budgetarbetet för 2026 behandlat de taxor och avgifter som hör till respektive nämnds ansvarsområde. Inför beredningen till kommunfullmäktige för fastställande, har nämndernas taxeförslag sammanställts i ett samlat dokument för ökad enhetlighet och jämförbarhet med föregående års taxor och avgifter.

Vid dagens sammanträde i kommunstyrelsen redovisas förslag om taxor och avgifter 2026 från socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - Controller - 2025-10-08

Taxor och avgifter 2025 – Dals-Eds kommun.

Beslut kommunstyrelsen 2025-09-24 § 126.

Beslut socialnämnden 2025-09-23 § 63.

Beslut barn- och utbildningsnämnden 2025-09-24 § 47.

Kommunstyrelsens beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att:

- godkänna taxor och avgifter 2026 Dals-Eds kommun i enlighet med föreslagna taxor och avgifter avseende kommunstyrelsens verksamhetsområde, socialnämndens verksamhetsområde samt barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde.

Expedieras till

KF

Taxor och avgifter 2026 inom kommunstyrelsens verksamhetsområde

I arbetet med taxor inför 2026 så har justeringar gjorts av respektive ansvarig utifrån de behov och kostnadsförändringar som föreligger inom aktuellt område. Som generell uppräkningsnivå används 0,7% vilket motsvarar ökningen på prisbasbeloppet mellan 2025 och 2026, men på flera områden görs en annan bedömning, i vissa fall föreslås taxan vara oförändrad.

Nedan kommenteras förändringen per område och vika förändringar som skett. Vissa taxor är knutna till faktorer som kommunen inte själva tar fram vilket framgår i det gemensamma taxedokumentet.

2.1 kopiering, telefax och dylikt

Oförändrade nivåer jämfört med 2025 och inga förändringar. Taxorna bedöms vara så tilltagna att de täcker kostnaderna.

3.1 P-plats med motorvärmare vid kommunhus

Uppräknat med 0,7 %.

3.2 Uthyrning Gamla Real

Inga förändringar.

3.3 Räddningstjänst

Uppräknat med 0,7 %. Vissa timtaxor är beroende på Brandskyddsföreningens Sverigetaxa som inte klarar för 2026.

3.4 Övrig mark

Oförändrade nivåer jämfört med 2025 och inga förändringar.

3.5 Avgift utvecklingscentrum

Uppräknat med 0,7 %

3.6 Taxa för sotning och brandskyddskontroll

Taxan styrs av sotning-index som inte är klart, utan kommer under våren då taxorna får uppdateras.

3.7 Marknads- och torgavgifter

Avgifterna för marknaden är oförändrade från 2025.

3.8 VA-avgifter

Anläggningsavgifter räknas upp med 0,7 %, och bruksavgifter med 6%

En långsiktig analys av verksamhetens ekonomi har gjorts och på lite längre sikt kommer en årlig höjning på 6% kunna leda till en ekonomi i balans. Detta kommer dock att

inledas med ett antal år av underskott vilket kan hanteras med den buffert som byggts upp under många år.

3.9 Slamtömningsavgifter

Har höjts med 6 % utifrån ovan.

3.10 Renhållningsavgifter

Avgifterna har höjts med 5 % inga andra förändringar. Verksamheten står inför ett ökat investeringsbehov beroende på införande av hushållsnära insamling av vissa återvinningsbara sortiment.

3.11 Renhållningsavgifter fastighetsnära insamling

Avgifterna har höjts med 5 % inga andra ändringar. Samma förklaring som i punkt 3.10

3.12 Avgifter vid Onsöns återvinningstation

Avgifterna har höjts med 5 % inga andra ändringar. Samma förklaring som i punkt 3.10

3.13 Försäljning av mat

Har höjts med 2,5 % på grund av ökade hyreskostnader och att man inte har kostnadstäckning i sina nuvarande taxor.

3.12 Lokalvård

Uppräknad med 0,7 %

3.15 Avgifter kommunförråd (GS) vaktmästare och städ

Avgifterna har räknats upp med 0,7 %. En förändring som skett är att de mindre hjullastarna har delats upp då en ny wille- lastare kommet att införskaffas som då kommer bli den dyraste lastaren i vår maskinpark.

3.16 Bostadstomt pris

Oförändrat

3.17 Hyra parkeringsplats

Har räknats upp med 0,7% förutom husbilsparkering som är oförändrad.

3.18 Felparkeringsavgift

Är oförändrad.

3.19 Taxor och villkor Lee-området

Taxorna för Lee-området föreslås vara oförändrade.

3.20 Vinterförvaring bil, husbil, husvagn och MC

Föreslås var oförändrade inför säsongen 2026-2027

3.21 Bygglov PBL

Postadress
Box 31
S-668 31 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

**DALS-EDS
KOMMUN**

Kommunstyrelsen
(Jonas Magnusson)

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum: 2025-09-30

D.nr:

Uppräknade med 0,7 %

3.22 Svea bio, biljetter

Föreslås vara oförändrade från 2025.

3.23 Lotteritillståndsavgifter

Föreslås vara oförändrade från 2025.

3.24 Simskoleavgifter

Föreslås vara oförändrade från 2025.

3.25 Mediaersättning

Föreslås vara oförändrade från 2025.

3.26 Stallbacken lokaler

Föreslås vara oförändrade från 2025.

I tjänsten

Jonas Magnusson
Controller

Postadress
Box 31
S-668 31 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

Taxor och avgifter 2026

Dals-Eds kommun

Innehållsförteckning

1 Interna taxor och avgifter	4
2 Samtliga nämnder.....	4
2.1 Kopiering, telefax och dylikt	4
3 KS - Kommunstyrelsen	5
3.1 P-plats med motorvärmare vid kommunhus	5
3.2 Uthyrning Gamla Real.....	5
3.3 Räddningstjänst	5
3.4 Övrig mark (ej bostadsmark) pris	7
3.5 Avgift Utvecklingscentrum	7
3.6 Taxa för sotning och brandskyddskontroll	8
3.7 Marknads- och torgavgifter	8
3.8 VA-avgifter.....	9
3.9 Slamtömningsavgifter.....	16
3.10 Renhållningsavgifter.....	16
3.11 Renhållningsavgifter - Fastighetsnära insamling.....	17
3.12 Avgifter vid Onsöns återvinningsstation	20
3.13 Försäljning av mat	21
3.14 Lokalvård.....	21
3.15 Avgifter kommunförråd (GS), vaktmästare och städ	21
3.16 Bostadstomt pris	22
3.17 Hyra parkeringsplats.....	23
3.18 Felparkeringsavgift.....	23
3.19 Taxor och villkor Lee-området.....	23
3.20 Vinterförvaring bil, husbil, husvagn och MC.....	24
3.21 Bygglov PBL	25
3.22 Svea bio, biljetter	28
3.23 Lotteritillståndsavgifter	28
3.24 Simskoleavgifter.....	28
3.25 Mediaersättning	28
3.26 Stallbacken lokaler	29
4 Barn- och utbildningsnämnden.....	29
4.1 Avgifter Förskoleverksamhet samt Skolbarnomsorg	29
4.2 Kulturskoleavgifter.....	31
4.3 Hagaskolan lokaler	31

4.4	Utsikten.....	31
4.5	Vuxenutbildningen	32
4.6	Gymnasiet - avgifter och ersättningar	32
4.7	Övriga avgifter.....	33
5	Socialnämnden	33
5.1	Vårdavgifter.....	33
5.2	Maxtaxa	33
5.3	Bostadsavgift	33
5.4	Hemtjänstavgift	34
5.5	Övriga avgifter inom äldreomsorgen.....	34
5.6	Ansöknings- och tillståndavgifter enligt alkohollagen (2010:1622), taxor enligt tobakslagen och liknande produkter (2018:2088) samt lagen om receptfria läkemedel (2009:730)	34
5.7	Färdstjänstavgift	36
5.8	Övriga avgifter socialnämnden.....	36

1 Interna taxor och avgifter

Nämnderna tillhandahåller i vissa fall varor och tjänster till varandra. GS-personal, kost och städ är exempel på sådana tjänster. För att kunna få en rättvis bild av verksamheternas totalkostnader och för att kunna få in ett riktigt underlag för beräkning av taxor och avgifter, interndebiteras dessa utifrån respektive nämnds självkostnader.

Kommunfullmäktige beslutar att delegera beslut om fastställande av priser för interndebitering till respektive nämnd.

2 Samtliga nämnder

2.1 Kopiering, telefax och dylikt

	2025		2026	
Moms tillkommer på samtliga priser				
Svartvit				
A4	Per kopia	Föreningar	Per kopia	Föreningar
Enkelsida 1-10 kopior	2 kr	2 kr	2 kr	2 kr
Enkelsida 11-	1 kr	0,25 kr	1 kr	0,25 kr
Dubbelsida 1-10 kopior	3 kr	3 kr	3 kr	3 kr
Dubbelsida 11 -	2 kr	0,50 kr	2, kr	0,50 kr
A3	Per kopia	Föreningar	Per kopia	Föreningar
Enkelsida 1-10 kopior	4 kr	4 kr	4 kr	4 kr
Enkelsida 11-	2 kr	0,50 kr	2 kr	0,50 kr
Dubbelsida 1-10 kopior	5 kr	5 kr	5 kr	5 kr
Dubbelsida 11 -	3 kr	1 kr	3 kr	1 kr
Verifiering	3 kr	3 kr	3 kr	3 kr
Färg				
A4	Per kopia		Per kopia	
Enkelsida 1-10 kopior	5 kr		5 kr	
Enkelsida 11-	3 kr		3 kr	
Dubbelsida 1-10 kopior	7 kr		7 kr	
Dubbelsida 11 -	5 kr		5 kr	
A3	Per kopia		Per kopia	
Enkelsida 1-10 kopior	10 kr		10 kr	
Enkelsida 11-	5 kr		5 kr	
Dubbelsida 1-10 kopior	12 kr		12 kr	
Dubbelsida 11 -	7 kr		7 kr	
Overheadfilm	Per styck		Per styck	

	2025		2026	
Enkelsida	4 kr		4 kr	
Laminering	Per styck		Per styck	
A4	12 kr		12 kr	
A3	16 kr		16 kr	

Kanslichefen äger rätt att justera avgift i det fall kunden själv kan utföra arbetet

Kommunstyrelsen äger rätt att vid behov korrigera avgifter för kopiering o dyl. enligt ovan under löpande budgetår

3 KS - Kommunstyrelsen

3.1 P-plats med motorvärmare vid kommunhus

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga priser		
	Per år	Per år
P-plats med motorvärmare	600 kr	604 kr
P-plats Resecentrum med ladd-stolpe	600 kr + elförbrukning	604 kr + elförbrukning

(Taxorna kan vid behov användas för p-platser på kommunens övriga fastigheter)

3.2 Uthyrning Gamla Real

Fastigheten hyrs ut till Bygdegårdsföreningen Gamla Real. Bygdegårdsföreningen beslutar om hyra.

Kommunens reglemente KF 1996-11-14 § 91 för uthyrning av kommunala lokaler gäller fortsatt enligt avtal med föreningen.

3.3 Räddningstjänst

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga priser		
PERSONAL		
Restvärdesuppdrag, per timme	659 kr	Se förklaring*
Säkerhetsvakt, per timme	659 kr	Se förklaring*
Övriga serviceuppdrag, per timme	659 kr	Se förklaring*
*= följer Brandskyddsföreningen Sveriges taxa, ej klart för 2026		
TRANSPORTER		
Tungt fordon, per km	21,52 kr	21,67 kr
Lätt fordon, per km	5,13 kr	5,17 kr
Tankfordon inkl. förare per timme	1 066 kr	1 073 kr
Båt inkl. förare per timme	1 066 kr	1 073 kr

	2025	2026
HANDBRANDSLÄCKARE		
Årskontroll per brandredskap	158 kr	159 kr
Grundavgift för årskontroll per objekt	239 kr	241 kr
Omladdning skumsläckare 9 l	576 kr	580 kr
Omladdning pulversläckare 2 kg	383 kr	386 kr
Omladdning pulversläckare 6 kg	576 kr	580 kr
Omladdning pulversläckare 12 kg	867 kr	873 kr
Omladdning kolsyresläckare 2 kg - 6 kg	576 kr	580 kr
Omladdning kolsyresläckare 7 kg - 10 kg	662 kr	667 kr
Diffusor kolsyresläckare	460 kr	463 kr
Destruktion släckmedel per släckare	87 kr	88 kr
Provtryckning kolsyresläckare	576 kr	580 kr
AUTOMATISKT BRANDLARM		
Anslutningsavgift	4 971 kr	5 006 kr
Årlig avgift	2 702 kr	2 721 kr
Årlig avgift inkl. larmmottagning	9 917 kr	9 986 kr
Avgift för åtgärd vid felaktigt brandlarm	4 217 kr	4 247 kr
Avgift för åtgärd vid felarm, per larm	659 kr	Faktisk kostnad baserad på timkostnad ej klar enligt ovan*
Mottagning av automatiska brandlarmsprov utöver kvartalsprov samt fränkoppling av anläggning för arbete, per gång	269 kr	271 kr
Uppdrag som anläggningsskötare /anläggning /År	13 307 kr	13 400 kr
TILLSYN		
Tillsyn enl. LSO/LBE grundavgift	1 928 kr	1 952 kr
Tillsyn enl. LSO och LBE grundavgift (för båda)	2 881 kr	2 901 kr
Tillsyn enl. LSO/LBE timavgift	1 055 kr	1 062 kr
AVGIFT TVÄTTHALL (räddningstjänstpersonal och kommunala fordon)		
Personbilar	74 kr	75 kr
Större fordon	123 kr	124 kr
UTBILDNING		
Brandkunskap per deltagare, 1-8 deltagare	682 kr	687 kr
HLR per deltagare, 1-8 deltagare	682 kr	687 kr
HLR + brandkunskap per deltagare, 1-8 deltagare	1 057 kr	1 064 kr
Specialutbildningar, utbildningar över 8 deltagare	offereras	offereras

	2025	2026
TILLSTÅND enligt LBE (brandfarliga & explosiva varor)		
Fyverkeriförsäljning	5 136 kr	5 172 kr
Förvaring av explosiv vara mindre omfattning < 60 kg	5 136 kr	5 172 kr
Förvaring av explosiv vara större omfattning ≥60 kg	7 190 kr	7 240 kr
Godkännande av föreståndare för explosiva varor	2 052 kr	2 066 kr
Bensinstation	7 190 kr	7 240 kr
Förvaring och hantering av brandfarliga varor	7 190 kr	7 240 kr
Mycket omfattande eller komplex förvaring och hantering av brandfarliga varor	11 370 kr	11 450 kr
Mindre förändring av befintligt tillstånd	2 052 kr	2 066 kr
Tillfällig hantering av brandfarlig vara	5 136 kr	5 172 kr
Avslag av tillståndsansökan	4 109 kr	4 138 kr

3.4 Övrig mark (ej bostadsmark) pris

Pris på övrig mark bestäms främst utifrån gjorda investeringar samt ett bedömt marknadsvärde och varierar normalt mellan 10-50 kr/m².

Riktvärden är:

Råmark 10 kr/m²

Råmark inom planlagt område 20 kr/m²

Beredd mark 30-40 kr/m²

Beredd mark inom planlagt område 40-50 kr/m²

Tillkommande värden i form av skog m.m. ska läggas på försäljningspriset. Beslut om detta fattas i enlighet med reglemente och delegationsordning. Eventuella kostnader för fastighetsregleringar i samband med markförsäljning bekostas av köparen

3.5 Avgift Utvecklingscentrum

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga priser		
Konferenssal 100 platser (inkl datorprojektor/overhead)		
Heldag	1 026 kr	1 033 kr
Del av dag (min 4 timmar), per timme	154 kr	155 kr
Konferensrum, mindre (2-8 platser)		
Heldag	308 kr	310 kr
Del av dag (4 timmar)	205 kr	206 kr

*** För Tekniker tillkommer 250 kr/timme + moms.**

Ideella föreningar i kommunen samt Studieförbund nyttjar lokaler hyresfritt, exkl. datasal, TeleBildsal och datorprojektor. Vid utbildning som konkurrerar med kommunens utbildningar föreligger dock ingen avgiftsfrihet.

Vid utlösande av larm eller insatser av vaktbolaget eller vid bristande återställning av lokalerna debiteras kostnaden för detta.

Användning av förbrukningsmaterial debiteras med faktisk kostnad.

3.6 Taxa för sotning och brandskyddskontroll

Taxan är beslutad av Kommunfullmäktige i Dals-Eds kommun och justeras årligen enligt avtal med Skorstensfejarmästare utifrån sotningsindex fastställt av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

*Taxor för sotning och brandskyddskontroll kommer att fastslås när det nya sotningsindexet blir tillgängligt.

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga priser		
Regelbunden rengöring (sotning) i småhus och lägenheter		
Grundavgift inställelsetid, alla objekt	192,34 kr	*Ej tillgängligt enligt info ovan
Arbetstid för rengöring av 1:a anläggning i varje byggnad	269,28 kr	
Arbetstid för varje tillkommande anläggning utöver första anläggningen	144,26 kr	
Regelbunden rengöring (sotning) i övriga objekt, avser även imkanaler och pannor > 60 kW		
Grundavgift inställelsetid, alla objekt	192,34 kr	
Arbetstid för rengöring oavsett antal objekt		
Timpris	577,03 kr	
Brandskyddskontroll i småhus och lägenheter		
Grundavgift inställelsetid i småhus och lägenheter	353,70 kr	
Kontroll av 1:a anläggning med tillhörande rökkanal	589,51 kr	
Kontroll av varje tillkommande anläggning utöver 1:a ansluten till samma skorsten	262 kr	
Kontroll av lättbesiktigad anläggning, oavsett samtal	262 kr	
Brandskyddskontroll av övriga objekt		
Grundavgift inställelsetid, alla objekt	353,70 kr	
Arbetstid för kontroll ,oavsett antal objekt	786,01 kr	
Timpris		

Samplanering av sotning och brandskyddskontroll ska ske.

I protokoll och på faktura ska det vid sotning/rengöring och brandskyddskontroll redovisas typ av objekt, tid, kostnad samt grundavgift för respektive åtgärd.

3.7 Marknads- och torgavgifter

Eds marknad arrangeras höst och vår.

	2025	2026
Moms tillkommer ej på marknads- och torgplatsavgifter		
Marknad		
Storgatan per 3 meter	700 kr	700 kr
Tvärgator, torg och p-platser, per meter	100 kr	100 kr
Administrationsavgift för betalningar för marknadsplats på marknadsdagen	200 kr	200 kr
Tillkommande avgift för platser med el		
16 amp, per marknad (moms tillkommer)	500 kr	500 kr
32 amp, per marknad (moms tillkommer)	1 000 kr	1 000 kr
Torgplats (ej marknadsdag)		
Torgplats	250 kr	250 kr
Torgplats inkl. elanslutning 220 volt	318 kr	318 kr
Torgplats inkl. elanslutning 16 Amp	424 kr	424 kr
Torgplats inkl. elanslutning 32 Amp	583 kr	583 kr
Torgplats en bestämd veckodag hela året		
Utan el	4 200 kr	4 200 kr
Med el	5 724 kr	5 724 kr

Skatteverket har krav på att kommunen ska föra ett register över "knallarna". Registret ska sparas i 7 år.

3.8 VA-avgifter

Avgifter skall betalas till Dals-Eds kommun.

--

Taxekonstruktionen för Dals-Eds kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning antogs av kommunfullmäktige 2014-06-11.

§ 1

För att täcka kostnaderna för Dals-Eds kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning skall ägare av fastighet inom anläggningens verksamhetsområde betala avgifter enligt denna taxa.

Avgiftsskyldig är alternativt den som enligt 2 och 5 §§ lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) jämte senare tillägg och ändringar jämställs med fastighetsägare.

§ 2

Avgifterna utgörs av anläggningsavgifter (engångsavgifter) och bruksavgifter (periodiska avgifter).

§ 3

Fastigheterna indelas i bostadsfastighet, annan fastighet och obebyggd fastighet.

Bostadsfastighet är fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas för bostadsändamål. Med bostadsfastighet jämföras fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas för andra ändamål såsom:

Kontor, Förvaltning, Butiker, Utställningslokaler, Hotell, Restauranger, Hantverk, Småindustri, Utbildning, Sjukvård, Stormarknader och Sporthallar.

Annan fastighet är fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas för annat ändamål än bostadsändamål och som inte enligt ovan jämföras med bostadsfastighet.

Obebyggd fastighet är fastighet som enligt detaljplan är avsedd för bebyggelse, men ännu ej bebyggs.

Lägenhet är ett eller flera utrymmen i byggnad som i upplåtelsehänseende bildar en enhet. I fråga om sådana utrymmen i bostadsfastighet eller därmed jämförd fastighet, räknas varje påbörjat 150-tal m² bruttoarea (BTA) enligt svensk standard SS 02 10 53 som en lägenhet.

§ 4

4.1 Avgiftsskyldighet föreligger för nedan angivna ändamål:

Ändamål	Anläggningsavgift	Brukningsavgift
V, vattenförsörjning	Ja	Ja
S, spillvattenavlopp	Ja	Ja
D, dag- och dränvattenavlopp från fastighet inom detaljplan	Ja	

Som detaljplan kan enligt 17 kap. § 4 plan- och bygglagen, SFS 1987:246, även äldre plan gälla.

4.2 Avgiftsskyldighet för vart och ett av ändamålen V, S och D inträder när va-verket upprättat förbindelsepunkt för ändamålet och underrättat fastighetsägaren därom.

Härvid förutsätts att samtliga i 24 § första stycket 1 och 2 i lagen om allmänna vattentjänster angivna förutsättningar för avgiftsskyldighet är uppfyllda.

4.3 Avgifterna skall beräknas enligt taxa som gäller vid den tidpunkt när avgiftsskyldighet inträder.

§ 5

För bostadsfastighet och därmed enligt 3 § jämförd fastighet skall erläggas anläggningsavgift.

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga avgifter		
Avgift utgår per fastighet med:		
a) en avgift avseende framdragning av varje uppsättning serviledningar till förbindelsepunkten för vatten, spillvatten samt dag- och dränvatten	75 365 kr	75 893 kr
b) en avgift avseende upprättandet av varje uppsättning förbindelsepunkter för V, S och D	28 467 kr	28 666 kr
c) en avgift per lägenhet	20 185 kr	20 326 kr
d) en avgift per m ² tomtyta	24,31 kr	24,48 kr
(tomtavgränsning max 1 500 m ²)		

Föreligger ej avgiftsskyldighet för samtliga i 4.1 angivna ändamål, se § 8.

5.1 Är förbindelsepunkter gemensamma för två eller flera fastigheter, fördelas avgifter enligt 5.1 a) och 5.1 b) lika mellan fastigheterna.

5.3 Tomtytan utgörs av fastighetens areal enligt förrättningskarta, nybyggnadskarta eller annan karta som va-verket godkänner. Vid tredimensionella fastigheter fördelas den tomtyta som är gemensam för fastigheterna i proportion till byggnadernas bruttoarea (BTA).

Avgift enligt 5.1.d) tas ut endast intill ett belopp som motsvarar summan av avgifterna enligt 5.1 a), b) och c).

5.4 Lägenhetsantalet bestäms efter ritningar enligt vilka bygglov beviljats, eller efter annan ritning eller uppmätning som va-verket godkänner.

5.5 Framdras ytterligare servisledningar och upprättas ytterligare förbindelsepunkter skall erläggas avgifter enligt 5.1 a) och b).

5.6 Ökas fastighets tomtyta skall erläggas avgift enligt 5.1 d) för tillkommande tomtyta som härrör från fastighet för vilken tomtyteavgift inte skall anses vara förut erlagd.

Vid beräkning av avgift för tillkommande tomtyta iakttas begränsningsregeln i 5.3.

5.7 Sker om- eller tillbyggnad, uppförs ytterligare byggnad eller ersätts riven bebyggelse på fastighet skall erläggas avgift enligt 5.1 c) för varje tillkommande lägenhet.

§ 6

6.1 För *annan* fastighet skall erläggas anläggningsavgift:

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga avgifter		
Avgift utgår per fastighet med:		
a) en avgift avseende avseende framdragning av varje uppsättning servisledningar till förbindelsepunkter för vatten, spillvatten samt dag- och dränvatten	75 365 kr	75 893 kr
b) en avgift avseende upprättandet av varje uppsättning förbindelsepunkter för V, S och D	28 467 kr	28 666 kr
c) en avgift per m2 tomtyta (dock minst för 1 000 m2)	42,98 kr	43,28 kr

Föreligger ej avgiftsskyldighet för samtliga i 4.1 angivna ändamål, se § 8.

6.2 Är förbindelsepunkter gemensam för två eller flera fastigheter fördelas servisavgiften enligt 6.1 a) och 6.1 b) lika mellan fastigheterna.

6.3 Tomtytan utgörs av fastighetens areal enligt förrättningskarta, nybyggnadskarta eller annan karta som va-verket godkänner.

6.4 Huvudmannen kan, om godtagbar säkerhet ställs, medge anstånd med erläggande av tomtyteavgift för andel av fastighets areal, motsvarande mark som tills vidare inte utnyttjas för verksamheten på fastigheten.

Anstånd medges för viss tid, högst 10 år. Om mark under anståndstiden genom fastighetsbildningsåtgärd frångår fastigheten upphör anståndsmedgivandet att gälla och resterande tomtyteavgift förfaller till betalning.

Utestående belopp löper med ränta enligt 5 § räntelagen (SFS 1975:635) från den dag anståndet beviljades till anståndet upphör. För tid därefter utgår dröjsmålsränta enligt 6 § räntelagen.

6.5 Ökas fastighetens tomtyta, skall erläggas avgift enligt 6.1 c) för tillkommande tomtyta som härrör från fastighet för vilken tomtyteavgift inte skall anses var förut erlagd.

§ 7

7.1 För obebyggd fastighet skall erläggas del av anläggningsavgift. Avgift per fastighet med:

	Bostadsfastighet		Annan fastighet	
Servisavgift	5.1 a	100%	6.1 a	100%
Avgift per uppsättning FP	5.1 b	100%	6.1 b	100%
Tomtyteavgift	5.1 d	100%	6.1 c	70%
Lägenhetsavgift	5.1 c	0%	--	--

Avgifterna är uttryckta i procent av full avgift.

Avgift enligt 5.1 d) tas endast ut intill ett belopp som motsvarar summan av avgifterna 5.1 a) och b), jfr 5.3 andra stycket.

7.2 Bebyggs obebyggd fastighet skall erläggas avgifter enligt följande:

	Bostadsfastighet		Annan fastighet	
Lägenhetsavgift	5.1 c	100%	--	--
Tomtyteavgift	5.1 d	0%	6.1 c	30%

§ 8

8.1 Föreligger inte avgiftsskyldighet för samtliga i 4.1 angivna ändamål, skall avgifterna enligt 5.1 och 6.1 reduceras. Följande reducerade avgifter, uttryckta i procent av full avgift, skall därvid erläggas för respektive ändamål:

Avgift för framdragen servisledning

- En ledning 70 % av avgift enligt 5.1 a) resp 6.1 a)
- Två ledningar 85 % av avgift enligt 5.1 a) resp 6.1 a)
- Tre ledningar 100 % av avgift enligt 5.1 a) resp 6.1 a)

	V	S	D
Avgift per FP 5.1 b	20%	60%	20%
Lägenhetsavgift 5.1 c	20%	60%	20%
Tomtyteavgift 5.1 d	20%	60%	20%
Avgift per FP 6.1 b	20%	60%	20%
Tomtyteavgift 6.1.c	20%	60%	20%

8.2 Inträder avgiftsskyldighet för ändamål, för vilket avgiftsskyldighet inte tidigare förelegat, skall avgifter erläggas enligt 8.1.

För servisledning som på fastighetsägarens begäran utförs senare än övriga servisledningar

skall utöver servisavgift enligt 8.1, erläggas en etableringsavgift om 50 % av avgiften enligt 5.1 a). Denna avgift avses täcka huvudmannens merkostnader till följd av att arbetet ej utförts i samband med anordnandet av övriga servisledningar.

§ 9

Avgifter enligt §§ 5-6 är baserade på indextalet (2013-09) i konsumentprisindex, KPI, med 1980 som basår. När detta index ändras, har huvudmannen rätt att reglera avgiftsbeloppen därefter, dock inte oftare än en gång årligen. Vid reglering av taxan tillämpas följande:

a) Tillägg eller avdrag på avgiftsbeloppen görs med viss procent.

b) Procenttalet erhålles genom att den i antal enheter uttryckta indexförändring som utgör skillnaden mellan det närmast före beslut om avgiftsreglering publicerade indextalet och talet omräknas till procent av sistnämnda tal. Erhållet procenttal avrundas till närmaste hela tal. Tillägg eller avdrag avrundas i sin tur beträffande avgift enligt 5.1 a) och b) och c) samt 6.1 a) och b) till närmaste tiotal kronor, beträffande 5.1d och 6.1 c) till närmaste hela kronotal.

a) Beslutad avgiftsändring tillämpas fr o m den dag ändringen enligt beslutet träder i kraft.

§ 10

Är det inte skäligt att för viss fastighet beräkna avgift enligt §§ 5-8 träffar va-verket i stället avtal om avgiftens storlek.

§ 11

11.1 Sedan avgiftsskyldighet inträtt, skall avgift betalas inom tid som anges i räkning.

11.2 Betalas debiterat belopp inte inom tid som anges i räkningen skall dröjsmålsränta erläggas enligt 6 § räntelagen från den dag betalning skulle ha skett.

11.3 Enligt 36 § lagen om allmänna vattentjänster skall en anläggningsavgift fördelas på årliga inbetalningar under en viss tid, längst 10 år, om avgiften uppgår till belopp, som är betungande med hänsyn till fastighetens ekonomiska bärkraft och övriga omständigheter, om fastighetsägaren så begär och godtagbar säkerhet ställs. Ränta skall erläggas enligt 5 § räntelagen på varje del av avgiften som förfaller till betalning i framtiden från den dag då den första inbetalningen skall ske till dess ifrågavarande del av avgiften betalas eller ränta erlägges enligt 11.2

11.4 Avgiftsskyldighet enligt 5.7, 6.5 eller 7.2 föreligger, då bygglov för avsett ändrat förhållande meddelats eller ändrat förhållande – t ex ökning av tomtyta – inträtt utan att bygglov erfordrats eller meddelats. Det åligger fastighetsägare att omgående anmäla till va-verket när det ändrade förhållandet inträtt. Försummar fastighetsägaren denna anmälningsplikt, tas dröjsmålsränta ut enligt 11.2 för tiden från och med två månader efter det att avgiftsskyldighet inträtt och fram till dess tilläggsavgiften betalas.

§ 12

12.1 Om efter ansökan från fastighetsägare och särskilt medgivande av huvudmannen ledningar utförts på annat sätt eller försetts med andra anordningar än huvudmannen bedömt nödvändiga, skall fastighetsägare som begärt arbetets utförande ersätta huvudmannen överenskomna kostnader härför.

12.2 Begär fastighetsägare att ny servisledning skall utföras istället för redan befintlig och finner huvudmannen skäl bifalla ansökan härom, är fastighetsägaren skyldig bekosta dels den nya servisledningens allmänna del med det avdrag som befinnes skäligt med hänsyn till den tidigare servisledningens ålder och skick, dels borttagandet av den tidigare servisledningens allmänna del.

12.3 Finner huvudmannen påkallat att utföra ny servisledning i stället för och med annat läge än redan befintlig, är verket skyldigt att ersätta fastighetsägaren hans kostnad för fastighetens del av den nya servisledningen och dess inkoppling med det avdrag som befinnes skäligt med hänsyn till den tidigare servisledningens ålder och skick.

BRUKNINGSAVGIFTER (§§ 13-19)

§ 13

13.1 För bebyggd fastighet skall erläggas bruksavgift:

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga avgifter		
Avgift utgår per fastighet med:		
a) En fast avgift per år	3 981 kr	4 220 kr
b) En avgift per m3 levererat vatten	37,50 kr	39,75 kr

Föreligger inte avgiftsskyldighet för såväl V som S reduceras avgifterna. Följande avgifter skall därvid erläggas för resp. ändamål:

	V	S
a) Fast avgift 13.1 a	40%	60%
b) Avgift per m3	40%	60%

Avgifterna är uttryckta i procent av full avgift.

13.2 Fastighetsägaren är betalningsansvarig för allt vatten som levereras till fastigheten. Har huvudmannen bestämt att för bebyggd fastighet vattenförbrukningen tills vidare inte skall fastställas genom mätning, tas avgift enligt 13.1 b) ut efter en antagen förbrukning om 90 m3 per lägenhet.

13.3 För s k byggvatten skall erläggas en avgift efter m3-pris enligt 13.1 b). Om mätning inte sker, antas den därvid förbrukade vattenmängden uppgå till 30 m3 per lägenhet.

13.4 För extra mätställe (mätställe utöver ett per fastighet) skall erläggas en årlig avgift med belopp motsvarande 50 % av den fasta avgiften enligt 13.1 a). Beloppet avrundas till närmast hela kronor.

Parallellkopplade vattenmätare räknas som ett mätställe.

13.5 Har fastighetsägare begärt undersökning av vattenmätare och mätaren härvid godkänns, skall fastighetsägaren för täckning av undersökningskostnaderna erlägga ett belopp motsvarande 50 % av den fasta avgiften enligt 13.1 a). Beloppet avrundas till närmaste hela kronor.

13.6 För spillvattenmängd, som enligt va-verkets medgivande avleds till dagvattennätet (kylvatten o d), utgår avgift med 30 % av m3-priset enligt 13.1 b). Beloppet avrundas till närmaste hela öre.

13.7 Har huvudmannen på fastighetsägarens begäran vidtagit åtgärd eller har på grund av att fastighetsägaren åsidosatt sin skyldighet av vattentillförseln avstängts, eller reducerats eller annan åtgärd vidtagits av huvudmannen debiteras en av avgift på vardera 300 kr utan moms. för avstängning respektive öppning av servisanslutning.

§ 14

Tillförs avloppsnätet större spillvattenmängd än som svarar mot levererad vattenmängd eller

avleds inte hela den levererade vattenmängden till avloppsnätet skall avgift för spillvattenavlopp erläggas efter den mängd spillvatten som avleds till avloppsnätet.

Mängden skall bestämmas genom mätning på fastighetsägarens bekostnad av ifrågavarande vatten- eller spillvattenmängd eller på annat sätt som överenskommits mellan va-verket och fastighetsägaren.

En förutsättning för att avgiften för avlett spillvatten skall debiteras efter annan grund än efter levererad mängd vatten är att skillnaden mellan vatten- och spillvattenmängderna är avsevärd.

§ 15

För obebyggd fastighet uttas ej bruksavgift.

§ 16

Avgifter enligt §§ 13-15 är baserade på indextalet (2013-09) i konsumentprisindex, KPI, med 1980 som basår. När detta index ändras får va-verket reglera avgiftsbeloppen därefter, dock inte oftare än en gång årligen.

Vid regleringen av taxan tillämpas följande:

a) Tillägg eller avdrag på avgiftsbeloppen görs med viss procent.

b) Procenttalet erhålls genom att den i antal enheter uttryckta indexförändring som utgör skillnaden mellan det närmast före beslut om avgiftsreglering publicerade indextalet och talet omräknas till procent av sistnämnda tal. Erhållet procenttal avrundas till närmaste hela tal. Tillägg eller avdrag avrundas i sin tur beträffande avgift enligt 13.1 a) och 13.2 till närmaste hela krontal samt beträffande avgift enligt 13.1 b) till närmaste hela öretal.

c) Beslutad avgiftsändring tillämpas från och med debiteringsperioden efter den dag som angetts i beslutet. För de uppgifter enligt 13.1 b), 13.3 och 13.6 samt § 14, som är baserade på uppmätning hos fastighetsägare, tillämpas dock avgiftsändringen endast i fråga om den vattenmängd som förbrukas och den spillvattenmängd som släpps ut efter den i va-verkets beslut angivna dagen.

§ 17

Är det inte skäligt att för viss fastighet beräkna avgift enligt §§ 13-15 träffar va-verket i stället avtal om avgiftens storlek.

§ 18

Avgift enligt 13.1 a) och 13.2 debiteras i efterskott per månad, kvartal, tertial eller halvår enligt beslut av huvudmannen. Avgift enligt 13.1 b) debiteras i efterskott på grundval av mätning förbrukad renvattenmängd eller annan grund som anges i §§ 13 och 14.

Preliminärdebitering får göras.

Betalas debiterat belopp inte inom tid som anges i räkningen, skall dröjsmålsränta erläggas på obetalt belopp enligt 11.2. Sker enligt va-verkets beslut mätaravläsning inte för varje debitering, får mellanliggande debiteringar ske efter uppskattad förbrukning, dock att mätaravläsning och debitering av verklig förbrukning skall ske i minst en gång vartannat år. Avläsning och debitering skall därjämte ske på fastighetsägarens begäran med anledning av fastighetsöverlåtelse.

§ 19

19.1 Har fastighetsägare begärt att va-verket skall företa åtgärd för att underlätta eller möjliggöra hans brukande av anläggningen i visst fall eller avseende eller har i övrigt särskild åtgärd påkallats på grund av fastighetens va-förhållanden, har va-verket rätt att träffa avtal om

brukningsavgiftens storlek.

19.2 Har på grund av att vattentillförsel avstängts eller reducerats fastighetsägaren åsidosatt sin skyldighet, påförs fastighetsägaren va-verkets kostnader för åtgärder i samband därmed.

TAXANS INFÖRANDE

§ 20

Denna taxa träder i kraft 2016-01-01

De brukningsavgifter enligt 13.1, 13.3 och 13.6 samt § 14. som är baserade på uppmätning hos fastighetsägare, skall därvid tillämpas i fråga om den vattenmängd som levereras och den spillvattenmängd som släpps ut efter ovan angivna dagen för taxans ikraftträdande.

Avgifter enligt denna taxa skall betalas till Dals-Eds kommun.

Mål som rör tvist mellan fastighetsägare och va-verket beträffande tillämpning och tolkning av denna taxa prövas av Statens VA-nämnd jämlikt 37 § va-lagen.

3.9 Slamtömningsavgifter

Kommunen är enligt renhållningsordningen ansvarig för slamtömningen. Slamtömning sker genom att kommunen upphandlar en entreprenör, som tömmer trekammarbrunnar i hela kommunen enligt en turlista.

Kostnaden för slamtömningen faktureras direkt till kunden av entreprenören som en ersättning för dennes tjänster, samt för den destruktionsavgift som kommunen tar ut av entreprenören då denne lämnar slam till kommunens reningsverk.

När entreprenören lämnar slam till kommunens reningsverk Brattesta betalar han destruktionsavgift.

Entreprenörens avgifter tillkommer.

Entreprenören fakturerar samtliga kostnader till kund, även denna taxa.

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga avgifter		
Tippavgift till reningsverket i Ed		
Upp till 3m3 per gång	457 kr	484 kr
Rörlig avgift per m3 därutöver	195 kr	207 kr

3.10 Renhållningsavgifter

HUSHÅLLSSOPOR

Matavfallsinsamling startade 1 mars 2014 enligt beslut.

Avgifter enligt denna taxa skall betalas till Dals-Eds kommun. Avgifter får tas ut i förskott.

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga avgifter		
Hämtning helår		

	2025	2026
Varannan vecka inkl. matavfallskärl	2 462 kr	2 585 kr
Var 4:e vecka vid kompostering	1 773 kr	1 861 kr
Var 12:e vecka vid kompostering	1 097 kr	1 152 kr
Sommarhämtningar		
Varannan vecka inkl. matavfallskärl	1 551 kr	1 629 kr
Var 4:e vecka	1 184 kr	1 243 kr
Veckohämtningar flerbostadshus, affärer, restauranger inkl. matavfallshämtning		
125 l säck	103 kr	108 kr
240 l säck	152 kr	160 kr
140 l kärl	101 kr	106 kr
190 l kärl	135 kr	142 kr
240 l kärl	152 kr	160 kr
370 l kärl	222 kr	233 kr
660 l kärl	373 kr	392 kr
Extra säck	105 kr	110 kr

3.11 Renhållningsavgifter - Fastighetsnära insamling

Avgift förpackningsavfall flerbostadshus Papper – och plastförpackningar					
Intervall	Avgift/år Taxa 2026 ex moms baserat på antalet lägenheter				Tillagt kärl
	1 Kärl (Alt 1)	2 Kärl (Alt 2)	3 Kärl (Alt 3)	5 Kärl (Alt 4)	Per kärl
2 gånger/vecka	15 124 kr	19 984 kr	24 843 kr	34 562 kr	9 719 kr
1 gång/vecka	7 562 kr	9 992 kr	12 422 kr	17 281 kr	4 859 kr
1 gång/2 veckor					2 430 kr
1 gång/4 veckor					1 215 kr
Extratömning	291 kr	384 kr	478 kr	665 kr	291 kr
Ej sorterade förpackningar debiteras enligt entreprenörs sorteringstaxa					

Avgift förpackningsavfall flerbostadshus Papper – och plastförpackningar					
Intervall	Avgift/år Taxa 2025 ex moms baserat på antalet lägenheter				Tillagt kärl
	1 Kärl (Alt 1)	2 Kärl (Alt 2)	3 Kärl (Alt 3)	5 Kärl (Alt 4)	Per kärl
2 gånger/vecka	14 404 kr	19 032 kr	23 660 kr	32 916 kr	9 256 kr
1 gång/vecka	7 202 kr	9 516 kr	11 830 kr	16 458 kr	4 628 kr
1 gång/2 veckor					2 314 kr
1 gång/4 veckor					1 157 kr
Extratömning	277 kr	366 kr	455 kr	633 kr	277 kr

Avgift förpackningsavfall flerbostadshus Papper – och plastförpackningar				
Ej sorterade förpackningar debiteras enligt entreprenörs sorteringstaxa				

Avgift förpackningsavfall flerbostadshus Metallförpackningar				
Intervall	Avgift/år Taxa 2026 ex moms			Tillagt kärl
	1 Kärl (Alt 1 & 2)	2 Kärl (Alt 3)	3 Kärl (Alt 4)	Per kärl
1 gång/vecka	12 099 kr	15 987 kr	19 874 kr	4 859 kr
1 gång/2 veckor	4 537 kr	5 995 kr	7 453 kr	2 430 kr
1 gång/5 veckor				972 kr
1 gång/10 veckor				486 kr
Extratömning	291 kr	384 kr	478 kr	291 kr
Ej sorterade förpackningar debiteras enligt entreprenörs sorteringstaxa				

Avgift förpackningsavfall flerbostadshus Metallförpackningar				
Intervall	Avgift/år Taxa 2025 ex moms			Tillagt kärl
	1 Kärl (Alt 1 & 2)	2 Kärl (Alt 3)	3 Kärl (Alt 4)	Per kärl
1 gång/vecka	11 523,20 kr	15 225,60 kr	18 928 kr	4 628 kr
1 gång/2 veckor	4 321,20 kr	5 709,60 kr	7 098 kr	2 314 kr
1 gång/5 veckor	0			925,60 kr
1 gång/10 veckor	0			462,80 kr
Extratömning	277 kr	366 kr	455 kr	277 kr
Ej sorterade förpackningar debiteras enligt entreprenörs sorteringstaxa				

Avgift förpackningsavfall flerbostadshus Glasförpackningar				
Intervall	Avgift/år Taxa 2026 ex moms			Tillagt kärl
	1 Kärl (Alt 1 & 2)	2 Kärl (Alt 3)	3 Kärl (Alt 4)	Per kärl
1 gång/vecka	12 099 kr	15 987 kr	19 874 kr	4 859 kr
1 gång/2 veckor	4 537 kr	5 995 kr	7 453 kr	2 430 kr
1 gång/5 veckor	0 kr			972 kr
1 gång/10 veckor	0 kr			486 kr
Extratömning	291 kr	384 kr	478 kr	291 kr
Ej sorterade förpackningar debiteras enligt entreprenörs sorteringstaxa				

Avgift förpackningsavfall flerbostadshus Glasförpackningar				
Intervall	Avgift/år Taxa 2025 ex moms			Tillagt kärl
	1 Kärl (Alt 1 & 2)	2 Kärl (Alt 3)	3 Kärl (Alt 4)	Per kärl
1 gång/vecka	11 523,20 kr	15 225,60 kr	18 928 kr	4 628 kr
1 gång/2 veckor	4 321,20 kr	5 709,60 kr	7 098 kr	2 314 kr

Avgift förpackningsavfall flerbostadshus Glasförpackningar				
1 gång/5 veckor	0			925,60 kr
1 gång/10 veckor	0			462,80 kr
Extratömning	277 kr	366 kr	455 kr	277 kr
Ej sorterade förpackningar debiteras enligt entreprenörs sorteringstaxa				

Avgift tidningsinsamling flerbostadshus Tidningar (ingår ej i FNI)			
Intervall	Avgift/år Taxa 2026 ex moms		Tillagt kärl
	1 Kärl (Alt 1,2,3)	2 Kärl (Alt 4)	Per kärl
1 gång/vecka	15 124 kr	19 984 kr	4 859 kr
1 gång/ 2 veckor	7 562 kr	9 992 kr	2 430 kr
1 gång/5 veckor	3 025 kr	3 997 kr	972 kr
1 gång/10 veckor	1 512 kr	1 998 kr	486 kr
Extratömning	291 kr	384 kr	291 kr
Ej sorterade förpackningar debiteras enligt entreprenörs sorteringstaxa			

Avgift tidningsinsamling flerbostadshus Tidningar (ingår ej i FNI)			
Intervall	Avgift/år Taxa 2025 ex moms		Tillagt kärl
	1 Kärl (Alt 1,2,3)	2 Kärl (Alt 4)	Per kärl
1 gång/vecka	14 404 kr	19 032 kr	4 628 kr
1 gång/ 2 veckor	7 202 kr	9 516 kr	2 314 kr
1 gång/5 veckor	2 880,80 kr	3 806,40 kr	925,60 kr
1 gång/10 veckor	1 440,40 kr	1 903,20 kr	462,80 kr
Extratömning	277 kr	366 kr	277 kr
Ej sorterade förpackningar debiteras enligt entreprenörs sorteringstaxa			

Antal Kärl och storlek på kärl till förpackningsinsamlingen/tidning för flerfamiljshus			
Antal Lägenheter	Fraktion	Storlek kärl	Antal Kärl
Alt 1: 5 - 19	Metall	190 el 240	1
	Plast	660	1
	Kartong	660	1
	Färgat glas	190	1
	Ofärgat glas	190	1
	Tidningar	190 el 370	1
	Metall	240	1
Alt 2: 20 - 39	Plast	660	2
	Kartong	660	2
	Färgat glas	190	1
	Ofärgat glas	190	1

Antal Kärl och storlek på kärl till förpackningsinsamlingen/tidning för flerfamiljshus			
	Tidningar	370	1
Alt 3: 40 - 50	Metall	240	2
	Plast	660	3
	Kartong	660	3
	Färgat glas	190	2
	Ofärgat glas	190	2
	Tidningar	370	1
Alt 4: >50	Metall	240	3
	Plast	660	5
	Kartong	660	5
	Färgat glas	190	3
	Ofärgat glas	190	3
	Tidningar	370	2

3.12 Avgifter vid Onsöns återvinningsstation

Avgifter enligt denna taxa skall betalas till Dals-Eds kommun, avser endast näringsidkare, för hushåll utgår ingen avgift.

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga avgifter		
Wellpapp per m3	177 kr	186 kr
Sorterat avfall per m3	210 kr	221 kr
Osorterat avfall per m3	632 kr	664 kr
Sorteringsavgift	1 075 kr	1 129 kr
Kompr. avfall, sorterat/osorterat per m3	1 262 kr	1 325 kr
Sorterat direkt till deponi per m3	527 kr	553 kr
Asbest per m3	1 217 kr	1 278 kr
Tryckimpregnerat trä m3	621 kr	652 kr
Spillolja per liter	6,76 kr	7,10 kr
Oljefilter /st	13,65 kr	14,33 kr
Bekämpningsmedel (max 3kg) per kg	246 kr	258 kr
Däck traktorer och lastbilar utan fälg/st	37 kr	39 kr
Däck traktorer och lastbilar med fälg/st	37 kr	39 kr
Däck övriga per styck	37 kr	39 kr

Gällande däck så får inte företag som har som verksamhet att försälja däck lämna, då dessa förväntas ha egna avtal om återtag av gamla däck.

På grund av upprättande av kontrollprogram samt tillsyn av avslutad deponi på Onsön så kommer taxorna behöva justeras efter hand. Taxan grundar sig på kommunens kostnader att få respektive fraktioner omhändertagna och förutsättningarna för detta kommer att variera framöver.

Kommunstyrelsen äger rätt att under löpande budgetår besluta om korrigering av avgifter.

3.13 Försäljning av mat

	Internt pris 2025	Externt pris 2025	Internt pris 2026	Externt pris 2026
	exkl. moms	inkl. moms	exkl. moms	inkl. moms
Personal-/externlunch				
Samtliga kök		91 kr		93 kr
Edsgärdet/Hagalid				
Frukost	22,12 kr	24,78 kr	22,67 kr	25,39 kr
Äldrelunch	64,95 kr	72,74 kr	66,57 kr	74,56 kr
Dessert	13,81 kr	15,47 kr	14,16 kr	15,86 kr
Middag	53,91 kr	60,38 kr	55,26 kr	61,89 kr
Kaffe	8,28 kr	9,28 kr	8,49 kr	9,51 kr
Utskick, pristillägg	4,15 kr	4,64kr	4,25 kr	4,76 kr

Kommunstyrelsen äger rätt att under löpande budgetår besluta om mindre korrigeringar i avgifter för måltider.

Kostchef har rätt att vid köp av större volymer till icke kommersiella event som anses vara till gagn för samhället, sätta pris som utgår från att täcka tillverkningskostnaden för maten.

3.14 Lokalvård

	Internt pris 2025	Internt pris 2026
Moms tillkommer på samtliga priser		
Arbetstimmar ordinarie tid	352 kr	354 kr

Gäller samtliga områden.

Kommunstyrelsen äger rätt att under löpande budgetår besluta om mindre korrigeringar i avgifter för lokalvård.

3.15 Avgifter kommunförråd (GS), vaktmästare och städ

	2025	2026
Moms tillkommer på samtliga priser		
Arbetstimmar personal		
Arbetstimmar ordinarie tid	491 kr	494 kr
Arbetstimmar enkel övertid	574 kr	578 kr
Arbetstimmar kval. övertid	782 kr	787 kr

	2025	2026
Avstängning av vatten (Gäller även vid avstängning pga utebliven betalning) per gång	479 kr	482 kr
Påsläpp av vatten (Gäller även vid påsläpp pga utebliven betalning) per gång	479 kr	482 kr
Arbetstimmar maskin		
Hjullastare New Holland	384 kr	387 kr
JCB	384 kr	387 kr
Wille (ny maskin kommer att upphandlas 202501)	309 kr	417 kr
Weideman	309 kr	311 kr
Broddway sopmaskin	292 kr	294 kr
Frontmatad sopmaskin	201 kr	202 kr
Ventrac 4500 Y Gräs	216 kr	218 kr
Ventrac 4500 Y Med redskap	270 kr	272 kr
Husqvarna gräsklippare	162 kr	163 kr
Spolaggregat	261 kr	262 kr
Spårmaskin	200 kr	201 kr
Amazon gräsklippare med uppsamlare	270 kr	272 kr
Filmkamera	196 kr	197 kr
Toalett vagn per tillfälle (max en vecka)	1 844 kr	1 857 kr
Tömning av toalett vagn under hyresperioden (Ink. nytt kem och påfyllning av sanitets produkter)	922 kr	928 kr
Container 6m3 / hyresperiod upp till 1 månad	276 kr	278 kr
Container 15m3 / hyresperiod upp till 1 månad	421 kr	424 kr
Traktor med skogsvagn	284 kr	286 kr
Kravallstaket/dygn/per enhet	21 kr	21 kr
Vattentank 3 kubik/dygn	133 kr	134 kr
Elverk/dygn 160 kva	2 719 kr	2 738 kr
Elverk/dygn 31 kva	1 570 kr	1 581 kr
Elverk/dygn 20 kva	1 149 kr	1 157 kr
Bil per kilometer	4,62 kr	4,65 kr
Lätt lastbil per kilometer	5,64 kr	5,68 kr

Minsta debitering för rensning av avlopp 800 kr (Startavgift) gäller ordinarie arbetstid 07:00-16:00 övrig tid är startavgiften 2 000 kr. Sedan tillkommer arbetskostnad och maskinhyra. Övriga tjänster prissätts enligt självkostnadsprincipen.

Kommunstyrelsen äger rätt att under löpande budgetår besluta om korrigering i avgifter för GS/vaktmästare.

3.16 Bostadstomt pris

BOSTADSMARK

Pris fastställs av kommunstyrelsen vid varje enskilt projektbeslut.

För VA-anslutning uttages avgift enligt gällande taxa.

Tidigare taxebeslut gällande bostadsmark upphör härmed att gälla.

3.17 Hyra parkeringsplats

	2025	2026
I centrum, med el	1 920 kr	1 933 kr
I centrum, utan el	1 235 kr	1 244 kr
Husbilsparkering ink moms	100 kr	100 kr

3.18 Felparkeringsavgift

	2025	2026
Vid parkering på rörelsehindrades p-platser utan giltigt tillstånd	800 kr	800 kr
Vid parkering i strid mot övriga föreskrifter rörande parkering och stannande av fordon	400 kr	400 kr

3.19 Taxor och villkor Lee-området

	2025	2026
Bokningsbara alternativ		
Byggnaden mindre evenemang	1 000 kr/dag	1 000 kr/dag
	1 500 Kr/dygn	1 500 kr/dygn
Byggnaden (7)		
Enbart belysning och ström upp till 3-fas till 16 Amp		
Markytor (3-6)		
Byggnaden större evenemang	4 000 kr/dygn	4 000 kr/dygn
Byggnaden (7)		
Belysning och ström 3-fas upp till 63 Amp		
Markytor (3-6)		
Hela området för större evenemang	6 000 kr/dygn	6 000 kr/dygn
Byggnaden (7)		
Belysning och ström 3-fas upp till 63 Amp		
Markytor (1-6)		
Området för husbils-övernattning	Taxa utgår enligt avgift för parkering 3,17	Taxa utgår enligt avgift för parkering 3,17
Markytor (1-6)		

Föreningar och företag med säte i Dals-Eds kommun är undantagna från avgift för hyra av Lee-området och kan därmed boka och använda området avgiftsfritt.

För övriga behov i samband med evenemanget, som inte kan tillgodoses i nuvarande

anläggning, såsom toalettagn, el-aggregat, vattentank, tas avgift ut enligt annan fastställd taxa. Därutöver tillkommer arbetstid för kommunförrådets personal. För övriga villkor i samband med evenemanget, upprättas vid varje enskilt bokningstillfälle ett hyresavtal som anger förutsättningarna för uthyrningen.

3.20 Vinterförvaring bil, husbil, husvagn och MC

Priser gällande förvaring av Båt, Husbil, bil, husvagnar och MC på Jordbrons företagshotell, förvaring inomhus under perioden oktober-april

Längs är inklusive draganordning, cykelställ osv. dvs totallängd. Priser gäller per säsong, ingen moms tillkommer på priserna

Längd	2025-2026	2026-2027
Upp till 5 meter	3 000 kr	3 000 kr
5,00-6,80 meter	3 600 kr	3 600 kr
6,80-8,50 meter	4 200 kr	4 200 kr
8,50-9,80 meter	4 800 kr	4 800 kr
Tillägg per meter som överstiger 9,80 meter	500 kr	500 kr
Vattenskoter, MC och liknande	1 500 kr	1 500 kr

Regler

- Ägarna till objekten är ansvariga för att deras egendom är försäkrad
- Priset gäller endast **uppställning** av aktuellt objekt
- Batterier i objekten skall vara fränkopplade
- Gasolflaskor får ej förvaras i objekten

In och uttag av objekt sker vid två tillfällen vardera höst och vår, Oktober samt april-maj. Datum anslås på kommunens hemsida.

3.21 Bygglov PBL

Avgifterna tas ut med stöd av plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen och kommunallagen om inget annat anges. Avgifterna är avsedda att täcka kommunens kostnad för den aktuella myndighetsutövningen eller tjänsten.

Taxan följer SKR:s förslag till Plan- och bygglovstaxa 2011 inklusive kart- och mättaxa. Dals-Eds kommun tillämpar justeringsfaktor 0,8 (faktor N), vilken rekommenderas av SKR för kommuner med färre invånare än 20 000. Prisbasbeloppet för 2026 är 59 200 kr, vilket innebär att mPBB är 59,2.

Nedan följer tabeller och exempel för de vanligaste ärendena. För fullständig förteckning av aktuella taxor hänvisas till tabellerna i SKR:s Plan- och bygglovstaxa 2011 inklusive kart- och mättaxa.

Taxorna kompletteras av kompendiet "Plan och bygglovs - taxa 2011" (SKR) i vilket tabell 7 är reviderad och tabell 8 inte används.

Kostnader för underrättelse och expediering

Avgift = KOM x mPBB x N

Antal	Kommentarer	KOM	Kostnad 2026
Sakägare 1-5		40	1 894 kr
Sakägare 6-9		60	2 842 kr
Sakägare 10-		120	5 683 kr
Kungörelse av beslut i Post- och inrikestidning	+ faktisk annonskostnad (f.n. 14 kr)	5	237 kr (+ faktisk annonskostnad f.n. 14 kr)

Nybyggnad

Avgiften utgör summan av avgifterna för de åtgärder som byggnadsnämnden vidtar i samband med bygglov respektive startbesked. Avgift för att upprätta eller ändra detaljplan, områdesbestämmelser eller fastighetsplan tillkommer enligt särskild taxa eller genom upprättat planavtal.

Bygglovavgift = mPBB x OF x (HF1 + HF2) x N

Bostäder, kontor, industrier m.m.	Yta BTA	OF	HF1	HF2
Byggnad, yta BTA	<99 m2	4	24	28
Byggnad, yta BTA	100-199 m2	8	24	28

Bostäder, kontor, industrier m.m.	Yta BTA	OF	HF1	HF2
Byggnad, yta BTA	200-299 m2	10	24	28
Byggnad, yta BTA	300-499 m2	12	24	28
Byggnad, yta BTA	500-999 m2	20	24	28
Byggnad, yta BTA	1 000-1 999 m2	40	24	28
Byggnad, yta BTA	2 000-4 999 m2	60	24	28
Byggnad, yta BTA	5 000-9 999 m2	80	24	28
Byggnad, yta BTA	10 000-14 999 kvm	100	24	28
varje tillkommande 5 000- intervall + 20				
Vindsinredning	≤ 199 m2		17	28
Stor, enkel byggnad, oisolerad – lagerhall ≥ 600 m2	30 % av normal avgift		24	28

Komplementbyggnad	Yta BTA	OF	HF1	HF2
Komplementbyggnad, garage, carport, förråd (eget ärende)	<50 m2	2	17	13
Komplementbyggnad, garage, carport, förråd (eget ärende)	>50 m2	4	17	15
Källsorteringsbehållare/ gruppSopskåp, sophus		4	14	15

Exempel: Nybyggnad av bostad 200 kvm $59,2 \times 10 \times (24+28) \times 0,8 = 24\,627$ kr

Tillkommer gör kostnader för underrättelse och expediering enligt ovanstående tabell.

Tillbyggnad

Bygglovavgift = mPBB x OF x (HF1 + HF2) x N

Huvudbyggnad	Yta BTA	OF	HF1	HF2
Tillkommande yta BTA	≤ 15 m2	3	14	10
Tillkommande yta BTA	16-49 m2	4	17	15
Tillkommande yta BTA	50-99 m2	6	17	28
Tillkommande yta BTA	100-199 m2	8	17	28
Tillkommande yta BTA	200-299 m2	10	17	28
Tillkommande yta BTA	300-499 m2	12	17	28
Ytterligare intervall se ovan				

Komplementbyggnad		OF	HF1	HF2
Typ: garage, carport, för- råd	Oavsett storlek men ≤ 50 % av ursprunglig byggnads BTA	2	14	13
Tillbyggnad fritidshus	≤ 50 m ²	4	14	13
Tillbyggnad växthus, lusthus m.m. oisolerat	> 15 m ²	2	14	13
Burspråk		2	14	13
Takkupa		2	14	15

Exempel: Tillbyggnad på huvudbyggnad med tillkommande yta 30 kvm $59,2 \times 4 \times (17+15) \times 0,8 = 6\,062$ kr

Tillkommer gör kostnader för underrättelse och expediering enligt ovanstående tabell.

Enkla byggnader

Bygglovavgift = mPBB x OF x (HF1 + HF2) x N

Typ	Yta BTA	OF	HF1	HF2
Fritidshus	40-80 m ² BTA	4	21	28
Kolonistuga	< 40 m ²	2	14	15
Nätstation/pumpstation	Oavsett storlek	4	14	13
Växthus, lusthus och likn. oisolerat	> 15 m ² men ≤ 50 m ²	2	14	13
Rullstolsgarage förråd m.m.	Oavsett storlek	2	14	13
Kiosk, manskapsbod m.m.	Oavsett storlek	4	17	15
Sommarveranda, restaurang	Oavsett storlek	4	17	23

Exempel: Fritidshus om 40 kvm $59,2 \times 4 \times (21+28) \times 0,8 = 9\,283$ kr

Tillkommer gör kostnader för underrättelse och expediering enligt ovanstående tabell.

Anmälan om eldstad

Typ	HF2
Eldstad/st	25

Avgift = HF2 x mPBB x N

$25 \times 59,2 \times 0,8 = 1\,184$ kr/st

Strandskyddsdispens komplementbyggnad 0-15 kvm inom redan ianspråktagen tomt för bostadsändamål

Avgift = 100 x mPBB x N
100 x 59,2 x 0,8 = 4 736 kr

Strandskyddsdispens

Avgift = 200 x mPBB x N
200 x 59,2 x 0,8 = 9 472 kr

3.22 Svea bio, biljetter

Från den 1 januari 2017 tar staten ansvar för att finansiera stöd för produktion, distribution och visning av film. Omställningen finansieras genom en höjning av mervärdesskatten (momsen) för tillträde till biograf föreställningar.

	2025	2026
Normalpris	100 kr	100 kr
Normalpris matiné o motsvarande	80 kr	80 kr
Normalpris 3D-visningar	120 kr	120 kr
Normalpris 3D- visningar matiné o motsvarande	100 kr	100 kr

Presentkort på biobiljetter säljes för 100 kr inkl moms. Företag, förvaltningar och föreningar i kommunen ges möjlighet att köpa presentkort med 25 procent rabatt vid köp av minst 15 st. Vid högre biljettpreis än 100 kr betalas tillägg vid biljettköpet. Vid höjning av biljettpreiset ska rabatten automatiskt följa med.

Biografansvarig medges rätt att justera priser både upp och ned då filmbolagen så kräver samt vid festival och andra specialvisningar.

3.23 Lotteritillståndsavgifter

	2025	2026
Lotteritillståndsavgift	300 kr	300 kr

3.24 Simskoleavgifter

	2025	2026
Nybjörjarkurs	0 kr	0 kr
Fortsättningskurs (innehåll definieras)	250 kr	250 kr
Märkesprovtagning (säkerhetsmärken o "nybjörjarmärken" är gratis)	150 kr	150 kr
Avgifter för märkena tillkommer.		

3.25 Mediaersättning

Böcker och andra media, som har lånats på biblioteket, ska enligt lånereglerna ersättas om de

inte återlämnas eller om de av någon anledning blir förstörda. För att underlätta debiteringar i de fall det blir aktuellt har följande schablonersättning fastställts.

	2025	2026
Vuxenbok	300 kr	300 kr
Barnbok	170 kr	170 kr
Tidskrift	55 kr	55 kr
CD-bok	150 kr	150 kr
Spel	500 kr	500 kr
Film	500 kr	500 kr
Nytt lånekort	10 kr	10 kr

Undantag för ovanstående är litteratur placerad på Dalslandshyllan som alltid ska ersättas med nyanskaffningspris.

Vidare ges ansvarig chef befogenhet att justera priset om det finns särskilda skäl för detta. Sådana skäl kan t ex vara att exemplaret är föråldrat, i dåligt skick eller att ersättningen i övrigt blir oskälig. Om en pekbok/bilderbok förstörs vid enstaka tillfälle bör avgiften kunna efterskänkas.

3.26 Stallbacken lokaler

För bokningsfrågor ring 0534-19068

	2025		2026	
	Externt	Ideella föreningar/ studieförbund	Externt	Ideella Föreningar/ studieförbund
Exklusive kök	1 200 kr	600 kr	1 200 kr	600 kr
Inklusive kök	1 400 kr	800 kr	1 400 kr	800 kr
Lilla ljud	400 kr	200 kr	400 kr	200 kr
Stora ljud	400 kr	200 kr	400 kr	200 kr
Avbokningsavgift (mindre än 14 dagar innan)	200 kr	200 kr	200 kr	200 kr

Internt debiteras ingen avgift för hyra, men avgift för tekniker (ljud, ljus etc) tillkommer.

För tekniker debiteras 500 kronor per timme.

Vid flytt av stolar och läktare tillkommer ytterligare kostnader.

Ansvarig chef har rätt att reglera hyran i speciella fall (se regelverk angående uthyrning av Stallbacken).

Vid bokning för offentliga arrangemang ges möjlighet till repetition och generalrepetition vid sammanlagt två tillfällen kostnadsfritt. Repetitioner utöver detta debiteras med 200 kronor per tillfälle.

4 Barn- och utbildningsnämnden

4.1 Avgifter Förskoleverksamhet samt Skolbarnomsorg

Förskoleverksamhet (förskola för barn 1-5 år samt pedagogisk omsorg/dagbarnvårdare)

	2025	2026
Barnomsorg med placering 0-15 timmar / vecka		
För yngsta barnet	2%	2%
För barn nr 2	2%	2%
För barn nr 3	1%	1%
För barn nr 4	Ingen avgift	Ingen avgift
Barnomsorg med placering över 15 timmar*:		
För yngsta barnet	3%	3%
För barn nr 2	2%	2%
För barn nr 3	1%	1%
För barn nr 4	Ingen avgift	Ingen avgift

Fritidshem

	2025	2026
För yngsta barnet	2%	2%
För barn nr 2	1%	1%
För barn nr 3	1%	1%
För barn nr 4	Ingen avgift	Ingen avgift

Allmän förskola

2025	2026
Avdrag för rätt till så kallad allmän förskola enligt Skollagen (2010:800) 8 kap. 4§, görs med 27 % av avgiften/månad för det aktuella barnet från och med september månad det år barnet fyller 3 år	Avdrag för rätt till så kallad allmän förskola enligt Skollagen (2010:800) 8 kap. 4§, görs med 27 % av avgiften/månad för det aktuella barnet från och med september månad det år barnet fyller 3 år.

Lovfritids

	2025	2026
Avgift per bokad dag	75 kr	75 kr

Utgångspunkten vid beräkning av avgiften är alltid det yngsta barnet (barn ett) i familjen som har förskoleplats. Barnets schema ligger till grund för avgiften. Schemat är kontraktet. Överskrids schemavolymen kommer heltidstaxa att gälla.

Dals-Eds kommun tillämpar maxtaxa vid beräkning av avgifter i förskoleverksamheten. Avgiften grundar sig på familjens bruttoinkomst och består av en fast avgift per månad. Avgiften debiteras innevarande månaden då skolbarnomsorg/förskoleverksamhet erhållits. Inget avdrag görs för inskolningsperioden. Vårdnadshavare ansvarar för att hushållets korrekta inkomst rapporteras in via kommunens e-tjänst som finns på hemsidan. Om ingen inkomst lämnas, debiteras högsta avgift. Kontroll kan göras med

Skatteverket/Försäkringskassan. En gång per år görs en generell inkomstförfrågan från kommunen.

4.2 Kulturskoleavgifter

	2025	2026
Instrumentalundervisning per termin och elev	700 kr	700 kr
Instrumenthyra per termin	250 kr	250 kr
Dans per termin (fr 6 år)	500 kr	500 kr
Dans femåringar	0 kr	0 kr
Ensamble per termin	0 kr	200 kr
Studio per termin *	0 kr	700 kr

* För elever som har instrumentundervisning ingår tillgång till studio

Om en familj har tre eller flera barn inskrivna i kulturskolan utgår ingen elevavgift från och med tredje barnet.

Andra avgifter än de ovan kan komma att användas vid kortare kurser och aktiviteter.

4.3 Hagaskolan lokaler

För bokningsfrågor ring 0534-19101

	2025	2026
Hemkunskapssal	300 kr	300 kr
Slöjdsalar	300 kr	300 kr

Uthyrning av dessa salar kan ske till föreningar och studieförbund. Vid hyra av skolsalar ingår ej livsmedel eller annat material som kan finnas i lokalen. Lokalen ska lämnas i ursprungligt skick.

4.4 Utsikten

	2025		2026	
	Internt	Externt	Internt	Externt
Aulan, avgift för heldag	Avgiftsfritt	500 kr	Avgiftsfritt	500 kr
Idrottshall, avgift per timme *	Avgiftsfritt	50 kr	Avgiftsfritt	50 kr

* Taxor för idrottshallen avser säsongsbokningar (minimum 8 tillfällen) samt heldagstillfällen.

Rätten till interkommunal ersättning regleras i skollagen och gäller för offentlig och privat verksamhet. Nivån för interkommunal ersättning baseras på budget och de regleringar som statsmakterna anger. För Utsiktens verksamheter avseende interkommunala ersättningar och avgifter för boende tas separat beslut enligt ovanstående premisser i samband med budgetarbetet.

Förändrat utbud eller innehåll av utbildningen eller boendeformen kan komma att ändra avgiften.

4.5 Vuxenutbildningen

Särskild prövning – att läsa in ett ämne eller kurs för betyg. Går att skriva av alla som är folkbokförda i Sverige. Eleven behöver själv efterfråga särskild prövning, kostnad 500 kr.

Samma avgift gäller vid prövning i ett grundskoleämne, denna utförs av Hagaskolan.

Mer information finns på skolverkets hemsida: <https://www.skolverket.se/for-dig-som-.../elev-ellerforalder/smanavigation-elevers-rattigheter/provning---att-lasa-in-ett-amne-eller-en-kurs-for-betyg>

4.6 Gymnasiet - avgifter och ersättningar

Avgifter	2025	2026
Ersättningskort	0 kr	100 kr
Ersättningar	2025	2026
Inackorderingsbidrag	1 590 kr	1 960 kr
Anslutningsresebidrag	190 kr	230 kr
Kontantbidrag	518 kr	534 kr

Avgift

Busskort

Gymnasieelever folkbokförda i Dals Eds kommun har rätt till ett busskort utan kostnad per läsår om man har mer än 6 kilometer mellan hemmet och skolan. Ersättningskort kommer från och med läsåret 2025/2026 att debiteras.

Andra ersättningar

Inackorderingsbidrag beviljas om du på grund av lång eller tidskrävande resväg måste inackordera dig på skolorten. Inackorderingsbidraget är ett bidrag till kostnaden för inackordering och hemresor. En förutsättning för att bidraget skall beviljas är att du faktiskt är inackorderad på skolorten eller i dess närhet och inte får busskort/kontantbidrag. Går eleven på en privat skola söks inackorderingsbidrag via CSN.

Anslutningsresebidrag är den berättigad till som har busskort/kontantbidrag och har mer än 4 kilometer mellan hemmet och närmaste hållplats.

Kontantbidrag värdet på busskortet går att få som ett kontantbidrag istället, exklusive moms. Gäller under förutsättning att man har rätt till ett busskort men väljer att inte söka det.

För mer information angående ersättningarna se kommunens hemsida eller ansökningsblanketterna.

4.7 Övriga avgifter

Interkommunal ersättning kan betalas ut till en enskild verksamhet eller kommun, om ett barn/elev som är folkbokfört i Dals-Eds kommun väljer att gå förskola, fritidshem eller grundskola i en annan kommun.

Vid utlösande av larm eller insatser av vaktbolag debiteras kostnaden till den som hyrt lokalen.

Eventuell återställning av lokalerna debiteras i efterhand.

5 Socialnämnden

5.1 Vårdavgifter

	2025	2026
Trygghetslarm	307 kr/mån	309 kr/mån
Hemsjukvård	550 kr/mån	554 kr/mån
Lunchlåda	83 kr/st	85 kr/st
Distributionsavgift för matlåda	14 kr/st	15 kr/st
Matabonnemang särskilt boende	4 892 kr/mån	5 014 kr/mån
Matabonnemang särskilt boende dygn	163 kr/dygn	167 kr/dygn
Korttidsboende	163 kr/dag i matavgift samt omsorgsavgift med 408 kr/dygn max 2 642 kr/mån	167 kr/dag i matavgift samt omsorgsavgift med 411 kr/dygn max 2 660 kr/mån
Särskilt boende		Max 2 660 kr/mån

5.2 Maxtaxa

Avgiften för hemtjänst, dagverksamhet, särskilt boende, kommunal hälso- och sjukvård samt förbrukningsartiklar får per månad uppgå till 2 660 kr per månad (högsta avgift).

5.3 Bostadsavgift

	2025	2026
Hyra särskilt boende	7 679 kr/mån	7 871 kr/mån
Hyra särskilt boende parboende (per person)	4 823 kr/mån	4 944 kr/mån

5.4 Hemtjänstavgift

	2025	2026
Avgift för serviceinsatser via hemtjänsten	409 kr/tim	412 kr/tim
Avgift för omvårdnadsinsatser via hemtjänsten	409 kr/tim	412 kr/tim

5.5 Övriga avgifter inom äldreomsorgen

	2025	2026
Hygienpaket	252 kr/mån	254 kr/mån

5.6 Ansöknings- och tillståndsavgifter enligt alkohollagen (2010:1622), taxor enligt tobakslagen och liknande produkter (2018:2088) samt lagen om receptfria läkemedel (2009:730)

	2025	2026
Stadigvarande tillstånd		
-Nyansökningar Stadigvarande serveringstillstånd till allmänallmänhet, slutet sällskap samt catering, tåg och båt (Inkl. 1 kunskapsprov)	9 000 kr	9 000 kr
-Nyansökningar stadigvarande serveringstillstånd, Ägarskiften, servering på tåg och båt	9 000 kr	9 000 kr
-Anmälan om ändrade ägarförhållanden, helt nya företrädare	7 000 kr	8 000 kr
-Ansökan om stadigvarande ändring i tillstånd.	4 000 kr	4 000 kr
Ändring: Ändring/ny ledamot i bolaget, omregistrering till AB/HB/EF, eller övrig omregistrering i företag, samma ägare	2 000 kr	2 500 kr
PBI-utredning – byte av enstaka person med betydande inflytande	1 000 kr	1 000 kr /per person
Nyansökan: cateringtillstånd, provsmakning och pausservering (Inkl. 1 kunskapsprov)	5 000 kr	6 000 kr
Anmälan om catering, provsmakning eller kryddning av snaps (Sökanden har tillstånd i Dalsland)	Ingen avgift	Ingen avgift
-Ansökan om tillfällig förändring i tillstånd	2 000 kr	2 000 kr
-Ansökan Tillfälligt utökad serveringstid och serveringsyta i Tillståndshavarens nuvarande lokaler	2 000kr	2 000 kr
- Ansökan om tillfällig gemensam serveringsyta. OBS . Alla sökande måste söka eget tillfälligt serveringstillstånd	4 000 kr	1 000 kr
Tillfälliga tillstånd		
-Tillfälligt tillstånd för 2 ggr och samma lokal Sökanden har stadigvarande tillstånd i Dalslandskommunerna	3 000 kr	3 000 kr
-Extra dagar, söks vid samma tillfälle max 6 ggr/år (ingen återbetalning)	500 kr/dag	500 kr/dag
Tillfälligt tillstånd för 2 ggr och samma lokal. Sökanden har inte stadigvarande tillstånd i Dalslandskommunerna	5 000 kr	5 000 kr

	2025	2026
- Extra dagar, söks vid samma tillfälle max 6 ggr/år (ingen återbetalning)	500 kr/dag	500 kr/dag
Tillfälligt tillstånd för slutna sällskap Max 6 tillstånd per halvår och avser samma lokal	2 000 kr	2 000 kr
Kunskapsprov med möjlighet till två omprov (gäller både stadigvarande eller tillfälligt tillstånd)	1 000 kr/prov	1 000 kr/prov
Årlig avgift för stadigvarande serveringstillstånd		
Fast avgift serveringstillstånd	4 500 kr	4 500 kr
Fast avgift Gårdsförsäljningstillstånd (har endast detta tillstånd)		4 500 kr
Fast avgift När man har ett annat stadigvarande tillstånd		1 500 kr
Fast avgift tillstånd för pausservering och provsmakning	2 500 kr	3 000 kr
Rörlig avgift		
0 -25 000	0 kr	0 kr
25 001 - 50 000	1 500 kr	1 100 kr
50 001 – 100 000	2 500 kr	2 200 kr
100 001 – 150 000	3 500 kr	3 300 kr
150 001 - 200 000	4 500 kr	4 400 kr
200 001 - 300 000	5 500 kr	5 500 kr
300 001 - 600 000	6 500 kr	6 600 kr
600 001 - 900 000	7 500 kr	7 700 kr
900 001 - 1 200 000	8 500 kr	8 800 kr
1 200 001 - 1 500 000	9 500 kr	9 900 kr
1 500 001 - 2 500 000	10 500 kr	11 000 kr
2 500 001 - 3 000 000	11 500 kr	12 100 kr
3 000 001 -	12 500 kr	13 200 kr
Påminnelseavgift restaurangrapport (ska insändas före den 31 mars) första gången	1 000 kr	1 000 kr
Andra gången (utredning startas)	1 500 kr	2 000 kr
Taxor enligt tobakslagen, tobaksfria nikotinprodukter, alkohollagen, lagen om e-cigarett med påfyllnadsbehållare samt lagen om receptfria läkemedel		
Tillsynsavgifter		
En av ovanstående produkter	2 000 kr	2 000 kr
Två av produkter (t.ex. folköl och e-cigarett)	3 500 kr	3 500 kr
Tre produkter (t.ex. folköl, e-cigarett & receptfria läkemedel)	4 500 kr	4 500 kr
Fyra produkter (t.ex. folköl, e-cigarett, nikotinfria produkter & receptfria läkemedel)	5 000 kr	5 000 kr
Avgift vid extra kontrollköp, används endast vid upprepande ej godkända kontrollköp		2 500 kr per besök

	2025	2026
Taxor enligt tobakslagen och liknande produkter (2018:2088), lagen omreceptfria läkemedel (2009:730) samt alkohollagen (2010:1622)		
Ansökan avgift enligt tobakslagen		
Stadigvarande tobakstillstånd	8 000 kr	8 000 kr
-Anmälan om ändrade ägarförhållanden, helt nya företrädare	6 000 kr	6 000 kr
Tillfälligt tobakstillstånd (har stadigvarande tobakstillstånd)	2 000 kr	2 000 kr
Tillfälligt tobakstillstånd (har inget tobakstillstånd)	4 000 kr	4 000 kr
Ändring omregistrering till AB/HB/EF, eller övrig omregistrering i företag, samma ägare.	2 000 kr	2 000 kr
Anmälan om betydande förändring, så som ändrade ägarförhållanden.	3 000 kr	3 000 kr
PBI-utredning – byte av enstaka person med betydande inflytande	1 000 kr	1 000 kr/ per person
Årsavgift inkl. övriga produkter		
Årsavgift för tillsyn och administration	5 500 kr	5 500 kr
Årsavgift för produkter utöver tobakstillstånd		
Avgift per tillkommande produkt	500 kr	500 kr

5.7 Färdstjänstavgift

Färdtjänst

Dals-Eds kommun följer Åmåls kommun gällande avgifter som en del i samverkan och arbete mot likvärdig färdtjänst i Dalslandskommunerna. 2026 års taxa ligger efter indexuppräkning på 59,43 kr de första 10 kilometrarna och därefter 3,24 kr/kilometer. Avgiften justeras årligen med följsamhet till kollektivtrafikens prisjusteringar i Västra Götaland regionen.

I de fall en resa inte har avbokats minst en timme före den planerade resan eller på annat sätt inte fullföljts av tillståndshavaren kommer denne att, om giltigt skäl inte föreligger, debiteras enligt gällande taxa.

5.8 Övriga avgifter socialnämnden

Individ- och familjeomsorgen

Lägsta debitering av avgift 30 kr/mån

Egenavgift vid boende på institution (vuxen) 80 kr/dag

Egenavgift vid omhändertagande av barn följer ”Riktlinjer för handläggning av föräldrars ersättningsskyldighet vid heldygnsplacering av barn och ungdom” se grunder nedan:

Grunder för beräkning av ersättning

Ersättningen fastställs för varje barn och år. Beloppet beräknas efter att procenttal av den ersättningspliktiges senaste taxeringsbeslut, minus ett avdrag med 100 000 kr, se tabell nedan. Procenttalet fastställs med hänsyn till samtliga barn som föräldern är försörjningspliktig för.

	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 barn	6 barn
Procentsats per barn	14,00 %	11,50 %	10,00 %	7,75 %	6,40 %	5,50 %

LSS

	2025	2026
Egenavgift vid arbetsresor inom LSS		
Upp till 10 resor per månad, avgift per månad	313 kr/mån	332 kr/mån
Fler än 10 resor per månad, avgift per månad (följer Västrafiks periodbiljett 30 dagar, ungdom)	625 kr/mån	664 kr/mån
Egenavgift vid boende i samband med särskola, avgift per månad	1 250 kr/mån	1 250 kr/mån (Följer barnbidrag)
Avgift för boendestöd och ledsagning via stödet, avgift per timme	409 kr/tim	412 kr/tim

Avgift för transport av avliden och förvaring

	2025	2026
Avgiften faktureras dödsboet månaden efter dödsfallet		
Transport vardagar kl. 08:00 – 18:00	2 680 kr	2 680 kr
Transport vardagar kl. 18:01 – 07:59 samt helg	3 900 kr	3 900 kr
Tillkommande avgift vid transport över en mil	200 kr/mil	200 kr/mil
Förvaring av avliden i bårhus	F.n. ej aktuellt	F.n. ej aktuellt

Provisorisk dödsboförvaltning och åtgärder enligt begravningslagen

	2025	2026
Avgift per timme	470 kr	474 kr

Barn- och utbildningsnämnden

§ 47

Dnr BUN-2025-000006043

Taxor och avgifter 2026 (BUN)

Sammanfattning av ärendet

Controller Maria Eriksson redovisar ärendet.

Barn och utbildningsförvaltningen ser årligen över taxor och avgifter för främst de; tjänster, service, lokaler och interkommunala ersättningar (IKE) som nämnden tillhandahåller. Väsentliga ändringar som är gjorda är bland annat; *avgifter som tidigare tillhört fritid och kulturverksamheten* under nämndens ansvar kommer *flyttas till kommunstyrelsens* taxor och avgifter för 2026. De ansvar det gäller är; Svea Bio, Lotteri/tillståndsavgifter, Simskoleavgifter, Stallbackens lokaler och Mediaersättning på biblioteket. *Under kulturskolans avgifter har kostnad för ensemble blivit tillagd*, då det inte tagits betalt för dessa lektioner tidigare. Förslaget är att ta ut en kostnad på 200 kr. Även studion är tillagd, med en avgift på 700 kr per termin, men om eleven är inskriven i kulturskolan och har instrumentundervisning utgår ingen kostnad. *Ersättningskort, vid borttappat busskort för gymnasieelever*, kommer från och med läsåret 2025/2026 att debiteras med 100kr. För detaljerad information se beslutsunderlag.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse *Tjänsteskrivelse gällande Taxor och avgifter 2026 (BUF)*
daterad 2025-09-15

Taxor och avgifter 2026 Barn och utbildningsförvaltningen

Barn- och utbildningsnämndens beslut

Barn- och utbildningsnämnden ställer sig bakom upprättat förslag på taxor och avgifter för år 2026 och överlämnar till kommunfullmäktige (KF) för beslut.

Expedieras till

KF

DALS-EDS KOMMUN

Barn och utbildningsförvaltningen

Maria Eriksson

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum: 2025-09-15

D.nr: 2025-000006.04

Tjänsteskrivelse gällande Taxor och avgifter 2026 (BUF)

Bakgrund

Barn och utbildningsnämnden "Taxor och avgifter" uppdateras varje år, för 2026 har följande ändringar och korrigeringar gjorts;

- Taxor gällande Svea Bio, Lotteri/tillståndsavgifter, Simskoleavgifter, Stallbackens lokaler och Mediaersättning har flyttats till kommunstyrelsens taxor.
- Punkt 4.2 Avgift för ensemble föreslås till 200 kr per termin
- Punkt 4.2 Avgift för att hyra studion som finns på kulturskolan föreslås vara 700 kr per termin, men gratis för elev som har instrumentundervisning.
- Punkt 4.2 under tabellen för kulturskolan har texten "Andra avgifter än de ovan kan komma att användas vid kortare kurser och aktiviteter" lagts till.
- Under punkt 4.5 Vuxenutbildningen och särskild prövning har det lagts till information angående prövning för ett grundskoleämne också.
- Ny rubrik punkt 4.6 Gymnasiet – avgifter och ersättningar. Tabellen innehåller även ersättningsnivåerna för inackorderingsbidrag, kontantbidrag och anslutningsresebidrag, som gymnasieelever kan ansöka om.

Sammanfattning

Hantering av avgifter för några områden som tidigare tillhört Fritid och kulturverksamheten under BUN har *flyttats till kommunstyrelsens* taxor och avgifter. Gäller Svea Bio, Lotteri/tillståndsavgifter, Simskoleavgifter, Stallbackens lokaler och Mediaersättning på biblioteket.

Under *kulturskolans avgifter* har kostnad för ensamble blivit tillagd, då vi inte tagit betalt för dessa lektioner tidigare. Förslaget är att ta ut en kostnad på 200 kr. Även studion är tillagd, med en avgift på 700 kr per termin, men om eleven är inskriven i kulturskolan och har instrumentundervisning så utgår ingen kostnad. Planer finns inom kulturskolan att kunna erbjuda olika typer av kortare kurser, under tabellen finns därför texten "Andra avgifter än de ovan kan komma att användas vid kortare kurser och aktiviteter" tillagd.

Postadress

Besöksadress

Bankgiro

Box 30

Storgatan 27

534-4072

S-668 21 ED

Org.nr

212000-1413

DALS-EDS KOMMUN

Barn och utbildningsförvaltningen

Maria Eriksson

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum: 2025-09-15

D.nr: 2025-000006.04

Att kunna skriva så kallad "särskild prövning" är möjligt även för grundskoleämnen, texten under punkt 4.5 vuxenutbildning har därför uppdaterats med den informationen.

För elever på gymnasiet finns det möjlighet att ansöka om *inackorderingsbidrag*, *anslutningsresebidrag* och *kontantbidrag*, tabellen är uppdaterad med ersättningsnivåerna för dessa bidrag.

I tjänsten

Maria Eriksson
Controller BUF

Anna Andersson
Förvaltningschef

Postadress

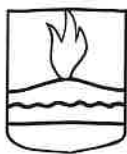
Besöksadress
Box 30

Bankgiro
Storgatan 27
Org.nr

534-4072

S-668 21 ED

212000-1413

Socialnämnden

§ 63

Dnr SN-2025-000009043

Taxor och avgifter 2026 (SN)

Sammanfattning av ärendet

Förvaltningschef Camilla Karlsson och tf controller Elena Larsson redovisar ärendet.

Årligen revideras taxor och avgifter för socialnämndens verksamheter. Revideringen är till vissa delar beroende av regeringens fastställande av nytt prisbasbelopp för år 2026 på grundval av ändringarna i det allmänna prisläget. År 2026 års prisbasbelopp är fastställt till 59 200kr.

Uppräkningen av prisbasbeloppet utgår från inflationen och landar för år 2026 på en höjning med 400kr jämfört med 2025. Maxtaxan för år 2026 blir 2 660kr per månad (högsta avgift). Maxtaxan omfattar bland annat avgifter för; hemtjänst, matdistribution, larm, hemsjukvård, korttidsvård och omvårdnad på särskilt boende.

Förslag till beslut är att nämnden fastställer taxor och avgifter för 2026 enligt liggande förslag.

Beslutsunderlag

Taxor och avgifter 2026 Socialnämnden

Tjänsteskrivelse *Socialnämndens taxor och avgifter 2026* daterad 2025-09-19

Socialnämndens beslut

Socialnämnden ställer sig bakom upprättat förslag på taxor och avgifter för år 2026 med justering för matdistribution från 14 kr till 15 kr för år 2026. Överlämnar upprättat förslag med justering till kommunfullmäktige (KF) för beslut.

Expedieras till

KF

Förvaltnings controller, Emelie Andersson

Färdtjänsthandläggare, Åmål – för kännedom

Dalslands Alkohol- och Tobakshandläggare

Socialnämndens taxor och avgifter 2026

Bakgrund

Nedan redovisas vad som ligger till grund för taxor och avgifter 2026 inom socialnämndens verksamhetsområde. Inför nytt verksamhetsår revideras kommunens olika taxor och avgifter. Justeringarna av taxor och avgifter inom socialnämndens verksamhetsområde görs med utgångspunkt av den procentuella förändringen av prisbasbeloppet. Undantag från denna princip är de områden där man har beslutat om andra beräkningsgrunder eller regleras i avtal. Prisbasbeloppet mellan åren 2025 och 2026 ökar från 58 800 kr till 59 200 kr. Ökningen motsvarar 0,7 %. Detta belopp ska spegla prisutvecklingen i samhället. Inom socialtjänstens område så påverkar detta belopp t.ex. maxtaxa och vård- och omsorgsavgifter (inkl. hälso- och sjukvård).

Sammanfattning och konsekvensbeskrivning

Vårdavgifter

Avgifterna inom vård och omsorg inkl. hälso- och sjukvård (HSL) föreslås öka med 2,5 %. Avgifterna för lunchlåda samt matabonnemang särskilt boende som följer beslut från KS/samhällsbyggnadsförvaltningen.

Maxtaxa

Maxtaxan följer prisbasbeloppet.

Bostadsavgift

Förslaget är att öka hyran för särskilt boende med samma procentsats som hyran för Edsgärdet och Hagalid, det vill säga 2,5 % (precis som föregående år).

Hemtjänstavgift

Följer prisbasbeloppet.

Övriga avgifter inom äldreomsorg

Följer prisbasbeloppet.

Ansöknings- och tillståndavgifter enligt alkohollagen, taxor enligt tobakslagen och liknande produkter samt lagen om receptfria läkemedel

Följer förslaget från Dalslands och Säfles tobaksenhet som har en gemensam handläggning avseende ovanstående lagar. Avgiftsbeloppen är satta utifrån hur lång tid det förväntas ta att handlägga de olika ärendena. Det har också tagits hänsyn till hur avgifterna ser ut i närliggande kommuner samt svenska kommuner med ungefär samma folkmängd.

Färdtjänstavgift och LSS

Avgifterna för färdtjänst och arbetsresor inom LSS är kopplat till Västtrafiks prisjustering av kollektivtrafiken i V.G regionen. Föreslagna avgifter följer Åmåls kommun som handlägger våra färdtjänstärenden. När socialnämnden beslutade om förslag till 2026 års taxor och avgifter var Västtrafiks uppräknings inte kända.

Egenavgift vid boende i samband med särskola motsvarar barnbidraget och är oförändrad.

Boendestöd och ledsagning följer hemtjänsttaxan.

Övriga avgifter socialnämnden

Ingen förändring av avgifterna inom individ och familjeomsorg.

Avgifterna för transport och förvaring av avliden följer avtal med entreprenör.

Taxan för provisorisk dödsboförvaltning och åtgärder enligt begravningslagen regleras av prisbasbeloppet och motsvarar 0,8 % av prisbasbeloppet.

Beslutsförslag

Socialnämnden lämnar beslutsförslag att fastställa taxor och avgifter för 2026 enligt ovan.

I tjänsten

Elena Larsson
Controller

Expedieras till

Socialnämnden
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kommunstyrelsen

§ 144

Dnr KS-2025-000138042

Budgetuppföljning 2025 - Dals-Eds kommun tertial 2

Sammanfattning av ärendet

För perioden januari-augusti 2025 visar kommunen ett positivt resultat på 28,4 mkr. Prognosen för helåret 2025, baserat på nämndernas bedömningar och bedömning av finansförutsättningarna, är ett helårsutfall på 4,4 mkr, vilket är 3,3 mkr högre än budgeterat resultat. Nämndernas helårsprognos visar ett totalt underskott mot budget på 1,0 mkr. Socialnämnden visar totalt en negativ avvikelse på 9,7 mkr för helåret och Barn- och utbildningsnämnden en negativ avvikelse på 2,1 mkr. Kommunstyrelsens prognos är en positiv avvikelse mot budget på +10,6 mkr. För finansförvaltningen, inkl. bidrag till nya Tavlan, prognostiseras totalt +4,3 mkr jmf med budget.

I delårsbokslutet är bedömningen att samtliga finansiella mål nås per 2025-08-31.

Befolkningsutvecklingen är positiv för årets första åtta månader då invånarantalet ökat med två personer. Kommunens utvecklingsmål om 5 000 invånare år 2035 förutsätter dock en högre ökningstakt och målet kan därmed inte anses vara fullt ut uppnått. En viss minskning av invånarantalet har också skett efter augusti månads slut.

Sammantagen bedömning för perioden som delårsbokslutet omfattar är att den ekonomiska ställningen har stärkts och att kommunen som helhet uppvisar god ekonomisk hushållning. Baserat på uppfyllda finansiella mål och delvis uppnått utvecklingsmål.

Beslutsunderlag

Delårsredovisning 2025 Dals-Eds kommun

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

- godkänna förslaget till delårsredovisning för 2025 för Dals-Eds kommun och att delårsredovisningen överlämnas till kommunfullmäktige och kommunens revisorer
- Kommunstyrelsen förelslår kommunfullmäktige att godkänna delårsredovisning 2025

Expedieras till

KF

Revisorerna

Budgetuppföljning 2025 - Dals-Eds kommun tertial 2**Beskrivning av ärendet****Ekonomiskt utfall och prognos**

För perioden januari-augusti 2025 visar kommunen ett positivt resultat på 28,4 mkr. Prognosen för helåret 2025, baserat på nämndernas bedömningar och bedömning av finansförutsättningarna, är ett helårsutfall på 4,4 mkr, vilket är 3,3 mkr högre än budgeterat resultat. Nämndernas helårsprognos visar ett totalt underskott mot budget på 1,0 mkr. Socialnämnden visar totalt en negativ avvikelse på 9,7 mkr för helåret och Barn- och utbildningsnämnden en negativ avvikelse på 2,1 mkr. Kommunstyrelsens prognos är en positiv avvikelse mot budget på +10,6 mkr. För finansförvaltningen, inkl bidrag till nya Tavlan, prognostiseras totalt +4,3 mkr jmf med budget.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

I kommunens "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatreserv samt behandling av kvarvarande resultatutjämningsreserv" föreskrivs bland annat att: "God ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer."

Kommunen uppvisade negativa resultat under såväl 2023 som 2024. År som i stor utsträckning präglats av hög inflation, ökande räntekostnader och pensionskostnader som ökat kraftigt. Även i budget för dessa år planerades för negativa resultat och även om utfall också var negativt så var det ändå bättre än budgeterat. Redan i samband med budgetåren 2023-2024 väntades en förbättrad resultatnivå från år 2025. För år 2025 har också ett positivt resultat budgeterats och den upprättade prognoser pekar mot ett resultat som överstiger budget även detta år. Den preliminära rambudgeten för år 2026 som beslutades i juni visar på en resultatnivå som åter når upp till 2 % överskott mot skatter och generella statsbidrag. Sammantaget bedöms att de ekonomiskt utmanande åren 2023-2024 har haft begränsade negativa effekter för kommunens ekonomiska ställning och att utvecklingen från 2025 och framåt är positiv.

I delårsbokslutet är bedömningen att samtliga finansiella mål nås per 2025-08-31.

Befolkningsutvecklingen är positiv för årets första åtta månader då invånarantalet ökat med två personer. Kommunens utvecklingsmål om 5 000 invånare år 2035 förutsätter dock en högre ökningstakt och målet kan därmed inte anses vara fullt ut uppnått. En viss minskning av invånarantalet har också skett efter augusti månads slut.

Sammantagen bedömning för perioden som delårsbokslutet omfattar är att den ekonomiska ställningen har stärkts och att kommunen som helhet uppvisar god

ekonomisk hushållning. Baserat på uppfyllda finansiella mål och delvis uppnått utvecklingsmål.

Beslutsförslag

- Kommunstyrelsen beslutar att godkänna förslaget till delårsredovisning för 2025 för Dals-Eds kommun och att delårsredovisningen överlämnas till kommunfullmäktige och kommunens revisorer
- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna delårsredovisning 2025

Beslutsunderlag

Delårsredovisning 2025 Dals-Eds kommun

Beslutet skickas till:

Revisionen

Nämnderna

Kommunledningsgruppen

I tjänsten

Peter Johansson

Ekonomichef

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Delårsrapport KF tertial 2 2025

Dals-Eds kommun

Innehållsförteckning

1 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	3
1.1 ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING	3
1.2 DEN KOMMUNALA KONCERNEN	4
1.3 VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING	6
1.3.1 OMVÄRLDANALYS.....	6
1.3.2 RISKER OCH KONSEKVENSER.....	10
1.4 HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE	12
1.5 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING	13
1.5.1 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING.....	13
1.5.2 FINANSIELL ANALYS.....	13
1.5.3 BALANSKRAVSRESULTAT	16
1.5.4 UPPFÖLJNING FINANSIELLA MÅL.....	17
1.5.5 UPPFÖLJNING GRUNDUPPDRAK.....	19
1.5.6 UPPFÖLJNING UTVECKLINGSMÅL	22
1.5.7 SLUTSATSER AVSEENDE GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING.....	24
1.6 VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN	25
1.6.1 Viktiga händelser under perioden.....	25
1.6.2 Attraktiv arbetsgivare	25
1.6.3 Hållbart arbetsliv.....	26
1.6.4 Rätt lön i rätt tid.....	28
1.6.5 Framtida utmaningar.....	28
1.7 FÖRVÄNTAD UTVECKLING.....	28
2 FINANSIELLA RAPPORTER.....	30
2.1 DRIFTREDOVISNING	30
2.2 INVESTERINGSREDOVISNING	33
2.3 RESULTATRÄKNING	36
2.4 BALANSRÄKNING.....	37
2.5 REDOVISNINGSPRINCIPER	38

1 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

1.1 ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING

Tabellen nedan visar en översikt av kommunens utveckling i form av utvalda nyckeltal för perioden 2021-2025.

Kommunen

	2021	2022	2023	2024	2025
Antal invånare (folkmängd)	4 756	4 650	4 606	4 606	4 608
Kommunal skattesats (%)	23,21	23,21	23,21	23,21	23,21
Verksamhetens intäkter (mkr)	147,4	145,7	154,3	163,4	161,9
Skatteintäkter och statsbidrag (mkr)	350,1	371,2	387,3	394,6	409,3
Årets resultat (mkr)	15,8 *	11,9 *	-4,1 *	-0,6	4,4
Soliditet (%)	35,8 *	38,7 *	38,2 *	38,4	40,5
Soliditet inkl, totala pensionsförpliktelser (%)	16,7 *	21,5 *	21,5 *	20,8	22,9
Investeringar (netto mkr)	31,4	32,4	16,5	16,8	23,0
Självfinansieringsgrad (ggr)	109 *	93,5 *	97,9 *	126,7	111,1
Långfristig låneskuld (mkr)	107,6	102,2	96,8	106,8	87,8
Antal anställda	625	621	605	600	594

*Nykeltal för 2021-2023 har räknats om utifrån ändrad redovisningsprincip avseende finansiella leasingavtal

2025 års värden avser helårsprognos. Förutom folkmängd som avser augusti och antal anställda som avser juni.

Vid delåret uppgick befolkningen till 4 608 personer, vilket är en ökning med 2 personer jämfört med årsskiftet.

Prognos för årets resultat i delårsbokslutet uppgår till 4,4 mkr vilket är 3,3 mkr bättre än budget. Positivt resultat i kombination med självfinansieringsgrad av investeringar på över 100 % innebär att långfristiga lån väntas kunna minska. Som en följd av detta väntas också soliditet förbättras.

1.2 DEN KOMMUNALA KONCERNEN

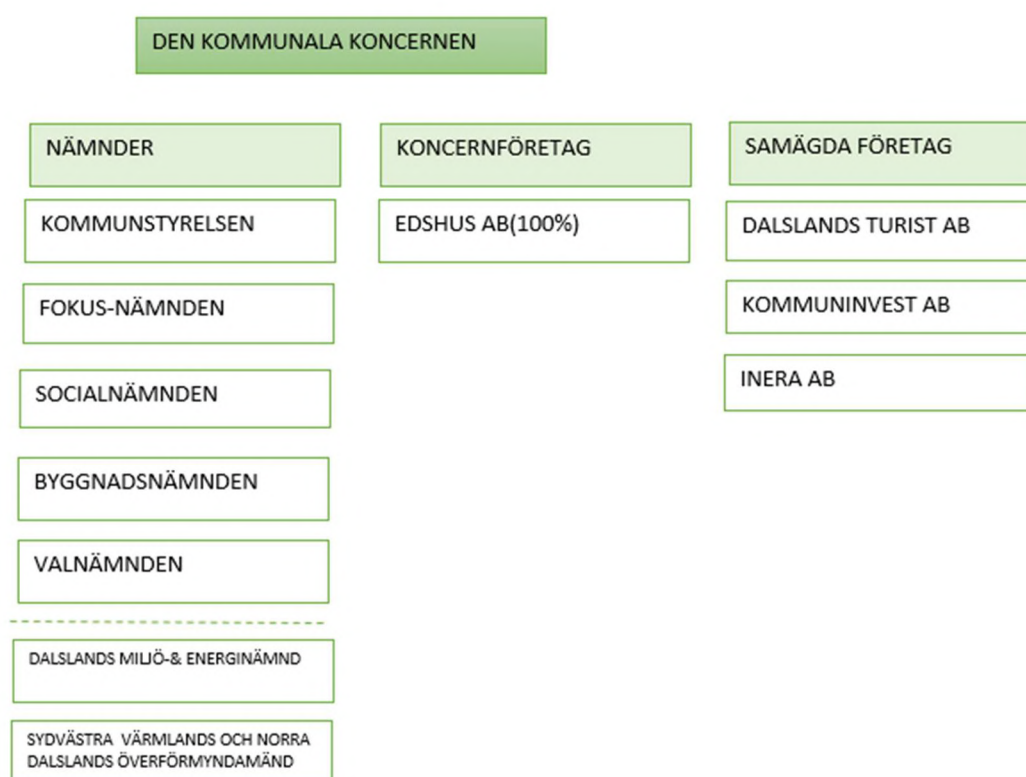
Koncernen Dals-Eds kommun består av kommunen och ett helägt bostadsbolag, Edshus AB.

Edshus AB:

Edshus leds av en politisk tillsatt styrelse som även innefattar opolitiska ledamöter valda på professionella grunder. Edshus bygger och förvaltar bostäder och lokaler i Dals-Ed. Samtliga fastigheter ligger i Eds tätort. Vid årsskiftet 2024-2025 var antalet lägenheter 476 stycken och antalet lokaler var 23 stycken. Totalt förvaltat yta var 49 738 kvm.

Delårsresultat per 2025-08-31 uppgår till 3,1 mkr. Soliditeten har under året ökat från 12,9% till 13,9%.

Prognos för helåret är på +0,4 mkr.

Nämnder/Bolag		Verksamhet
Kommunstyrelsen	Ordförande Andreas Nilsson Kommundirektör Jonas Olsson	IT, kansli, ekonomi och HR, plan och byggfrågor, näringsliv och turism, folkhälsa, digitalisering, översiktlig planering och infrastruktur, säkerhet Vatten och avlopp, renhållning, fastighetsskötsel, gator och park, kost och lokalvård, arbetsmarknad och integration, räddningstjänst
Barn- och utbildningsnämnden	Ordförande Linus Lännhult Förvaltningschef Anna Andersson	Förskola och fritidshem, grundskola, gymnasium, vuxenutbildning, fritid och kultur, bibliotek
Socialnämnden	Ordförande Kenneth Gustavsson Förvaltningschef Camilla Karlsson	Individ- och familjeomsorg, äldreomsorg Funktionshinderomsorg
Byggnadsnämnden	Ordförande Ingvar Johannesson	
Valnämnden	Ordförande Jan Johansson	
Dalslands miljö- och energinämnd	Ordförande Anders Forsdahl Miljöchef Dan Gunnardo	Dalslands miljö och energinämnd är gemensam för Bengtsfors, Mellerud och Dals-Ed.
Sydvästra Värmlands och norra Dalslands överförmyndarnämnd	Ordförande Christer Törnell Enhetschef Marleen Smersfeldt	Sydvästra Värmlands och norra Dalslands överförmyndarnämnd är gemensam för Bengtsfors, Dals-Ed, Säffle, Åmål och Årjäng
Edshus AB	Ordförande Pertti Hedkrok VD Lars Fredriksson	Bostäder och en del lokaler

1.3 VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING

1.3.1 OMVÄRLDANALYS

1.3.1.1 DEN SVENSKA EKONOMIN

Tillväxten för både BNP och sysselsättning i Sverige blir i år fortsatt svag, delvis som följd av det svaga första halvår som nu indikeras av preliminär statistik. SKR bedömer att det dröjer till nästa år innan konjunkturen stärks mer tydligt. Trots en stark real ökning av hushållens disponibla inkomster i år väntas konsumtionstillväxten ta fart först 2026. En andra drivkraft som då bedöms bidra till högre svensk BNP-tillväxt är en förstärkning av fasta bruttoinvesteringar, vilka i nuläget hålls tillbaka av osäkerhet kring de globala handelsförutsättningarna. Världskonjunkturen antas fortsatt dämpas av handelskrig och geopolitisk oro. Något betydande bidrag till svensk BNP väntas därför inte från utrikeshandeln kommande år. Den konjunkturuppgång som förutsätts prägla den svenska ekonomin kommande år vilar i högsta grad på en förstärkning av inhemsk efterfrågan.

En gradvis uppgång för produktionstillväxten antas nästa år lyfta såväl antalet sysselsatta som antalet arbetade timmar. En uppväxling av lönesummans tillväxt bidrar då till att stärka skatteunderlagstillväxten. Skatteunderlagets ökningstakt 2025 kommer vara dämpad och ligga under ett historiskt genomsnitt, utifrån preliminära utfall samt SKR:s reviderade bedömningar. Ökningstakten blir starkare 2026, men ackumulerad ökning åren 2024–2028 är nedreviderad jämfört med föregående prognos i såväl nominella som reala termer. Trots att skatteunderlagstillväxten 2025–2028 i reala termer innebär en stark återhämtning efter nedgången 2023–2024 beräknas den kommunala sektorns köpkraft från skatteintäkterna (givet oförändrat skatteuttag) ännu 2028 vara varaktigt svagare än en utveckling i linje med den historiska trenden.

Källa: MakroNytt 2/2025 SKR 2025-08-21

1.3.1.2 BEFOLKNING

Befolkningsutvecklingen

Fler än hälften av Sveriges kommuner har en folkminskning under 2024 och befolkningstillväxten i Sverige är betydligt lägre än den har varit de senaste tio åren. Under 2024 hade Sverige det lägsta antalet födda sedan 2002.

Under de senaste åren har antalet invånare i Dals-Eds kommun minskat, men under 2024 var invånarantalet oförändrat jämfört med föregående år med 4 606 invånare. Per 31 augusti 2025 hade antal invånare ökat med 2 personer (4 608 invånare). Kommunen har under perioden ett positivt flyttnetto på +18 personer och ett negativt födelsenetto på -16 personer.

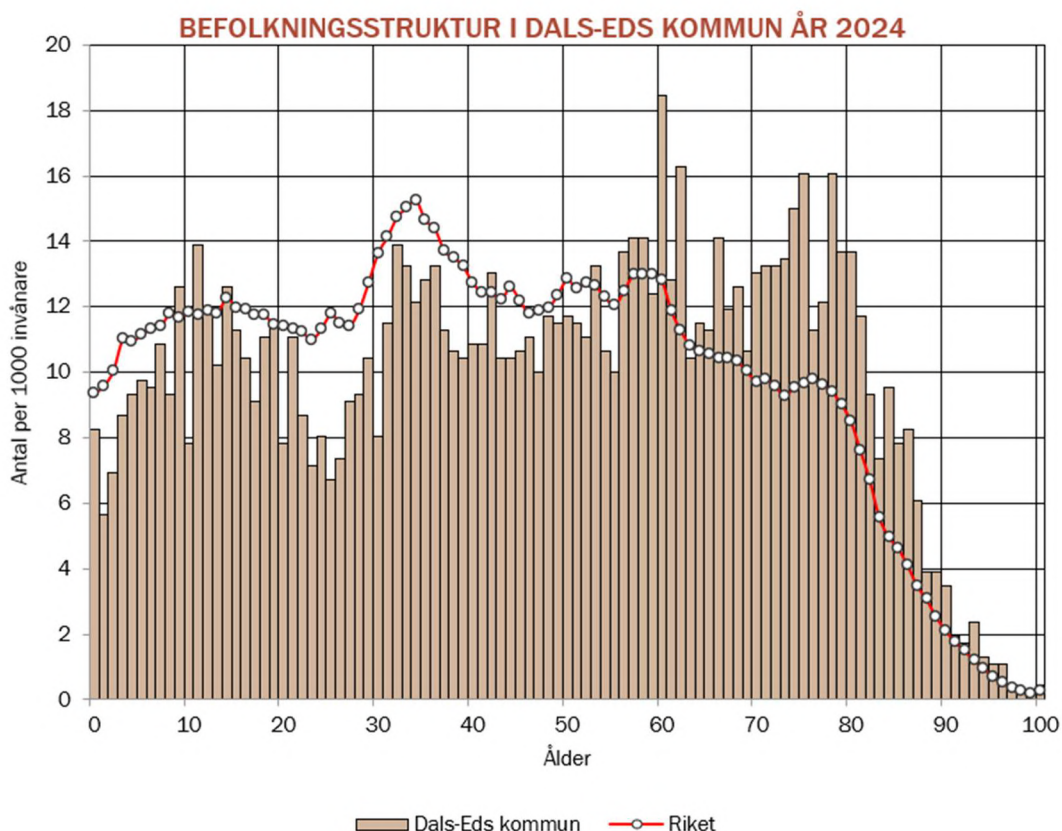
Totalt har 127 personer inflyttat eller invandrat under perioden och 109 utflyttat eller utvandrat. Under perioden har det fötts 28 barn i Dals-Eds kommun och antal personer som avlidit är 44 personer.

Källa: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning-och-levnadsforhallanden/befolkningens-sammansattning-och-utveckling/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/namnlos/> samt Statisticons befolkningsprognos Dals-Ed 2025-2034 samt statistik från KIR per 2025-08-31.

Befolkningsstruktur

Förändring av befolkningens storlek och struktur utgör över tid den viktigaste påverkansfaktorn för kommunens ekonomi och verksamhet. Befolkningstillväxten och hur sammansättningen av befolkningen ser ut påverkar bland annat hur kommunen ska planeras/byggas, vilken service som behöver tillhandahållas, efterfrågan på barnomsorg, skola och äldreomsorg, efterfrågan på olika bostäder/boendeformer, lokaler, infrastruktur och kommunens ekonomiska förutsättningar m.m.

Som diagrammet nedan visar skiljer sig befolkningsstrukturen i Dals-Ed något gentemot snittet i riket. Genomsnittsåldern i kommunen var 5 år högre än i riket år 2023.

Källa: Statisticons befolkningsprognos Dals-Ed 2025-2034

Dals-Eds kommun har alltså fler äldre och färre i yrkesverksam ålder jämfört med rikssnittet. Detta innebär att kommunen har en mindre andel personer som ska finansiera service och välfärd till en allt äldre befolkning. Delar av detta kompenseras genom de kommunala utjämnningssystemen, men en inte obetydande del måste kommunen själv klara av genom att hela tiden sträva efter en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt.

I Dals-Eds utgör kvinnorna knappt 48 procent och männen drygt 52 procent av befolkningen.

Folkmängd Dals-Ed 31 december

Alder	2020	2021	2022	2023	2024
0-4	218	214	152	182	179
5-9	257	257	221	226	240
10-14	267	260	282	280	260
15-19	257	266	247	239	246
20-24	242	206	196	191	197
25-44	1 036	1 048	1 013	1 009	994
45-64	1 160	1 168	1 136	1 133	1 137
65 -	1 324	1 337	1 403	1 346	1 353
Summa	4 761	4 756	4 650	4 606	4 606

Folkmängd per ålder anges per helår och uppdateras vid årsbokslutet.

Kön	2020	2021	2022	2023	2024
Män	2 495	2 485	2 424	2 387	2 397
Kvinnor	2 266	2 271	2 226	2 219	2 209
Summa	4 761	4 756	4 650	4 606	4 606

Folkmängd per kön anges per helår och uppdateras vid årsbokslutet.

I tabellen nedan visas befolkningsutvecklingen fördelat på de olika kommundelarna för perioden 2009-2024.

Kommundel	2009	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dals-Ed	3 509	3 617	3 637	3 563	3 537	3 462	3 436	3 435
Gesäter	124	116	121	126	127	126	123	123
Håbol	235	244	230	228	230	217	220	222
Nössemark	207	158	159	165	181	170	168	167
Rölunda	449	467	475	486	482	470	459	460
Töftedal	205	192	181	182	188	198	195	194
Okänt*		12	10	11	11	7	5	5
Summa	4 729	4 806	4 813	4 761	4 756	4 650	4 606	4 606

* Tidigare har okänd hemvist alltid skrivits till en församling. Från och med 2015 redovisas dessa på kommunen istället eftersom begreppet församling försvunnit ur SCB:s redovisning.

Befolkningens förväntade utveckling 2025-2034

Ålder / År	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
0-5	224	211	200	191	189	191	187	187	189	189	189
6-9	195	185	188	183	176	164	159	152	149	151	146
10-12	155	158	139	153	142	145	142	141	134	123	121
13-15	157	158	162	152	154	137	149	139	142	139	138
16-18	141	137	148	144	144	148	138	140	126	135	127
19-24	250	252	247	241	234	239	229	227	233	223	225
25-44	994	990	981	964	961	948	942	933	919	902	888
45-64	1 137	1 133	1 133	1 119	1 111	1 079	1 071	1 057	1 045	1 040	1 045
65-79	911	892	861	874	876	885	875	879	884	889	882
80-100	442	464	492	500	503	523	536	541	545	547	548
Totalt	4 606	4 579	4 550	4 521	4 490	4 459	4 428	4 398	4 368	4 338	4 310

Statisticon har tagit fram en befolkningsprognos för Dals-Eds kommun för perioden 2025-2034. Under prognosperioden kommer folkmängden i Dals-Eds kommun att minska med 296 invånare, från 4 606 till 4 310 personer.

Flyttnettot förväntas bli i genomsnitt 5 personer per år och födelsenettot -35 personer per år. Totalt ger detta en förändring med -30 personer per år.

Antalet inflyttade beräknas bli i genomsnitt 218 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 213 personer. Detta ger ett årligt flyttnetto på 5 personer för varje år under prognosperioden.

Antalet barn som föds förväntas vara 30 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 65 personer. Detta medför en befolkningsförändring med -35 personer per år.

Att Dals-Eds kommun har fler äldre invånare och färre i yrkesverksam ålder påverkar efterfrågan på bostäder som följer befolkningsstrukturen och behöver anpassas utifrån de behov som finns. En effekt av detta blir ett ökat behov av olika typer av boenden som passar äldre.

Det bör också beaktas att kvinnor föder allt färre barn samtidigt som antal kvinnor i barnafödande åldrar är relativt lågt. Födelsealen och den summerade fruktsamheten är den lägsta på många år. Om trenden fortsätter får det effekter för den demografiska utvecklingen och behovet av ex. förskola och skola.

Prognosen med en förväntad minskad folkmängd och allt fler äldre medför stora utmaningar för kommunen både vad det gäller kompetensförsörjning och ekonomi. Färre personer i arbetsför ålder kan ge svårigheter att anställa personal med rätt kompetens, vilket kan medföra personalbrist och att människor behöver arbeta längre. Det kan också innebära att det blir svårare att få tid till att bedriva utvecklings- och förbättringsarbete. När invånarantalet i kommunen minskar påverkas också skatteunderlaget. Kommunen behöver kontinuerligt arbeta med att attrahera fler invånare till att stanna i och flytta till kommunen genom att skapa en attraktiv kommun. Fördelarna med att bo, verka och arbeta i kommunen behöver också lyftas fram.

Viktiga aspekter att beakta framåt är:

- Bevaka befolkningsutvecklingen för planering av kommunens verksamhet.
- Hitta effektiviseringsmöjligheter för att tillgodose framtidens behov.
- Behålla och attrahera fler till att bo och arbeta i kommunen.

1.3.1.3 ARBETSMARKNAD

Arbetslösheten i Dals-Ed har under första halvåret 2025 fortsatt legat på mycket låga nivåer. Enligt Arbetsförmedlingens siffror låg den i genomsnitt på 4.2% av den registrerade arbetskraften under årets första sex månader. I juni låg siffran för Dals-Ed på 3,8% vilket i antal motsvaras av 79 inskrivna arbetssökande.

Arbetsförmedlingen ser dock nationellt sett en ökning av andelen arbetssökande under första halvåret och prognosen är en fortsatt ökning, men detta har inte syns på lokal nivå i Dals-Ed.

Det är fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft i kommunen, men också i närområdet, och många arbetsgivare upplever utmaningar att rekrytera arbetskraft.

1.3.1.4 VÄSENTLIGA FÖRÄNDRINGAR I VERKSAMHETEN

Organisationsförändringar

Från och med 1 januari 2025 slogs kommunstyrelsens förvaltningar samman och fritid och kultur övergick till största del att inrymmas inom kommunstyrelsens ansvar inom verksamheten kanslienheten tillsammans med fokus på lokal utveckling och planering. Samtidigt formades Barn- och utbildningsförvaltningen till en mer renodlad förvaltning med utbildning i fokus där ungdomsverksamhet och kulturskola finns kvar inom förvaltningen då det är knutet till barn och unga.

Demografiförändringar

Demografi påverkar i övrigt en löpande omdaning av den kommunala verksamheten då delar av barn- och utbildningsförvaltningen får ställas om utifrån att antal barn och unga sjunker medan den centrala utmaningen för socialförvaltningen är att anpassa verksamheten till en växande och mer vårdkrävande befolkning, inom ramen för tillgängliga resurser. Detta kräver både nya arbetssätt och prioriteringar. Ett fortsatt fokus på förebyggande insatser bedöms vara avgörande för att minska framtida kostnader och öka hållbarheten i systemet vilket också ligger i linje med den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft under sommaren 2025. Samtidigt måste akuta behov fortsatt kunna mötas med bibehållen kvalitet och rättssäkerhet.

1.3.1.5 ÖVRIGA HÄNDELSER I VERKSAMHETER OCH OMVÄRLD

Lagändringar

Såväl lagändringar, förordningar och direktiv påverkar direkt våra förutsättningar som kommun och här sker ständigt behov av anpassningar. Förberedelser för kommande lagändringar som exempelvis fastighetsnära insamling av förpackningar, NIS2-EU-direktivet om syftar till att uppnå en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen och den nya socialtjänstlagen som syftar till att göra socialtjänsten mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad har genomförts under perioden. Det senare är exempel på direktiv och lag som kommer påverka hela organisationen på olika sätt framöver.

1.3.2 RISKER OCH KONSEKVENSER

1.3.2.1 OMVÄRLDSRISKER

Den negativa befolkningsutvecklingen är en uppenbar risk för välfärdens finansiering, att kunna bedriva en effektiv organisation och för platsens attraktivitet. Det är en risk för hela

kommunkoncernen och därför har kommunfullmäktige antagit ett utvecklingsmål som består av att befolkningsantalet i Dals-Eds kommun ska vara 5 000 invånare år 2035 till vilket organisationens prioriteringar ska kanaliseras. För att nå målet krävs inom ramen för Utvecklingsplanen bland annat marknadsföring, attraktivitetsåtgärder, samverkan såväl inom organisationen som hela platsen Dals-Ed med invånare, företag och föreningar delaktiga.

Omvärldsrisker i övrigt är statliga och regionala prioriteringar gällande infrastruktur och kollektivtrafik samt hur kommande satsningar från staten kommer att utvecklas eller förändras kring statsbidrag som flertalet av kommunens verksamheter är beroende av för att kunna bedriva ett utvecklingsarbete i våra verksamheter.

1.3.2.2 VERKSAMHETS RISKER

Personalförsörjningen i flera av kommunens verksamheter är en av våra största utmaningar för att kunna upprätthålla en god kvalitet och service, i verksamheter som dessutom utifrån demografin kommer att ha en ökad efterfrågan. Därför är det viktigt för oss att vara en attraktiv arbetsgivare och att upprätthålla en god och inbjudande arbetsmiljö. "Vi vill varandra väl och gör varandra bra", är en utgångspunkt som ska genomsyra alla våra verksamheter. Vi behöver också fortsätta genomlysningen av arbetssätt och att vidareutveckla schema och bemanning i våra verksamheter. Vi har utifrån befolkningsprognosen även en omställning att göra i verksamheterna då andelen barn och unga minskar och andelen äldre ökar.

Budgetanpassningsarbetet under planperioden är ytterligare en uppenbar verksamhetsrisk som innebär stora ansträngningar för samtliga verksamheter och leder till förändringar av uppdrag och hur vi är organiserade. Det är viktigt att vi under planperioden analyserar de effekter åtgärderna för kostnadsminskningar ger så att vi även fortsättningsvis kan upprätthålla tillräckligt hög kvalitet i grunduppdragen och att vi i verksamheterna kan tillgodose våra kunder och målgrupper tillräckligt god service.

1.3.2.3 FINANSIELLA RISKER OCH RISKHANTERING

Den av fullmäktige beslutade finanspolicyn innehåller riktlinjer och regler i form av riskmandat och limiter för finansverksamheten inom kommunen och den kommunala koncernen. Kommunen och den kommunala koncernen är exponerad för framför allt följande finansiella risker: ränterisk, finansieringsrisk, kredit- och likviditetsrisk samt marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar.

Ränterisk

Per den 31 augusti 2025 uppgick den kommunala koncernens räntebärande skulder till 314,2 mkr (334,9 mkr per sista augusti 2024), medan de räntebärande finansiella tillgångarna var 4,0 mkr (4,0 mkr per sista augusti 2024). Den kommunala koncernens räntebärande nettoskuld uppgick per balansdagen sålunda till 310,2 mkr (330,9 mkr per sista augusti 2024). Nettoskulden har minskat med 20,7 mkr jämfört med 2024.

Kommunens räntebärande skulder uppgick till 88,1 mkr per sista augusti 2025 (102,2 mkr per sista augusti 2024), medan kommunens räntebärande finansiella tillgångar var 4,0 per sista augusti 2025 (4,0 mkr per sista augusti 2024). För kommunen uppgick nettoskulderna per den 31 augusti 2025 till 84,1 (98,2 mkr per 31 augusti 2024).

Upplåningen inom den kommunala koncernen löper både med fast och rörlig ränta.

Enligt finanspolicyn ska den genomsnittliga räntebindningstiden på externa räntebärande skulder inte understiga 1,5 år och bör inte överstiga 4 år. Per den 31 augusti 2025 uppgick den genomsnittliga räntebindningstiden för den kommunala koncernens upplåning till 2,0 (2,3) år.

Den genomsnittliga räntebindningstiden för kommunens upplåning uppgick till 1,8 (2,1) år.

Finansieringsrisk

Enligt finanspolicyn får inte mer än 40 procent av låneskulden förfalla inom en och samma 12-månadersperiod. Givet skuldens sammansättning per balansdagen förföll 7 (31) procent av den kommunala koncernens låneskuld inom en 12-månadersperiod, medan motsvarande siffra för enbart kommunens låneskuld var 0 (36) procent då inget lån förfaller inom 12 månader.

Enligt finanspolicyn ska kapitalet i likviditetsförvaltningen säkerställa kommunens och koncernens betalningsförmåga på kort sikt. Kapitalet utgörs av likvida medel på bankkonto samt eventuella kortfristiga placeringar i räntebärande värdepapper eller räntefonder.

Per den 31 augusti 2025 uppgick tillgängliga likvida medel i koncernen till 39,3 (31,3) mkr och tillgängliga outnyttjade kreditfaciliteter till 15,0 (15,0) mkr: totalt 54,3 (46,3) mkr.

Kredit- och likviditetsrisk

Enligt finanspolicyn så berör kreditrisk i kapitalförvaltningen ränteplaceringar och definieras som risken för värdeförlust på grund av att en motpart (till exempel bank, kommun, företag) inte fullgör sina finansiella förpliktelser. Kreditrisk definieras som risken för att en fordran inte betalas på utsatt tid och/eller med det belopp som fordran utgör. För att hantera denna risk ska placeringarna fördelas mellan olika emittenter (utgivare).

För att hantera kreditrisken på ett effektivt sätt ska ränteplaceringar i första hand göras genom placering i fonder. Dessa ska bestå av räntebärande papper med god kreditvärdighet och riskspridning.

Kommunen har under perioden inte placerat någon likviditet.

Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar

I detta avsnitt beskrivs inträffade händelser som bedöms ha effekt på de finansiella rapporterna.

Tillväxt för BNP och sysselsättning i Sverige är fortsatt svag. Osäkerheter i kring globala handelsförutsättningar som en följd av handelskrig och geopolitisk oro dämpar världskonjunkturen och bidrar till osäkerhet.

Valutarisk

Enligt finanspolicyn är utgångspunkten vid förvaltning av kommunens portföljer att begränsa valutarisken.

Samtlig extern upplåning inom koncernen har skett i svenska kronor och någon placering av likvida medel eller pensionsmedel har ej gjorts under perioden.

1.4 HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE

I detta avsnitt beskrivs inträffade händelser som bedöms ha effekt på de finansiella rapporterna. Efter pandemin med stor påverkan på den globala ekonomin såväl som lokalsamhället och den kommunala verksamheten och ekonomin, så har säkerhetsläget både kortsiktigt och långsiktigt fortsatt påverka i allra högsta grad såväl de ekonomiska förutsättningarna som krisberedskapsläget för kommunen.

1.5 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

1.5.1 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

I kommunens "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatreserv samt behandling av kvarvarande resultatutjämningsreserv" föreskrivs bland annat att: "God ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer."

1.5.2 FINANSIELL ANALYS

Nettokostnader, Skatteintäkter & Finansnetto

%	2022	2023	2024	202508	Prognos 2025
Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	91,1*	95,4*	93,9	84,0	93,1
Planenliga avskrivningar	5,0*	5,2*	5,5	5,0	4,4
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster och finansnetto	96,1*	100,6*	99,4	89,0	97,5
Finansnetto	0,7*	0,4*	0,7	0,8	0,2
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster	96,8*	101,0*	100,1	89,8	97,7
Jämförelsestörande engångsposter	0,5	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Nettokostnadsandel i relation till skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	97,3*	101,0*	100,1	89,7	97,6

*Uppdatering gällande justeringar för finansiella leasingavtal.

Från och med 2024 tillämpar kommunen RKR rekommendation för klassificering av operationell respektive finansiell leasing.

Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna visar hur mycket den löpande verksamheten kostar i förhållande till skatteintäkterna. Under årets första åtta månader 2025 kostade verksamheterna 84,0% av kommunens skatteintäkter och generella bidrag, vilket var 4,5 procentenheter mindre än motsvarande period 2024

Nettokostnaderna under perioden uppgick till 228,4 mkr (250,5 mkr för 2024-08). Skatteintäkter och generella bidrag uppgick till 272,5 mkr (264,6 mkr för 2024-08).

Storleken på skatteintäkterna beror på utvecklingen av löner och sysselsättning i hela landet. Statsbidragssystemet utjämnar de största skillnaderna mellan kommunerna. En kommuns egen skattekraft är inte helt avgörande för kommunernas skatteintäkter. Systemet garanterar alla kommuner 115 procent av medelskattekraften i landet. De kommuner som inte når upp till nivån (Dals-Ed ligger på c:a 81 procent av medelskattekraften) får ett inkomstutjämningsbidrag. Dessutom finns en mellankommunal utjämning för kommunernas kostnadsstruktur.

Dals-Eds skatteintäkter och generella bidrag de första åtta månaderna 2025 uppgick till 272,5 mkr, vilket var ca 8,0 mkr högre än utfall under samma period föregående år.

Kommunens finansnetto (skillnaden mellan finansiella intäkter och finansiella kostnader) var för årets åtta första månader -0,6 mkr, vilket är 1,5 mkr bättre än motsvarande budgetperiod. De finansiella intäkterna uppgick till 1,0 mkr och bestod av bl.a. överskottsutdelning från aktier som har skett 2025 0,3 mkr i huvudsak, borgensavgift för Edshus 0,4mkr och 0,5 mkr avkastning från Dalslands sparbanken. De finansiella kostnaderna på 1,6 mkr omfattade till övervägande del räntor på kommunens lån och räntor på pensionsavsättningar samt 1,8 mkr ränta på finansiella leasingavtal.

EGET KAPITAL & SOLIDITET

Likviditet ur ett riskperspektiv

%	2022	2023	2024	202508	Prognos 2025
Kassalikviditet	74	67	74	85	59

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Kassalikviditeten uppgick vid bokslutstillfället till 85% vilket ska jämföras med 75% under 202408. De likvida medlen (tillgodohavanden i kassa och bank) uppgick vid bokslutstillfället till 19,5 mkr och bedöms gå ner till 13,3 mkr till årsskiftet. Eventuellt tas det ett nytt lån för att förstärka kassalikviditeten.

LÅNGFRISTIGA SKULDER

mkr	2022	2023	2024	202508	Prognos 2025
Extern låneskuld	107,6	102,2	112,3	88,3	93,3
Kortfristig del	-5,4	-5,4	-5,4	-5,4	-5,4
Långfristig leasingaskuld	88,3*	86,8*	83,3	82,1	81,5
Skuld för statliga investeringsbidrag	21,8	22,2	22,2	22,2	22,2
Ackumulerade upplösningar av investeringsbidrag	-2,6	-3,3	-4,1	-4,6	-4,8
Totala långfristiga skulder	209,7*	202,5*	208,3	182,6	186,8

*Uppdatering gällande justeringar för finansiella leasingavtal.

Kommunens långfristiga skulder uppgick vid bokslutstillfället till 182,6 mkr, vilket är en minskning jämfört med 2024. Amortering av extern låneskuld har gjorts med 24,0 mkr. Prognosen förutsätter att lån tas upp under hösten på cirka 5,0 mkr. Årlig amortering överstiger därmed amorteringsplan.

Soliditet

%	2022	2023	2024	202508	Prognos s 2025
Soliditet enligt balansräkningen	38,7*	38,2*	38,4	44,2	40,5
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	21,5*	21,5*	20,8	26,7	24,3

*Uppdatering gällande justeringar för finansiella leasingavtal.

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Det visar i vilken utsträckning kommunens tillgångar har finansierats med eget kapital respektive skulder. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan behålls eller utvecklas i positiv riktning. En förbättrad soliditet innebär att kommunen minskar sin skuldsättningsgrad och där igenom ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt har förbättrats med 3,5 procentenheter sedan 202408, från 23,2 % till 26,7 %. Det förklaras genom att kommunen har klarat att finansiera stor del av sina investeringar med skatteintäkter.

Rörelsekapitalet (skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder) var - 14,2 mkr, vilket är en förbättring med 8,7 mkr sedan årsskiftet. Detta beror på en lägre investeringstakt och bättre resultatutveckling än förväntat.

AVSÄTTNINGAR och PENSIONS FÖRPLIKTELSE

Avsättningar

Visstidspension kan utgå till förtroendevalda enligt pensionsreglementet för förtroendevalda. Denna förpliktelse ingår i posten avsättningar. Övrig del av avsättningsposten i balansräkningen består av intjänad pensionsrätt, särskild ålderspension för räddningspersonal och efterlevandepensioner.

Pensionsförpliktelser

Kommunens pensionsförpliktelse redovisas sedan 1998 enligt den så kallade blandmodellen. Det betyder att pensioner som är intjänade före 1998 inte skuldförs utan redovisas som ansvarsförbindelse. Ansvarsförbindelsen, inklusive löneskatt, uppgår per sista augusti till 90,5 mkr. Pensionsskulden är den framtida skuld som kommunen har till arbetstagare och pensionstagare. Den samlade pensionsskulden, inklusive löneskatt, återfinns under rubrikerna avsättningar, kortfristiga skulder och ansvarsförbindelser.

mkr	2022	2023	2024	202508	Prognos 2025
Avsatt till pensioner inklusive löneskatt	13,4	11,8	12,2	11,9	11,9
Pensionsförpliktelser inklusive löneskatt som redovisas som ansvarsförbindelse	90,9	87,9	91,9	90,5	89,0
Summa pensionsförpliktelser	104,3	99,7	104,1	102,4	100,9

Ur risksynpunkt är kommunens pensionsförpliktelser viktiga att beakta, eftersom skulden ska finansieras de kommande 50 åren. Det totala pensionsåtagandet uppgick vid perioden slut till 102,4 mkr. Av dessa redovisas 11,9 mkr i balansräkningen som en avsättning och 90,5 mkr återfinns utanför balansräkningen som en ansvarsförbindelse. Den avser pensioner intjänade

till och med 1997.

Den del av pensionsåtagandet som utgör ansvarsförbindelse är ofinansierad, då den återfinns utanför balansräkningen.

1.5.3 BALANSKRAVSRESULTAT

BALANSKRAVSRESULTAT

AVSTÄMNING AV BALANSKRAV

Från och med den 1 januari 2013 finns det i kommunallagen en möjlighet att under vissa villkor reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Från och med bokslut år 2024 ersätts RUR av en ny resultatreserv (RER) med samma förutsättningar för reservering som den tidigare RUR. Befintlig resultatutjämningsreserv fasas ut under en tioårsperiod.

Resultatreserven får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Denna begränsning gäller alltså den nya resultatreserven och avser alltså inte en eventuell RUR som kommunen har enligt regelverket för RUR. Om medel från en resultatreserv har använts ska det i förvaltningsberättelsen framgå till vad och varför medlen har använts.

RER kan användas för att täcka ett negativt resultat vid till exempel oförutsedda kostnadsökningar eller intäktsbortfall, så länge det bidrar till god ekonomisk hushållning.

RUR avvecklas och nya medel kan inte sättas av men befintlig RUR finns kvar och kan nyttjas till utgången av 2033. Medel från RUR får användas i enlighet med tidigare regelverk, det vill säga för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel.

BALANSKRAVSUTREDNING 2023 - 2025

mkr	2023	2024	2025
Årets resultat enligt resultaträkningen	-4,1	-0,6	4,4
Avgår samtliga realisationsvinster	-0,1	0,0	0,0
Tillägg för vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	0,0	0,0	0,0
Tillägg för vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	0,0	0,0	0,0
Tillägg för orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0
Avgår återföring av orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-4,2	-0,6	4,4
Reservering till resultatutjämningsreserv (RUR)	0,0	0,0	0,0
Disponering från resultatutjämningsreserv (RUR)	0,0	0,6	0,0
Reservering till resultatsreserv (RER)	0,0	0,0	-0,5
Disponering från resultatsreserv (RER)	0,0	0,0	0,0
Balanskravsresultat	-4,2	0,0	3,9

2023 års resultat är justerat med anledning av förändrad redovisningsprincip avseende finansiella leasingavtal.

ÅTERSTÄLLNING AV BALANSKRAVSUNDERSKOTT

mkr	2022	2023	2024	Prognos 2025
Kvar att återställa från tidigare år (ingående värde)	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat efter justering av RUR/RER	2,0*	-4,2*	0,0	3,9
Synnerliga skäl att inte återställa	0,0	4,2	0,0	0,0
Kvar att återställa från tidigare år (utgående värde)	0,0	0,0	0,0	0,0

*Uppdatering gällande justeringar för finansiella leasingavtal.

Vid årets ingång finns inte några tidigare negativa balanskravsunderkott att återställa. Prognosen för 2025 visar också på ett positivt resultat.

RESULTATUTJÄMNINGSRESERV OCH RESULTATRESERV

mkr	2023	2024	Prognos 2025
Ingående värde RUR	62,1	62,1	61,5
Reservering till RUR	0,0	0,0	0,0
Disponering av RUR	0,0	-0,6	0,0
Utgående värde RUR	62,1	61,5	61,5
Ingående värde RER	0,0	0,0	0,0
Reservering till RER	0,0	0,0	0,5
Disponering av RER	0,0	0,0	0,0
Utgående värde RER	0,0	0,0	0,5

Kommunen har mellan 2010 till 2020 reserverat 40,2 mkr till resultatutjämningsreserven. För år 2021 och 2022 reserverades 13,8 mkr respektive 8,1 mkr till resultatutjämningsreserven. För år 2023-2024 medger balanskravsresultatet ingen reservering. 2024 disponerades 0,6 mkr ur resultatutjämningsreserven. Utifrån prognosticerat resultat för år 2025 väntas 0,5 mkr kunna sättas av till resultatreserv. Efter avsättning 2025 uppgår då totalt reserverat belopp i RUR och RER till 62,0 mkr..

1.5.4 UPPFÖLJNING FINANSIELLA MÅL

Dals-Eds kommun har fattat beslut om "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv" under 2013. Dals-Eds kommuns riktlinjer för god ekonomisk hushållning tar sin utgångspunkt i att varje generation ska bekosta den kommunala service som konsumeras och därigenom lämna över en kommun med ett oförändrat finansiellt handlingsutrymme till kommande generationer. För att kunna leva upp till detta, har kommunen beslutat om sex finansiella mål. Dessa redovisas och följs i detta avsnitt. Uppföljningen av de verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning återfinns under avsnitten "Uppföljning grunduppdrag" samt "Uppföljning utvecklingsmål"

1. Skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent

Kommunfullmäktige konstaterar att kommunens skatteuttag ligger på en hög nivå i jämförelser med riket i övrigt och har så gjort under ett antal år. Omvärldens och medborgarnas ökande krav innebär dock att fler och fler kommuner och landsting har sett sig tvungna att höja skatteuttaget under de senaste åren. Kommunfullmäktiges målsättning är därför att med befintligt skatteuttag klara de nuvarande och kommande utmaningarna med en oförändrad skattesats.

Målet är uppnått genom att skattesatsen för år 2025 är oförändrad på 23,21 %.

2. Investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansieras genom extern upplåning. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen gällande de investeringar som görs inom affärsdrivande verksamheter såsom VA-, renhållning, kommersiella fastigheter och exploatering kan finansieras med externa lån då dessa i slutändan finansieras via taxor och avgifter.

Målet är uppfyllt då kommunens amorteringsplan följer avskrivningsnivån för dessa investeringar. Inga nya lån har tagits upp under året.

3. Kommunen ska inom skattefinansierade verksamheter i grunden finansiera sina investeringar med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen i grunden inte ska finansiera sina investeringar inom skattefinansierade verksamheter med externa lån utan dessa ska finansieras med skatteintäkter. Undantag från detta ska endast vara stora och långsiktiga investeringar där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Med stora och långsiktiga investeringar avses investeringar och investeringsbidrag som överstiger 30 mkr och har en livslängd på minst 20 år.

Måttet för att mäta detta är självfinansieringsgraden av investeringarna som mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 procent innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Målet är uppfyllt då samtliga investeringar under året kunnat finansieras utan att nya lån tagits upp. Självfinansieringsgraden uppgår till 111 % (inkl affärsdrivande verksamheter).

4. Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent

Kommunfullmäktige har satt målet att kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent, detta utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv som innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar. En kassalikviditet som uppgår till 100 procent eller mer innebär att samtliga kortfristiga skulder kan finansieras direkt med egna medel. Målsättningen om en kassalikviditet om minst 70 procent är satt utifrån att en stor del av kommunens kortfristiga skulder är relativt konstant, såsom ferie- och semesterlöneskuld till personalen.

En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Kommunens kassalikviditet uppgick till 85 procent vid bokslutstillfället. Målet är uppfyllt.

5. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Kommunfullmäktige har i sitt finansiella mål ansett att kommunens soliditet långsiktigt inte ska understiga 40 procent och inte heller minska fler än tre år i rad. Detta är en lägre nivå än tidigare målsättning beroende på att kommunen befinner sig i ett starkt expansivt läge med stora investeringar inom skola, omsorg och VA-området. På sikt behöver målsättningen återigen ökas för att minska kommunens skuldsättning och öka det finansiella handlingsutrymmet.

Kommunfullmäktige anser samtidigt att soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser inte ska understiga 10 procent och även denna ska på lång sikt öka.

Målet är uppfyllt med en soliditet vid bokslutstillfället på 44,2 procent. Motsvarande nivå inklusive pensionsförpliktelserna uppgick till 26,7 procent.

6. Resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader

Kommunens resultat inklusive reavinst/-förluster och med samtliga pensionsförpliktelser redovisade ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga (understigande 30 mkr och har en livslängd under 20 år, enligt lånefinansieringsmålet) kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

Baserat på helårsprognos för år 2025 bedöms målet som uppfyllt. För perioden 2023-2025 är resultatet tillräckligt stort för att självfinansiera samtliga investeringar. I budget för år 2025 finns också en budgetpost på 2,4 mkr avsatt under kommunfullmäktige.

Sammanfattningsvis innebär detta att kommunen uppfyller de finansiella målen i delårsbokslutet för år 2025.

1.5.5 UPPFÖLJNING GRUNDUPPDRAG

Den kommunala verksamheten utgår ytterst från två grunduppdrag, *Välfärd och Service* samt *Demokrati och Samhällsutveckling*.

Välfärdsuppdraget omfattar ansvaret att leverera välfärdstjänster till invånarna, såsom vård och omsorg, skola och annan service i enlighet med gällande lagstiftning och politiska ambitioner. I detta uppdrag ingår även ansvaret som arbetsgivare och för den kommunala ekonomin.

Samhällsutvecklingsuppdraget handlar om att säkerställa en långsiktig hållbarhet för kommande generationers välfärd och goda liv. Det omfattar bl a infrastruktur, samhällsplanering, mark- och vattenanvändning, folkhälsa och trygghetsfrågor samt att tillsammans med näringsliv, föreningar, myndigheter och andra aktörer bidra att det blir ett bra samhälle att leva i och en attraktiv plats att utvecklas på. Här ingår arbete med

demokratiutveckling, bland annat att skapa delaktighet och främja människors möjligheter till ansvar, insyn och inflytande.

Enligt kommunens styrmodell ska varje organisatorisk nivå följa upp och analysera sitt grunduppdrag. På en kommunfullmäktigenivå kan stöd för uppföljningen av grunduppdraget hittas i medborgarundersökningen via SCB, Statistiska Centralbyrån. Resultatet från senaste undersökningen hösten 2024 gav följande generella resultat.

Generellt

- 94 procent av kommunens invånare tycker att kommunen är en mycket eller ganska bra plats att bo och leva på.(Riket 92,4 procent)
- 87,7 procent av kommunens invånare tycker att kommunen sköter sina verksamheter på ett mycket eller ganska bra sätt.(Riket 79,9 procent)
- 73,8 procent av kommunens invånare kan rekommendera andra som inte bor i kommunen att flytta hit.(Riket 63,2 procent)
- 32,1 procent av kommunens invånare upplever att man har mycket eller ganska stora möjligheter till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter.(Riket 22,1 procent)

Om kommunens verksamheter, samhällsservice, trygghet och utbud

- Förskolan, skolan, äldreomsorgen, stöd till funktionshindrade och utsatta personer får samtliga högre betyg än riket.
- Invånarna är mer nöjda än riket med underhållet av den offentliga miljön. Däremot får utbudet av lekparkar ett sämre betyg än riket.
- Möjligheten att pendla till arbete och högre studier är mer begränsat än riket, medan utbudet av pendlarparkeringar är bättre.
- Tillgången till kommunal service utanför tätorten är sämre än riket.
- Tillgången till hälso- och sjukvård, apotek, livsmedel, paketutlämning och tillräcklig internetuppkoppling är något bättre än riket.
- Utbudet av laddningsstationer för elfordon är bättre än riket.
- Tillgången och säkerheten på gång- och cykelvägar är bättre än riket medan möjligheterna att enkelt använda kollektivtrafik till vardagliga sysslor och fritidsaktiviteter är sämre.
- Möjligheten att enkelt kunna göra längre resor från kommunen utan att använda bil är bättre än riket.
- Mötesplatser för unga upplevs sämre än riket medan mötesplatser för äldre äldre är bättre än riket.
- Utbudet av caféer och restauranger är bättre än riket.
- Biblioteket har ett bra utbud av böcker, tidskrifter och aktiviteter.
- Medborgarna är mer nöjda än riket med utbudet av motionsspår och friluftsområden. Invånarna är dock mindre nöjda jämfört med riket avseende öppettider och möjligheten att nyttja kommunens idrotts- och motionsanläggningar samt avseende utbudet av allmänna träningsplatser utomhus.
- Medborgarna känner sig mer trygga och mindre oroliga för att utsättas för våld och brott än riket. Räddningstjänsten får högt betyg medan polisens närvaro får låga betyg jämfört med riket.
- Hanteringen av hushållsavfall, dricksvatten och återvinningscentralen får bättre betyg än riket medan utbudet och möjligheterna till återvinning av förpackning är sämre än riket.
- Bemötande vid kontakter med kommunen, information om, insyn och möjligheterna

att vara med och tycka till och påverka kommunala beslut och utveckling är bättre än riket. Även i frågor om jämlikhet och integration får kommunen bättre betyg än riket.

- Medborgarna har ett högre förtroende för kommunen och politiker i kommunen jämfört med riket. Såväl kommunens anställda som politiker arbetar för kommunens bästa.

1.5.5.1 Kundnytta

1.5.5.1.1 God serviceanda och hög kvalitet

God serviceanda och hög kvalitet

Kommentar

Den kanske bästa marknadsföringen för att locka fler invånare i enlighet med utvecklingsmålet, är att de som bor och verkar här trivs. För att få lite koll på vad invånarna tycker, så gör vi en medborgarundersökning vartannat år tillsammans med SCB. Strax innan jul fick vi resultatet för höstens undersökning och kan konstatera att kommunen håller ställningarna väl jämfört med senaste undersökningen (2022) och riksgenomsnittet. När det gäller hur kommunen totalt sett sköter sina verksamheter så bibehålls en fortsatt generellt sett högre eller mycket högre nöjdhetsgrad jämfört med riket. Det finns även en positiv trend när det gäller befolkningens upplevelse när det gäller att kunna resa kollektivt till och från kommunen, arbetspendling förefaller däremot upplevas svårare. Upplevelsen av trygghet i kommunen har förstärkts ytterligare från tidigare höga nivåer och ligger långt över riket. Även bemötandet från och förtroendet för kommunens förvaltning och politik är mycket gott enligt de som svarat i undersökningen.

Sammanfattningsvis så är kommunen enligt de svarande i undersökningen, som helhet fortsatt en mycket bra plats att leva och bo på, där kommunen på ett förtroendefullt sätt sköter sina verksamheter och uppdrag med god kvalitet och med ett gott bemötande och där de allra flesta och fler än tidigare kan rekommendera andra att flytta hit.

Utöver medborgarundersökningen genomförs brukarundersökningar löpande under året där vissa redovisas i Kolada och som generellt förstärker bedömningen om god serviceleverans och ett högt förtroende för personalen.

1.5.5.1.2 Långsiktigt hållbar kommunutveckling

Långsiktigt hållbar kommunutveckling

Kommentar

Uppföljning sker på helår utifrån en samlad bedömning kring måluppfyllelse agenda 2030. Den samlade bedömningen bygger på en sammanställning av förvaltningarnas arbete för hållbarhet inom grunduppdraget samt kommunövergripande antagna åtaganden.

1.5.5.2 Medarbetarnytta

1.5.5.2.1 Högt medarbetarengagemang och god arbetsmiljö

Högt medarbetarengagemang och god arbetsmiljö

Kommentar

För att mäta medarbetarnytan i grunduppdraget, används resultatet av uppföljningen av Dals-Eds Arbetsmiljöpolicy där 7 målsättningar kring arbetsmiljöarbetet definieras på kommunövergripande nivå och finns att följa vidare under rubriken Väsentliga personalförhållanden i Årsredovisningen. Uppföljningen genomförs på årsbasis och redovisas därför i Årsredovisningen.

Sjuktagen för det första halvåret 2025 redovisas under rubriken 1.6.3 Hållbart arbetsliv.

1.5.5.3 Ekonominytta

1.5.5.3.1 Effektivt resursutnyttjande

Effektivt resursutnyttjande

Kommentar

Enheterna har arbetat i varierande grad med processutveckling, annars har fokus mycket varit på att anpassa verksamheterna till nya budgetförutsättningar och till nya förutsättningar när det gäller volymer. Organisationsöversynen tillsammans med budgetanpassningar 2023-2024 gav oss en tydligare bild över resurser och hur verksamheterna ska organiseras framöver. Vi utgår nu från att när vi effektiviserat administrativa processer och har fokus på att fortsätta genomföra åtgärder i den andan, att vi också blir effektivare i att utföra våra respektive grunduppdrag i enheterna. Det finns naturligtvis ständiga förbättringar att åstadkomma och att hålla i riktningen. Uppföljningen sker på helåret för att vid årets slut görs en samlad bedömning kring kommunens resursutnyttjande, vad som gjorts samt vilka behov som finns framåt.

1.5.6 UPPFÖLJNING UTVECKLINGSMÅL

1.5.6.1 Utvecklingsmål: 5 000 invånare år 2035

Definition av målet:

Varje år ökar befolkningen och år 2035 är vi 5 000 invånare i Dals-Eds kommun.

Den negativa befolkningsutvecklingen behöver vändas för att upprätthålla tillväxt, kompetensutveckling och skatteunderlag på platsen samt bibehålla en hög kvalitet i kommunens verksamheter. Kommunen ska vara en attraktiv plats att bo, leva och verka på - målet blir en indikator på hur väl vi tillsammans med företag, föreningar och invånare lyckas.

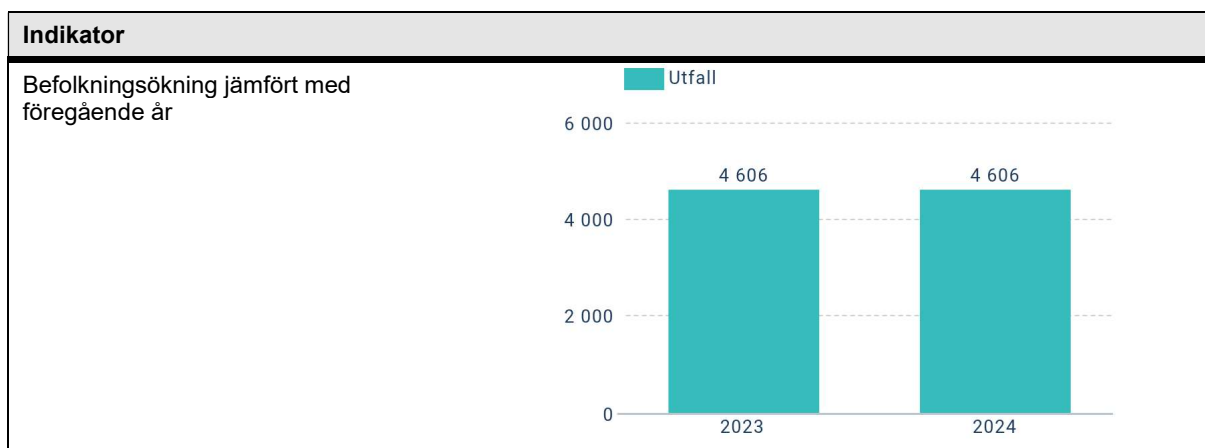
Bedömning måluppfyllelse:

Per 31 augusti 2025 har Dals-Ed 4 608 invånare, vilket är en ökning med 2 personer från årets start. Målet kan anses tillgodosett i den mån att det skett en ökning, men ökningen sker inte i den takt som krävs för att uppnå befolkningsmålet om 5 000 invånare år 2035.

Efter 31 augusti 2025 ses också en minskning av invånare som gör att invånarantalet ligger något lägre än vid årets start.

2025 har en extra satsning gjorts genom Dals-Ed & Co, vilket är ett nytt arbetssätt för att bidra till befolkningsmålet. Dals-Ed & Co syftar till att tillsammans i bred samverkan nå en attraktiv kommun och målet om fler invånare genom att satsa på platsutveckling, evenemang och marknadsföring. Kraftsamlingen som sker genom Dals-Ed & Co sker med bidrag från Tillväxtverket och är planerad att fortlöpa i tre år.

Strategier	Kommentar
Attraktivitet	Under perioden har följande åtgärder genomförts utifrån utvecklingsplanens strategi om attraktivitet: • Bänkar har kommit upp i Freudentahlska trappen • Ny lekplats- och skateutrustning samt grillar i Terrassparken • Lekplatsutrustning från Terrassparken placeras ut på Eds badplats • Bänkbord placeras ut längs Nössemarksvägen och Le-området • Vassröjning mellan Terrassparken och badplatsen • Enhetliga informationsskyltar har satts upp. På de informationsskyltar som finns på lek- och badplatser finns också en QR-kod med länk till en enkät för att lämna förbättringsförslag och andra synpunkter på platsen för att fånga upp hur platserna kan bli ännu mer attraktiva. • Förbättringar av DiscGolf-banan vid Sågtjärn har skett • Bänkar och nya papperskorgar har utplacerats längs Strandpromenaden för ökad attraktivitet • Uppdatering av Ängs lekplats har påbörjats • Flera evenemang har genomförts, bl.a. Skridskodisco, utbildnings- och jobbmässa, marknader, kulturvecka och Fall fest.
Marknadsföring	Under perioden har följande åtgärder genomförts utifrån utvecklingsplanens strategi om marknadsföring: • Annonsering i Dagens Industri med fokus livskvalitet, tågpendling och arbete • Annonsering TV-skärmar Göteborgs universitet med fokus bästa platsen för unga att bo, tågpendling, arbete och evenemang • Annonsering studieblock Göteborgs universitet med fokus på att arbeta i Dals-Ed • Inköp av flaggvimplar till lyktstolpar för att visa upp evenemang i kommunen • Kampanjer i sociala medier med fokus evenemang • Avtal med mäklare för att marknadsföra och sälja tomter • Marknadsföringsfilmer har färdigställts

1.5.7 SLUTSATSER AVSEENDE GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

Kommunen uppvisade negativa resultat under såväl 2023 som 2024. År som i stor utsträckning präglats av hög inflation, ökande räntekostnader och pensionskostnader som ökat kraftigt. Även i budget för dessa år planerades för negativa resultat och även om utfall också var negativt så var det ändå bättre än budgeterat. Redan i samband med budgetåren 2023-2024 väntades en förbättrad resultatnivå från år 2025. För år 2025 har också ett positivt resultat budgeterats och den upprättade prognoser pekar mot ett resultat som överstiger budget även

detta år. Den preliminära rambudgeten för år 2026 som beslutades i juni visar på en resultatnivå som åter når upp till 2 % överskott mot skatter och generella statsbidrag. Sammantaget bedöms att de ekonomiskt utmanande åren 2023-2024 har haft begränsade negativa effekter för kommunens ekonomiska ställning och att utvecklingen från 2025 och framåt är positiv.

I delårsbokslutet är bedömningen att samtliga finansiella mål nås per 2025-08-31.

Befolkningsutvecklingen är positiv för årets första åtta månader då invånarantalet ökat med två personer. Kommunens utvecklingsmål om 5 000 invånare år 2035 förutsätter dock en högre ökningstakt och målet kan därmed inte anses vara fullt ut uppnått. En viss minskning av invånarantalet har också skett efter augusti månads slut.

Sammantagen bedömning för perioden som delårsbokslutet omfattar är att den ekonomiska ställningen har stärkts och att kommunen som helhet uppvisar god ekonomisk hushållning. Baserat på uppfyllda finansiella mål och delvis uppnått utvecklingsmål.

1.6 VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN

1.6.1 Viktiga händelser under perioden

Viktiga händelser under perioden

Rapporteras per helår.

1.6.2 Attraktiv arbetsgivare

Personalstatistik

Anställda	2025	2024	2023
Antal tillsvidareanställningar	548	547	553
- Varav kvinnor (%)	80%	81%	80%
- Varav män (%)	20%	19%	20%
Antal visstidsanställningar (exkl. timavlönade)	46	50	53
Totalt anställda	594	597	606
Andel heltidsanställda	84,2%	81,1%	75,2%
- För kvinnor (%)	82,5%	79,1%	69,7%
- För män (%)	90,4%	89,1%	88,2%

Anställda

Siffror från HR-system januari - juni respektive år. Siffror från HR-system juni respektive år. Pga byte av HR-system kan siffrorna mellan 2024 och tidigare år inte vara helt jämförbara.

Med anställda avses i detta avsnitt antalet tillsvidareanställda och visstidsanställda. Vi utgår ifrån fysiska personer och om en person har fler anställningar inom kommunen, så räknas personen bara en gång.

Antalet anställda i juni 2025 var 594 personer fördelat enligt följande:

Tillsvidareanställda: 548

Visstidsanställda: 46

Av de tillsvidareanställda var 80% kvinnor och 20% män.

Antalet anställda (tillsvidare och visstidsanställda) har minskat från 597 till 594 om första halvåret 2025 jämförs med samma period 2024. Vi ser också att något fler är tillsvidareanställda och färre har visstidsanställningar, se jämförelsetal i tabell ovan.

Sysselsättningsgrad

84,2 % av kommunens tillsvidare- och visstidsanställda (exkl timavlönade) arbetar heltid vilket är en ökning med ca 3 procentenheter. Motsvarande siffra för 2024 var 81,1 % för samma period.

Nedbrutet per kön är motsvarande procentsats 82,5% bland kvinnor (en ökning med 3,4 procentenheter jämfört med delårsbokslutet 2024 då motsvarande andel var 79,1 %), respektive 90,4% bland männen (en ökning med ca 1,3 procentenhet jämfört med delårsbokslutet 2024 då motsvarande andel var 89,1%).

Åldersstruktur

Medelålder för kommunens tillsvidare- och visstidsanställda är: 45,6 år (45,2 år 2024)

Kvinnor: 45,3 år (44,7 år 2024)

Män: 46,5 år (46,5 år 2024)

Av de tillsvidareanställda är ca 18,5 % 60 år eller äldre (en minskning med 0,3 procentenhet jämfört med delårsbokslutet 2024) och 26,6% befinner sig i åldersspannet 50-59 år (en minskning med ca 0,6 procentenheter jämfört med delårsbokslutet 2024).

Under första halvåret 2025 har 7 personer gått i ålderspension.

Heltid som norm

Rapporteras per helår.

Ledarskap och strategisk kompetensförsörjning

Rapporteras per helår.

1.6.3 Hållbart arbetsliv

Arbetsmiljö och hälsa

Rapporteras per helår.

Medarbetarundersökning

Rapporteras per helår.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	2025	2024	2023
Total sjukfrånvaro	8,2%	7,8%	8,1%
Varav långsjukfrånvaro 60 dagar eller mer	40,9%	40,4%	41,3%
Total sjukfrånvaro per kön			
Kvinnor	9,4%	9,1%	9,0%
Män	4,4%	3,3%	5,0%
Total sjukfrånvaro per åldersgrupp			
Under 30 år	7,4%	7,2%	8,3%
30 - 49 år	8,0%	7,0%	6,3%
Över 50 år	8,7%	8,8%	9,8%

NOT: Siffrorna i tabellen är från HR-system januari - juni respektive år. Siffror från HR-system juni respektive år. Pga byte av HR-system kan siffrorna mellan 2024 och tidigare år inte vara helt jämförbara.

Under första halvåret 2025 ligger den totala sjukfrånvaron på 8,2% vilket är en ökning jämfört med 2024 då sjukfrånvaron låg på 7,8%. Sjukfrånvaron för kvinnor är 9,4% (2024: 9,1%) och för män 4,4% (2024: 3,3%). Sjukfrånvaron har därmed ökat för både gruppen kvinnor respektive män.

Sett till ålder har sjukfrånvaron minskat något i den äldsta åldersgruppen, i övriga åldersgrupper har sjukfrånvaron ökat. I gruppen under 30 år var sjukfrånvaron 7,4% (2024: 7,2%). I åldersgruppen 30-49 år ser vi en ökning till 8,0% (2024: 7,0%). I gruppen över 50 år var sjukfrånvaron 8,7% (2024: 8,8%). Av den totala sjukfrånvaron var 40,9% 60 dagar eller längre (2024: 40,4%).

Tillbud och arbetsskador

Typ av skada	Antal 2025	Antal 2024	Antal 2023
Riskobservationer	40	18	11
Tillbud	127	86	53
Arbetsskador	62	39	36
Totalt antal arbetsskador och tillbud	189	125	89

Arbetsgivaren är skyldig att utreda orsakerna till olyckor, sjukdomar och allvarliga tillbud i arbetet. Därför är det viktigt att systematiskt undersöka och analysera vilka arbetsskador och tillbud som anmäls, vad som ska åtgärdas och hur man förebygger att andra personer inte drabbas.

Kommunen använder KIA (Kommunalt Informationssystem om Arbetsmiljö) där alla medarbetare rapporterar in samtliga tillbud, arbetsskador och riskobservationer för att kunna hantera avvikelser inom arbetsmiljö och att arbeta förebyggande.

Antalet tillbud och arbetsskador har ökat vid jämförelse från föregående år. De vanligaste orsakerna är hot och våldssituationer, ohälsosam arbetsbelastning (psykisk eller fysisk), fall (halkat el snubblat) samt skador av annan person.

Hot och våld har rapporterats främst från verksamheter inom undervisning och äldreomsorg, LSS samt Bemanningseenheten. När det gäller arbetsskadeanmälningar är de vanligaste orsakerna hot och våldssituationer, fall (halkat el snubblat), akut överansträngning (fysisk) och utsatt för kyla, hetta eller strålning.

Personal- och arbetsmiljögenomgång

Rapporteras per helår.

Rehabilitering

Rapporteras per helår.

1.6.4 Rätt lön i rätt tid

Lönebildning och personalkostnader

De totala personalkostnaderna för årets första åtta månader 2025 uppgår till 241,0 mkr (motsvarande period 2024 var 250,2 mkr).

Medellönen var 35 156 kronor/heltid i juni 2025 (33 745 kronor/heltid i juni 2024).

Löneöversynen för 2025 genomförs under hösten, undantaget individgarantin för Kommunals medlemmar som betalades ut på majlönen.

1.6.5 Framtida utmaningar

Framtida utmaningar

Rapporteras per helår.

1.7 FÖRVÄNTAD UTVECKLING

Till följd av rådande utmaningar, framförallt osäkert säkerhetsläge i omvärlden, försvagad ekonomisk prognos, alltmer påtaglig kompetensförsörjningsutmaning samt sjunkande befolkningsprognos och en ökande försörjningskvot, så har kommunen under de senaste åren ställt om. Dels har ett omfattande anpassningspaket tagits fram tillsammans med budgetberedningen kring åtgärder för att kraftigt minska kostnader som delvis fick effekt under 2023, med förstärkning under 2024 och fortsatt effekt under 2025 inom främst kommunstyrelsens förvaltning. Dels har vi behövt ställa om organisationen utifrån de kraftigt försämrade ekonomiska förutsättningarna under planperioden och fokusera på kärnan i våra respektive grunduppdrag i verksamheterna. Vi har nu ett fokus internt på att hantera det löpande grunduppdraget i första hand och behöver prioritera hårt när det gäller de mer långsiktiga strategiska perspektiven. De utvecklingssatsningar vi gör ska bedömas tydligt förstärka vår förmåga att långsiktigt klara våra grunduppdrag alternativt tydligt skapa en attraktivare kommun och plats utifrån det övergripande målet om att bli fler invånare.

Behov och förändrade förutsättningar i organisationen behöver i första hand hanteras genom interna samverkanslösningar alternativt samverka med andra kommuner. Anpassningsarbetet med budgetåtgärderna har tydligt gett effekt och det har skapat en god grund att arbeta vidare utifrån. Vi behöver också samtidigt fortsatt arbeta för ordning och reda, god service för de vi

är till för och en bra arbetsmiljö som attraktiv arbetsgivare. Parallellt med anpassningsarbetet behöver vi utifrån den nya Utvecklingsplanen som inleddes 2024, arbeta ännu mer aktivt för att stärka vår attraktivitet som kommun, för våra invånare, företagare, medarbetare, besökare - genom marknadsföring och attraktivitetshöjande åtgärder med de resurser som står till förfogande och tillsammans med övriga aktörer på platsen Dals-Ed i form av företag, föreningar och invånare, där det nya arbetssättet inom Dals-Ed & Co blir ett viktigt verktyg. Med utgångspunkt från den försämrade befolkningsprognosen och demografin är detta en överlevnadsfråga.

Dals-Eds kommun befinner sig, liksom övriga kommunsverige, mitt i en utmanande situation avseende kompetensförsörjning. Det är av stor vikt att den kompetens som finns idag och i framtiden används i större omfattning i en arbetsmiljö som skapar förutsättningar för goda arbetsprestationer. Förmågan att ha rätt arbetsgivarpolitik under hela medarbetarlivsrytmen. Att kunna attrahera, rekrytera, behålla och utveckla chefer och medarbetare och samtidigt skapa nya vägar till kompetensförsörjning är avgörande för att vi ska nå goda verksamhetsresultat och kommer att vara en stor del av det vardagliga arbetet idag och i framtiden. Trots framtida utmaningar ser vi att förutsättningarna för Dals-Eds kommun som organisation framgent är goda. Vi har ett starkt medarbetarengagemang, där både ledare och medarbetare tillsammans skapar värde, varje dag, för de vi finns för. Att vår organisation genomsyras av engagemang, meningsfullhet, ett gott arbetsklimat och stolthet av att arbeta i Dals-Eds kommun påverkar också upplevelsen att vi är attraktiva som arbetsgivare. Glädjande är också att handlingsplanen för heltidsresan, som gått från ett projekt till att nu vara integrerat i verksamheterna och en del i bemanningsplaneringen, gett resultat genom att andelen heltidsanställda stadigt har ökat. Detta har uppnåtts genom att vi har anpassat organisationen till fler heltidsanställningar. Målsättningen är 85% till 2030. Tillsammans ska vi fortsätta att arbeta för ett hållbart arbetsliv, fortsätta utveckla medarbetarskapet och engagerade ledare och ännu bättre verksamhet för våra kommuninvånare.

2 FINANSIELLA RAPPORTER

2.1 DRIFTREDOVISNING

Tabellen innehåller en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten.

Belopp i tkr	Utfall 202508			Prognos helår	Budget helår	Budgetavvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	2025	Netto 2025	helår
Skatter och statsbidrag						
Skatteintäkter	0	161 346	161 346	242 019	241 550	469
Definitiv slutavräkning föregående år	-173	0	-173	-171	0	-171
Preliminär slutavräkning innevarande år	-961	0	-961	-961	1 125	-2 086
Inkomstutjämningsbidrag/- avgift	0	58 088	58 088	87 132	86 526	606
Regleringsavgift/bidrag	0	8 106	8 106	12 159	11 982	177
Kostnadsutjämningsavgift/- bidrag	0	18 156	18 156	27 234	27 224	10
LSS-utjämning	0	17 078	17 078	25 617	25 215	402
Kommunal fastighetsavgift	0	10 813	10 813	16 220	16 033	187
<u>Summa skatter och statsbidrag</u>	<u>-1 134</u>	<u>273 587</u>	<u>272 453</u>	<u>409 249</u>	<u>409 655</u>	<u>-406</u>
Nämnd						
Kommunfullmäktige	-409	0	-409	-852	-852	0
- varav kommunfullmäktige	-31	0	-31	-133	-133	0
- varav revision	-378	0	-378	-719	-719	0
Valnämnden	-71	0	-71	74	-6	80
Kommunstyrelsen	-115 771	61 597	-54 174	-89 395	-100 020	10 625
- varav stöd, service- och styrfunktioner	-26 840	3 426	-23 414	-37 147	-39 542	2 395
- varav plan- och byggenhet	-1 363	314	-1 049	-1 725	-1 945	220
- varav överförmyndare	-923		-923	-1 200	-1 200	0
- varav politisk verksamhet	-2 290	258	-2 032	-3 342	-4 235	893
- varav renhållningsverksamhet	-5 306	5 306	0	0	0	0
- varav VA-verksamhet	-7 389	7 389	0	0	0	0
- varav gator och vägar	-3 082	52	-3 030	-4 967	-5 267	300

Belopp i tkr	Utfall 202508			Prognos helår	Budget helår	Budgetavvikelse
- varav fastighetsverksamhet	-26 828	28 697	1 869	332	-1 228	1 560
- varav städverksamhet	-5 895	1 379	-4 516	-6 660	-6 860	200
- varav kostverksamhet	-12 152	4 804	-7 348	-12 131	-13 431	1 300
- varav arbetsmarknads- och integrationsverksamhet	-7 375	6 344	-1 030	-2 584	-5 141	2 557
- varav räddningstjänst	-6 215	983	-5 232	-7 873	-7 973	100
- varav bostadsanpassning	-140	0	-140	-493	-643	150
- varav övrig verksamhet	-9 972	2 644	-7 328	-11 605	-12 555	950
Barn- och utbildningsnämnden	-144 739	56 896	-87 843	-132 020	-129 970	-2 050
- varav barnomsorg	-18 059	3 997	-14 062	-21 004	-20 754	-250
- varav grundskola	-52 390	6 537	-45 853	-69 274	-67 724	-1 550
- varav särskola	-3 667	0	-3 667	-5 731	-5 431	-300
- varav Utsikten	-43 461	43 461	0	0	0	0
-varav gymnasieskola	-17 865	645	-17 220	-25 809	-26 109	300
- varav vuxenutbildning m.m.	-2 546	486	-2 060	-2 884	-2 884	0
- varav kultur o fritid	-2 667	833	-1 834	-2 874	-2 874	0
- varav nämnd	-562	0	-562	-865	-865	0
- varav administration	-3 522	937	-2 585	-3 579	-3 329	-250
Socialnämnden	-132 701	20 823	-111 878	-169 442	-159 780	-9 662
- varav IFO	-18 869	2 129	-16 740	-26 550	-22 404	-4 146
- varav LSS	-34 949	6 699	-28 250	-42 871	-41 663	-1 208
- varav äldreomsorg	-37 526	6 414	-31 112	-46 461	-42 847	-3 614
- varav hemtjänst	-20 420	2 299	-18 121	-26 850	-25 325	-1 525
- varav hemsjukvård/rehab	-16 483	2 441	-14 042	-20 910	-19 797	-1 113
- varav övrig verksamhet, inkl politisk verksamhet	-4 454	841	-3 613	-5 800	-7 744	1 944
Summa nämnder	<u>-393 691</u>	<u>139 316</u>	<u>-254 375</u>	<u>-391 635</u>	<u>-390 628</u>	<u>-1 007</u>
Finansverksamhet						
- Arbetsgivaravgifter	-50 644		-50 644	-81 500	-82 505	1 005
- Arbetsgivaravgifter löneökning			0	-2 308	-2 663	355
- Avtalsförsäkringar	-492		-492	-514	-514	0
- Pensionskostnader	-23 179		-23 179	-34 983	-35 792	809

Belopp i tkr	Utfall 202508			Prognos helår	Budget helår	Budgetavvikelse
- Personalomkostnadspåslag (PO)		71 924	71 924	108 111	108 110	1
- Personalbilar		32	32	0	0	0
- Löneväxling pension		31	31	0	0	0
- Borgensavgift Edshus AB		390	390	600	600	0
- Central löneökningsspott			0	-5 574	-6 433	859
- Förändring semesterlöneskuld hela kommunen		8 103	8 103	0		0
- Förändring timlöneskuld och kompskuld hela kommunen	-301		-301	-442	-442	0
- Intern ränta		5 465	5 465	8 583	8 626	-43
- Effekt av finansiella leasing	-913		-913	-1 370	-1 370	0
- Ej utfördelade medel utökade behov			0	0	-2 400	2 400
- Övriga finansiella intäkter		940	940	1 160	386	774
- Finansiella kostnader	-1 326		-1 326	-1 940	-3 500	1 560
- Bidrag projekt nya Tavlan			0	-3 000	0	-3 000
- Övriga intäkter och kostnader	-29	318	289	30		30
						0
Summa finansverksamhet	-76 884	87 201	10 317	-13 147	-17 897	4 750
Periodens resultat	-471 708	500 104	28 396	4 467	1 130	3 337

2.2 INVESTERINGSREDOVISNING

Tabellen gör det möjligt för fullmäktige att jämföra beslutade/beräknade totala utgifter och anslag med utfall.

INVESTERINGSREDOVISNING 2025					
Belopp i tkr	Budget 2025 överfört från 2024	Budget 2025 enl KF- budget	Budget 2025	Prognos 2025	Avvikelse total projekt
Skattefinansierat	6 610,0	15 400,0	22 010,0	15 612,8	6 889,4
- därav Kommunstyrelseförvaltning inventarier hela kommunen (ekonomichef)	1 065,0	2 200,0	3 265,0	3 057,1	279,1
- därav Kommunstyrelsen (KS-ordf objektsreserv)	0,0	400,0	400,0	400,0	0,0
- därav Kommunstyrelseförvaltning (IT)	100,0	1 900,0	2 000,0	290,0	1 910,0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (fastighete investeringar)	640,0	4 900,0	5 540,0	5 546,0	164,0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (räddningstjänst)	3 255,0	500,0	3 755,0	570,0	3 185,0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (kost och städ)	0,0	200,0	200,0	203,5	-3,5
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (gata/väg/park)	561,0	2 400,0	2 961,0	2 801,6	159,4
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (förråd)	800,0	1 900,0	2 700,0	2 055,6	644,4
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (objektsreserv)	189,0	1 000,0	1 189,0	689,0	551,0
Taxefinansierat	9 576,0	9 200,0	18 776,0	7 342,8	515,8
- därav Vatten- och avloppsverksamhet	9 576,0	9 000,0	18 576,0	7 342,8	315,8
- därav Renhållningsverksamhet	0,0	200,0	200,0	0,0	200,0
Exploateringsverksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Anslutningsavgifter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt	16 186,0	24 600,0	40 786,0	22 955,7	7 405,2

Tabellen nedan visar ackumulerat och året investeringar

Belopp i tkr	2 025							
Projekt	Ing.ac k.utfall	Utfall 20250 8	Ack utfall 20250 8	Progn os 2025	Budge t 2025	Budge t totalt projek t	Progn os totalt	Avvike lse totalt projek t
FVM implementering 2020-2023	-32,5	0,0	-32,5	0	0,0	36,0	-32,5	71,3
Årets övriga investeringar	0,0	1 500,0	1 500	3 057,1	3 265,0	3 265,0	3 054,4	207,8
Total inventarier hela kommun	-32,5	1 500,0	1 467,6	3 057,1	3 265,0	3 301,0	3 021,9	279,1
Årets övriga investeringar	0,0	0,0	0,0	400,0	400,0	400,0	400,0	0,0
Total Ks objektreserver	0,0	0,0	0,0	400,0	400,0	400,0	400,0	0,0
It design 2,2	118,9	0,0	118,9	120,0	100,0	300,0	120,0	180,0
Årets investeringar	0,0	166,9	166,9	170,0	1 900,0	1 900,0	170,0	1 730,0
Total IT investeringar	118,9	166,9	285,8	290,0	2 000,0	2 200,0	290,0	1 910,0
Sprinklersystem Timmergården	472,2	0,0	472,2	500,0	100,0	573,0	600,0	-27,0
Ny fasad och fönster AME/Westberga	671,6	431,1	1 102,7	1 102,7	220,0	892,0	1 102,7	-210,7
Utrymningsväg utvecklingscenter	67,2	0,0	67,2	100,0	0,0	60,0	100,0	-40,0
Cliq-triton låssystem (Centrumhuset)	35,9	-35,9	0,0	0,0	0,0	60,0	0,0	60,0
Årets investeringar	0,0	932,5	932,5	3 843,3	5 220,0	5 220,0	4 838,3	381,7
Total Fastighetsinvesteringar	1 247,0	1 327,7	2 574,6	5 546,0	5 540,0	6 805,0	6 641,0	164,0
Objektsreserv Räddningstjänst	0,0	0,0	0,0	250,0	3 435,0	3 435,0	250,0	3 185,0
Årets investeringar	0,0	320,0	320,0	320,0	320,0	320,0	320,0	0,0
Total räddningstjänst	0,0	320,0	320,0	570,0	3 755,0	3 755,0	570,0	3 185,0
Årets investeringar	0,0	1 585,4	1 585,4	5 749,7	7 050,0	7 101,0	5 749,7	1 351,3
Total Samhällsbyggnadsförvaltning (gata/väg, Kommunföråd/kost och städ)	0,0	1 585,4	1 585,4	5 749,7	7 050,0	7 101,0	5 749,7	1 351,3

Belopp i tkr		2 025						
Skal-skydd reningsverket	139	129,9	268,9	268,9	361,0	500,0	268,9	231,1
Container till förvaring VA	64,0	0,0	64,0	386,0	386,0	450,0	386,0	64,0
Förnyelse vattenreservoar	233,1	33,8	266,9	233,1	566,0	800,0	266,9	533,1
Delning av luftbassäng	2 917,1	1 618,7	4 535,8	5 000,0	1 500,0	4 497,0	5 000,0	-503,0
Årets övriga investeringar	0,0	738,9	738,9	1 454,8	15 763,0	9 506,0	16 042,5	-9,4
Total Vatten verksamhet	3 353,1	2 521,3	5 874,5	7 342,8	18 576,0	16 033,0	21 964,2	315,8
Årets investeringar	0,0	0,0	0,0	0,0	200,0	200,0	0,0	200,0
Total Renhållningsverksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	200,0	200,0	0,0	200,0
Total Exploateringsverksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa kommunen	4 686,5	7 421,4	12 107,9	22 955,7	40 786,0	46 042,0	38 636,8	7 405,2
<i>Varav skattefinansierat</i>	<i>1 333,4</i>	<i>4 900,1</i>	<i>6 233,4</i>	<i>15 612,9</i>	<i>22 010</i>	<i>23 562,0</i>	<i>16 672,6</i>	<i>6 889,4</i>
<i>Varav taxefinansierat</i>	<i>3 353,1</i>	<i>2 521,3</i>	<i>5 874,5</i>	<i>7 342,8</i>	<i>18 776,0</i>	<i>22 480,0</i>	<i>21 964,2</i>	<i>515,8</i>
<i>Varav exploatering</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Kommentarer till investeringsverksamheten:

För utfall 202508 avsåg cirka 34 procent av kommunens investeringar avsåg investeringar i VA-verksamhet och renhållningsverksamhet medan 18 procent avsåg fastighetsinvesteringar. Vidare avsåg 26 procent till räddningstjänst, gata och väg samt förråd och 2 procent av investeringar avsåg IT och 20 procent avsåg inventarier för hela kommunen.

2.3 RESULTATRÄKNING

(mkr)	Utfall 202508	Utfall 202408	Budget helår 2025	Prognos helår 2025
Verksamhetens intäkter	104,3	104,1	152,7	161,9
Verksamhetens kostnader	-332,7	-340,8	-533,9	-542,3
Avskrivningar	-13,6	-13,8	-21,7	-21,2
Verksamhetens nettokostnader	-242	-250,5	-402,9	-401,6
Skatteintäkter	160,2	157,7	242,7	240,9
Generella statsbidrag och utjämning	112,3	106,8	167,0	168,4
Verksamhetens resultat	30,5	14,0	6,8	7,7
Finansiella intäkter	1,3	1,9	0,9	1,7
Finansiella kostnader	-3,4	-4,0	-6,6	-5,0
Resultat efter finansiella poster	28,4	11,9	1,1	4,4
Extraordinära poster	0,0	0,0	0,0	0,0
PERIODENS RESULTAT (förändr.eget kapital)	28,4	11,9	1,1	4,4

Från och med 2024 tillämpar kommunen RKR rekommendation för klassificering av operationell respektive finansiell leasing.

2.4 BALANSRÄKNING

(mkr)	Utfall 202508	Utfall 202408	Utfall helår 2024	Prognos helår 2024
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar				
Immateriella anläggningstillgångar	3,9	2,7	4,2	4,2
Materiella anläggningstillgångar				
- Mark, byggnader och tekniska anläggningar	323,5	329,7	396,4	335,1
- Finansiell leasing	67,5	70,7	69,6	66,4
- Maskiner och inventarier	20,4	21,0	20,9	17,5
Finansiella anläggningstillgångar	22,2	22,2	22,2	22,2
Summa anläggningstillgångar	437,5	446,3	443,7	445,4
Omsättningstillgångar				
Förråd mm	2,9	3,1	3,1	3,1
Fordringar	57,1	53,5	43,1	43,1
Likvida medel	19,5	16,0	32,4	13,3
Summa omsättningstillgångar	79,5	72,6	78,6	59,5
SUMMA TILLGÅNGAR	517,0	518,9	522,3	504,9
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Eget kapital				
Årets resultat	28,4	11,9	-0,6	4,4
Justering av eget kapital	0,0	-14,0	-14,0	0,0
Resultatutjämningsreserv	61,5	62,1	61,4	61,5
Resultatreserv	0,0	0,0	0,0	0,5
Övrigt eget kapital	138,9	152,9	215,0	138,3
Summa eget kapital	228,8	212,9	200,4	204,7
Avsättningar				
Avsättningar för pensioner och liknade förpliktelser	11,9	12,4	12,2	11,9
Skulder				
Långfristiga skulder	182,6	200,9	208,3	186,8
Kortfristiga skulder	93,7	92,7	101,5	101,5
Summa avsättningar och skulder	276,3	306,0	309,8	300,2
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	517,0	518,9	522,3	504,9

PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER				
Panter och därmed jämförliga säkerheter				
Ansvarsförbindelser				
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder och avsättningar	90,5	92,7	91,9	89,0

2.5 REDOVISNINGSPRINCIPER

I delårsrapporten har samma redovisningsprinciper och beräkningsmetoder använts som i senaste årsredovisningen.

Generella statsbidrag som erhållits under perioden har intäktsredovisats.

Under perioden finns ej effekter av ändrade uppskattningar och bedömningar som har redovisats under tidigare räkenskapsår.

Säsongvariationer och cykliska effekter

Verksamhetens kostnader och resultatet påverkas positivt av semesterlöneskultsförändring inklusive PO i delårsbokslutet med 11,3 mkr. Ny skuld byggs upp under hösten och till årsredovisningen förväntas ingen resultateffekt enligt prognos.

Vissa kostnader och intäkter har ojämna effekter under året som t.ex. interkommunal ersättning. Uppvärmning och snöröjning är andra poster som fördelas ojämnt under året.

Extraordinära och jämförelsestörande poster

Intäkter eller kostnader i annan verksamhet än kommunens normala verksamhet redovisas som extraordinära poster. Enligt RKR R11 ska en post ska klassificeras som extraordinär om; händelsen eller transaktionen som ger upphov till posten saknar ett tydligt samband med kommunens normala verksamhet; händelsen eller transaktionen är av sådan typ att den inte kan förväntas inträffa ofta eller regelbundet, och; posten uppgår till ett väsentligt belopp. I förekommande fall redovisas i not belopp för varje enskild extraordinär intäkt eller kostnad, samt vad posten avser. Inga extraordinära poster finns under perioden.

Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Som jämförelsestörande poster redovisas alltid kommunens realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar samt kostnader och intäkter för tomtförsäljning i samband med markexploatering.

Jämförelsestörande poster i form av försäljning av anläggningstillgångar och exploateringsfastigheter finns under perioden och ingår i verksamhetens intäkter med 0,5 mkr och i verksamhetens kostnader med 0,3 mkr.

Kommunstyrelsen

§ 145

Dnr KS-2025-000092041

Budget och mål 2026 plan 2027-2028

Sammanfattning av ärendet

Budgetremiss avseende övergripande budgetförutsättningar samt förslag till preliminär ramfördelning samt investeringsbudget för 2026-2028 skickades ut till nämnder och styrelsen under våren 2025. Respektive nämnd/styrelse har inkommit till budgetberedningen med synpunkter på förslag till resursfördelning och behandlats i budgetberedningen inför kommunfullmäktiges beslut.

Beräkningarna grundar sig på de av kommunfullmäktige fastställda finansiella målen för 2026, vilket bland annat innebär oförändrad skattesats om 23,21 %. Utifrån de finansiella förutsättningarna, SKR:s prognoser och nämndernas beskrivningar, lämnade budgetberedningen följande förslag till förändringar av driftsbudgetramar.

Socialnämnden tillförs 4 000 tkr som utökning av budgetram för att möta ökade kostnader inom individ- och familjeomsorg samt volymökningar inom äldreomsorg och LSS-verksamhet.

Barn- och utbildningsnämnden tillförs 1 000 tkr som utökning av budgetram för att möta ökade kostnader för skolskjuts samt fler elever inom gymnasieskola och anpassad grundskola.

Ett anslag under kommunfullmäktige, som kan användas för att finansiera behoven inom socialnämnden under 2026, sätts av med 2 400 tkr. Ianspråktagande av anslaget kräver särskilt beslut av kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige beslutade 2025-06-12 § 30 utifrån ovan:

- att fastställa preliminära ramar för nämnder och styrelse enligt beslutsunderlag i form av Sammanställd driftbudget och investeringsbudget 2026-2028.
- att anslag under kommunfullmäktige som sätts av med 2 400 tkr, kan användas för att finansiera behoven inom socialnämnden under 2026. Ianspråktagande av anslaget kräver särskilt beslut av kommunfullmäktige.
- att uppdra till budgetberedningen att med stöd av det underlag som redovisas kring förslag till åtgärder för anpassning utifrån de nya driftsramarna, samordna och prioritera den fortsatta beslutsgången kring anpassningsåtgärderna och eventuella utredningsuppdrag.

Kommunstyrelsen

forts. § 145

Efter beslutet i juni i kommunfullmäktige om preliminära ramar har nya prognoser kring bl a skatteunderlag och pensionskostnader, utfall lönerevision, andra tillkommande politiska beslut med budgetpåverkan, redovisats för budgetberedningen. I enlighet med den senaste uppdateringen förbättras förutsättningarna något vilket förstärker det budgeterade resultatet ytterligare samt minskar det totala anpassningsbehovet under planperioden jämfört med junibeslutet.

Kommunplanen har reviderats utifrån de nya förutsättningarna. Ramförstärkningarna till socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden är oförändrade förutom ett tillskott med anledning av projekt nya Tavlan och nytt skötselavtal. Förslag till investeringsbudget samt finansiella mål föreligger. Utvecklingsmålet är kopplat till Utvecklingsplanen som har giltighet 2027-2027.

De samlade förutsättningarna med drift- och investeringsbudget, grunduppdrag och övergripande mål, sammanställs i kommunplan 2026-2028 som redovisas i handlingar till kommunstyrelsens sammanträde 2026-10-22 samt inför politiskt gruppmöte 2025-10-20. Ärendet MBL-förhandlas 2025-10-16.

Ledamot Jan-Stefan Karlsson (KD) anser att taxan för VA borde vara på 8 % istället för 6 % enligt nuvarande förslag och önskar att detta ingår i protokollet som anteckning.

Beslutsunderlag

Kommunplan 2026-2028

Kommunstyrelsens beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att:

- fastställa skattesatsen 2026 till 23:21 kronor,
- fastställa nämndernas ramar enligt sammanställd Driftbudget under kapitel 6:1 i Kommunplan 2026-2028,
- fastställa resultat-, finansierings-, investerings- och balansbudget för perioden 2026–2028 under kapitel 6 i Kommunplan 2026-2028,

Kommunstyrelsen

forts. § 145

- besluta om upplåning om maximalt 40,3 mkr under perioden 2026-2028 avseende finansiering av investeringar inom taxekollektivens verksamheter (VA och renhållning),
- fastställa total låneram för perioden 2026-2028 till 113 mkr,
- fastställa finansiella mål i enlighet med kommunplanen,
- till nämnder och styrelse rikta en uppmaning till allmän återhållsamhet och särskild kostnadsmedvetenhet under den kommande planperioden.

Reservationer

Lars-Inge Fahlén (S), Per-Erik Norlin (S) och Sara Fröberg (S) reserverar sig muntligen mot beslutet till förmån för eget budgetförslag.

Expedieras till

KF

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande			

Kommunplan 2026-2028

Dals-Eds kommun

Innehållsförteckning

1	KOMMUNSTYRELSENS FÖRORD	3
2	OMVÄRLDENS PÅVERKAN.....	4
3	FINANSIELLA MÅL OCH BUDGETFÖRUTSÄTTNINGAR.....	6
3.1	KOMMUNENS UTVECKLING	6
3.1.1	FINANSIELLA MÅL	6
3.1.2	SKATTEUNDERLAGSPROGNOS	6
3.1.3	RESURSFÖRDELNING	7
3.1.4	INTERNRÄNTA	8
3.1.5	PERSONALOMKOSTNADSPÅSLAG (PO).....	8
3.2	PERSONAL- OCH LÖNEPOLITIK.....	8
3.3	FINANSIELL ANALYS.....	9
3.4	FINANSIELLA NYCKELTAL	14
3.5	GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH BALANSKRAVSUTREDNING MED RESULTATUTJÄMNINGSRESERV	15
4	GRUNDUPPDRAG	19
4.1	SAMHÄLLSUTVECKLING & VÄLFÄRDSTJÄNSTER	19
4.2	STYRNING OCH LEDNING	20
5	UTVECKLINGSOMRÅDEN.....	21
5.1	KOMMUNENS VISION	Fel! Bokmärket är inte definierat.
5.2	KOMMUNENS ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGSMÅL	21
5.2.1	5 000 invånare år 2035.....	22
5.3	UPPDRAG OCH STRATEGI FÖR EKONOMI I BALANS	22
5.3.1	Uppdrag till nämnder och kommunledning	23
6	BILAGA 1 FINANSIELLA RAPPORTER	24
6.1	DRIFTBUDGET	24
6.2	INVESTERINGSBUDGET	26
6.3	RESULTATBUDGET.....	27
6.4	FINANSIERINGSBUDGET.....	28
6.5	BALANSBUDGET	29

1 KOMMUNSTYRELSENS FÖRORD

Framför er har ni den sista budgeten för denna mandatperioden, det har varit ett par tuffa år som vi ändå klarat på ett bra sätt. För 2025 så ser resultatet ut att landa in på 4400 Tkr vilket är 3300 Tkr bättre än budget. I budget för 2026 har Socialnämnden fått 4000 Tkr i ökad ram för kostnader och volymökningar, dessutom så avsätter vi 2400 Tkr för KF att besluta om, men som troligen kommer att sökas av Socialnämnden. BUN har fått ett tillskott på 1000 Tkr för ökade kostnader inom främst skolskjuts och ökade gymnasiekostnader.

Pensionsprognoserna framgent ser ut att ligga i paritet med vad som är beräknat, de gick ju kraftigt ner när inflationen minskade. En ny skatteunderlagsprognos från 3/10 ger oss ett tillskott på 1639 Tkr och gör att resultatet för 2026 ser ut att landa på 12249 Tkr eller 2,8% av skatter och bidrag, vi har i våra finansiella mål ett mått om 2,0 % av skatter och bidrag. Det är mycket välkommet då vi behöver fylla på kassan efter några magra år för att klara våra kommande investeringar, främst inom VA.

Befolkningsprognosen från Statisticon, det bolag som vi använder för att ta fram prognosen visar på att vi kommer tappa ca 29 personer per år, så har inte fallet varit utan vi har legat på status Quo det senaste åren, vilket även hjälper till att öka resultatet, man brukar räkna med att varje person ger ett statligt bidrag om ca 75 Tkr, så det blir snabbt pengar om vi åtminstone kan ligga kvar eller öka antalet invånare. Att försöka öka befolkningen är det enda övergripande målet vi har just nu, i princip alla landsbygds/småkommuner har negativ befolkningstillväxt så det är en grannlaga uppgift.

Arbetet i budgetberedningen har flutit på bra och vi har haft till stora delar en gemensam syn på hur fördelningen skall vara, vill tacka oppositionen för ett konstruktivt och gott samarbete.

Tack till alla medarbetare för ett förtjänstfullt arbete, där en allmän återhållsamhet har påvisat mycket positiva effekter för vårt prognostiserade resultat för 2025 och ett mycket bra budgeterat resultat för 2026.

Andreas Nilsson
Kommunstyrelsens ordförande

2 OMVÄRLDENS PÅVERKAN

ÖVERGRIPANDE FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTMANINGAR

Kommunen är en stor organisation med en mångfacetterad samling verksamheter, som är påverkade och beroende av händelser i omvärlden. Även om vi inte med säkerhet kan förutsäga framtiden finns det mer eller mindre synliga trender som kommuner och regioner behöver förhålla sig till.

Inför den kommande planperioden råder fortsatt stor osäkerhet inom många områden, inte minst till följd av det oroliga omvärldsläget. Utöver detta så har vi konstaterat att för vår kommun liksom för många andra kommuner, så är välfärdens finansiering, befolknings- och demografiutvecklingen samt personal- och kompetensförsörjning, de kanske största ödesfrågorna att hantera.

Allt sammantaget gör att det är synnerligen svårt att bedöma den förväntade utvecklingen, till och med på kortare sikt. Vi behöver fokusera på att klara av kärnan i våra respektive grunduppdrag, att bibehålla och förstärka vår robusthet för att bättre klara att stå emot kriser, men också och inte minst arbeta aktivt för att stärka vår attraktivitet som kommun och plats, för våra invånare, företagare, medarbetare och besökare. För att klara dessa utmaningar krävs att vi dels arbetar pragmatiskt och kreativt internt i organisationen, i samarbete med andra kommuner där det är lämpligt och dels med stort fokus på att involvera invånare, företag och föreningar i att kraftsamla tillsammans för att platsen Dals-Ed ska bli en ännu bättre plats att leva och bo på.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTMANINGAR FÖR DALSED SKOMMUN

Det utsatta ekonomiska läget har inneburit en väsentlig försämring för kommunens ekonomi under främst 2023-2024, där kostnadsutvecklingen överstigit intäktsutvecklingen trots en relativt god skatteunderlagsutveckling och låg arbetslöshet. Orsaken är snabbt ökande kostnader, dels inflationsdrivna, dels kopplade till volymökningar inom vård och omsorg. Följden blev att vi gått från goda resultat de tidigare åren till underskott under 2023-2024. Med stöd av en bättre utveckling än förväntat vad gäller såväl skatteunderlag som pensionskostnader samt genom egna beslut om ett paket av åtgärder kopplat till demografiförändringar, effektiviseringar och anpassningar som sattes under 2023, så mildrades effekterna och det ekonomiska resultatet blev avsevärt bättre än budgeterat.

Anpassningsåtgärderna har dock inneburit prövningar för kommunens verksamheter och förvaltningar att genomföra, var för sig och gemensamt. Vi har försökt arbeta för att genomföra åtgärder för kostnadsminskningar så balanserat och koncentrerat som möjligt så att vi inte slår sönder förutsättningarna för en god välfärdsservice och en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet. Tack vare att kommunen har en god ekonomi i grunden så har det även funnits möjlighet att använda tidigare upparbetade resultat under några år utifrån regelverket för användande av resultatutjämningsreserven.

BEFOLKNINGSPROGNOS

Företaget Statisticon har tillsammans med kommunen tagit fram en befolkningsprognos för perioden 2024-2034 som visar att invånarantalet i Dals-Eds kommun förväntas minska med 297 invånare, från 4 606 till 4 309 personer. Antalet inflyttade beräknas bli i genomsnitt 218 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 213 personer. Detta ger ett årligt positivt flyttnetto på 5 personer för varje år under prognosperioden. Antalet barn som föds förväntas vara 30 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 65 personer. Detta medför en sammanlagd befolkningsförändring med -30 personer per år.

Prognosen där folkmängden förväntas fortsätta minska och antal äldre blir allt fler, medför stora utmaningar för kommunen både vad det gäller kompetensförsörjning och ekonomin då det skapas ett glapp mellan intäkter och kostnader. När invånarantalet i kommunen minskar påverkas antalet arbetare timmar och därigenom även skatteunderlaget och ekonomin. Detta kan ge effekter som försämrad service, att det blir svårare att rekrytera personal samt att färre flyttar till kommunen. I sin tur kan detta innebära ännu färre invånare, mindre skatteintäkter och ytterligare försämrad ekonomi och service. Därmed är det viktigt att kontinuerligt arbeta med att attrahera fler invånare att stanna i och flytta till kommunen. Fördelarna med att bo, verka och arbeta i kommunen behöver lyftas fram vilket förtydligas inom den Utvecklingsplanen för mandatperioden.

Folkmängd Dals-Ed 31 december

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	Prognos 2034
0-4	218	214	192	182	179	155
5-9	257	257	249	226	240	180
10-14	267	260	262	280	260	213
15-19	257	266	249	239	246	218
20-24	242	206	179	191	197	180
25-44	1 036	1 048	1 034	1 009	994	888
45-64	1 160	1 168	1 148	1 133	1 137	1 045
65 -	1 324	1 337	1 337	1 346	1 353	1 430
Summa	4 761	4 756	4 650	4 606	4 606	4 309

Kön	2020	2021	2022	2023	2024	Prognos 2034
Män	2 266	2 271	2 226	2 219	2 209	2 093
Kvinnor	2 495	2 485	2 424	2 387	2 397	2 216
Summa	4 761	4 756	4 650	4 606	4 606	4 309

3 FINANSIELLA MÅL OCH BUDGETFÖRUTSÄTTNINGAR

3.1 KOMMUNENS UTVECKLING

3.1.1 FINANSIELLA MÅL

Kommunfullmäktige beslutade 2025-03-13 om följande sex finansiella mål för Dals-Eds kommun att gälla för år 2026:

- Skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent
- Investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansieras genom extern upplåning. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå.
- Kommunen ska inom skattefinansierade verksamheter i grunden finansiera sina investeringar med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå
- Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent
- Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 35 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka
- Resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader

3.1.2 SKATTEUNDERLAGSPROGNOS

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har 2025-10-03 i cirkulär 25:47 redovisat en bedömning av skatteunderlagets utveckling för åren 2023-2028.

"Jämfört med augusti är prognosen till och med 2028 nedreviderad och slutpunkten är ackumulerat 0,4 procentenheter lägre. Detta är dock en chimär. Tittar vi på den underliggande utvecklingen så är den istället uppreviderad. Förklaringen ligger i regeringens förslag i Budgetpropositionen för 2026. När det förhöjda grundavdraget höjs så minskar skatteunderlaget, men på sedvanligt sätt kompenseras kommunsektorn genom ökade statsbidrag (s.k. reglering). Även andra skatteförslag drar ner skatteunderlaget (permanent skattefrihet för förmån av ladd-el på arbetsplatsen och en utvidgad rätt till avdrag för drivmedelsutgifter), men detta motverkas till viss del av en ytterligare höjning av beloppsgränsen i reseavdraget. Sammantaget är skillnaden mellan det faktiska och underliggande skatteunderlaget 0,5 procentenheter. Revideringarna för det underliggande skatteunderlaget till och med 2028 är något positiva. Detta kan kopplas till bedömningen om en starkare tillväxt 2026, men en viss dämpning 2027 och 2028, utifrån de finanspolitiska förslagen i Budgetpropositionen för 2026."

Prognos skatteunderlagsutveckling, %

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Ack perioden
SKR okt	4,8	3,4	3,8	4,2	4,5	4,1	21,6
SKR aug	4,8	3,4	3,8	4,2	4,5	4,4	22,1
Reg sep	4,8	3,4	3,9	4,5	5,1	3,8	22,5
ESV sep	4,8	3,5	3,3	4,5	4,8	3,8	21,4

Akkumulerat avser jämfört med 2023.

Källa: Ekonomistyrningsverket, regeringen, och SKR.

3.1.3 RESURSFÖRDELNING

INDEXUPPRÄKNING FÖR PRIS- OCH LÖNEÖKNINGAR

En uppräknings av budgetramarna är gjord utifrån SKR:s bedömningar i cirkulär 25:47 (2025-10-03) avseende prisindex för kommunal verksamhet som uppgår till följande:

%	2026	2027	2028
Personalkostnad	3,0	3,1	4,3
Övrig förbrukning	2,2	2,5	3,0
Prisindex kommunal verksamhet	2,8	2,9	3,9

Inklusive personalomkostnadseffekt

%	2026	2027	2028
Personalkostnad	3,5	3,5	3,5
Övrig förbrukning	2,2	2,5	3,0
Prisindex kommunal verksamhet	3,1	3,2	3,3

Exklusive personalomkostnadseffekt

Personalkostnader

Skillnaden mellan tabellerna består i att tabellen som är inklusive personalomkostnadseffekt har med effekter av förändrade pensionskostnader.

Reservering har gjorts på finansförvaltningen för löneökningar åren 2026-2028 med följande belopp:

2026: 7 891 tkr inkl PO (motsvarar 3,5 % av total lönesumma och innebär 10 522 tkr på helår)

2027: 8 167 tkr inkl PO (motsvarar 3,5 % av total lönesumma och innebär 10 890 tkr på helår)

2028: 8 453 tkr inkl PO (motsvarar 3,3 % av total lönesumma och innebär 11 271 tkr på helår)

Övriga kostnader

Indexuppräknings har gjorts per nämnd/förvaltning åren 2026-2028 med följande belopp:

2026: 2 488 tkr (motsvarar 2,2 % av totala övriga kostnader)

2027: 2 889 tkr (motsvarar 2,5 % av totala övriga kostnader)

2028: 3 554 tkr (motsvarar 3,0 % av totala övriga kostnader)

Köp av huvudverksamhet

Indexuppräknings har gjorts per nämnd/förvaltning åren 2026-2028 med följande:

2026: 1 299 tkr (motsvarar 3,1 % av totala köp av huvudverksamhet)

2027: 1 383 tkr (motsvarar 3,2 % av totala köp av huvudverksamhet)

2028: 1 472 tkr (motsvarar 3,3 % av totala köp av huvudverksamhet)

3.1.4 INTERNRÄNTA

Internräntan för kommunsektorn bygger på sektorns egna upplåningskostnader. **Internräntan för år 2026 fastställs till 2,75 procent.** Det är en ökning med 0,25 procentenheter jämfört med internräntan avseende år 2025.

Huvudkällan angående sektorns egna upplåningskostnader är Kommuninvests skulddatabas, KI Finans. I kommunerna har nyupplåningskostnaden under de senaste åren varit högre än kostnaden för de lån som förfaller, vilket lett till att den genomsnittliga upplåningskostnaden ökat.

Internräntan ändras enbart i kvarts procentenheter. Internränta för aktuellt år tas fram av SKR:s internräntekommitté i februari året innan.

3.1.5 PERSONALOMKOSTNADSPÅSLAG (PO)

Det rekommenderade personalomkostnadspåslaget (PO) uppgår för år 2026 till 40,51 procent vilket är en sänkning med 0,88 procentenheter jämfört med år 2025.

Personalomkostnadspåslaget är en intern kostnad för verksamheterna och en intern intäkt under kommunens finansförvaltning. Detta finansierar sedan kommunens kostnader för arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkringar samt nyintjänad pension inklusive löneskatt.

Sänkningen mellan år 2025 och 2026 beror på sjunkande pensionskostnader. Budgetramar till nämnderna justeras motsvarande.

3.2 PERSONAL- OCH LÖNEPOLITIK

Dals-Eds kommuns lönepolitik grundas i lag och centrala avtal som gäller mellan SKR och de centrala fackliga organisationerna.

Utifrån kommunens lönepolicy ska Dals-Eds lönepolitik sträva mot att utveckla kvalitet, produktivitet och effektivitet i våra verksamheter samt bidra till att bibehålla och rekrytera kompetent personal. Vidare ska lönen spegla medarbetarens sätt att uppfylla arbetets krav och stimulera till förbättringar och kvalitet i verksamheterna. Dals-Eds lönepolitik bör därmed vara under ständig utveckling och anpassas till förändringar i organisationen och omvärlden, då det framgent kommer att finnas ökade rekryteringsbehov bland annat inom vården, omsorgen samt i förskolan och skolan.

Utifrån SKR:s prognoser gällande prisindex för kommunal verksamhet som bland annat anger utvecklingen av arbetskraftskostnader för respektive år framgår i bedömningen 2025-10-03 att prognosen rensat för effekter kopplade till pensionskostnadsutvecklingen uppgår till 3,5 % för 2026, 3,5 % för 2027 samt 3,5 % även för 2027. Prognosen grundas dock inte i Dals-Eds kommuns lokala lönebildning eller struktur.

Totalt avsätts 7,9 mkr (helår 10,5 mkr) år 2026, 8,2 mkr (helår 10,9 mkr) år 2027 samt 8,5 mkr (helår 11,3 mkr) år 2028 inklusive personalomkostnadspåslag för att hantera samtliga delar i lönerevisionen.

3.3 FINANSIELL ANALYS

Dals-Eds kommun budgeterar ett resultat för 2026 på 12,2 mkr. Relateras kommunens budgeterade resultat till skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag beräknas kommunens resultat hamna på 2,8 %.

Resultaten under 2027 och 2028 har budgeterats till 2,6 % respektive 2,0 %. Resultatutvecklingen är därmed något bättre än planeringen från kommunplan för 2025-2027 som hade ett överskott på 2,0 % från 2026. För att uppnå budgeterade resultatnivåer i planperioden krävs i nuläget effektiviserings- och anpassningsåtgärder motsvarande totalt 2,4 mkr under planperioden.

Dals-Eds kommuns totala bruttoinvesteringar beräknas under 2026 uppgå till 38,4 mkr, vilket är en ökning jämfört med prognos för innevarande år med 15,4 mkr. Totalt under perioden 2026-2028 beräknas kommunen investera för 85,8 mkr.

Självfinansieringsgraden av investeringarna beräknas uppgå till 88 % under 2026. Detta innebär att investeringarna under det enskilda året 2026 inte kan finansieras med skatteintäkter och investeringsinkomster, utan kommunen måste använda viss likviditet samt extern upplåning för att finansiera investeringarna. Sett till hela planperioden 2026 till 2028 beräknas däremot självfinansieringsgraden uppgå till 114 % vilket innebär att lånebehovet under 2026 är tillfälligt.

MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Dals-Eds kommun har beslutat i sina "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning" att god ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.

De finansiella målen beslutats av kommunfullmäktige årligen under våren och kommunfullmäktiges utvecklingsplan för den innevarande mandatperioden beslutas under hösten 2023 och följs därefter upp under perioden inom ramen för den ordinarie uppföljningen.

RESULTAT OCH KAPACITET

Skatteunderlagsprognos

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har 2025-10-03 i cirkulär 25:47 redovisat en bedömning av skatteunderlagets utveckling för åren 2023-2028.

"SKR:s sammantagna bedömning är att skatteunderlagets ökningstakt i år blir starkare än 2024 samt att den underliggande utvecklingen ligger nära ett historiskt genomsnitt. Det relativt svaga bidraget från lönesumman kompenseras till viss del av högre pensioner, vilket är en följd av ökningen av inkomst- och prisbasbeloppet. Som nämnts ovan bedöms den

konjunkturuppgång som förutses 2026 och 2027, bland annat till följd av en mer expansiv ekonomisk politik, öka efterfrågan på arbetskraft och bidra till att antalet arbetade timmar stiger igen båda åren. Timökningen är snabbast 2027, och avtar därefter. Som genomsnitt för perioden 2025–2029 beräknas det underliggande skatteunderlaget öka med 4,3 procent per år, något lägre än den genomsnittliga ökningen under tioårsperioden 2015–2024 (4,5 procent).

Kommunsektorns sammanvägda priser för verksamhetskostnaderna ökar knappt 2025, vilket förklaras av pensionskostnadernas minskning som beror på inkomst- och prisbasbeloppens utveckling. Som beskrivits tidigare kommer inflationsbanan, och därmed utvecklingen av prisbasbeloppet, bli ryckig kommande år. Men i genomsnitt väntas verksamhetskostnaderna öka med 2,9 procent per år i genomsnitt 2026–2029.

Den låga prisökningen 2025 ger en stor real ökning av skatteunderlaget, efter två år av real nedgång. I genomsnitt ökar skatteunderlaget i reala termer med 1,4 procent 2026–2029. Den underliggande ökningen är dock något starkare, då skatteförändringar drar ner det faktiska skatteunderlaget. Stora kostnadsökningar 2023 och 2024 har dock urholkat kommunsektorns köpkraft varaktigt."

Skatteunderlagsprognoser

	2024	2025	2026	2027	2028
SKR oktober	3,4	3,8	4,2	4,5	4,1
SKR augusti	3,4	3,8	4,2	4,5	4,4
Regeringen september	3,4	3,9	4,5	5,1	3,8
Ekonomistyrningsverket september	3,5	3,3	4,5	4,8	3,8

Ackumulerat

SKR oktober	3,4	7,3	11,8	16,8	21,6
SKR augusti	3,4	7,4	11,9	17,0	22,1
Reg september	3,4	7,4	12,3	18,0	22,5
Ekonomistyrningsverket september	3,5	6,9	11,7	17,0	21,4

Siffrorna i tabellen visar procentuell förändring, ackumulerat är jämfört med 2023.

Källa: SKR, cirkulär 25:47 2025-10-03

Skatter- och generella statsbidrag

	Budget 2025	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Skatteintäkter	241 550	242 019	252 041	260 454	269 395
Slutavräkning 2024	0	-171	0	0	0
Slutavräkning 2025	1 125	-961	0	0	0
Slutavräkning 2026	0	0	-1 067	0	0
Inkomstutjämningsbidrag	86 526	87 132	89 036	92 759	95 449
Kostnadsutjämningsbidrag	27 224	27 234	30 073	32 645	34 667
Regleringsbidrag/-avgift	11 982	12 159	12 827	11 650	10 675
LSS-utjämningsbidrag	25 215	25 616	31 773	31 571	31 366
Fastighetsavgift	16 033	16 220	16 257	16 257	16 257
Totalt	409 655	409 248	430 941	445 336	457 808

Skatter- och generella statsbidrag

Antal invånare 1/11 året innan 4 574 4 598 4 579 4 550 4 521

Finansförvaltning	Budget 2025	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Egna skatteintäkter	242 675	240 887	250 974	260 454	269 395
Generella statsbidrag och utjämning	166 980	168 362	179 966	184 882	188 414
Pensioner	-35 792	-34 983	-30 270	-31 162	-33 586
Inlösen överskottsfond	0	115	0	0	0
Arbetsgivaravgifter	-82 505	-81 500	-84 941	-87 914	-90 991
Avtalsförsäkringar	-514	-514	-541	-560	-579
Internränteintäkter	8 626	8 583	9 488	9 488	9 488
Intäkt PO-påslag	108 110	108 111	109 542	111 698	118 213
Borgensavgift Edshus	600	600	600	600	600
Timlöneförändring hela kommunen	-442	-442	-452	-471	-487
Finansiell leasing	-1 370	-1 370	-1 224	-1 071	-912
Bidrag projekt nya Tavlan	0	-3 000	0	0	0
Ränteintäkter	386	700	100	100	100
Räntekostnader	-3 500	-1 900	-2 700	-2 700	-2 700
Övriga finansiella intäkter	0	404	0	0	0
Övriga finansiella kostnader	0	-69	0	0	0
Totalt finansförvaltning	403 254	403 984	430 542	443 344	456 954

Skatteintäkter och nettokostnadsutveckling

	2026	2027	2028
Skatteintäktsutveckling (%)	5,3	3,3	2,8
Nettokostnadsutveckling (%)	3,8	3,6	3,4

Kommunens skatteintäkter inklusive kommunal ekonomisk utjämning beräknas öka med 5,3 % 2026 respektive 3,3 % och 2,8 % åren 2027-2028.

Kommunen budgeterar en oförändrad skattesats 23,21 % under perioden.

Kommunens nettokostnader beräknas öka med 3,8 % 2026 respektive 3,6 % och 3,4 % åren 2027-2028.

Årets resultat och jämförelsestörande poster

	2026	2027	2028
Årets resultat (mkr)	12,2	11,5	9,2
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster (mkr)	12,2	11,5	9,2
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	2,8	2,6	2,0
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	2,8	2,6	2,0

Relateras kommunens resultat till skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag beräknas kommunen under 2026 redovisa ett resultat på 2,8 %. Jämfört med prognos 2025 är det en förbättring med 1,7 procentenheter. För åren 2027-2028 budgeteras resultat i förhållande till skatteintäkter till 2,6 % respektive 2,0 %. Kommunen budgeterar inga jämförelsestörande engångsposter under perioden, vilket innebär att resultat exklusive jämförelsestörande engångsposter är samma. Budgeten innehåller 2,4 mkr i särskilt reserverade medel under fullmäktige som kan användas för att finansiera behoven inom socialnämnden under 2026. Ianspråktagande av anslaget kräver särskilt beslut av kommunfullmäktige.

Budgeterade investeringsvolym

	2026	2027	2028
Investeringsvolym brutto (mkr)	38,4	26,1	21,3
Investeringsvolym efter avdrag för investeringsinkomster (mkr)	38,4	26,1	21,3
Investeringsvolym / skatteintäkter (%)	8,9	5,9	4,7

Dals-Eds samlade investeringsvolym beräknas under 2026 uppgå till 38,4 mkr. En ökning jämfört med prognos för innevarande år med 15,4 mkr. Totalt under perioden 2026-2028 beräknas kommunen investera för 85,8 mkr.

Självfinansieringsgraden av investeringar

%	2026	2027	2028
Självfinansieringsgraden av nettoinvesteringar	88	127	145

Självfinansieringsgraden av investeringarna mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 % innebär att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Självfinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster beräknas under 2026 uppgå till 88 %. Detta innebär att investeringarna under 2026 inte fullt ut kan finansieras med skatteintäkter och investeringsinkomster, utan kommunen måste använda viss likviditet samt extern upplåning för att finansiera investeringarna.

Kommunen har som mål att investeringar inom skattefinansierade verksamheter i grunden ska finansieras med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Gällande investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansiering ske genom extern upplåning.

För perioden 2026-2028 som helhet uppgår självfinansieringsgraden till 114 % vilket innebär att samtliga investeringar inom planperioden kan självfinansieras. Kommunfullmäktiges mål kring finansiering av investeringar följs därmed.

RISK - KONTROLL

Soliditet

%	2026	2027	2028
Soliditet enligt balansräkningen	41	42	44
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	25	28	30

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med eget kapital. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Soliditeten väntas för år 2026 blir 41 %, vilket är oförändrat jämfört med prognos för 2025. För åren 2026-2027 beräknas soliditeten öka till 42 % respektive 44 %.

Soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt beräknas under 2026 uppgå till 25 %. För åren 2027-2028 beräknas den öka till 28 % respektive 30 %.

Kommunfullmäktige har i de finansiella målen för 2026 angett att soliditeten inte ska vara lägre än 35 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka.

Kommunalskatt

År 2025 uppgick Dals-Eds kommuns skattesats till 23,21 %. Skattesatsen har varit oförändrad de fjorton senaste åren. Inför 2012 skedde en skatteväxling med Regionen/Landstinget om 43 öre då ansvaret för kollektivtrafiken flyttades.

Kommunfullmäktige har i de finansiella målen för 2026 angett att skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent. Under hela planperioden budgeteras en oförändrad skattesats på 23,21 %.

I de 49 kommunerna i Västra Götalands län varierar kommunernas skattesatser under 2025 mellan 19,91 % i Partille till 23,38 % i Munkedal. Den genomsnittliga skattesatsen i länet uppgick under 2025 till 21,79 %.

AVSLUTANDE KOMMENTAR

Budgeten för Dals-Eds kommun är upprättad i enlighet med de riktlinjer som antagits för god ekonomisk hushållning.

Budgetremiss avseende övergripande budgetförutsättningar samt förslag till preliminär ramfördelning samt investeringsbudget för 2026-2028 skickades ut till nämnder och styrelsen 2025-03-24. Respektive nämnd/styrelse har inkommit till budgetberedningen med synpunkter på förslag till resursfördelning och behandlats i budgetberedningen inför kommunfullmäktiges beslut. Kommunfullmäktige beslutade 2025-06-12 § 30 att fastställa preliminära ramar för nämnder och styrelse samt att uppdraga till budgetberedningen att med stöd av det underlag som redovisas kring förslag till åtgärder för anpassning utifrån de nya driftsramarna, samordna och prioritera den fortsatta beslutsgången kring anpassningsåtgärderna och eventuella utredningsuppdrag. Budgetberedningen har under hösten följt upp det av förvaltningarna redovisade

underlaget och föreslår vissa mindre förändringar jämfört med beslutet i juni..

Beräkningarna i budgetförutsättningarna grundar sig på de av kommunfullmäktige fastställda finansiella målen för 2026, vilket bland annat innebär oförändrad skattesats om 23,21 %.

3.4 FINANSIELLA NYCKELTAL

%	Bokslut 2024	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
RESULTAT - KAPACITET				
Skatteintäktsutveckling	1,9	5,3	3,3	2,8
Nettokostnadsutveckling exkl. jämförelsestörande poster	0,7	3,8	3,6	3,4
Nettokostnadsandel	100,1	97,2	97,4	98,0
- Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	93,9	91,7	92,1	92,8
- Planenliga avskrivningar	5,5	5,0	4,9	4,7
- Finansnetto	0,7	0,5	0,4	0,4
- Jämförelsestörande engångsposter	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	-0,1	2,8	2,6	2,0
Självfinansieringsgrad av årets nettoninvesteringar	127	88	127	145
Nettoinvesteringar / skatteintäkter	4,3	8,9	5,9	4,7
Soliditet enligt balansräkningen	38	41	42	44
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser	21	25	28	30
Total skuld- och avsättningsgrad	62	59	58	56
-varav avsättningsgrad	2	2	2	2
-varav kortfristig skuldsättningsgrad	20	19	19	19
-varav långfristig skuldsättningsgrad	40	38	37	35
Kommunal skattesats	23,21	23,21	23,21	23,21
RISK OCH KONTROLL				
Kassalikviditet	77	71	70	70

Nyckeltal för 2023 har justerats jämfört med bokslut utifrån ny metod för redovisning av finansiell leasing.

Definitioner

Nettokostnadsandel

Löpande kostnader i % av skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag

Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar

(Resultat före extraordinära poster + avskrivningar) / investeringar

Soliditet

Eget kapital / tillgångar

Kassalikviditet

(Kortfristiga fordringar + kortfristiga placeringar + kassa och bank) / kortfristiga skulder

3.5 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH BALANSKRAVSUTREDNING MED RESULTATUTJÄMNINGSRESERV

Kommuner har sedan år 1992 enligt kommunallagen haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom även balanskravet. 2013 infördes en möjlighet till avsättning till resultatutjämningsreserv som från 2024 ersätts av en ny resultatreserv. Samtliga dessa lagstiftningskrav ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse.

Inledningsvis i detta avsnitt redovisas kommunens finansiella mål för 2026 samt riktlinjer för god ekonomisk hushållning som Kommunfullmäktige fastställde under 2013. Därefter följer en beskrivning av budgeterad balanskravsutredning med resultatutjämningsreserv och resultatreserv för perioden 2026-2028.

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning är ett lagstadgat krav som återfinns i 11:e kapitlet i kommunallagen. Kommunen ska upprätta riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Använder sig kommunen av resultatutjämningsreserv eller resultatreserv ska riktlinjerna också omfatta hanteringen av dessa. Vidare ska kommunen också ta fram finansiella och verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning.

Dals-Eds kommun har fattat beslut om "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv" under 2013. Dessa reviderades under 2024 för att också omfatta resultatreserv. Dals-Eds kommuns riktlinjer för god ekonomisk hushållning tar sin utgångspunkt i att varje generation ska bekosta den kommunala service som konsumeras och därigenom lämna över en kommun med ett oförändrat finansiellt handlingsutrymme till kommande generationer. För att kunna leva upp till detta, har kommunen beslutat om sex finansiella mål. Dessa behandlas under detta avsnitt. Redovisningen av de verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning återfinns under avsnittet "Kommunens övergripande utvecklingsmål"

Kommunfullmäktige beslutade 2025-03-13 § 9 att anta nedanstående finansiella mål för år 2025.

1. Skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent.

Kommunfullmäktige konstaterar att kommunens skatteuttag ligger på en hög nivå i jämförelser med riket i övrigt och har så gjort under ett antal år. Omvärldens och medborgarnas ökande krav innebär dock att fler och fler kommuner och landsting har sett sig tvungna att höja skatteuttaget under de senaste åren. Kommunfullmäktiges målsättning är därför att med befintligt skatteuttag klara de nuvarande och kommande utmaningarna med en oförändrad skattesats.

Budget 2026, plan 2027-2028 ligger i linje med målet.

2. Investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansieras genom extern upplåning. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå.

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen gällande de investeringar som görs inom affärsdrivande verksamheter såsom VA-, renhållning, kommersiella fastigheter och exploatering kan finansieras med externa lån då dessa i regel löper över lång tid.

Budget 2026, plan 2027-2028 ligger i linje med målet.

3. Kommunen ska inom skattefinansierade verksamheter i grunden finansiera sina investeringar med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå.

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen i grunden inte ska finansiera sina investeringar inom skattefinansierade verksamheter med externa lån utan dessa ska finansieras med skatteintäkter. Undantag från detta ska endast vara stora och långsiktiga investeringar där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Med stora och långsiktiga investeringar avses investeringar och investeringsbidrag som överstiger 30 mkr och har en livslängd på minst 20 år.

Måttet för att mäta detta är självfinansieringsgraden av investeringarna som mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 procent innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Budget 2026, plan 2027-2028 ligger i linje med målet.

4. Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent.

Kommunfullmäktige har satt målet att kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent, detta utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv som innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar. En kassalikviditet som uppgår till 100 procent eller mer innebär att samtliga kortfristiga skulder kan finansieras direkt med egna medel.

En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Budget 2026, plan 2027-2028 ligger i linje med målet.

5. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 35 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka.

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Kommunfullmäktige har i sitt finansiella mål ansett att kommunens soliditet långsiktigt inte ska understiga 35 procent och inte heller minska fler än tre år i rad.

Kommunfullmäktige anser samtidigt att soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser inte ska understiga 10 procent och även denna ska på lång sikt öka.

Budget 2026, plan 2027-2028 ligger i linje med målet.

6. Resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

Kommunens resultat inklusive reavinster/-förluster och med samtliga pensionsförpliktelser redovisade ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga (understigande 30 mkr och har en livslängd under 20 år, enligt lånefinansieringsmålet) kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

Budget 2026, plan 2027-2028 ligger i linje med målet.

Balanskravsutredning och resultatutjämningsreserv

Balanskravet är ytterligare ett lagstadgat krav som kommunen måste uppfylla enligt kommunallagen. Det trädde i kraft år 2000 och utgör en undre gräns för vilket resultat som är tillåtet att budgetera och redovisa.

Balanskravet innebär i korthet att kommuner och regioner ska besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt i bokslutet är huvudprincipen att underskottet ska kompenseras med motsvarande överskott inom tre år och att Kommunfullmäktige i en plan ska ange hur det ska ske. Det finns dock ett undantag från huvudprincipen. Kommunfullmäktige kan med hänvisning till synnerliga skäl besluta om att inte återställa hela eller delar av ett underskott. Kommunfullmäktige kan även anta en underbalanserad budget med hänsyn till synnerliga skäl. Det är viktigt att understryka att de synnerliga skälen måste vara förenliga med god ekonomisk hushållning.

Sedan 2013 finns ett lagkrav på att en så kallad balanskravsutredning ska upprättas för att räkna fram ett balanskravsresultat. I tabell 1 nedan redovisas en budgeterad balanskravsutredning för Dals-Eds kommun under 2026 till 2028.

Sedan 2013 är det också möjligt för kommuner och regioner att tillämpa resultatutjämningsreserv (RUR) och under vissa förutsättningar föra medel mellan olika år. Tanken är att överskott ska kunna reserveras i RUR under finansiellt goda tider, då skatteintäkterna ökar ordentligt. För att sedan användas för att täcka hela eller delar av underskott under svagare tider, då skatteintäkterna minskar eller endast måttligt ökar. RUR ska därigenom bidra med att skapa stabilare planeringsförutsättningar för kommuner och regioner. Den bakomliggande tanken är alltså att det rådande konjunkturläget inte ska påverka resurstilldelningen till verksamheterna i alltför hög utsträckning. Behovet av servicen som kommuner och regioner tillhandahåller minskar i regel inte i en lågkonjunktur, utan det kan snarare vara tvärtom för vissa delar av verksamheten. Dessutom framstår det inte som

ändamålsenligt att behöva göra tillfälliga nerdragningar i verksamheten som sedan måste byggas upp igen när lågkonjunkturen är över.

Enligt beslut 2023 ersätts RUR av en ny resultatreserv (RER) och resultatutjämningsreserven (RUR) fasas ut under en tioårsperiod. Reglerna gäller från och med räkenskapsåret 2024 och nya avsättningar till RUR kan inte göras. Disponering av befintliga medel från RUR kommer att kunna göras fram till 2033, på samma sätt som tidigare med utgångspunkt i ”att utjämna intäkter över en konjunkturcykel”.

Principerna för reservering till den nyinrättade RER är desamma som för RUR. Det som har tillkommit avseende RER är storleken av den sammanlagda totala reserveringen.

Resultatreserven får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Denna begränsning gäller alltså den nya resultatreserven och avser alltså inte kvarvarande medel som kommunen har enligt regelverket för RUR.

Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer kan en reservering till RER göras med högst det belopp, som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar, som överstiger 1 % av skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning. Det är i enlighet med lagens lägstanivå. Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer kan en disponering från RUR göras, för att helt eller delvis täcka ett balanskravsunderskott, när skatteunderlagsprognosen för ett enskilt år faller under det tioåriga genomsnittet för skatteunderlagets utveckling. Detta ger kommunen goda förutsättningar att vid behov genomföra ett omställningsarbete och/eller överbrygga en lågkonjunktur.

Disponering från den nya RER kan göras för att täcka vissa särskilda planerade kostnader ett enskilt år, eller vid oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall eller nödvändig omstrukturering av verksamhet. Användning av RER kan endast ske när det anses bidra till att uppnå god ekonomisk hushållning.

I budget för 2026 och plan för 2027-2028 har inte planerats för att använda medel från RUR eller RER. Utifrån budgeterade resultat kan avsättning till RER göras med 7,9 mkr för år 2026, 7,1 mkr år 2027 och 4,6 mkr år 2028.

När ovanstående medel har avsatts till RER innebär det att kommunens balanskravsresultat budgeterats till 4,3 mkr för 2026 samt 4,4 mkr respektive 4,6 mkr för 2027 och 2028 i budget. Detta innebär att balanskravet är uppfyllt i budgeten.

Tabell 1: Budgeterad balanskravsutredning 2026 - 2028

mkr	2026	2027	2028
Årets resultat	12,2	11,5	9,2
Avgår samtliga realisationsvinster	0,0	0,0	0,0
Tillägg för vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	0,0	0,0	0,0
Tillägg för vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	0,0	0,0	0,0
Tillägg för orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0
Avgår återföring av orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	12,2	11,5	9,2
Reservering till resultatutjämningsreserv (RUR)	0,0	0,0	0,0
Disponering från resultatutjämningsreserv (RUR)	0,0	0,0	0,0
Reservering till resultatreserv (RER)	-7,9	-7,1	-4,6
Disponering från resultatreserv (RER)	0,0	0,0	0,0

Balanskravsresultat	4,3	4,4	4,6
---------------------	-----	-----	-----

Tabell 2: Budgeterad reservering till eller disponering från RUR

Resultatutjämningsreserv mkr	2026	2027	2028
Ingående värde	61,5*	61,5	61,5
Reservering till RUR	0,0	0,0	0,0
Disponering av RUR	0,0	0,0	0,0
Utgående värde	61,5	61,5	61,5

* Prognostiserat ingående värde

Kommunen räknar med ett ingående värde under 2026 för resultatutjämningsreserven på 61,5 mkr efter att ingen disponering väntas i bokslut för 2025 enligt prognos. Inte heller under planperioden räknar kommunen med att disponera några medel från RUR. Nya avsättningar till RUR är inte längre möjligt och det utgående värdet är därmed oförändrat på 61,5 mkr vid 2028 års utgång. I relation till skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning beräknas RUR uppgå till 13,4 % under 2028.

Resultatreserv mkr	2026	2027	2028
Ingående värde	0,5*	8,4	15,5
Reservering till RER	7,9	7,1	4,6
Disponering av RER	0,0	0,0	0,0
Utgående värde	8,4	15,5	20,1

* Prognostiserat ingående värde

Baserat på prognos för 2025 väntas en avsättning till resultatreserv göras i bokslut för 2025 på 0,5 mkr. För åren 2027 och 2028 väntas reserveringar göras med 7,9 mkr respektive 7,1 mkr. Utgående värde 2028 uppgår då till 20,1 mkr vilket motsvarar 4,4 % av skatter och generella statsbidrag. RER kan maximalt uppgå till 5 % av summan av skatter och generella statsbidrag.

4 GRUNDUPPDRAG

4.1 SAMHÄLLSUTVECKLING & VÄLFÄRDSTJÄNSTER

Även om kommunens många olika roller och uppgifter går i varandra och det finns en stark kultur i kommunen om att de olika utmaningarna ska hanteras gemensamt och tillsammans, kan kommunens grunduppdrag huvudsakligen delas in i:

Välfärdsuppdraget omfattar ansvaret att leverera dagens välfärdstjänster till invånarna, såsom vård och omsorg, skola och annan service. Här ingår ansvaret som arbetsgivare och för den kommunala ekonomin.

Samhällsutvecklingsuppdraget handlar om att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling även för kommande generationers välfärd och goda liv. Det omfattar bland annat infrastruktur, samhällsplanering, mark- och vattenanvändning, folkhälsa och trygghetsfrågor samt att tillsammans med näringsliv, föreningar och invånare bidra att det blir ett bra samhälle att leva i.

4.2 STYRNING OCH LEDNING

Styrmodellen

Styrning och ledning i Dals-Eds kommun utgår från att varje nivå i organisationen själv styr och leder sin verksamhet utifrån överenskomna grunduppdrag och utvecklingsbehov. Grundtanken är att verksamheterna, chefer och medarbetare tillsammans, vet bäst vad som behöver uppnås för att fullfölja uppdraget och utvecklas för att också i framtiden klara sitt uppdraget. Detta innebär också att ett stort ansvar läggs på respektive chef och verksamhet att klösa sina uppdrag inom den givna budgetramen. Därför tas kritiska kvalitetsfaktorer och förbättringsåtgärder fram och omhändertags på respektive nivå i organisationen. Detta innebär att ansvaret för styrningen och verksamhetsutvecklingen ska ligga så långt ut i organisationen som det är möjligt och lämpligt. Uppföljningen innebär sedan att kvalitetssäkra att vi klarar grunduppdraget samt vara ett underlag för förbättringsarbetet.

Kommunens vision, värdegrund, målsättningar samt verksamhetsbeskrivningen (verksamhetens grunduppdrag) utgör grunden i styrmodellen. Den säkerställer att vi har en gemensam bild av verksamheten och dess uppdrag samt ger oss ett fokus på dem vi är till för och deras behov. Grunduppdraget ska beskrivas och tas hänsyn till enligt hierarkin kommun, förvaltning, verksamhetsområde samt individuella befattningsbeskrivningar (utifrån funktion).

Styrmodellens tre syften

God ekonomisk hushållning - Ekonomistyrning

- Att de ekonomiska resurserna används effektivt idag och i framtiden
- Att de ekonomiska resurserna används så att målen uppnås

Säkerställa verksamhetens kvalitet och effektivitet - Resultatstyrning

- Att verksamheten har bra kvalitet och effektivitet
- Att invånarnas/kundernas behov blir tillgodosedda

Genomförande av kommunens utvecklingsplan - Målstyrning

- Förverkliga den politiska viljan och målsättning
- Platsen framtid bygger vi tillsammans - alla ska med och bidra

Styrmodellen under planperioden

Enligt kommunens styrmodell ska varje nivå i organisationen analysera, planera och följa upp sitt grunduppdrag. Till följd av rådande utmaningar, framförallt osäkert säkerhetsläge i omvärlden, osäkerhet i välfärdens finansiering, alltmer påtaglig kompetensförsörjningsutmaning samt sjunkande befolkningsprognoser och en ökande försörjningskvot, så har styrningen av organisationen behövt anpassa sig. Detta innebär dels att organisationen även fortsättningsvis behöver förhålla sig till de anpassningsåtgärder som genomfördes 2023-2024 för att möta kraftigt försämrade ekonomiska prognoser och dels att organisationen behöver fortsätta förenkla processer, lösa våra utmaningar pragmatiskt utifrån den lilla kommunens perspektiv och fokusera på kärnan i våra respektive grunduppdrag i verksamheterna.

Vi har ett fokus internt på att hantera det löpande grunduppdraget i första hand, Behov och förändrade förutsättningar i organisationen behöver i första hand hanteras genom interna samverkanslösningar såväl inom kommunen som med civilsamhället i Dals-Ed, alternativt samarbete och samverkan med andra kommuner i vår närhet. Utifrån de tre nyttorna; kund, medarbetare, ekonomi, ska vi fortsätta arbeta för ordning och reda, god service för de vi är till för och en bra arbetsmiljö som attraktiv arbetsgivare. Parallellt med grunduppdrag och

nämndsvisa målsättningar behöver vi alla ha fokus på Utvecklingsplanen där vi behöver arbeta ännu mer aktivt för att stärka vår attraktivitet som kommun och plats, för våra invånare, företagare, medarbetare, besökare - genom marknadsföring och attraktivitetshöjande åtgärder med de resurser som står till förfogande. Med utgångspunkt från den försämrade befolkningsutvecklingen och demografin är det en överlevnadsfråga.

5 UTVECKLINGSOMRÅDEN OCH VISION

VISION. Dals-Ed - Den naturliga hållplatsen

Dals-Ed är en inbjudande och inspirerande hållplats för fler människor i alla åldrar. Här stannar man gärna för alltid eller för en tid, och man vill gärna återvända. Vi utforskar livet med nyfikenhet och öppenhet - mitt i en vild och vacker natur.

Här finns en god jordmån med stark växtkraft och det är enkelt att utvecklas. Vi värnar om varandra, vårdar vårt arv och bygger framtiden tillsammans på ett naturligt och hållbart sätt.

Dals-Ed är en ATTRAKTIV kommun!

Dals-Ed är en naturlig mötesplats i en gränsbygd för företagande, natur och kultur. Det är enkelt att resa till, från och inom kommunen. Mellan skog och sjöar finns tåg- och vägförbindelser som knyter samman kommunens delar med regionen och Norge. Här finns unika evenemang som är väl kända i hela Sverige. Här finns attraktiva boendemöjligheter och lättillgänglig service för livets alla skeden.

I Dals-Ed är vi DELAKTIGA!

Här är enkelt att utvecklas och förverkliga nya idéer, "Bare gör't!", som vi säger. Vi uppmuntrar kreativt entreprenörskap och löser våra behov i samverkan. Här finns tillit, trygghet och närhet med levande tätort och landsbygder där alla får ta plats.

Dals-Ed jobbar för HÅLLBARHET!

Med varsam hand och på naturens villkor löser vi vår energiförsörjning. Vi bygger nytt med trä och underlättar för de gröna näringarna. Vi är en sjönära kurort med lättillgängliga och välordnade naturområden. Nationalparken Tresticklan är ett centralt och välbesökt besöksmål. Föreningsliv och folkhälsa främjas av kultur- och fritidsanläggningar av god kvalitet hela året.

5.1 KOMMUNENS ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGSMÅL

Kommunfullmäktige fastställde 2019-12-18 Vision 2035 och den första utvecklingsplanen 2020-2023. Visionen beskriver en långsiktig målsättning för Dals-Eds kommun och gäller fram till 2035. Utvecklingsplanen är en mer kortsiktig plan som gäller för en mandatperiod i syfte att bidra till den långsiktiga visionen genom att peka ut prioriterad målsättning och strategi för det kommunövergripande utvecklingsarbetet.

Utvecklingsplan för perioden 2024-2027 har tagits fram genom politisk workshop under 2023 och utformats utifrån kommunens förutsättningar och utmaningar. Med anledning av de erfarenheter som gjorts av tidigare Utvecklingsplan, är nuvarande plan förenklad och tydlig i

form av ett utvecklingsmål som är enkelt att relatera till samtidigt som det fångar upp det som bedöms vara vår största utmaning, befolkningsutvecklingen. Utvecklingsplanen är därför kort och koncis och innebär ett utvecklingsmål i form av att befolkningen ska öka varje år och att Dals-Eds kommun ska ha 5 000 invånare år 2035. För att uppnå utvecklingsmålet fokuseras på två strategier: att arbeta med marknadsföring och attraktivitet.

Det interna arbetet för en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet i kommunen, inryms i det kommunövergripande grunduppdraget och planeras därför och följs upp som en del i grunduppdraget och inte som ett utvecklingsmål.

5.1.1 5 000 invånare år 2035

Definition och motivering

Varje år ökar befolkningen och år 2035 är vi 5 000 invånare i Dals-Eds kommun.

Den negativa befolkningsutvecklingen behöver vändas för att upprätthålla tillväxt, kompetensutveckling och skatteunderlag på platsen samt bibehålla en hög kvalitet i kommunens verksamheter. Kommunen ska vara en attraktiv plats att bo, leva och verka på - målet blir en indikator på hur väl vi tillsammans med företag, föreningar och invånare lyckas.

Strategier	Motivering
Attraktivitet	Vi arbetar för att vara en attraktiv kommun som människor vill bo, leva och verka i.
Marknadsföring	Vi arbetar aktivt med vår marknadsföring för att lyfta platsens värden och anpassar marknadsföringen utifrån målgrupperna invånare, besökare och näringsliv.

5.2 UPPDRAG OCH STRATEGI FÖR EKONOMI I BALANS

Med anledning av det beräknade budgetunderskottet för 2023 och 2024 och de omfattande åtgärder som krävdes för att hantera dem, beslutade fullmäktige redan i budgetramarna 2023-06-14 om att förslag till åtgärder för anpassning utifrån de nya driftsramarna skulle tas fram omgående och användas som ett gemensamt underlag för process under hösten 2023 där åtgärder beslutas för att om möjligt redan 2023 kunna uppnå delårseffekt men med sikte på att nå helårseffekt 2024. Detta samtidigt som god ekonomisk hushållning ska upprätthållas, för att säkerställa behovet av god välfärdsservice över tid, till en rimlig kostnad, med hänsyn till god arbetsmiljö för kommunens anställda och med beaktande av kommunens utvecklingsmål om en positiv befolkningsutveckling.

Effekter av anpassningsåtgärderna uppnåddes redan under 2023 som förstärktes ytterligare under 2024 och 2025. Tillsammans med förbättrade budgetförutsättningar i form av bland annat lägre inflation, ett förstärkt skatteunderlag och en befolkningsutveckling som är bättre än prognosen, så har budgetläget stabiliserats inför den kommande planperioden. Det är dock viktigt att organisationen fortsätter hålla sig till den inslagna linjen med de vidtagna åtgärderna, fortsätta förenkla processer, lösa våra utmaningar pragmatiskt utifrån den lilla kommunens perspektiv och fokusera på kärnan i våra respektive grunduppdrag i verksamheterna.

5.2.1 Uppdrag till nämnder och kommunledning

De anpassningsåtgärder som genomförts och som fortsatt är i fokus, kan kategoriseras utifrån att det handlar om demografi/behovsanpassning, effektivisering, ambitionssänkning eller en kombination av dessa. Socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens anpassningar utgår till största delen från demografi- och/eller behovsförändringar. Inom kommunstyrelsens verksamheter har åtgärder arbetats fram som innebär effektiviseringar och lägre ambitionsnivåer. Bland annat handlar det om neddragningar i det centrala interna administrativa stödet, såsom stöd i kvalitets- utvecklings och strategiskt arbete. Det handlar också om sänkta ambitionsnivåer och effektiviseringar i form av att inte återanställa i samband med vakanser.

Som en konsekvens av åtgärderna inom kommunstyrelsen har översyn genomförts av förvaltningsorganisationen som innebär att kommunlednings- och samhällsbyggnadsförvaltningen slagits samman till en förvaltning från och med 2025-01-01 för att optimera verksamheterna och minska administration. Samtidigt och som en del i att optimera verksamheterna, har även del av fritid- och kulturverksamheten flyttats till kommunstyrelsen från barn- och utbildningsnämnden.

Åtgärderna som genomförts innebär sammanfattningsvis att fokus ligger på att klara av kärnan i vårt grunduppdrag per verksamhet och att framförallt det interna utvecklingsarbetet från de centrala stödfunktioner får stå tillbaka och istället hanteras mer av respektive verksamhet. Alla verksamheter och förvaltningar har i olika grad påverkats av förändringarna som anpassningarna ger och vi kommer att behöva fortsätta förändra delar i våra uppdrag och hur vi arbetar även framåt för att vara flexibla i de förändringar som anpassningarna ger.

Vi kan dock konstatera att effekter uppnåtts i förvaltningarna redan under 2023 och som förstärktes ytterligare under 2024 och 2025. Tillsammans med förbättrade budgetförutsättningar i form av bland annat lägre inflation och ett förstärkt skatteunderlag så stabiliseras budgetläget inför den kommande planperioden. Det är dock viktigt att organisationen fortsätter hålla sig till den inslagna linjen med de vidtagna åtgärderna, fortsätta förenkla processer, lösa våra utmaningar pragmatiskt utifrån den lilla kommunens perspektiv och fokusera på kärnan i våra respektive grunduppdrag i verksamheterna.

6 BILAGA 1 FINANSIELLA RAPPORTER

6.1 DRIFTBUDGET

Tabellerna nedan visar en sammanställning över ramar för nämnder och styrelse. Ramar till nämnder och styrelse har justerats för indexuppräkning av priser, förändringar i PO-pålägg samt kompenserats för ökad internränta. En teknisk justering av ramar har gjorts avseende hantering av intern fördelning av telefonikostnader.

Finansförvaltningen ofördelade medel avseende löneutrymme

tkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Ingående ram	0	7 891	18 689
Löneutrymme 2026	7 891	2 631	0
Löneutrymme 2027	0	8 167	2 723
Löneutrymme 2028	0	0	8 453
Utgående ram	7 891	18 689	29 865

Finansförvaltningen ofördelade medel avseende utökade behov

tkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Ingående ram	0	2 400	2 400
Anslag till oförutsedda kostnader KF (till socialnämnden vid behov)	2 400	0	0
Utgående ram	2 400	2 400	2 400

Finansförvaltningen ofördelat avseende anpassningsbehov avseende åren 2026-2028

tkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Ingående ram	0	0	0
Anpassnings- och effektiviseringsåtgärder	0	0	-2 396
Utgående ram	0	0	-2 396

Kommunfullmäktige

tkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Ingående ram (inkl överhäng lönerevision 2025)	852	866	882
Indexuppräkning övriga kostnader	15	17	21
Kompensation/avdrag förändrat PO	-1	-1	1
Utgående ram	866	882	904

Valnämnden

tkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Utgående ram	170	6	6

Kommunstyrelsen

tkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
<i>Ingående ram (inkl överhäng lönerevision 2025)</i>	102 261	104 470	105 575
Indexuppräkning köp av huvudverksamhet	184	196	209
Indexuppräkning övriga kostnader	1 059	1 230	1 513
Kompensation/avdrag förändrat PO	-455	-321	498
Kompensation ökad internränta	739	0	0
Utökad budget anläggningsstöd - Tavlan enligt KF 2025-06-12 § 45	180	0	0
Avslutad interndebitering telefoni	502	0	0
Utgående ram	104 470	105 575	101 940

Socialnämnden

tkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
<i>Ingående ram (inkl överhäng lönerevision 2025)</i>	164 152	168 147	168 690
Indexuppräkning köp av huvudverksamhet	265	282	300
Indexuppräkning övriga kostnader	771	895	1 101
Kompensation/avdrag förändrat PO	-899	-634	985
Kompensation ökad internränta	7	0	0
Tillskott Socialnämnden enligt KF 2025-06-12 § 30	4 000	0	0
Avslutad interndebitering telefoni	-149	0	0
Utgående ram	168 147	168 690	171 076

Barn- och utbildningsnämnden

tkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
<i>Ingående ram (inkl överhäng lönerevision 2025)</i>	132 774	134 350	135 608
Indexuppräkning köp av huvudverksamhet	850	905	963
Indexuppräkning övriga kostnader	658	764	940
Kompensation/avdrag förändrat PO	-582	-411	637
Kompensation ökad internränta	3	0	0
Tillskott FOKUS enligt KF 2025-06-12 § 30	1 000	0	0
Avslutad interndebitering telefoni	-353	0	0
Utgående ram	134 350	135 608	138 148

Tabellen nedan visar ramarna per nämnd/förvaltning utifrån ovanstående beskrivna justeringar. Med denna fördelning uppgår resultatet för år 2026 till 12 249 tkr, 2027 till 11 495 tkr och 2028 till 9 156 tkr.

Med nu kända förutsättningar så krävs effektiviserings- och anpassningsåtgärder motsvarande totalt 2,4 mkr under planperioden. Hela beloppet ligger som ofördelat anpassningsbehov 2028. Detta för att år 2028 ha en ekonomi i balans med en resultatnivå som är acceptabel utifrån finansiell ställning och gällande finansiella mål.

Generellt för samtliga nämnder gäller att löneökningar enligt ordinarie lönerevision kompenseras när utfallet är klart. Anslaget återfinns inom posten lönereservering under finansförvaltningen samtliga år i denna sammanställning.

Sammanställd driftredovisning	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Finansförvaltning	430 542	443 344	456 954
Ofördelat lönereservering	-7 891	-18 689	-29 865
Anslag till oförutsedda kostnader KF (socialnämnden vid behov)	-2 400	-2 400	-2 400
Ofördelat effektiviserings- och anpassningsuppdrag	0	0	2 396
Kommunfullmäktige	-866	-882	-904
Valnämnd	-170	-6	-6
Kommunstyrelsen	-104	-105	-107
	470	575	795
Socialnämnden	-168	-168	-171
	147	690	076
Barn- och utbildningsnämnden	-134	-135	-138
	350	608	148
Resultat	12 249	11 495	9 156
2 % av skatter och bidrag	8 619	8 907	9 156
Differens mot 2 % av skatter och bidrag	3 630	2 588	0

6.2 INVESTERINGSBUDGET

Nedanstående investeringsbudget/plan beslutades av Kommunfullmäktige 2025-06-12 och förutsätter upplåning avseende investering inom taxefinansierade verksamheter med totalt 40,3 mkr (19,7 mkr år 2026, 11,7 mkr år 2027 samt 8,9 mkr år 2028). Ingen ytterligare upplåning bedöms vara nödvändig under perioden. Tvärtom beräknas en viss amortering utöver plan vara möjlig. Totalt väntas den externa låneskulden under perioden öka med 7,2 mkr, inkl taxefinansierade verksamheter.

Efter planperioden beräknas därmed totala låneskulden uppgå till 100,5 mkr.

Belopp i tkr	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Skattefinansierat	15 400	18 700	14 400	12 400
<i>Inventarier hela kommunen</i>	2 200	2 400	4 400	2 400
<i>KS-ordf objektsreserv</i>	400	400	400	400
<i>Gemensamma IT-investeringar</i>	1 900	1 900	900	900
<i>Fastighetsinvesteringar</i>	4 900	7 700	3 900	3 900

Belopp i tkr	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Räddningstjänst nyanskaffning fordon	500	500	500	500
Kost och städ	200	200	200	200
Gata/väg/park	2 400	2 400	2 400	2 400
Kommunförråd	1 900	2 200	700	700
Samhällsbyggnadsförvaltning objektsreserv	1 000	1 000	1 000	1 000
Taxefinansierat	9 200	19 700	11 700	8 900
Vatten- och avloppsverksamhet	9 000	17 000	11 500	8 500
Renhållningsverksamhet	200	2 700	200	200
Exploateringsverksamhet	0	0	0	0
Totalt	24 600	38 400	26 100	21 300

6.3 RESULTATBUDGET

Belopp i tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Verksamhetens intäkter	163 401	152 703	161 937	156 062	159 964	164 763
Verksamhetens kostnader	-534 030	-533 906	-542 337	-551 066	-570 117	-589 727
Avskrivningar	-21 846	-21 688	-21 225	-21 688	-21 688	-21 688
Verksamhetens nettokostnader	-392 474	-402 891	-401 625	-416 692	-431 841	-446 652
Skatteintäkter	236 002	241 550	242 019	252 041	260 454	269 395
Slutavräkning skatteintäkter	-329	1 125	-1 132	-1 067	0	0
Generella statsbidrag och utjämning	142 868	150 947	152 141	163 709	168 624	172 156
Fastighetsavgift	16 069	16 033	16 220	16 257	16 257	16 257
Finansiella intäkter	2 753	986	1 749	700	700	700
Finansiella kostnader	-5 457	-6 620	-5 019	-2 700	-2 700	-2 700
Resultat före extraordinära poster	-570	1 130	4 353	12 249	11 495	9 156
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0	0
Årets resultat	-570	1 130	4 353	12 249	11 495	9 156
Antal invånare 1 november året innan	4 617	4 574	4 598	4 579	4 550	4 521

6.4 FINANSIERINGSBUDGET

Belopp i tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN						
Verksamhetens intäkter	163 401	152 703	161 937	156 062	159 964	164 763
Verksamhetens kostnader	-534 030	-533 906	-542 337	-551 066	-570 117	-589 727
Verksamhetens nettokostnader	-370 629	-381 203	-380 400	-395 004	-410 153	-424 964
Skatteintäkter och intäkter av bidrag	394 609	409 655	409 248	430 941	445 336	457 808
Finansiella intäkter	2 753	986	1 749	700	700	700
Finansiella kostnader	-5 457	-6 620	-5 019	-2 700	-2 700	-2 700
Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster	0	0	0	0	0	0
Verksamhetsnetto	21 276	22 818	25 578	33 937	33 183	30 844
INVESTERINGAR						
Inköp av imateriella tillgångar	0	0	0	0	0	0
Inköp av materiella tillgångar	-16 786	-24 600	-23 024	-38 400	-26 100	-21 300
Avyttrade materiella tillgångar	352	0	96	0	0	0
Inköp av finansiella tillgångar	-480	0	0	0	0	0
Avyttrade finansiella tillgångar	0	0	0	0	0	0
Investeringsnetto	-16 914	-24 600	-22 928	-38 400	-26 100	-21 300
FINANSIERING						
Långfristig upplåning	39 600	9 200	5 000	22 700	11 700	8 900
Amortering inkl leasingsskuld	-32 117	-7 156	-26 522	-5 301	-18 454	-18 613
Finansieringsnetto	7 483	2 044	-21 522	17 399	-6 754	-9 713
Justering för rörelsekapitalets förändring						
Ökn(+)/minskn(-) pensionsskuld	428	-462	-285	-767	-41	118
Ökn(-)/minskn(+) kortfristiga fordringar	6 218	0	0	0	0	0
Ökn(+)/minskn(-) kortfristiga skulder	-11 080	0	0	0	0	0
Förändring av likvida medel	7 411	-200	-19 157	12 169	288	-51
Likvida medel vid årets början	25 016	23 139	32 427	13 270	25 439	25 727
Likvidia medel vid årets slut	32 427	22 939	13 270	25 439	25 727	25 676

6.5 BALANSBUDGET

Belopp i tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Tillgångar						
<i>Anläggningstillgångar</i>						
Imateriella anläggningstillgångar	4 219	2 711	4 219	4 219	4 219	4 219
Materiella anläggningstillgångar	417 317	430 196	419 020	435 732	440 144	439 756
Finansiella anläggningstillgångar	22 205	22 205	22 205	22 205	22 205	22 205
<i>Omsättningstillgångar</i>						
Fordringar	46 196	52 414	46 196	46 196	46 196	46 196
Kassa och bank	32 427	22 939	13 270	25 439	25 727	25 676
Summa tillgångar	522 363	530 465	504 909	533 790	538 490	538 051
Eget kapital, avsättningar och skulder						
Eget kapital	200 364	190 393	204 717	216 966	228 461	237 617
därav årets resultat	-570	1 130	4 353	12 249	11 495	9 156
Avsättningar	12 187	11 716	11 902	10 978	10 459	10 046
Skulder						
Långfristiga skulder	208 295	217 412	186 773	204 172	197 418	187 705
Kortfristiga skulder	101 517	110 944	101 517	101 674	102 152	102 683
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	522 363	530 465	504 909	533 790	538 490	538 051
Ansvarsförbindelse pensioner	91 924	87 749	88 999	83 914	79 530	75 745

Budget och mål 2026 plan 2027-2028

Sammanfattning av ärendet

Budgetremiss avseende övergripande budgetförutsättningar samt förslag till preliminär ramfördelning samt investeringsbudget för 2026-2028 skickades ut till nämnder och styrelsen under våren 2025. Respektive nämnd/styrelse har inkommit till budgetberedningen med synpunkter på förslag till resursfördelning och behandlats i budgetberedningen inför kommunfullmäktiges beslut.

Beräkningarna grundar sig på de av kommunfullmäktige fastställda finansiella målen för 2026, vilket bland annat innebär oförändrad skattesats om 23,21 %. Utifrån de finansiella förutsättningarna, SKR:s prognoser och nämndernas beskrivningar, lämnade budgetberedningen följande förslag till förändringar av driftsbudgetramar.

Socialnämnden tillförs 4 000 tkr som utökning av budgetram för att möta ökade kostnader inom individ- och familjeomsorg samt volymökningar inom äldreomsorg och LSS-verksamhet.

Barn- och utbildningsnämnden tillförs 1 000 tkr som utökning av budgetram för att möta ökade kostnader för skolskjuts samt fler elever inom gymnasieskola och anpassad grundskola.

Ett anslag under kommunfullmäktige, som kan användas för att finansiera behoven inom socialnämnden under 2026, sätts av med 2 400 tkr. Ianspråktagande av anslaget kräver särskilt beslut av kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige beslutade 2025-06-12 § 30 utifrån ovan:

- att fastställa preliminära ramar för nämnder och styrelse enligt beslutsunderlag i form av Sammanställd driftbudget och investeringsbudget 2026-2028.
- att anslag under kommunfullmäktige som sätts av med 2 400 tkr, kan användas för att finansiera behoven inom socialnämnden under 2026. Ianspråktagande av anslaget kräver särskilt beslut av kommunfullmäktige.
- att uppdra till budgetberedningen att med stöd av det underlag som redovisas kring förslag till åtgärder för anpassning utifrån de nya driftsramarna, samordna och prioritera den fortsatta beslutsgången kring anpassningsåtgärderna och eventuella utredningsuppdrag.

Efter beslutet i juni i kommunfullmäktige om preliminära ramar har nya prognoser kring bl a skatteunderlag och pensionskostnader, utfall lönerevision, andra tillkommande politiska beslut med budgetpåverkan, redovisats för budgetberedningen. I enlighet med den senaste uppdateringen förbättras förutsättningarna något vilket förstärker det

budgeterade resultatet ytterligare samt minskar det totala anpassningsbehovet under planperioden jämfört med junibeslutet.

Kommunplanen har reviderats utifrån de nya förutsättningarna. Ramförstärkningarna till socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden är oförändrade förutom ett tillskott med anledning av projekt nya Tavlan och nytt skötselavtal. Förslag till investeringsbudget samt finansiella mål föreligger. Utvecklingsmålet är kopplat till Utvecklingsplanen som har giltighet 2027-2027.

De samlade förutsättningarna med drift- och investeringsbudget, grunduppdrag och övergripande mål, sammanställs i kommunplan 2026-2028 som redovisas i handlingar till kommunstyrelsens sammanträde 2026-10-22 samt inför politiskt gruppmöte 2025-10-20. Ärendet MBL-förhandlas 2025-10-16.

Beskrivning av ärendet

Beräkningarna grundar sig på de av kommunfullmäktige fastställda finansiella målen för 2026, vilket bland annat innebär oförändrad skattesats om 23,21 %.

Företaget Statisticon har tillsammans med kommunen tagit fram en befolkningsprognos för perioden 2024-2034 som visar att invånarantalet i Dals-Eds kommun förväntas minska med 297 invånare, från 4 606 till 4 309 personer. Antalet inflyttade beräknas bli i genomsnitt 218 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 213 personer. Detta ger ett årligt positivt flyttnetto på 5 personer för varje år under prognosperioden. Antalet barn som föds förväntas vara 30 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 65 personer. Detta medför en sammanlagd befolkningsförändring med -30 personer per år.

Prognosen där folkmängden förväntas fortsätta minska och antal äldre blir allt fler, medför stora utmaningar för kommunen både vad det gäller kompetensförsörjning och ekonomin då det skapas ett glapp mellan intäkter och kostnader. När invånarantalet i kommunen minskar påverkas antalet arbetare timmar och därigenom även skatteunderlaget och ekonomin. Detta kan ge effekter som försämrad service, att det blir svårare att rekrytera personal samt att färre flyttar till kommunen. I sin tur kan detta innebära ännu färre invånare, mindre skatteintäkter och ytterligare försämrad ekonomi och service. Därmed är det viktigt att kontinuerligt arbeta med att attrahera fler invånare att stanna i och flytta till kommunen. Fördelarna med att bo, verka och arbeta i kommunen behöver lyftas fram vilket förtydligas inom Utvecklingsplanen för mandatperioden.

Beräkningarna i budget 2026, plan 2027-2028 bygger på befolkningsprognos, uppdaterade finansiella förutsättningar gällande bland annat SKR:s senaste skatteunderlagsprognos och uppdaterad prognos avseende pensionskostnader. I kommunplanen återges en sammanställning över ramar för nämnder och styrelse. Ramar till nämnder och styrelse har justerats för indexuppräknings av priser, förändringar i PO-

pålägg samt kompenserats för ökad internränta. En teknisk justering av ramar har gjorts avseende hantering av intern fördelning av telefonikostnader.

Tabellen nedan visar ramarna per nämnd/förvaltning utifrån ovanstående beskrivna justeringar. Med denna fördelning uppgår resultatet för år 2026 till 12 249 tkr, 2027 till 11 495 tkr och 2028 till 9 156 tkr.

Med nu kända förutsättningar så krävs effektiviserings- och anpassningsåtgärder motsvarande totalt 2,4 mkr under planperioden. Hela beloppet ligger som ofördelat anpassningsbehov 2028. Detta för att år 2028 ha en ekonomi i balans med en resultatnivå som är acceptabel utifrån finansiell ställning och gällande finansiella mål.

Generellt för samtliga nämnder gäller att löneökningar enligt ordinarie lönerrevision kompenseras när utfallet är klart. Anslaget återfinns inom posten lönereservering under finansförvaltningen samtliga år i denna sammanställning

Sammanställd driftredovisning	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Finansförvaltning	430542	443344	456954
Ofördelat lönereservering	-7 891	-18 689	-29 865
Anslag till oförutsedda kostnader KF (socialnämnden vid behov)	-2 400	-2 400	-2 400
Ofördelat effektiviserings- och anpassningsuppdrag	0	0	2 396
Kommunfullmäktige	-866	-882	-904
Valnämnd	-170	-6	-6
Kommunstyrelsen	-104	-105	-107
	470	575	795
Socialnämnden	-168	-168	-171
	147	690	076
Barn- och utbildningsnämnden	-134	-135	-138
	350	608	148
Resultat	12 249	11 495	9 156
2 % av skatter och bidrag	8 619	8 907	9 156
Differens mot 2 % av skatter och bidrag	3 630	2 588	0

Investeringsbudget/plan 2026-2028 beslutades av kommunfullmäktige 2025-06-12 och redovisas i kommunplanen. Investeringsbudget/plan 2026-2028 förutsätter upplåning avseende investering inom taxefinansierade verksamheter med totalt 40,3 mkr (19,7 mkr år 2026, 11,7 mkr år 2027 samt 8,9 mkr år 2028). Ingen ytterligare upplåning bedöms vara nödvändig under perioden. Tvärtom beräknas en viss amortering utöver plan vara möjlig. Totalt väntas den externa låneskulden under perioden öka med 7,2 mkr, inkl taxefinansierade verksamheter.

Efter planperioden beräknas därmed totala låneskulden uppgå till 100,5 mkr.

Bedömning

Beräkningarna i budget 2026, plan 2027-2028 bygger på befolkningsprognos, uppdaterade finansiella förutsättningar gällande bland annat SKR:s senaste skatteunderlagsprognos och uppdaterad prognos avseende pensionskostnader. Sammanställningar och mål har varit föremål för remiss och budgetberedning inför den politiska beredningen och beslut i kommunfullmäktige som nu tar vid.

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar:

- att fastställa skattesatsen 2026 till 23:21 kronor,
- att fastställa nämndernas ramar enligt sammanställd Driftbudget under kapitel 6:1 i Kommunplan 2026-2028,
- att fastställa resultat-, finansierings-, investerings- och balansbudget för perioden 2026–2028 under kapitel 6 i Kommunplan 2026-2028,
- att besluta om upplåning om maximalt 40,3 mkr under perioden 2026-2028 avseende finansiering av investeringar inom taxekollektivens verksamheter (VA och renhållning),
- att fastställa total låneram för perioden 2026-2028 till 113 mkr,
- att fastställa finansiella mål i enlighet med kommunplanen,
- att till nämnder och styrelse rikta en uppmaning till allmän återhållsamhet och särskild kostnadsmedvetenhet under den kommande planperioden.

Beslutsunderlag

Kommunplan 2026-2028

Beslutet skickas till:

Samtliga förvaltningschefer och nämnder
Ekonomichef

**DALS-EDS
KOMMUN**

Kommunstyrelsen

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum: 2025-10-14

Diarienummer: KS-2025-000092.041

I tjänsten

Peter Johansson
Ekonomichef

Jonas Olsson
kommundirektör

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

Kommunstyrelsen

§ 147

Dnr KS-2024-000291026

Riktlinjer kläder och skor i tjänsten

Sammanfattning av ärendet

Arbetsgivarens ansvar när det gäller arbetskläder och skyddskläder är att tillhandahålla och bekosta dessa om de är nödvändiga för att utföra arbetet och skydda arbetstagaren från risker på arbetsplatsen. Detta regleras främst i arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Arbetsgivaren är alltså inte skyldig att tillhandahålla vanliga arbetskläder, men väl skyddskläder och utrustning som behövs för att minimera risker. Dals-Eds kommun vill verka för att vara en attraktiv arbetsgivare, förebygga de risker som kan finnas i arbetsmiljön och underlätta för arbetstagaren att göra ett gott arbete för de vi är till för. Därför finns rutiner och budget i vissa av kommunens verksamheter för att tillhandahålla arbetskläder och skor i tjänsten.

Frågan om hur kommunen hanterar och bör hantera kläder och skor i tjänsten uppkommer under perioder, såväl från verksamheterna, enskilda medarbetare som politiken. Bland annat behandlades en motion under 2019-2020 om fria arbetskläder till all personal inom barnomsorgen och som ledde fram till att dåvarande FOKUS-nämnden beslutade att inköp av arbetskläder skulle göras som ett projekt inom förskolan under 2020 och att riktlinjer och budget tas fram för de löpande driftskostnaderna. Inför vintern 2023-2024 försågs hemtjänsten med vinterjackor och frågan om vinterskor lyftes under 2024 av hemtjänsten både utifrån attraktivitetsaspekten och utifrån att verksamheten i stor utsträckning vistas utomhus i alla väder och behöver ha framkomlighet i tjänsten. I samband med att frågan lyfts av hemtjänsten och utifrån kartläggning som genomfördes, gjordes även bedömning att den personalgrupp som i lika stor utsträckning behöver arbeta utomhus är förskolepersonalen och fritids varför det även kan finnas skäl att även denna personalgrupp förses med vinterskor i tjänsten.

Kommunstyrelsen beslutade därför 2024-10-23 att med finansiering genom KS oförutsett anslaget, förse tillsvidareanställd personal inom hemtjänsten och förskola/fritids med vinterskor i tjänsten inför den då aktuella vintersäsongen. I syfte att tydliggöra och hitta en långsiktighet i rutiner och finansiering samt för att höja attraktiviteten som arbetsgivare, uppdrogs åt kommundirektör att tillsammans med kommunens ledningsgrupp, fortsätta utreda frågan och ta fram förslag till riktlinjer, budget och finansiering för kommunens verksamheter när det gäller kläder och skor i tjänsten med beaktande av det som framkommer i detta ärende.

forts. § 147

Kommunstyrelsen

Efter fortsatt översyn och avstämning i kommunens ledningsgrupp, föreslås att satsningen som genomfördes inför vintersäsongen för tillsvidareanställd personal inom hemtjänsten och förskola/fritids med vinterskor i tjänsten bör tryggas långsiktigt genom att budgetfördelning görs från KS oförutsett anslaget till socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. I samband med förslaget till budgetfördelningen föreslås även att en övergripande riktlinje fastställs och med den som grund ska samtliga verksamheter som har ansvar och budget för skyddskläder, arbetskläder och skor i tjänsten, upprätta regler och rutiner för beställning och handhavande i respektive verksamhet.

Föreliggande förslag och Riktlinjen för skyddskläder och arbetskläder har samverkats med facken inom kommunövergripande samverkansgrupp (KSG).

I samband med beredningen av detta ärende, har kartläggningen från 2019 och 2024 delvis uppdaterats när det gäller hur kläder och skor i tjänsten hanteras per verksamhet för närvarande och redovisas i föreliggande tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommundirektör, Riktlinjer skyddsutrustning, arbetskläder och skor i tjänsten

Kommunstyrelsens beslutsförslag

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige som en del i budgetberedningen att från och med 2026 genomföra en omfördelning om 250 000 kronor från KS oförutsett anslaget till socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden för arbetskläder och skor i tjänsten. Detta i syfte att förstärka kommunen som attraktiv arbetsgivare och förebygga de risker som kan finnas i arbetsmiljön och underlätta för arbetstagaren att göra ett gott arbete för de vi är till för.
- Kommunstyrelsen beslutar att anta riktlinje för skyddsutrustning och arbetskläder i syfte att säkerhetsställa en enhetlighet och likvärdighet i kommunens alla verksamheter. De verksamheter som har budget och

forts. § 147

Kommunstyrelsen

tillhandahåller skyddskläder, arbetskläder och skor, ska upprätta rutin för beställning och handhavande av utrustningen utifrån denna riktlinje.

Expedieras till

Barn- och utbildningsnämnden

Socialnämnden

Byggnadsnämnden

Samhällsbyggnadschef

Kanslichef

Socialchef

IFO- och biståndschef

Förvaltningschef

Riktlinjer skyddsutrustning, arbetskläder och skor i tjänsten

Sammanfattning av ärendet

Arbetsgivarens ansvar när det gäller arbetskläder och skyddskläder är att tillhandahålla och bekosta dessa om de är nödvändiga för att utföra arbetet och skydda arbetstagaren från risker på arbetsplatsen. Detta regleras främst i arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Arbetsgivaren är alltså inte skyldig att tillhandahålla vanliga arbetskläder, men väl skyddskläder och utrustning som behövs för att minimera risker. Dals-Eds kommun vill verka för att vara en attraktiv arbetsgivare, förebygga de risker som kan finnas i arbetsmiljön och underlätta för arbetstagaren att göra ett gott arbete för de vi är till för. Därför finns rutiner och budget i vissa av kommunens verksamheter för att tillhandahålla arbetskläder och skor i tjänsten.

Frågan om hur kommunen hanterar och bör hantera kläder och skor i tjänsten uppkommer under perioder, såväl från verksamheterna, enskilda medarbetare som politiken. Bland annat behandlades en motion under 2019-2020 om fria arbetskläder till all personal inom barnomsorgen och som ledde fram till att dåvarande FOKUS-nämnden beslutade att inköp av arbetskläder skulle göras som ett projekt inom förskolan under 2020 och att riktlinjer och budget tas fram för de löpande driftskostnaderna. Inför vintern 2023-2024 försågs hemtjänsten med vinterjackor och frågan om vinterskor lyftes under 2024 av hemtjänsten både utifrån attraktivitetsaspekten och utifrån att verksamheten i stor utsträckning vistas utomhus i alla väder och behöver ha framkomlighet i tjänsten. I samband med att frågan lyfts av hemtjänsten och utifrån kartläggning som genomfördes, gjordes även bedömning att den personalgrupp som i lika stor utsträckning behöver arbeta utomhus är förskolepersonalen och fritids varför det även kan finnas skäl att även denna personalgrupp förses med vinterskor i tjänsten.

Kommunstyrelsen beslutade därför 2024-10-23 att med finansiering genom KS oförutsett anslaget, förse tillsvidareanställd personal inom hemtjänsten och förskola/fritids med vinterskor i tjänsten inför den då aktuella vintersäsongen. I syfte att tydliggöra och hitta en långsiktighet i rutiner och finansiering samt för att höja attraktiviteten som arbetsgivare, uppdrogs åt kommundirektör att tillsammans med kommunens ledningsgrupp, fortsätta utreda frågan och ta fram förslag till riktlinjer, budget och finansiering för kommunens verksamheter när det gäller kläder och skor i tjänsten med beaktande av det som framkommer i detta ärende.

Efter fortsatt översyn och avstämning i kommunens ledningsgrupp, föreslås att satsningen som genomfördes inför vintersäsongen för tillsvidareanställd personal inom hemtjänsten och förskola/fritids med vinterskor i tjänsten bör tryggas långsiktigt genom att budgetfördelning görs från KS oförutsett anslaget till socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. I samband med förslaget till budgetfördelningen föreslås även att en

övergripande riktlinje fastställs och med den som grund ska samtliga verksamheter som har ansvar och budget för skyddskläder, arbetskläder och skor i tjänsten, upprätta regler och rutiner för beställning och handhavande i respektive verksamhet.

Föreliggande förslag och Riktlinjen för skyddskläder och arbetskläder har samverkats med facken inom kommunövergripande samverkansgrupp (KSG).

I samband med beredningen av detta ärende, har kartläggningen från 2019 och 2024 delvis uppdaterats när det gäller hur kläder och skor i tjänsten hanteras per verksamhet för närvarande och redovisas i föreliggande tjänsteskrivelse.

Beskrivning av ärendet

Dals-Eds kommun ska tillhandahålla skyddsutrustning, AFS 2001:3 (användning av personlig skyddsutrustning) när behov av det föreligger, samt arbetskläder som regleras i AFS 2018:4 (smittrisker). AFS 2018:4 gällande åtgärder att förhindra smittrisker i kombination med Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2015:10 (basal hygien i vård och omsorg) innefattar skärpta regler i flera verksamheter och reglerar bla regler om tvätt av arbetskläder samt att arbetsgivaren ska bekosta arbetskläder (kortärmad överdel samt underdel) som behövs enligt Socialstyrelsens regler. Även livsmedelslagen gällande egenkontroll av hygien inom kostenheten tillämpas.

Frågan om hur kommunen hanterar och bör hantera kläder och skor i tjänsten uppkommer under perioder, såväl från verksamheterna, enskilda medarbetare som politiken. Bland annat behandlades en motion under 2019-2020 om fria arbetskläder till all personal inom barnomsorgen och som ledde fram till att dåvarande FOKUS-nämnden beslutade att inköp av arbetskläder skulle göras som ett projekt inom förskolan under 2020 och att riktlinjer och budget tas fram för de löpande driftskostnaderna. I samband med beredningen av motionen så genomförde HR-enheten en kartläggning av hur arbetskläder och skor hanteras inom kommunens verksamheter. Denna kartläggning har uppdaterats 2024 och inom ramen för beredning av detta ärende och syftar till att ge en tydlighet kring vad som gäller översiktligt i organisationen kring hanteringen av kläder och skor i tjänsten.

Utifrån kartläggningen och kommunstyrelsens beslut 2024-10-23 har fortsatta analyser genomförts och dialog förts i kommunens ledningsgrupp och dialog inletts i kommunövergripande samverkansgrupp för att hitta rätt former för styrning och finansiering inom området. Ärendet blir föremål för facklig samverkan 2025-10-02.

Förslag lämnas om att satsningen som genomfördes inför vintersäsongen för tillsvidareanställd personal inom hemtjänsten och förskola/fritids med vinterskor i tjänsten bör tryggas långsiktigt genom att budgetfördelning görs från KS oförutsett anslaget till socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. I samband med förslaget till budgetfördelningen föreslås även att en övergripande riktlinje fastställs och med den som grund ska samtliga verksamheter som har ansvar och budget för skyddskläder, arbetskläder och skor i tjänsten, upprätta regler och rutiner för beställning och

handhavande i respektive verksamhet. Med detta förslag fördelas ansvaret och budget för skyddskläder, arbetskläder och skor till respektive verksamhet medan budgetfördelningen och riktlinjen för skyddskläder och arbetskläder utgör den övergripande styrningen.

I samband med beredningen av detta ärende, har kartläggningen från 2019 delvis uppdaterats när det gäller hur kläder och skor i tjänsten hanteras per verksamhet för närvarande.

LSS	Arbetskläderna är kostnadsfria för personalen. Skor får personalen själva stå för. Vissa skyddskläder köper verksamheten in såsom stövlar med stålhätta (Vid hästaktiviteter ex). LSS köper in gummistövlar, regnkläder och vinterkläder (jacka och täckbyxa) i en uppsättning som personal alternerar på arbetsplatsen. Detta för att personal går med brukarna till aktiviteter som tex handling och träning i ur och skur. Verksamheten tvättar själva arbetskläderna.
Äldreomsorg SÄBO SÄBO Edsgärdet Korttid o SÄBO Hagalid	Inom våra verksamheter äldreboende o korttid följer vi Socialstyrelsens föreskrifter. Arbetskläder tillhandahålls överdel och underdel som ej är personbundna. Vi som arbetsgivare köper in kontinuerligt enligt upphandlat avtal. Slitaget är stort eftersom kläderna tvättas dagligen i 60 grader enligt gällande hygienregler. Kläderna tvättas vardagar av vår lokalvårdare på enheterna, övrig tid tvättar omsorgspersonal vid behov. Skor tillhandahåller enskild medarbetare i enlighet med gällande Socialstyrelsens föreskrift basal hygien inom vård och omsorg SOSFS 2015:10. Vi har en fastställd rutin avseende arbetskläder inom förvaltningen.
LSS personlig assistans	Kostnadsfria arbetskläder till personal, byxor och tunikor

Kommunal primärvård, Rehab natt	Arbetsgivaren köper in arbetskläder. På Rehab tvättar städerskan kläderna. Övriga kläder tvättas av nattpatrullen. Man har inte egna kläder (och inte egna klädsåp) utan hämtar när man börjar sitt arbetspass. Vi lagar trasiga kläder hos Sandy för att minimera inköp och utifrån hållbarhetsperspektiv. Vi tillhandahåller fleecejackor, regnjackor samt vinterjackor, fodrade vinterstövlar o termobyxor/ kjolar, även här har man inte egna utan tar när man behöver o lämnar till tvätt/ rengöring vid arbetspassets slut. Övriga skor har man egna.
Hemtjänst	Tunikor, klänningar och byxor tillhandahålls. Lokalvården tvättar hemtjänstens kläder på vardagar men inte på helgen då det sker i egen regi på befintlig omvårdnadspersonal.
Utsiktens LSS boende	Tillhandahåller ej. Jackor och mössor med utsiktens logga finns att köpa varje läsår. Uppgift ej uppdaterad efter 2019
Kultur och Fritid	Tillhandahåller ej.
Utsikten, Gymnasium	Tillhandahåller ej. Uppgift ej uppdaterad efter 2019
Hagaskolan	Vi har ca fyra stycken jackor för rastvakter. Resurspersoner har ansvarat för ev tvätt. Uppgift ej uppdaterad efter 2019
Snörrumskolan	Tillhandahåller ej. Uppgift ej uppdaterad efter 2019
Förskoleverksamhet: Haga, Snörrum, Familjecentralen pedagogisk omsorg	Förskoleverksamhet: Haga, Fågelvägen: skalkläder inköpta för några år sedan för pedagogerna att använda utomhus. En engångssatsning, finns ej utrymme i befintlig budget att köpa nytt eller komplettera. Familjecentralen pedagogisk omsorg inga kläder.

Vuxenutbildningen	Tillhandahåller ej.
Räddningstjänsten	Tillhandahåller kompletta skyddskläder inklusive underställ till all uttryckande personal. Dessutom så kallade stationskläder till dagpersonalen. Tvätt av uttryckningskläderna i brandstationens speciella tvättmaskin.
Lokalvård	Personalen får arbetskläder vartannat år. 2 Arbetsbyxa - 2 t-shirt - 1 fleecejacka. Tvättas hemma förutom de som städar i vården. Då tvättas kläderna på arbetsplatsen. Vi kommer att behöva se över vår budget för att ha fler ombyten.
Kosten	All vår personal får arbetskläder/arbetsskor. Arbetskläder tvättas på respektive avdelning/ hemma.
Samhällsbyggnad och arbetsmarknad	Arbetskläder och skyddskläder till medarbetare på AMI inom verkstäder & skog tillhandahålls. Personalen inom Bemanningsteamet som arbetar mot socialförvaltningen använder kläder inköpta av verksamheterna inom socialförvaltningen för gemensam användning. AMI erbjuder möjlighet att tvätta arbetskläderna på AME (västberga).
VA	Personalen har fått varselkläder, säsong skor, underställ kläder (vintertid) de sista åren, tvättning sker på plats på verket. Personalen som vistas på vattenverket och reningsverket ska kunna byta till rena arbetskläder när det handskas med dricksvatten.
Teknik och service	Vi tillhandahåller varselkläder klass 3. Tvätt sker på arbetsplats. Uppgift ej uppdaterad efter 2019

Bedömning

Dals-Eds kommun tillhandahåller skyddsutrustning utifrån gällande lagkrav och det finns verksamheter som även tillhandahåller arbetskläder och skor utöver lagkrav och med hänsyn till andra aspekter utifrån arbetets beskaffenhet såsom att kläderna utsätts för starkt slitage, kraftig nedsmutsning, kroppsvätskor. I syfte att skapa enhetlighet och likvärdighet i kommunens alla verksamheter kring vad som ska vara styrande i samband med att vissa verksamheter förser medarbetare med skyddsutrustning, arbetskläder och skor utifrån Skatteverkets regler, har ett förslag till övergripande riktlinje tagits fram. Utifrån denna riktlinje föreslås att de verksamheter som har budget och tillhandahåller skyddskläder, arbetskläder och skor, ska upprätta rutin för beställning och närmare handhavande av utrustningen utifrån denna riktlinje. Varje förvaltning har därför att själva besluta om införskaffande och handhavande utifrån riktlinje och budget samt andra perspektiv såsom jämställdhet och attraktiv arbetsgivare.

Utifrån kommunstyrelsens tidigare beslut 2024-10-23 och efter fortsatt översyn och avstämning i kommunens ledningsgrupp, görs bedömningen att satsningen som genomfördes inför vintersäsongen för tillsvidareanställd personal inom hemtjänsten och förskola/fritids med vinterskor i tjänsten bör tryggas långsiktigt genom att budgetfördelning i ramen görs från KS oförutsett anslaget till socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. I samband med beslutet 2024-10-23 bedömdes satsningen till en kostnad om 80 000 kronor men kostnaden blev totalt 100 000 kronor. Med en ramtilldelning som även tar höjd för eventuellt ytterligare behov inom framförallt socialförvaltningen, ges förvaltningarna möjlighet att även göra egna prioriteringar.

Utifrån bedömning och med detta förslag fördelas ansvaret och budget för skyddskläder, arbetskläder och skor till respektive förvaltning och verksamhet medan den föreslagna budgetfördelningen och riktlinjen för skyddskläder och arbetskläder är en del i den övergripande styrningen.

Beslutsförslag

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige som en del i budgetberedningen att från och med 2026 genomföra en omfördelning om 250 000 kronor från KS oförutsett anslaget till socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden för arbetskläder och skor i tjänsten. Detta i syfte att förstärka kommunen som attraktiv arbetsgivare och förebygga de risker som kan finnas i arbetsmiljön och underlätta för arbetstagaren att göra ett gott arbete för de vi är till för.
- Kommunstyrelsen beslutar att anta riktlinje för skyddsutrustning och arbetskläder i syfte att säkerhetsställa en enhetlighet och likvärdighet i kommunens alla verksamheter. De verksamheter som har budget och tillhandahåller skyddskläder, arbetskläder och skor, ska upprätta rutin för beställning och handhavande av utrustningen utifrån denna riktlinje.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kommundirektör, Riktlinjer skyddsutrustning, arbetskläder och skor i tjänsten

Beslutet skickas till:

Samtliga nämnder

Samtliga EC

I tjänsten

Jonas Olsson

Kommundirektör

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kommunstyrelsen

§ 150

Dnr KS-2025-000258020

Resepolicy Dals-Eds kommun

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige antog 2023-09-13 § 81 en dalslandsgemensam klimatstyrande resepolicy. Till resepolicyen finns tillhörande riktlinjer.

Behov föreligger av revideringar kopplat främst till att resepolicyen och dess riktlinjer ska följa övriga styrdokument och rutiner som finns i kommunen.

Den resepolicy som antagits i övriga dalslandskommuner är likvärdig, men då den inte är identisk och riktlinjerna behöver förhålla sig till respektive kommuns övriga styrdokument och rutiner föreslås resepolicyen fortsättningsvis att gälla Dals-Eds kommun. Vidare föreslås ansvar för översyn övergå till kanslienheten i stället för Dalslands miljö- och energiförbund.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kanslichef - 2025-09-03

Förslag till Resepolicy Dals-Eds kommun

Förslag till Riktlinjer till Resepolicy Dals-Eds kommun

Kommunstyrelsens beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att:

- anta förslag till Resepolicy Dals-Eds kommun.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

- anta förslag till Riktlinjer till resepolicy under förutsättning att kommunfullmäktige antar förslag till resepolicy.

Expedieras till

KF

Resepolicy Dals-Eds kommun

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige antog 2023-09-13 § 81 en dalslandsgemensam klimatstyrande resepolicy. Till resepolicyen finns tillhörande riktlinjer.

Behov föreligger av revideringar kopplat främst till att resepolicyen och dess riktlinjer ska följa övriga styrdokument och rutiner som finns i kommunen.

Den resepolicy som antagits i övriga dalslandskommuner är likvärdig, men då den inte är identisk och riktlinjerna behöver förhålla sig till respektive kommuns övriga styrdokument och rutiner föreslås resepolicyen fortsättningsvis att gälla Dals-Eds kommun. Vidare föreslås ansvar för översyn övergå till kanslienheten istället för Dalslands miljö- och energiförbund.

Beskrivning av ärendet

Revideringar i resepolicy

I det inledande avsnittet samt titeln stryks texten om att policyen är dalslandsgemensam då den inte är identisk i samtliga kommuner. Vidare stryks ordet "klimatstyrande" då resepolicyen också bidrar till andra effekter, så som bland annat ekonomiska.

I avsnitt 4 om tillämpning stryks text kring distansarbete då detta behandlas i en separat distansarbetspolicy som är under framtagande.

I avsnitt 5 stryks att fordon ska vara anpassade till klimatneutral körning och hänvisning görs enbart till att fordon ska hålla god standard och upphandlas enligt kommunens riktlinjer.

I avsnitt 8 läggs ansvar på översyn på kanslienheten istället för Dalslands miljö- och energiförbund.

Utöver ovanstående görs redaktionella ändringar.

Revideringar i riktlinjen

I det inledande avsnittet stryks att resepolicyen ersätter andra styrdokument då detta framgår av policyen.

I avsnitt 2 omformuleras punkt 4 om att visa gott omdöme i trafiken till att "Följa trafikregler och visa gott omdöme i trafiken"

I avsnitt 4 görs tillägg under punkt 2 med förtydligande kring vad som gäller för ersättning vid resa med egen bil.

I avsnitt 5 omformuleras texten för att anpassas enligt de riktlinjer och rutiner som finns avseende bokning och betalning.

Avsnitt 6 kompletteras med praktisk information kring de rutiner som finns gällande bokning.

Avsnitt 7 omformuleras utifrån de rutiner som finns gällande reseräkning och egna utlägg.

Avsnitt 9 omformuleras utifrån de rutiner som finns kopplat till avtal.

Utöver ovanstående görs redaktionella ändringar.

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta förslag till Resepolicy Dals-Eds kommun.

Kommunstyrelsen beslutar att anta förslag till Riktlinjer till resepolicy under förutsättning att kommunfullmäktige antar förslag till resepolicy.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kanslichef, daterad 2025-09-03

Förslag till Resepolicy Dals-Eds kommun

Förslag till Riktlinjer till Resepolicy Dals-Eds kommun

Beslutet skickas till:

Kommunledningsgrupp

Dalslands miljö- och energikontor

Webbmaster för publicering webb och intranät

I tjänsten

Jessica Olsson

Kanslichef

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

RESEPOLICY

**DALS-EDS
KOMMUN**

Typ av styrdokument	Policy
Beslutsinstans	Kommunfullmäktige
Fastställd	xxx
Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder och förvaltningar
Dokumentansvarig	Kanslienheten
Tidpunkt för aktualisering	Varje mandatperiod

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och mål	1
3. Omfattning	1
4. Tillämpning	1
5. Arbetsmiljö och trafiksäkerhet	2
6. Ansvar	2
7. Uppföljning	2
8. Översyn av dokument	2

1. Inledning

Hur vi väljer att resa har stor betydelse för miljön och klimatet. Utsläppen från transporter står för ca 1/3 av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser och har en stor påverkan både på miljön lokalt, genom bl.a. partiklar, bilavgaser och buller, samt den globala uppvärmningen, genom utsläppen av växthusgaser från bilavgaserna.

Resepolicyn är en del i arbetet för en långsiktigt hållbar utveckling, resursanvändning och god arbetsmiljö. Policyn ska hjälpa organisationen att uppnå klimatmålen i enlighet med "Klimat 2030 Västra Götaland ställer om".

Resepolicyn är klimatstyrande vilket innebär att policyn ska styra mot resfria möten, minimera flygresandet, innefatta miljö- och klimatkrav på fordon, reglera egen bil i tjänst och erbjuda alternativ som cykel och bilpool.

Denna policy ersätter nuvarande styrdokument för tjänsteresor. Policyn med tillhörande riktlinjer ska beaktas vid utformandet av andra styrdokument.

2. Syfte och mål

Resepolicyn syftar till att styra användningen av resor i tjänsten inom Dals-Eds kommunkoncern så att de

- skapar förutsättningar för ett kostnadseffektivt resande
- skapar en trygg och säker arbetsmiljö för kommunens anställda vid resor
- minskar kommunens klimatpåverkan vid resor.

3. Omfattning

Resepolicyn omfattar alla anställda och förtroendevalda och gäller för alla resor och transporter som sker i tjänsten och som betalas av Dals-Eds kommun.

Resor mellan bostad och arbetsplats omfattas inte av denna policy, men hållbart resande till och från arbetet uppmuntras.

Utöver denna policy ska verksamheterna vid behov utarbeta rutiner för resor och fordon inom ramen för verksamheten, tex. inom hemtjänst, kommunal primärvård samt teknik och service.

4. Tillämpning

- Alla möten och tjänsteresor ska genomföras på ett så tryggt, trafiksäkert och klimatneutralt sätt som möjligt. Resor i tjänsten ska i första hand styras mot kollektivtrafik, cykel och gång. Flygresor godtas endast undantagsvis. Resor och transporter ska genomföras på ett effektivt sätt med avseende på tid, kostnad och minimal klimatpåverkan utan att påverka arbetsmiljön negativt.
- Resor ska bara ske när det är nödvändigt och ska i möjligaste mån samordnas.

Som alternativ till fysisk resa uppmuntras användningen av distansmötesformer.

- Organisationen ska uppmuntra till hållbart resande även till och från arbetet.
- Varje anställd har ett ansvar att tillämpa ett sparsamt körsätt för att minska bilarnas klimatpåverkan samtidigt som det ger påtagligt lägre bränslekostnader och minskar slitaget på fordonen.

5. Arbetsmiljö och trafiksäkerhet

Att köra i tjänsten är en arbetsmiljöfråga. Dals-Eds kommun som arbetsgivare bär ansvaret för att minimera riskerna för ohälsa och olycksfall, även för den del av arbetsmiljön som trafiken utgör. Det gäller oavsett om den anställda kör kommunens fordon, om tjänsteresan sker med egen bil eller om cykel används.

Kommunens fordon ska hålla god standard, dvs. upphandlas enligt kommunens riktlinjer.

Rutin för cykelservice ska finnas så att cyklar är i gott skick och att de förses med dubbdäck för cykling vintertid.

Kommunen ska regelbundet, enligt det systematiska arbetsmiljöarbetet, följa upp verksamheten och identifiera de risker som anställda kan utsättas för vid resor i tjänsten.

6. Ansvar

Samtliga anställda och förtroendevalda har ett ansvar för att planera och utföra sina tjänsteresor i enlighet med denna policy. Detta så att nödvändiga resor sker på ett samordnat, kostnadseffektivt, trafiksäkert och klimatanpassat sätt.

Varje chef ansvarar för att alla medarbetare känner till innehållet i policyn med tillhörande riktlinjer. Varje chef ska också säkerställa att medarbetarna har kunskaper om kostnadseffektivt, säkert och klimatanpassat resande så att medarbetarna förstår syftet med policyn och kan agera som goda föredömen.

7. Uppföljning

Närmaste chef följer löpande upp att medarbetarna följer policyn och riktlinjerna. Statistik gällande tjänsteresor och kommunens fordon följs årligen upp enligt riktlinjerna som följer denna policy. Energi- och klimatstrategerna sammanställer och redovisar statistiken vid den årliga energi- och klimatuppföljningen i KS.

8. Översyn av dokument

Översyn av policydokumentet med tillhörande riktlinjer sker varje ny mandatperiod på initiativ av kanslienheten.

RIKTLINJER TILL RESEPOLICY

DAL-EDS
KOMMUN

Typ av styrdokument	Riktlinje
Beslutsinstans	Kommunstyrelsen
Fastställd	xxxx
Giltighetstid	2023-2030
Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder och förvaltningar
Dokumentansvarig	Kanslienheten
Tidpunkt för aktualisering	Vid behov

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Ansvar	1
3. Möten och färdmedel	2
3.1 Digitala möten	2
3.2 Val av färdmedel	2
4. Tjänsteresor	2
4.1 Tåg	2
4.2 Buss	2
4.3 Bil	2
4.4 Flyg	3
5. Boende	3
6. Bokning	3
6.1 Buss	3
6.2 Tåg	3
6.3 Bil	3
6.4 Flyg	4
6.5 Övriga resor	4
6.6 Boende	4
7. Reseräkning	4
8. Vid olyckshändelse	4
9. Försäkring	4
10. Uppföljning	4

**RIKTLINJER TILL
RESEPOLICY**

Antagen av KS XXX

D.nr:

Förslag

1. Inledning

För att praktiskt tydliggöra resepolicyen har dessa centrala riktlinjer tagits fram. Utöver de centrala riktlinjerna ska verksamheterna vid behov utarbeta rutiner för resor och fordon inom ramen för verksamheten, till exempel i hemtjänst, kommunal primärvård samt teknik och service.

2. Ansvar

Varje enhetschef har ansvar för att kontrollera att medarbetare som använder bil i tjänsten har ett giltigt körkort. Medarbetare som använder bil i tjänst är skyldig att meddela enhetschef om medarbetaren har blivit fråntagen körkortet.

Förare ansvarar för att ha den behörighet och hälsa som krävs för att på ett trafiksäkert sätt köra i tjänsten. Vid intag av läkemedel som kan påverka körförmågan ska närmaste chef informeras och bedömning göras.

Anställda och förtroendevalda har därutöver att förhålla sig till följande:

1. Alltid planera resor och transporter så att de inte bryter mot gällande lagstiftning.
2. Vara pigg och utvilad när de kör i tjänsten.
3. Nyttja kommunens fordon med aktsamhet.
4. Följa trafikregler och visa gott omdöme i trafiken.
5. Följa kommunens alkohol- och drogpolicy.
6. Det är inte tillåtet att röka i kommunens bilar.
7. Det är inte tillåtet att ha med sig pälsdjur eller personer som inte har koppling till arbetet, i kommunens bilar. Avsteg från denna riktlinje kan accepteras med tillstånd från närmaste chef.
8. Det är inte tillåtet att använda kommunens fordon för privat bruk, vilket inkluderar att bruka kommunens fordon för resa till hemmet alternativt från hemmet till arbetsplatsen efter fullgjord tjänsteförrättning. Avsteg från denna riktlinje kan accepteras med tillstånd från närmaste chef.
9. Kommunens bilar som kan drivas med både fosillfritt (tex. biogas) och fossilt drivmedel, ska i första hand tankas och köras med det fosillfria bränsle som de är avsedda att drivas med. Endast i undantagsfall får de köras på enbart fossilt drivmedel. Etanolbilar ska, likaså, i första hand köras på etanol och hybridbilar ska så långt som möjligt köras på el.
10. Bokning av resor och resande ska följa de styrdokument, riktlinjer och avtal som finns.
11. Nycklar, bensinkort etc. ska förvaras på avsedd plats.
12. Samtal med mobiltelefon får under resa endast förekomma i samband med handsfreeutrustning.
13. Cykelhjälm ska alltid användas vid cykling i tjänsten.

3. Möten och färdmedel

3.1 Digitala möten

Möjligheten att genomföra digitala möten ska alltid övervägas i första hand.

Organisationen ska tillhandahålla tekniska lösningar så det blir enkelt och smidigt för de anställda att välja digitala möten. Digitala möten är lämpligt

- för möten kortare än 2 timmar
- när mötesdeltagarna har träffats förut
- för rutinartade, återkommande möten
- när många ska ta del av i huvudsak enkelriktad information.

3.2 Val av färdmedel

1. Vid korta tjänsteresor inom centralorten ska medarbetare i första hand cykla, gå eller resa kollektivt om möjligt. Sträckor kortare än 1 km bedöms som gångavstånd. Sträckor under 3 km bedöms som cykelavstånd.
2. Vid användande av kollektivtrafik ska medarbetare i första hand välja tåg. Är tåg inte ett möjligt alternativ väljs buss. Om tidsvinsten är tillräckligt stor eller kollektiv resa inte är möjlig, på grund av infrastruktur kan tjänsteresa ske med bil.
3. Vid resa med bil, ska i möjligaste mån samåkning ske.
4. Godkännande av resplan för inrikes resa längre än 15 mil, enkel väg, görs av närmaste chef. För utrikes resa godkänner förvaltningschefen resplanen i samråd med närmaste chef.
5. Vid beräkning av kostnaderna ska hänsyn tas till alla delar, logi, traktamenten, arbetstid och restid. Avgörande för hur resan genomförs är den totala kostnaden och hänsynen till klimatpåverkan och trafiksäkerhet.
6. Flyg undviks men accepteras då tidsvinsten är tillräckligt stor eller vid andra särskilda angelägenheter.

4. Tjänsteresor

4.1 Tåg

Vid både kortare och längre resor ska tåg alltid väljas i första hand. Vid resor med tåg väljs billigaste tillgängliga biljettpris oavsett första eller andra klass. I övrigt sker resa med tåg i första klass, endast om särskilda skäl föreligger. Tågresor ska om möjligt planeras och beställas i så god tid att resenären kan nyttja rabatter eller lågprisbiljetter. Vid resa med nattåg ges möjlighet till egen kupé.

4.2 Buss

Buss väljs i kombination till tågresa eller då tågförbindelser inte finns.

4.3 Bil

När anställda använder bil i tjänsten ska sådana resor i första hand göras med bil som arbetsgivaren tillhandahåller. Endast i undantagsfall får hyrbil eller privat bil användas.

1. Vid bokning av hyrbil ska i första hand ren el-, vätgas eller biogasbilar väljas. I andra hand etanol, och laddhybrider och i tredje hand övriga bilar. Bokningen ska vara godkänd av närmaste chef.
2. Tjänsteresor med privatägd bil ska endast ske undantagsvis och accepteras endast i de sammanhang det medför svårigheter för arbetsgivaren att tillhandahålla bil, då kollektiv resa inte är möjligt eller då resan utifrån klimat- och ekonomiaspekt inte är fördelaktig. Exempel på det sistnämnda är om platsen för tjänsteärendet ligger på vägen mellan arbetsplatsen och hemmet samt i början eller slutet av arbetsdagen. Tjänsteresa med egen bil ska ske i samråd med närmaste chef. Ersättning vid resa med egen bil utbetalas i enlighet med gällande avtal. Ingen ersättning utgår för medpassagerare och merkostnadsprincipen gäller. Merkostnadsprincipen innebär att vid tjänsteresa utgår ersättning enbart för den sträcka som överstiger avståndet hemorten - arbetsplatsen, alltså ersättning för den merkostnad som den anställde får.
3. Reseräkningar med privat bil ska inte godkännas för resa där riktlinjer säger att arbetsgivarens bil ska användas, och det inte föreligger andra omständigheter som gör att privat bil är ett godkänt alternativ.
4. I det fall egen bil används i tjänsten ska den vara godkänd vid besiktning i händelse av att fordonet inte är undantaget besiktningskravet och ha gällande trafikförsäkring.

4.4 Flyg

För utrikes resa med flyg gäller generellt att resa ska ske på mest fördelaktigt sätt i förhållande till ekonomi och tid. Flygresor ska om möjligt planeras och beställas så att resenären kan nyttja rabatter eller lågprisbiljetter.

5. Boende

Vid bokning av hotell etc. beviljas enkelrum med dusch och toalett.

Beställarid/referensnummer som ska belastas ska alltid anges. Vid bokning av hotellrum så ska betalning ske via faktura genom att rekvisition inlämnas. Blankett för rekvisition finns på intranätet under ekonomifrågor. Ändringar eller avbokningar ska ske så snart som möjligt.

6. Bokning

6.1 Buss

Bussresor bokas via Västtrafik för kollektiva resor alternativt upphandlad leverantör vid

resor i egen regi. Bokning av kollektiva resor görs genom kommunens växel 0534-19000 alternativt vaxel@dalsed.se.

Beställar Id/dk referensnummer som ska belastas ska alltid anges.

6.2 Tåg

Tågresor bokas via SJ eller Västtrafik och bokas kommunens växel 0534-19000 alternativt vaxel@dalsed.se.

Beställar Id/dk referensnummer som ska belastas ska alltid anges.

6.3 Bil

Bokning av bil görs via kommunens bokningssystem under fliken "Bilbokning" där inloggning sker med användarnamn och lösenord. Bokning av bil kan också göras via kommunens växel 0534-19000 alternativt vaxel@dalsed.se.

Vid bokning av hyrbil så ska betalning ske via faktura genom att rekvisition inlämnas. Blankett för rekvisition finns på intranätet under ekonomifrågor.

6.4 Flyg

Vid bokning av flyg så ska betalning i första hand ske via faktura genom att rekvisition inlämnas. Blankett för rekvisition finns på intranätet under ekonomifrågor. Om faktura ej är möjligt, kontakta ekonomienheten.

6.5 Övriga resor

För bokning av mer komplicerade resor så ska betalning i första hand ske via faktura genom att rekvisition inlämnas. Blankett för rekvisition finns på intranätet under ekonomifrågor. Om faktura ej är möjligt, kontakta ekonomienheten.

7. Reseräkning

Reseräkning rapporteras i HR-systemet och kan omfatta exempelvis traktamente, kostförmån, färdtid, kilometerersättning med mera. Egna utlägg används i undantagsfall utifrån "Riktlinje för utbetalning av Eget utlägg". Eventuella egna utlägg kopplat till resan registreras i HR-systemet tillsammans med resan i övrigt. För eventuellt utlägg för buss, taxi, spårvagn etc. gäller att biljetten ska sparas och bifogas blanketten för Eget utlägg.

8. Vid olyckshändelse

Den som kommer först till en trafikolycka stannar och hjälper till. Kommunens medarbetare ska ha kunskaper i första hjälpen. Med kunskap i första hjälpen ökar förutsättningarna för att göra en bra insats. Övrigt att förhålla sig till.

- Skada på fordon eller tillbud ska snarast anmälas till fordonsansvarig alternativt närmaste chef.
- Föraren är ansvarig för kostnader som uppkommer på grund av brott mot trafiksäkerhetsbestämmelser, till exempel böter vid fortkörning eller felparkeringar.

-
- Böter för trafikförseelser eller kostnader i samband med skador på eget fordon ersätts inte av Dals-Eds kommun.

9. Försäkring

Kommunen har tecknat tjänstereseförsäkring hos IF som gäller för resor i tjänsten.

Skador anmäls i första hand online via <https://www.if.se/foretag/vid-skada/tjansteresa>.

Vid behov av akut hjälp vid tjänsteresa kan försäkringsbolaget kontaktas via telefon +46 8 121 88 008 eller travelcare@if.se.

Vid resor inom EU/EES, Schweiz och Storbritannien har man rätt till nödvändig vård vid tillfällig vistelse på samma villkor och till samma kostnad som landets egna invånare. För att få rätt till detta behövs ett så kallat EU-kort som kan beställas från Försäkringskassan innan resa.

10. Uppföljning

Varje enhetschef följer årligen upp att medarbetarna följer policyn och riktlinjerna. Redovisning av statistik görs i samband med energi- och klimatstrategernas årliga energi- och klimatuppföljning. Nyckeltalen för uppföljningen återfinns i den kommungemensamma energi- och klimatstrategin.

Kommunstyrelsen

§ 146

Dnr KS-2025-000139003

Policy och riktlinje mot mutor, jäv och otillåten påverkan

Sammanfattning av ärendet

Även om Sverige står sig väl står sig väl jämfört med många andra länder så är korruption ett allvarligt samhällsproblem som riskerar förtroendet för samhällsstrukturen. Enligt utredning från Statskontoret behöver Sveriges kommuner och regioner bli bättre på att arbeta mot korruption. Det behövs för att möta både nya och sedan tidigare kända riskområden. Kommuner och regioner behöver bland annat se till att alla som arbetar i verksamheterna känner till vilka regler som gäller och hur de ska agera när det finns misstankar om korruption.

Kommunen har regler och rutiner för bland annat handhavande av utrustning och det finns ett övergripande styrdokument från 2005 som hanterar etiska och praktiska frågor för medarbetare i Dals-Eds kommun och kommunala bolag. Det övergripande styrdokumentet har nu setts över med förslag till revidering med anledning av det statliga kravet om att kommuner och regioner ska förbättra arbetet mot korruption och utifrån uppdraget i beslut från kommunfullmäktige 2022-09-14 om att kommunstyrelsen ska inkomma med förslag till revidering av styrdokumentet ”Regelverk avseende etiska och praktiska frågor för medarbetare i Dals-Eds kommun och kommunala bolag” med tydligare och mer vägledande beskrivningar av de områden som behandlas i dokumentet, bland annat kring jäv.

Det övergripande styrdokumentet har omarbetats till dels en policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan samt en riktlinje på samma tema. Policyn är på en mer övergripande och översiktlig nivå och ska beslutas i kommunfullmäktige medan riktlinjerna, som beslutas i kommunstyrelsen, syftar till att konkretisera policyn och att vägleda anställda och förtroendevalda i kommunen till ett gemensamt förhållningssätt och tydliggöra för andra vad som gäller i kommunen. Policyn och riktlinjerna vänder sig till såväl de som arbetar i organisationen som de förtroendevalda.

Beslutsunderlag

Policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan - förslag

Riktlinjer mot mutor, jäv och otillåten påverkan -förslag

forts. § 146

Kommunstyrelsens beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta förslag till Policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan som därmed ersätter styrdokumentet ”Regelverk avseende

Kommunstyrelsen

etiska och praktiska frågor för medarbetare i Dals-Eds kommun och kommunala bolag”.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

- anta förslag till Riktlinjer mot mutor, jäv och otillåten påverkan.

Expedieras till

Barn- och utbildningsnämnden

Socialnämnden

Byggnadsnämnden

Författningssamlingen

KF

Arbetsledare

Policy och riktlinje mot mutor, jäv och otillåten påverkan***Sammanfattning av ärendet***

Även om Sverige står sig väl jämfört med många andra länder så är korruption ett allvarligt samhällsproblem som riskerar förtroendet för samhällsstrukturen. Enligt utredning från Statskontoret behöver Sveriges kommuner och regioner bli bättre på att arbeta mot korruption. Det behövs för att möta både nya och sedan tidigare kända riskområden. Kommuner och regioner behöver bland annat se till att alla som arbetar i verksamheterna känner till vilka regler som gäller och hur de ska agera när det finns misstankar om korruption.

Kommunen har regler och rutiner för bland annat handhavande av utrustning och det finns ett övergripande styrdokument från 2005 som hanterar etiska och praktiska frågor för medarbetare i Dals-Eds kommun och kommunala bolag. Det övergripande styrdokumentet har nu setts över med förslag till revidering med anledning av det statliga kravet om att kommuner och regioner ska förbättra arbetet mot korruption och utifrån uppdraget i beslut från kommunfullmäktige 2022-09-14 om att kommunstyrelsen ska inkomma med förslag till revidering av styrdokumentet "Regelverk avseende etiska och praktiska frågor för medarbetare i Dals-Eds kommun och kommunala bolag" med tydligare och mer vägledande beskrivningar av de områden som behandlas i dokumentet, bland annat kring jäv.

Det övergripande styrdokumentet har omarbetats till dels en policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan samt en riktlinje på samma tema. Policyn är på en mer övergripande och översiktlig nivå och ska beslutas i kommunfullmäktige medan riktlinjerna, som beslutas i kommunstyrelsen, syftar till att konkretisera policyn och att vägleda anställda och förtroendevalda i kommunen till ett gemensamt förhållningssätt och tydliggöra för andra vad som gäller i kommunen. Policyn och riktlinjerna vänder sig till såväl de som arbetar i organisationen som de förtroendevalda.

Beskrivning av ärendet

Korruption är ett allvarligt samhällsproblem, även om Sverige står sig väl jämfört med många andra länder. Statskontoret konstaterar att olika undersökningar av korruptionens utveckling pekar i olika riktning, och att det därför inte går att säga om korruptionen i Sverige över tid har ökat eller minskat. I rapporten presenteras resultat från både tidigare undersökningar, Statskontorets egna enkäter och statistik från Polisen.

Alla kommuner och regioner har verksamheter som är särskilt utsatta för korruptionsrisker, som stora upphandlingar och inköp och verksamhet i bygg- och

anläggningsbranschen. Kommuner och regioner möter idag även delvis nya riskområden, kopplade till välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan.

Kommunen har idag regler och rutiner för bland annat handhavande av utrustning och det finns ett övergripande styrdokument från 2005 som hanterar etiska och praktiska frågor för medarbetare i Dals-Eds kommun och kommunala bolag. Det övergripande styrdokumentet har nu setts över med förslag till revidering med anledning av det statliga kravet om att kommuner och regioner ska förbättra arbetet mot korruption men också utifrån uppdraget i beslut från kommunfullmäktige 2022-09-14. Beslutet i kommunfullmäktige grundade sig på en motion som inkommit 2022-04-12 från Moderaterna i Dals-Ed om rutiner kring jäv samt visselblåsarfunktion. Moderaterna beskriver i sin motion att tilliten hos våra medborgare bygger på att de uppfattar kommunen som opartisk och saklig. Genom tydliga rutiner kring jäv samt medvetenhet om vikten av att följa dem kan situationer undvikas där intressekonflikter riskerar att uppstå. I motionen hänvisades också till den då nya lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden "visselblåsarlagen" som trädde ikraft 17 december 2021. Kommunfullmäktige beslutade därför 2022-09-14 att uppdra åt kommunstyrelsen att genom kommunledningsförvaltningen inkomma med förslag till revidering av styrdokumentet "Regelverk avseende etiska och praktiska frågor för medarbetare i Dals-Eds kommun och kommunala bolag" med tydligare och mer vägledande beskrivningar av de områden som behandlas i dokumentet, bland annat kring jäv. Vid översynen ska andra kommuners styrdokument i ärendet beaktas. Uppdrag även åt kommunstyrelsen att genom kommunledningsförvaltningen planera utbildningsdagarna 2023 för politiker och personal och där frågan om jäv ska finnas med som en del i utbildningen samt utforma rutiner för att det reviderade styrdokumentet följs upp vid introduktion av nyanställda och för all personal under 2023. Rutinen kring visselblåsarfunktionen bedömdes redan tillgodosett i enlighet med motionens intentioner genom att en samverkan finns i Dalsland på området.

Utifrån ovan har det övergripande styrdokumentet omarbetats till dels en policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan samt en riktlinje på samma tema. Policyn är på en mer övergripande och översiktlig nivå och ska beslutas i kommunfullmäktige medan riktlinjerna, som beslutas i kommunstyrelsen, syftar till att konkretisera policyn och att vägleda anställda och förtroendevalda i kommunen till ett gemensamt förhållningssätt och tydliggöra för andra vad som gäller i kommunen.

Bedömning

I enlighet med statliga utredningar och analyser så behöver kommuner och regioner arbeta mer medvetet och strukturerat mot korruption. Många kommuner och regioner analyserar inte vilka korruptionsrisker som finns i deras verksamhet. Många kommuner och regioner saknar dessutom utbildningar för anställda där frågor om korruption tas upp. Dessa övergripande styrdokument bidrar till att de som arbetar i hela kommunkoncernen och de som har förtroendeuppdrag i kommunen känner till vilka regler som gäller och hur de ska agera när det finns misstankar om korruption.

Det här arbetet med de övergripande styrdokumenterna har även medfört att regler och rutiner i verksamheterna ses över och bidrar till att det hänger ihop på ett bättre sätt. Det är också viktigt att vi i kommunens verksamheter lyfter dessa styrdokument regelbundet för att information, vägledning och utbildning inom området ska förstärkas.

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta förslag till Policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan som därmed ersätter styrdokumentet ”Regelverk avseende etiska och praktiska frågor för medarbetare i Dals-Eds kommun och kommunala bolag”.

Kommunstyrelsen beslutar att anta förslag till Riktlinjer mot mutor, jäv och otillåten påverkan.

Beslutsunderlag

Policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan - förslag

Riktlinjer mot mutor, jäv och otillåten påverkan -förslag

Beslutet skickas till:

Samtliga nämnder

Arbetsledare

Författningssamlingen

I tjänsten

Jonas Olsson

Kommundirektör

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan

Typ av styrdokument	Policy
Beslutsinstans	Kommunfullmäktige
Fastställd	
Giltighetstid	
Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder och förvaltningar
Dokumentansvarig	
Tidpunkt för aktualisering	

Innehåll

Policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan.....	3
Bakgrund och syfte.....	3
Definition.....	3
Policyn innebär att.....	4

Policy mot mutor, jäv och otillåten påverkan

Bakgrund och syfte

Denna policy omfattar samtliga kommunala verksamheter, även kommunala bolag. Tjänstepersoner och förtroendevalda i Dals-Eds kommun verkar på uppdrag av kommunens invånare. Därför ska det kommunala uppdraget kännetecknas av saklighet, opartiskhet och gott omdöme.

Policyn och riktlinjerna syftar till att motverka, förhindra och förebygga mutor, annan korruption och jäv samt att förhålla oss etiskt och professionellt i vårt tjänsteutövande. Riktlinjerna, som finns i ett eget styrdokument, syftar till att konkretisera policyn och att vägleda anställda och förtroendevalda i kommunen till ett gemensamt förhållningssätt och tydliggöra för andra vad som gäller i kommunen.

Samtliga anställda och förtroendevalda ska ta del av innehållet i policyn och riktlinjerna. Närmaste chef ansvarar för att informera personal utifrån policyn och vid introduktion av nyanställd samt respektive ordförande ansvarar för information till nämndens ledamöter och ersättare.

Definition

Korruption är den samlade benämningen för mutbrott, jäv, trolöshet mot huvudman och otillbörligt utnyttjande av ställning för egen eller annans vinning. Det som betecknar en muta är att den innebär en fördel som mottagaren annars inte skulle ha fått. Mutan kan vara i form av pengar, varor eller andra förmåner, eller en kombination av dessa. Som mutbrott räknas både att ge och ta emot mutor.

Lagreglerna om jäv för anställda och förtroendevalda talar om när en anställd eller förtroendevald ska anses ha ett sådant intresse i ett ärende att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas. Jävsreglerna gäller vid all ärendehantering och riktar sig till den som på något sätt kan påverka dess utgång. Reglerna gäller inte bara den som beslutar i ett ärende, utan gäller även den som bereder ett ärende.

Partsintressen ska alltid uppmärksammas eftersom de kolliderar med kravet på opartiskhet och påverkar förmågan till saklighet. Att beslutsfattaren eller handläggaren har viljan och förmågan att förhålla sig objektiv är normalt inte tillräckligt. Jävsproblematiken tar inte sikte på en befattningshavares moral och kompetens utan på förekomsten av sådana yttre faktorer som placerar honom eller henne i situationer där det rent allmänt sett finns en risk för att ovidkommande hänsyn skulle kunna spela en roll.

Den som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen ska iaktta saklighet, opartiskhet och inte missbruka sin förtroendeställning för egen privat vinning eller som leder till skada för huvudmannen.

Kommunallagen reglerar hur beslutsfattandet ska gå till. Alla viktigare beslut i kommunen fattas av de förtroendevalda i kommunfullmäktige eller i någon nämnd eller styrelse men ett nära samspel mellan politik och förvaltning är viktigt för att få en effektiv och rättssäker verksamhet. För att samspelet ska fungera krävs en tydlig rollfördelning där respekt finns för varandras roller och uppdrag.

Förtroendevalda har ett helhetsperspektiv och undviker att detaljstyra. Förtroendevalda fattar beslut i grupp, och företräder inte enbart personliga intressen. Tjänstepersoner ska stötta de förtroendevalda genom att ge välgrundad information och underlag för de förtroendevaldas beslut. Tjänstepersoner agerar inte utifrån personliga åsikter och värderingar, men ifrågasätter vid behov förslag utifrån professionell kunskap i syfte att värna om kommunens bästa.

Kommunens förtroendevalda ska alltid kunna möta tjänstepersoner och anställda för utbyte av information utifrån den förtroendevaldes roll och i syfte att kunna fatta bra beslut som gagnar helheten, utan att utöva påverkan på den dagliga driften i verksamheten. De anställda ska verkställa politiskt fattade beslut och respektera den demokratiska processen och inte försöka förändra det som beslutats politiskt.

Otillåten påverkan avser försök att påverka tjänstepersoner i myndighetsutövning och beslutsfattande genom trakasserier, hot, våld, skadegörelse eller korruption som avser otillbörliga erbjudanden. En händelse betecknas som otillåten påverkan om den drabbade uppfattar att syftet var att påverka tjänsteutövningen eller beslutsfattandet. Utöver att påverkansförsök kan få allvarliga konsekvenser för beslutsfattare, verksamheten och de anställda som utsätts, är det också skadligt för allmänhetens förtroende för det offentliga och i förlängningen för demokratin.

Policyn innebär att

- Anställda och förtroendevalda i Dals-Eds kommun verkar på kommunmedlemmarnas uppdrag och ska iakttä saklighet, opartiskhet och gott omdöme i sin tjänsteutövning. Anställda och förtroendevalda i Dals-Eds kommun ska inte missbruka sin förtroendeställning för egen privat vinning eller agera på ett sådant sätt som leder till skada för huvudmannen.
- Anställda och förtroendevalda ska därför handla på ett sådant sätt att de inte kan misstänkas för att påverkas av ovidkommande hänsyn eller intressen i sitt arbete, antingen genom jävssituationer eller genom att ta emot otillbörliga gåvor eller förmåner från företag eller privatpersoner som de har att göra med i tjänsten.
- Den som är beslutsfattare eller offentliganställd i kommunen bör betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen. Om du känner till någon omständighet som kan antas utgöra jäv mot dig ska du självmant meddela detta till din chef eller ordförande.

- Samspelet mellan förtroendevalda och anställda ska bygga på trygghet och respekt för varandras roller och uppdrag så att vi uppnår en effektiv, rättssäker och opartisk beslutsstruktur.
- För att undvika att personal och beslutsfattare utsätts för hot, våld och otillåten påverkan, krävs att vi arbetar förebyggande och gör oss medvetna om problemet samt att vi i verksamheterna har rutiner för att hantera otillåten påverkan om det uppstår i verksamheterna.

I alla sammanhang ska ett sådant förhållningssätt iakttas att det inte kan förekomma risk för att företrädare för Dals-Eds kommunen gör sig skyldiga till givande eller tagande av muta eller att låta sig påverkas i sitt uppdrag och i sin roll av ovidkommande hänsyn eller intressen.

Riktlinje mot mutor, jäv och otillåten påverkan

Typ av styrdokument	Riktlinje
Beslutsinstans	Kommunstyrelsen
Fastställd	
Giltighetstid	
Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder och förvaltningar
Dokumentansvarig	
Tidpunkt för aktualisering	

Innehåll

Bakgrund och syfte.....	2
Mutor och otillbörlig förmån.....	3
Allmänt om mutor och otillbörlig förmån.....	3
Förmåner som kan vara godtagbara.....	4
Exempel på situationer där risk för otillåten påverkan finns.....	4
Åtgärder vid misstanke om muta.....	5
Jäv och intressekonflikter.....	6
Allmänt om jäv.....	6
Verkan av jäv.....	8
Åtgärder vid misstanke om jäv.....	8
Missbruk av förtroendeställning och otillåten påverkan.....	8
Allmänt om missbruk av förtroendeställning och otillåten påverkan.....	9
Bisysslor.....	9
Representation.....	9
Hantering av kommunens utrustning och resurser.....	10
<i>IT-utrustning</i>	11
Otillåten påverkan, hot och våld.....	11

Riktlinje mot mutor, jäv och otillåten påverkan

Bakgrund och syfte

Dessa riktlinjer omfattar samtliga kommunala verksamheter, även kommunala bolag. Tjänstepersoner och förtroendevalda i Dals-Eds kommun verkar på uppdrag av kommunens invånare. Därför ska det kommunala uppdraget kännetecknas av saklighet, opartiskhet och gott omdöme.

Korruption är den samlade benämningen för mutbrott, jäv, trolöshet mot huvudman och otillbörligt utnyttjande av ställning för egen eller annans vinning. Policyn och riktlinjerna syftar till att motverka, förhindra och förebygga dessa företeelser och för att förhålla oss etiskt och professionellt i vårt tjänsteutövande. Riktlinjerna som följer nedan syftar till att konkretisera policyn, som finns i ett eget styrdokument, och att vägleda anställda och förtroendevalda i kommunen till ett gemensamt förhållningssätt och tydliggöra för andra vad som gäller i kommunen.

Samtliga anställda och förtroendevalda ska ta del av innehållet i policyn och riktlinjerna. Närmaste chef ansvarar för att informera personalen utifrån riktlinjerna och vid introduktion av nyanställd samt respektive ordförande ansvarar för information till nämndens ledamöter och ersättare.

Mutor och otillbörlig förmån

Allmänt om mutor och otillbörlig förmån

En muta är en otillbörlig förmån som ges eller tas emot för att påverka en persons tjänsteutövning eller uppdrag. En förmån är otillbörlig om den är avsedd att påverka en persons tjänsteutövning eller uppdrag, eller om den ger intryck av att göra det. Det är inte bara gåvans värde som avgör om den är otillbörlig, utan även syftet med gåvan och mottagarens befattning varför bedömning måste ske i varje enskilt fall.

En belöning kan vara otillbörlig även om den inte ges för att få mottagaren att handla på ett visst sätt. Värdet på gåvan är inte avgörande, utan det är situationen, syftet, när och hur den ges som påverkar bedömningen. Detta innebär även att förmåner av små värden kan vara otillbörliga. Observera att förtroendevalda och anställda som arbetar med till exempel myndighetsutövning eller upphandling verkar inom verksamheter som är extra integritetskänsliga och att dessa personer förutsätts agera därefter. Den som är offentliganställd bör betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen.

Ett rekommenderat sätt att undvika gränsdragningsproblematik är att helt undvika att ta emot gåvor och förmåner.

Förmåner som kan vara godtagbara

Förmåner som inte är avsedda att påverka en persons handlande och som inte rimligen kan misstänkas påverka detta är som regel tillåtna.

Exempel på godtagbara förmåner:

- Enstaka måltider av enklare karaktär som har en direkt koppling till arbetet, arbetsmåltider.
- Presentartiklar av mindre värde, även om sådana inte får lämnas alltför ofta från samma håll.

Exempel på situationer där risk för otillåten påverkan finns

Kontanter

Förmåner i form av kontanter får aldrig tas emot, även om det skulle röra sig om små belopp. Gåvor med realiserbart ekonomiskt värde får inte heller tas emot och detta oavsett värdet på gåvan

Måltider

Du bör tacka nej till att bli bjuden på alla typer av måltider av en utomstående, om inte måltiden har ett naturligt samband med uppdraget. Måltider i samband med uppdraget kan vara en "normal" arbetslunch, dvs. "dagens lunch" eller liknande. Det är inte tillåtet att låta sig bjudas på måltider i samband med upphandling av vara eller tjänst.

Studieresor, kurser och konferenser

Studieresor, kurser och konferenser bör betalas av arbetsgivaren.

Gåvor, ersättningar eller andra förmåner

Om en enskild, anhörig eller vårdnadshavare vill visa uppskattning genom att överlämna något utan egentligt ekonomiskt värde, t ex blommor eller choklad, kan detta accepteras. Om en kommunanställd eller uppdragstagare får vetskap om att någon brukare, patient, klient etc avser att testamentera till den anställde eller uppdragstagaren, ska vederbörande klargöra för testator att han/hon inte kan ta emot någon gåva eller förmån överhuvudtaget. Kommunens personal och uppdragstagare ska, om det inte ingår som en del i uppdraget, inte heller delta vid upprättande eller bevitnande av testamenten, fullmakter eller liknande handlingar.

Tjänster

En muta kan även bestå i sidoleveranser av varor och tjänster från huvudmannens leverantör eller att få en tjänst utförd, t ex reparation av bil eller hus.

Rabatter och lån

Anställda, uppdragstagare, styrelseledamöter och förtroendevalda i Dals-Eds kommun får inte ta emot rabatter eller lån som kan kopplas till dennes uppdrag.

Bonuserbjudanden

Det kan förekomma att anställda, uppdragstagare, styrelseledamöter eller förtroendevalda i kommunen får erbjudanden i tjänsten om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på fritiden som inte riktar sig till samtliga anställda eller förtroendevalda. Det kan vara fråga om att resa, att låna en bil/sportstuga/segelbåt eller om aktiviteter. Du bör alltid tacka nej till sådana erbjudanden. Bonuserbjudanden i form av bonuspoäng i samband med exempelvis flygresor, hotellövernattningar etc. ska alltid tillfalla arbetsgivaren, annars bör du tacka nej till ett sådant erbjudande.

Personliga relationer

Grundläggande för kommunens tjänsteutövning är att den ska vara saklig och objektiv. Tjänsteutövningen ska därför inte påverkas av släktskap, vänskap eller andra privata relationer. Försiktighet ska iakttas när det gäller att ta emot förmåner från vänner, eftersom en förmån ytterligare kan förstärka den jävsbetonade situation som redan föreligger. Se stycke nedan för åtgärder vid misstanke om jäv.

Tjänsteutövande eller beslutsfattande

Det är väsentligt för opartiskhet och rättssäkerhet att vi tydliggjort våra olika roller i kommunen och har respekt för dessa så att vi kan bedriva vårt uppdrag utan att utsättas för otillåten påverkan. Detta kan handla om olaglig påverkan som hot, våld och trakasserier eller annat som upplevs som obehagligt eller olämpligt, och där avsikten är att försöka påverka hur någon agerar i sin tjänst eller i sitt uppdrag.

Åtgärder vid misstanke om muta

- Restriktivitet ska iakttas när du blir erbjuden gåvor, tjänster eller andra förmåner. Det grundläggande förhållningssättet för kommunens förtroendevalda och anställda ska vara att inte ta emot gåvor eller andra förmåner i sin tjänsteutövning.
- Om du blir erbjuden en gåva, tjänst eller annan förmån – tacka nej och hänvisa till kommunens riktlinjer om du inte är helt säker på att gåvan/förmånen ligger inom lagens gränser. Att det skulle uppfattas som oartigt får inte påverka din bedömning.
- Om förmånen skickats till dig ska den utan dröjsmål lämnas eller sändas tillbaka.
- Om du misstänker att du blivit erbjuden en muta ska du kontakta din närmaste chef. Om du är förtroendevald ska du kontakta fullmäktiges ordförande eller nämndordförande i den nämnd du har uppdrag. Dessa personer ska därefter i samråd med kommundirektören avgöra om polismyndigheten ska kontaktas.
- Du som ser eller uppfattar något inom organisationen som kan uppfattas som en muta uppmanas att informera om detta. Informationen kan lämnas till närmaste chef alternativt kommundirektören eller HR-chefen.
- Om du som anställd av någon anledning inte kan rapportera om ett misstänkt mutbrott enligt ovan kan du under vissa förutsättningar rapportera om

händelsen i kommunens visselblåsarfunktion. Visselblåsarfunktionen kan nås via hemsidan, där det även finns information om under vilka förutsättningar som funktionen ska användas.

- Om kommunen får kännedom om att en anställd, uppdragstagare, styrelseledamot eller en förtroendevald tagit emot, begärt eller accepterat ett löfte om en muta i tjänsten eller uppdraget ska detta polisanmälas av närmaste chef. Om en belöning, gåva eller förmån bedöms som otillbörlig kan även arbetsrättsliga åtgärder komma att vidtas.

Jäv och intressekonflikter

Allmänt om jäv

Lagbestämmelserna om jäv syftar till att garantera att handläggningen av ärenden inte påverkas av olika intressekonflikter hos förtroendevalda och anställda. Med jäv menas tvivel om opartiskhet. Grundläggande för Dals-Eds kommuns tjänsteutövning är att den ska vara saklig och objektiv. Tjänsteutövning ska därför inte påverkas av släktskap, vänskap eller andra privata relationer.

Det finns en skyldighet enligt lag att självantmäla jäv. Om en förtroendevald eller anställd känner till någon omständighet som kan antas utgöra jäv ska denne anmäla detta. En sådan anmälan ska göras omedelbart. Det kan ibland förekomma situationer som är svåra att bedöma ur jävssynpunkt. I sådana fall bör man iaktta försiktighet och som förtroendevald eller anställd avstå från att delta i hantering av ärendet. Om någon utpekas som jävig och denne inte anser sig vara jävig måste fullmäktige/nämnden omgående avgöra jävsfrågan genom ett formellt beslut.

Bestämmelserna kring jäv gäller vid all ärendehantering och riktar sig till den som på något sätt kan påverka ärendets utgång. Det innebär att reglerna gäller för förtroendevalda och anställda i kommunen som deltar i handläggningen av ett ärende. I begreppet handläggning ingår utredning, beredning, föredragning och beslutsfattande.

Det finns olika bestämmelser för jäv i fullmäktige och för jäv i kommunstyrelsen och övriga nämnder. Därutöver finns också jävsbestämmelser för styrelseledamöter i aktiebolag.

Jäv i kommunfullmäktige

En fullmäktigeledamot får inte delta i handläggningen (överläggning och beslutsfattande) av ett ärende som "personligen rör" ledamoten själv eller ledamotens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående t.ex. en nära vän. Uttrycket "personligen rör" innebär att det krävs en hög grad av individuell koppling mellan fullmäktigeledamotens intresse och det aktuella ärendet. Frågan ska vara avgränsad till att gälla fullmäktigeledamoten eller den övriga personkretsen. Vederbörande ska ha ett ekonomiskt eller annat starkt personligt

intresse av utgången av ärendet och beröra ledamoten som individ och inte som medlem av ett större kollektiv. Exempel på sådana jävssituationer är när en person äger huvudparten av aktierna i ett bolag som ärendet angår eller när en ledamot deltar i behandlingen av en detaljplan som väsentligt påverkar värdet av hans/hennes markinnehav.

Jäv i kommunstyrelsen, övriga nämnder och bland kommunanställda

Förtroendevalda i kommunstyrelsen och övriga nämnder, kommunens revisorer samt anställda är jäviga i ärenden om:

- Han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning (parts-, intresse och närståendejäv),
- Han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning (ställföreträdarjäv),
- Ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till (tillsynsjäv), eller
- Det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas (delikatessjäv). Den sista punkten, delikatessjäv, är en bestämmelse som är avsedd att fånga upp intressekonflikter som inte täcks av övriga jävsgrunder. Det kan t.ex. handla om att en förtroendevald eller anställd har ett visst intresse i ett ärende, är nära vän eller ovän med den saken rör eller på annat sätt står i ett markant beroendeförhållande till den saken rör.

Jäv vid dubbla engagemang

Vid dubbla engagemang i olika nämnder föreligger inte delikatessjäv i nämnd bara för att den som handlägger ärendet tidigare deltagit i handläggningen av ärendet i annan nämnd. Vid dubbla engagemang i nämnd och kommunala aktiebolag eller stiftelser gäller inte bestämmelserna om ställföreträdarjäv och delikatessjäv om kommunen äger minst hälften av aktierna i aktiebolaget eller utser minst hälften av styrelseledamöterna i stiftelsen. Undantaget gäller inte i ärenden om myndighetsutövning.

Vid dubbla engagemang i nämnd och föreningsliv tillämpas jävsbestämmelserna fullt ut.

Uppdragstagare

Vid anlitan av uppdragstagare ska kommunen tillse att man inte anlitar sådana uppdragstagare som skulle ha varit jäviga om de vore anställda.

Jäv i kommunal bolagsstyrelse eller stiftelse

En styrelseledamot i ett kommunalt aktiebolag eller en kommunal stiftelse är bunden till jävsreglerna i aktiebolagslagen och stiftelselagen, men med de begränsningar som framgår under rubriken "Jäv vid dubbla engagemang".

Verkan av jäv

Jäv i fullmäktige

En jävig fullmäktigeledamot får inte delta i handläggningen (överläggning och beslutsfattande) av ärendet vid fullmäktiges sammanträde men får närvara under handläggningen eftersom fullmäktiges sammanträden är offentliga. Denne bör dock lämna sin plats (ersättare utses).

Jäv i kommunstyrelsen och övriga nämnder

En förtroendevald som är jävig i ett ärende hos en nämnd får inte delta eller närvara vid handläggningen (utredning, beredning, föredragning och beslutsfattande) av ärendet. Den som är jävig måste lämna sammanträdesrummet när ärendet behandlas.

Jäv hos anställda

En anställd som är jävig i ett ärende får inte delta i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs. Den anställda får dock utföra sådana uppgifter som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt.

Jäv hos styrelseledamöter (bolag och stiftelse)

En styrelseledamot som är jävig i ett ärende eller fråga får inte delta i handläggningen, men med de begränsningar som framgår under rubriken "Jäv vid dubbla engagemang."

Åtgärder vid misstanke om jäv

- Det är inte alltid lätt att avgöra om en jävssituation föreligger. Det är alltid bättre att iakttä försiktighet och självant anmäla eventuellt jäv än att någon annan senare anmäler dig som jävig. Vid tveksamma fall ska du omgående kontakta och samråda frågan med ordförande/din närmaste chef.
- Om du misstänker att du är jävig i ett ärende ska du alltid anmäla detta omedelbart till ordförande/närmaste chef. Om du är förtroendevald ska anmälan göras före eller senast vid sammanträdet då ärendet ska behandlas.
- Om du misstänker att jäv föreligger för annan ska detta påpekas för ordförande eller närmaste chef.

Om du skulle delta i ett ärendes handläggning fast du är jävig riskerar du att bidra till att kommunens trovärdighet skadas. Du kan även orsaka försening av ärendet (som kan medföra förluster för kommunen och/eller för enskilda) eftersom beslutet kan överklagas på grund av jävet. Om du som anställd deltar i ett ärendes handläggning fast du är jävig kan detta också leda till arbetsrättsliga konsekvenser.

Missbruk av förtroendeställning och otillåten påverkan

Allmänt om missbruk av förtroendeställning och otillåten påverkan

Den som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen ska iaktta saklighet, opartiskhet och inte missbruka sin förtroendeställning för egen privat vinning eller som leder till skada för huvudmannen. Otillåten påverkan avser försök att påverka tjänstepersoner i myndighetsutövning och beslutsfattande genom trakasserier, hot, våld, skadegörelse. Detta stycke syftar till att identifiera situationer eller förhållanden där detta kan uppstå och genom tydliga regler minimera risker för missförhållanden. Kring flertalet av dessa förhållanden finns separata riktlinjer eller regelverk på kommunens intranät.

Bisysslor

Ett entreprenöriellt förhållningssätt ska genomsyra Dals-Eds kommun, utifrån detta är arbetsgivaren i grunden positiv till bisysslor så länge de inte är arbetshindrande, konkurrerande eller förtroendeskadliga. Arbetsgivaren kan, med stöd av lagen om offentlig anställning respektive kollektivavtal, kräva att en otillåten bisyssla upphör om den bedöms vara förtroendeskadlig, arbetshindrande och/eller konkurrerande.

En bisyssla kan vara helt oavlönad eller förenad med någon annan form av förmån eller lön. Det kan exempelvis handla om att även vara anställd hos en annan arbetsgivare eller driva någon form av egen verksamhet. Förtroendeuppdrag inom fackliga, politiska eller ideella organisationer räknas inte som bisyssla.

Läs mer på HR-enhetens sida på intranätet.

Representation

I kommunens verksamhet kan såväl extern som intern representation förekomma. Extern representation kan till exempel handla om att bjuda på mat och dryck vid besök från företag eller andra externa organisationer där det är motiverat. Intern representation kan förekomma i det personalvårdande arbetet genom till exempel personalfester eller liknande.

Gemensamt för såväl extern som intern representation är att det måste finnas ett verksamhetsrelaterat syfte. All representation ska också hanteras transparent och med måttfullhet och restriktivitet.

Representation i Dals-Eds kommun ska vara alkoholfri.

Vid all representation ska syfte med representationen och vilka deltagarna var dokumenteras på eller tillsammans med kvitto eller faktura.

Kompletterande rutiner för representation utfärdas av ekonomichef.

Hantering av kommunens utrustning och resurser

En grundprincip är att kommunens fordon, lokaler, maskiner och övrig utrustning endast ska användas i tjänsten och får ej nyttjas för privata ändamål. Användning av kommunens utrustning kan regleras av särskilda riktlinjer, rutiner och instruktioner för att säkerställa att den används på ett korrekt och säkert sätt. Detta gäller både för anställda och förtroendevalda, och omfattar allt från fordon och arbetsmaskiner till IT-utrustning och lokaler. Reglerna syftar till att skydda kommunens resurser, säkerställa informationssäkerhet och följa lagar och avtal.

Den anställda eller uppdragstagaren ska endast ha behörighet och tillgång till de fordon, lokaler, maskiner och övrig utrustning som följer utifrån ansvaret i tjänsten eller uppdraget. Behörigheten och tillgången ska endast gälla under den tid som tjänsten eller uppdraget gäller.

Privata inköp som faktureras kommunen får inte förekomma.

Stölbegärliga inventarier och föremål ska märkas, förvaras och låsas in i enlighet med verksamheternas rutiner.

Avyttring av möbler och annan utrustning som det inte längre finns behov för i verksamheten ska ske på ett offentligt och transparent sätt. Innan extern försäljning genomförs undersöks om behov finns i andra kommunala verksamheter. Vid extern försäljning av utrustning ska den ske offentligt och med marknadsmässig prissättning. Till exempel genom Returen eller via auktion/annons.

För resor i tjänsten hänvisas till kommunens Resepolicy och kompletterande riktlinjer.

IT-utrustning

Tillgången till IT hos våra anställda och förtroendevalda bygger på att användningen sker på ett omdömesgillt sätt och under personligt ansvar. Vi utgår från att respektive medarbetare och förtroendevalda använder IT-utrustningen som ett redskap i arbetet, inte för privata ändamål och på ett etiskt korrekt sätt.

För att tydliggöra vad som gäller hänvisas till ytterligare riktlinjer och regelverk på IT-enhetens sida på intranätet.

Otillåten påverkan, hot och våld

För att undvika att personal och beslutsfattare utsätts för hot, våld och otillåten påverkan, krävs att vi arbetar förebyggande och gör oss medvetna om problemet samt att vi i verksamheterna har rutiner för att hantera hot- och våldssituationer och otillåten påverkan om det uppstår i verksamheterna. Chef ansvarar för att rutiner tas fram, görs kända och ses över.

Kommunens verksamheter har fokus på att lösa sina respektive uppdrag och för att invånare och besökare ska få bästa möjliga service och bemötande. För att lyckas

med detta och för allas säkerhet behöver varje verksamhet utifrån sitt uppdrag och situation värdera möten som sker med enskild och bedömning göras om möten kan genomföras utan risk för hot eller våld. Om det finns någon misstanke om potentiell fara, bör lämpliga och rimliga säkerhetsåtgärder vidtas för att skydda alla inblandade. Förberedelser och förebyggande åtgärder såsom information, utbildning, bedömningar och åtgärder i den fysiska miljön är viktiga utifrån såväl arbetsmiljö, säkerhet som utifrån risker för otillåten påverkan.

Trots noggranna bedömningar och förebyggande åtgärder kan hot- och våldssituationer ändå uppstå. I några verksamheter kan därför behov finnas om att upprätta handlingsplaner för att stötta och hjälpa personalen att hantera sådana händelser på ett effektivt och tryggt sätt, säkerställa att alla parter får det stöd de behöver och minimera risker och skador. Chef ansvarar för att handlingsplaner upprättas, görs kända och ses över. Handlingsplanen ska vägleda personal i hur de ska agera, tillkalla hjälp, larma, utrymma etc i händelse av en hotfull situation.

Allmänna principer

Säkerhet och att inte utsätta sig för risker när det gäller otillåten påverkan är ett gemensamt ansvar, och varje medarbetare ska aktivt bidra till att upprätthålla en trygg arbetsmiljö. Vi tillämpar nolltolerans mot alla former av hot och våld. Alla incidenter, oavsett allvarlighetsgrad, ska rapporteras och dokumenteras omedelbart för att säkerställa en snabb och effektiv hantering.

Rapportering och uppföljning

Alla incidenter av hot och våld ska rapporteras omedelbart till närmsta chef och dokumenteras. Chef ansvarar för uppföljning och att stödåtgärder sätts in. Exempel på stödåtgärder kan vara psykosocialt stöd eller krishantering till drabbade vid behov för att hantera eventuella psykiska efterverkningar. Därtill genomförs regelbunden uppföljning för att säkerställa att långsiktiga stödbehov tillgodoses.

Incidenter ska även följas upp med en noggrann utvärdering och vid behov justering av rutiner och handlingsplaner samt övriga åtgärder för att förhindra liknande händelser igen. Baserat på lärdomar från incidenter och förändrade omständigheter uppdaterar vi rutiner och handlingsplaner kontinuerligt.

Kommunstyrelsen

§ 161

Dnr KS-2025-000281040

**Äskande av medel till öppnande av SÄBO-platser på
Edsgärdet**

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden inkommer med en formell begäran om att ianspråka de anslag på 2,4 mkr som ligger hos kommunfullmäktige (KF). Socialnämnden har under året haft en fortsatt ökning av särskilt boende, vilket i huvudsak beror på demografiska förändringar, framför allt en ökande andel äldre i kommunen. Utöver detta har även komplexiteten i behoven ökat hos de äldre, vilket ställer högre krav på omsorgen. Prognoser visar att efterfrågan på särskilt boende kommer att fortsätta öka under de kommande åren. Behovet av att öppna fler platser är angeläget och behöver genomföras omgående för att säkerställa att kommunen kan möta det ökade trycket och erbjuda nödvändig vård- och omsorg. För att genomföra detta beslut krävs att ett tidigare avsatt anslag om 2,4 miljoner kronor förs över från kommunfullmäktiges budget till socialnämnden. Socialnämnden inkommer härmed med en formell begäran om denna överföring.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - Socialchef - 2025-09-16

Kommunstyrelsens beslut

Kommunfullmäktige beslutar:

- enligt socialnämndens förslag och tillstyrker det önskade beloppet om 2,4 mkr.

Expedieras till

KF

Socialnämnden

§ 67

Dnr SN-2025-000144730

**Äska medel från kommunfullmäktige (KF) gällande
öppnande av SÄBO platser på Edsgärdet**

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden (SN) har, mot bakgrund av det akuta behovet av fler platser inom särskilt boende (SÄBO), fattat beslut om att öppna 5 nya platser på Edsgärdet (SN § 66).

Utökningen är nödvändig för att säkerställa att kommunen lever upp till sitt ansvar enligt socialtjänstlagen och kan erbjuda en trygg och ändamålsenlig vård- och omsorg. Det finns dock inte utrymme för kapacitetsökning inom SNs befintliga budgetram för 2025. Utökningen är inte finansierad inom årets tilldelade medel, och kan därmed inte genomföras utan en särskild finansiering utöver ordinarie budget.

Förslag till beslut är att nämnden ställer sig bakom förslag till beslut om att äska anslag på 2,4 mkr hos Kommunfullmäktige (KF).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse *Äska medel från kommunfullmäktige (KF) gällande
öppnande av SÄBO platser på Edsgärdet* daterad 2025-09-16

Socialnämndens beslut

Socialnämnden ställer sig bakom förslag till beslut om att äska anslaget på 2,4 mkr hos Kommunfullmäktige (KF).

Expedieras till

KS

KF

Socialchef, Camilla Karlsson

Enhetschef, Åsa Sandblom

Enhetschef, Sarah Eriksson

Äska medel från kommunfullmäktige (KF) gällande öppnande av SÄBO platser på Edsgärdet**Beskrivning av ärendet**

Socialnämnden inkommer med en formell begäran om att ianspråkta de anslag på 2,4 mkr som ligger hos kommunfullmäktige (KF).

Socialnämnden har under året haft en fortsatt ökning av särskilt boende, vilket i huvudsak beror på demografiska förändringar, framför allt en ökande andel äldre i kommunen.

Utöver detta har även komplexiteten i behoven ökat hos de äldre, vilket ställer högre krav på omsorgen. Prognoser visar att efterfrågan på särskilt boende kommer att fortsätta öka under de kommande åren. Behovet av att öppna fler platser är angeläget och behöver genomföras omgående för att säkerställa att kommunen kan möta det ökade trycket och erbjuda nödvändig vård- och omsorg. För att genomföra detta beslut krävs att ett tidigare avsatt anslag om 2,4 miljoner kronor förs över från kommunfullmäktiges budget till socialnämnden. Socialnämnden inkommer härmed med en formell begäran om denna överföring.

Bedömning

Socialnämnden har, mot bakgrund av det akuta behovet av fler platser inom särskilt boende, fattat beslut om att öppna 5 nya platser på Edsgärdet. Denna utökning är nödvändig för att säkerställa att kommunen lever upp till sitt ansvar enligt socialtjänstlagen och kan erbjuda en trygg och ändamålsenlig vård- och omsorg. Det finns dock inte utrymme för denna kapacitetsökning inom socialnämndens befintliga budgetram. Utökningen är inte finansierad inom årets tilldelade medel, och kan därmed inte genomföras utan en särskild finansiering utöver ordinarie budget. Överföringen är en förutsättning för att nämndens beslut ska kunna verkställas.

Beslutsförslag

Socialnämnden ställer sig bakom förslag till beslut om att äska anslaget på 2,4 mkr hos Kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-09-16

Beslutet skickas till:

Camilla Karlsson Socialchef

Sarah Eriksson Enhetschef

Åsa Sandblom Enhetschef

KF

I tjänsten

Camilla Karlsson
Socialchef

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kommunstyrelsen

§ 160

Dnr KS-2025-000282040

**Äskande om att initiera ett projekt för anläggning av en
multiplan vid Hagaskolans skolgård**

Sammanfattning av ärendet

Förvaltningens förslag som man lyfte i dialog med BUN under våren var en multiplan, som kan användas för sporter som fotboll, basket, innebandy och andra lekar. Bedömningen är att detta skulle förbättra situationen och ge eleverna en meningsfull och hälsosam sysselsättning på rasterna. För att gå vidare med detta angelägna projekt föreslås att en projektgrupp tillsätts. Gruppens initiala uppdrag bör vara att:

1. Utredda alternativ: Analysera olika typer av multiplaner, materialval (t.ex. konstgräs, gummiasfalt) och storlekar för att hitta den mest kostnadseffektiva och funktionella lösningen för Hagaskolans behov.
2. Pröva behov av bygglov: Kontakta berörd myndighet för att klargöra om anläggningen av en multiplan på den tänkta platsen kräver bygglov.
3. Ta fram ett kostnadsförslag: Inhämta offerter och ta fram en budget för hela projektet, från markarbete till färdig anläggning. Elevmedverkan är av stor vikt och för att säkerställa att multiplanen möter elevernas önskemål och behov är deras delaktighet en central del av projektet. Elevmedverkan kommer att ske genom:
 - Elevrådet: Elevrådet kommer att få en aktiv roll i processen, där de får diskutera och framföra synpunkter på utformning och funktion.
 - Klassråd/Diskussion i klasserna: Frågan kommer att lyftas i samtliga klasser för att samla in idéer och förslag från alla elever. Elevernas input kommer att vara ett viktigt underlag i projektgruppens arbete.
 - Eventuellt bjuds elevrepresentanter in till projektgruppen för att föra elevernas talan

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse – Förvaltningschef 2025-09-12

Beslut BUN 2025-09-24 § 48

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen ställer sig positiva till Barn- och utbildningsnämndens förslag och ålägger enheten att återkomma med förslag på förstudie samt kostnad för en investering för en multiplan vid Hagaskolans skolgård. Förslaget ska inkomma till KF-möte 2025-11-06.

Kommunstyrelsen

forts. § 160

Expedieras till

KF

Förvaltningschef

Samhällsbyggnadschef

Fastighetsförvaltare

Äskande om att initiera ett projekt för anläggning av en multiplan vid Hagaskolan

Bakgrund

Hagaskolans skolgård är en central plats för våra elever under skoldagen. Det är här de spenderar sina raster, bygger sociala relationer och får en välbehövlig paus från stillasittande lektioner. Bedömningen är att nuvarande skolgård inte har ett tillräckligt utbud av aktivitetsytor i förhållande till antalet elever och i synnerhet inte för högstadiets elever där de främst är hänvisade till King eller volleyboll som knappt spelas av några elever. Bedömningen är att det finns för få platser som uppmuntrar till rörelse, lek och organiserad aktivitet. Dessutom har mobilförbud införts under förra läsåret och det har ökat behovet av alternativa aktiviteter under rasterna så det har efterfrågats mer aktiviteter av eleverna. Bedömningen är att avsaknaden av tillräckliga aktivitetsytor leder till flera negativa konsekvenser såsom:

- Ökad passivitet: Många elever blir stillasittande under rasterna på grund av brist på alternativ.
- Ökade konflikter: En ostrukturerad utemiljö med få aktiviteter kan leda till fler konflikter bland elever.
- Minskad trivsel: En trist och inaktiv skolgård bidrar inte till en positiv och trygg skolmiljö.

Skolgården är en viktig yta även på fritiden och en multiplan skulle fylla en viktig funktion för en större del av befolkningen där även yngre och äldre än Hagaskolans elevgrupp skulle få tillgång till den.

Dialog kring detta fördes mellan verksamhetsansvarig och med Barn- och utbildningsnämnden våren 2025 och inför nämndsmötet i september gavs förvaltningen i uppdrag att se vidare på hur detta skulle kunna hanteras. Frågan har även lyfts i budgetberedningen och även där har man önskat att frågan ska arbetas vidare med.

Sammanfattning och konsekvensbeskrivning

Förvaltningens förslag som man lyfte i dialog med BUN under våren var en multiplan, som kan användas för sporter som fotboll, basket, innebandy och andra lekar. Bedömningen är att detta skulle förbättra situationen och ge eleverna en meningsfull och hälsosam sysselsättning på rasterna.

För att gå vidare med detta angelägna projekt föreslås att en projektgrupp tillsätts. Gruppens initiala uppdrag bör vara att:

1. Utredda alternativ: Analysera olika typer av multiplaner, materialval (t.ex. konstgräs, gummiasfalt) och storlekar för att hitta den mest kostnadseffektiva och funktionella lösningen för Hagaskolans behov.
2. Pröva behov av bygglov: Kontakta berörd myndighet för att klargöra om anläggningen av en multiplan på den tänkta platsen kräver bygglov.
3. Ta fram ett kostnadsförslag: Inhämta offerter och ta fram en budget för hela projektet, från markarbete till färdig anläggning.

Elevmedverkan är av stor vikt och för att säkerställa att multiplanen möter elevernas önskemål och behov är deras delaktighet en central del av projektet. Elevmedverkan kommer att ske genom:

- Elevrådet: Elevrådet kommer att få en aktiv roll i processen, där de får diskutera och framföra synpunkter på utformning och funktion.
- Klassråd/Diskussion i klasserna: Frågan kommer att lyftas i samtliga klasser för att samla in idéer och förslag från alla elever. Elevernas input kommer att vara ett viktigt underlag i projektgruppens arbete.
- Eventuellt bjuds elevrepresentanter in till projektgruppen för att föra elevernas talan

Finansiering

Projektet kommer att kräva externa medel och föreslår följande

1. Investeringsmedel: Vi hemställer om att få äska investeringsmedel från Kommunstyrelsen (KS) för projektets genomförande i kommande budgetprocess.
2. Externa medel: Projektgruppen bör få i uppdrag att undersöka möjligheten att delfinansiera projektet genom:
 - Folkhälsomedel: Då projektet tydligt främjar fysisk aktivitet och social hälsa hos barn och unga.
 - Stöd från Tillväxtverket: Undersöka om projektet kan passa inom ramen för eventuella regionala utvecklings- eller landsbygdsstöd där social infrastruktur ingår.
 - Se över möjligheter till ytterligare extern finansiering kopplat till ungas meningsfulla fritid.

Beslutsförslag

Barn- och utbildningsnämnden beslutar

- att ge förvaltningen i uppdrag att, i samverkan med Hagaskolan, samhällsbyggnad och folkhälsosamordnaren initiera en förstudie för anläggandet av en multiplan.
- att tillsätta en projektgrupp för att genomföra förstudien i enlighet med förslagen i denna skrivelse..
- att efter genomförd förstudie, och med ett beslutsunderlag, bereda äskande av investeringsmedel för projektet till Kommunstyrelsen.

**DALS-EDS
KOMMUN**

Barn- och utbildningsförvaltningen
Anna Andersson

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum: 2025-09-12

[D.nr:](#) 2025-000083.60

I tjänsten

Anna Andersson
Förvaltningschef Barn- och utbildningsförvaltningen

Expedieras till
KS

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

Kommunstyrelsen

§ 148

Dnr KS-2025-000193000

KDG:s utredning av för- och nackdelar med att gå från förbundslösning till avtalslösning avseende Dalslands miljö- och energiförbund.

Sammanfattning av ärendet

Samverkansrådet gav Kommundirektörsgruppen (KDG) den 24 januari 2025 i uppdrag att utreda för- och nackdelar med att gå från förbundslösning till avtalslösning avseende Dalslands Miljö- och energiförbund (DMEF). Syftet var att undersöka vilken organisationsform som bäst motsvarar vad som anges i 9 § Förvaltningslagen.

Uppdragets omfattning:

- Jämförelser mellan nuvarande samverkansform och avtalssamverkan.
- För- och nackdelar med de olika samverkansformerna.
- Förväntat utfall vid avtalssamverkan av olika omfattning.
- Ekonomiska och juridiska konsekvenser av samverkan genom avtal.
- Organisation av det miljöstrategiska arbetet framåt.

Uppdragstiden var 1 februari till 30 juni 2025. Redovisning har skett kontinuerligt samt avslutningsvis genom skriftlig rapport och muntlig redovisning vid Samverkansrådets möte den 27 juni 2025. Beredningen av ärendet i varje kommun där förslag till Överenskommelse om inrättande av gemensam miljönämnd, förslag till Reglemente Dalslands miljönämnd samt gemensamt beslutsförslag, har föregåtts av förankring i Samverkansrådet 2025-10-03.

Beslutsunderlag

”Rapport - utredning av för- och nackdelar med att gå från förbundslösning till avtalslösning avseende miljö- och energifrågor”
Förslag till Överenskommelse om inrättande av gemensam miljönämnd
Förslag till Reglemente Dalslands miljönämnd

forts. § 148

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att

- Dals-Eds kommun avvecklar tillsammans med Bengtsfors, Färgelanda och Melleruds kommuner, Dalslands miljö- och energiförbund med innebörden att förbundet och därmed även Dalslands miljönämnd upphör per den 2026-12-31.
- En gemensam nämnd - Dalslands miljönämnd - inrättas tillsammans med Bengtsfors, Färgelanda och Melleruds kommuner från och med 2027-01-01.
- Dals-Eds kommun antar reglemente för Dalslands miljönämnd enligt förslag daterat 2025-10-03.
- Dals-Eds kommun godkänner ”Överenskommelse om inrättande av gemensam miljönämnd” enligt förslag daterat 2025-10-03 och uppdrar till kommunstyrelsens ordförande att underteckna densamma.
- Samverkan mellan Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Melleruds kommuner inom den miljö- och energistrategiska verksamheten sker genom avtalssamverkan från och med 2027-01-01.
- Melleruds kommun är värdkommun för miljö- och energiverksamheten från och med 2027-01-01.

Beslut enligt ovan förutsätter att Bengtsfors, Färgelanda och Melleruds kommuner fattar likalydande beslut.

Expedieras till

KF

KDG:s utredning av för- och nackdelar med att gå från förbundslösning till avtalslösning avseende Dalslands miljö- och energiförbund.***Sammanfattning av ärendet***

Samverkansrådet gav Kommundirektörsgruppen (KDG) den 24 januari 2025 i uppdrag att utreda för- och nackdelar med att gå från förbundslösning till avtalslösning avseende Dalslands Miljö- och energiförbund (DMEF). Syftet var att undersöka vilken organisationsform som bäst motsvarar vad som anges i 9 § Förvaltningslagen.

Uppdragets omfattning:

- Jämförelser mellan nuvarande samverkansform och avtalssamverkan.
- För- och nackdelar med de olika samverkansformerna.
- Förväntat utfall vid avtalssamverkan av olika omfattning.
- Ekonomiska och juridiska konsekvenser av samverkan genom avtal.
- Organisation av det miljöstrategiska arbetet framåt.

Uppdragstiden var 1 februari till 30 juni 2025. Redovisning har skett kontinuerligt samt avslutningsvis genom skriftlig rapport och muntlig redovisning vid Samverkansrådets möte den 27 juni 2025. Beredningen av ärendet i varje kommun där förslag till Överenskommelse om inrättande av gemensam miljönämnd, förslag till Reglemente Dalslands miljönämnd samt gemensamt beslutsförslag, har föregåtts av förankring i Samverkansrådet 2025-10-03.

Beskrivning av ärendet

Utredningen visar att avtalssamverkan är den lämpligaste formen för samverkan inom miljö- och energiområdet för ovan angivna kommuner. Genom avtal får kommunerna ökade möjligheter till styrning och kan i avtal bland annat reglera kommunernas rådighet, lokala förankring och prioriteringar. Kostnaderna för verksamheten beräknas minska bland annat till följd av att den administration som förbundsformen medför försvinner. Inrättandet av en gemensam miljönämnd möjliggör exempelvis bred expertkunskap i nämnden och mindre administration i förhållande till om respektive kommun har var sin miljönämnd.

Att myndighetsutövning och strategifunktioner finns i en gemensam organisation ger fördelar exempelvis i form av att synergieffekter uppnås samt vid rekrytering av kompetent personal.

KDG:s förslag till Samverkansrådet är att:

- Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda och Melleruds kommuner avvecklar Dalslands miljö- och energiförbund med innebörden att förbundet och därmed även Dalslands miljönämnd upphör per den

2026-12-31.

- Samverkan mellan Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Melleruds kommuner inom miljö- och energiverksamhet sker genom avtalssamverkan från och med 2027-01-01.
- Melleruds kommun är värdkommun för miljö- och energiverksamheten från och med 2027-01-01.
- En gemensam nämnd - Dalslands miljönämnd - inrättas tillsammans med Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Melleruds kommuner från och med 2027-01-01 med uppdrag enligt förslag till reglemente.

Noteras bör att enligt 9 kap. 22 § Kommunallagen ska en gemensam nämnds uppgifter närmare preciseras i en överenskommelse mellan de berörda kommunerna. KDG konstaterar att i samband med verksamhetsövergång kopplat till ovanstående förslag ska lednings- och administrativa resurser ses över.

Bedömning

Utredningen visar att avtalssamverkan är den lämpligaste formen för samverkan inom miljö- och energiområdet för ovan angivna kommuner. Genom avtal får kommunerna ökade möjligheter till styrning och kan i avtal bland annat reglera kommunernas rådighet, lokala förankring och prioriteringar.

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att

- Dals-Eds kommun avvecklar tillsammans med Bengtsfors, Färgelanda och Melleruds kommuner, Dalslands miljö- och energiförbund med innebörden att förbundet och därmed även Dalslands miljönämnd upphör per den 2026-12-31.
- En gemensam nämnd - Dalslands miljönämnd - inrättas tillsammans med Bengtsfors, Färgelanda och Melleruds kommuner från och med 2027-01-01.
- Dals-Eds kommun antar reglemente för Dalslands miljönämnd enligt förslag daterat 2025-xx-xx.
- Dals-Eds kommun godkänner ”Överenskommelse om inrättande av gemensam miljönämnd” enligt förslag daterat 2025-xx-xx och uppdrar till kommunstyrelsens ordförande att underteckna densamma.
- Samverkan mellan Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Melleruds kommuner inom den miljö- och energistrategiska verksamheten sker genom avtalssamverkan från och med 2027-01-01.
- Melleruds kommun är värdkommun för miljö- och energiverksamheten från och med 2027-01-01.

Beslut enligt ovan förutsätter att Bengtsfors, Färgelanda och Melleruds kommuner fattar likalydande beslut.

Beslutsunderlag

”Rapport - utredning av för- och nackdelar med att gå från
förbundslösning till avtalslösning avseende miljö- och energifrågor”
Förslag till Överenskommelse om inrättande av gemensam miljönämnd
Förslag till Reglemente Dalslands miljönämnd

Beslutet skickas till:

Bengtsfors kommun
Färgelanda kommun
Melleruds kommun
Dalslands Miljö- och energiförbund

I tjänsten

Jonas Olsson
Kommundirektör

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Reglemente

Dalslands Miljönämnd

UTKAST

Innehåll

1	§ Samverkanskommuner.....	2
2	§ Värdkommun.....	2
3	§ Uppdrag och verksamhet.....	2
4	§ Personalpolitik.....	2
5	§ Behandling av personuppgifter	3
6	§ Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige.....	3
7	§ Information och samråd.....	3
8	§ Tidpunkt för sammanträden	3
9	§ Kallelse.....	4
10	§ Sammanträde på distans	4
11	§ Närvarorätt.....	5
12	§ Sammansättning.....	5
13	§ Ordföranden	5
14	§ Presidium.....	6
15	§ Ersättare för ordförande och vice ordföranden.....	6
16	§ Förhinder	6
17	§ Ersättares tjänstgöring.....	6
18	§ Jäv, avbruten tjänstgöring	7
19	§ Yrkanden.....	7
20	§ Reservation	7
21	§ Justering av protokoll.....	7
22	§ Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter med mera	7
23	§ Delgivningsmottagare	8
24	§ Undertecknande av handlingar	8

1 § Samverkanskommuner

Bengtsfors kommun, Dals-Eds kommun, Färgelanda kommun och Melleruds kommun (samverkanskommunerna) har kommit överens om att från och med den 1 januari 2027 inrätta en gemensam miljönämnd, kallad Dalslands miljönämnd (DMN). Nämnden är en gemensam myndighetsnämnd enligt kommunallagen och utövar myndighetsutövning inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

2 § Värdkommun

Melleruds kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Melleruds nämndsorganisation.

3 § Uppdrag och verksamhet

DMN ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Nämnden ska följa det samverkanskommunernas respektive fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.

DMN:s uppgifter omfattar följande:

1. fullgöra medlemskommunernas uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt de övriga uppgifter som enligt lag ska fullgöras av den kommunala nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet,
2. svara för medlemskommunernas engagemang i regional och lokal miljöövervakning,
3. att pröva dispensansökningar, som berör den lagstiftning där nämnden har tillsynsansvar
4. svara för prövning och tillsyn som ankommer på kommunen enligt övriga lagar och förordningar som berör nämndens ansvarsområde, (sprängämnesprekursorer, strålskydd, foder och animaliska biprodukter m.fl.),
5. tillsyn enligt strandskyddsbestämmelserna,
6. övriga uppgifter som enligt svensk lag eller Europeiska unionens bestämmelser ska fullgöras av kommunal nämnd som har anknytning till ovanstående lagstiftning.

4 § Personalpolitik

Kommunstyrelsen i värdkommunen är anställningsmyndighet för personalen.

DMN ska utveckla och samordna personalorganisationen enligt kommunstyrelsens beslut och anvisningar i värdkommunen.

5 § Behandling av personuppgifter

DMN är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i dess verksamhet.

DMN ska utse dataskyddsombud.

6 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

DMN ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

a) Nämnden ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur den har fullgjort de uppdrag som samverkanskommunernas respektive fullmäktige har lämnat till dem:

- i reglemente
- genom finansbemyndigande eller ekonomiska ramar

Nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till den har fullgjorts. Redovisning ska ske enligt de riktlinjer som fastställs av samverkanskommunernas respektive fullmäktige.

Nämnden ska även fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

7 § Information och samråd

Kommunstyrelsen och kommunstyrelsens presidium i respektive samverkanskommun ska i möjligaste mån från DMN erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

DMN ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör någon samverkanskommuns kommunstyrelses eller nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. DMN beslutar om formerna för samrådet.

8 § Tidpunkt för sammanträden

DMN sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.

Sammanträdet ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas behandlas på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordföranden om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordföranden.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

9 § Kallelse

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast sju dagar före sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

10 § Sammanträde på distans

DMN får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokalen ska vara så beskaffad att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast tre (3) dagar i förväg anmäla detta till av nämnden utsedd funktion. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i nämnden.

11 § Närvarorätt

Nämnden får medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i respektive samverkanskommun och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

12 § Sammansättning

Nämnden består av åtta (8) ledamöter och åtta (8) ersättare.

Bengtsfors kommun, Dals-Eds kommun, Färgelanda kommun och Melleruds kommun utser vardera två (2) ledamöter och två (2) ersättare som representant i nämnden.

Vid lika röstetal i nämnden har ordföranden utslagsröst.

Mandatperioden ska följa de ordinarie mandatperioderna. Mandatperioden är fyra år räknat från den 1 januari året efter allmänna val till fullmäktige hållits i riket.

Posterna som ordförande och vice ordförande roterar per två (2) år i taget mellan de deltagande kommunernas företrädare i nämnden. Ordningsföljden är Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud om inte annat överenskommes i särskild ordning. Till vice ordförande väljs ledamot från den kommun som vid nästa tvåårsperiod avses överta ordförandeskapet.

Val av ordförande och vice ordförande görs av kommunfullmäktige i värdkommunen enligt ordning i ovanstående stycke.

Arvoden och andra ekonomiska förmåner till ledamöter och ersättare i den gemensamma nämnden betalas av den kommun som valt dem enligt respektive kommuns ersättningsregler för förtroendevalda.

13 § Ordföranden

Det åligger ordföranden att:

- leda nämndens arbete och sammanträden
- kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
- kalla ersättare
- inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda
- se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden
- bevaka att nämndens beslut verkställs

14 § Presidium

DMN:s presidium ska bestå av ordförande och en vice ordförande.

Vice ordföranden ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

15 § Ersättare för ordförande och vice ordföranden

Om varken ordförande eller vice ordförande kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet för rättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller vice ordföranden inte kan fullgöra sitt uppdrag under en längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens eller vice ordförandens uppgifter.

16 § Förhinder

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till av nämnden utsedd funktion. Denna funktion ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

17 § Ersättares tjänstgöring

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare kallas in från den kommun vars ledamot är förhindrad att delta enligt den av aktuell samverkanskommuns fullmäktige bestämd ordning. Saknas ersättare från aktuell samverkanskommun gäller särskild inkallelseordning enligt bilaga.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad i protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

18 § Jäv, avbruten tjänstgöring

En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får inte åter tjänstgöra vid sammanträdet.

19 § Yrkanden

När nämnden förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats korrekt. Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller läggas till, om inte nämnden enhälligt beslutar att medge det.

Om ordföranden anser att det behövs kan den ledamot som har framställt ett yrkande avfatta det skriftligt.

20 § Reservation

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen skall ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet. Motsvarande gäller vid omedelbar justering.

21 § Justering av protokoll

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

22 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter med mera

Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnden ska underrätta respektive samverkanskommun om ändringen och dess innehåll så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

23 § Delgivningsmottagare

Delgivning med nämnden sker med ordföranden eller anställd som nämnden beslutar.

24 § Undertecknande av handlingar

Skrivelser, avtal, andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av nämnden utsedd tjänsteperson. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne, den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteperson att enligt av nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar. Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses härtil.

Överenskommelse om inrättande av gemensam miljönämnd

1. Parter

Denna överenskommelse ingås mellan kommunerna Dals-Ed, Mellerud, Färgelanda och Bengtsfors (samverkanskommunerna) i enlighet med 9 kap. 22 § Kommunallagen (2017:725, KL).

2. Bakgrund och ändamål

Samverkanskommunerna har sedan länge samarbetat i miljöfrågor inom ramen för Dalslands Miljö- och Energiförbund och önskar fortsätta samverka genom att inrätta en gemensam miljönämnd när förbundet upphör.

Syftet med samverkanskommunernas samverkan i en gemensam nämnd är att effektivisera och kvalitetssäkra tillsyn och myndighetsutövning samt att tydliggöra styrningen av verksamheten

3. Nämndens namn och värdkommun

Den gemensamma nämnden benämns Dalslands Miljönämnd (DMN) och placeras organisatoriskt i Melleruds kommun, som fungerar som värdkommun.

4. Personalansvar

Kommunstyrelsen i värdkommunen är anställningsmyndighet för personal.

5. Upplåtelse av lokaler och lös egendom

Värdkommunen upplåter erforderliga lokaler för den gemensamma nämnden och dess verksamhet.

Erforderlig lös egendom kommer värdkommunen mot ersättning att upplåta till den gemensamma nämnden och dess verksamhet. Värdkommunen ansvarar för nya investeringar avseende lös

egendom vilket den gemensamma nämnden erlägger ersättning för till värdkommunen.

Värdkommunen och den gemensamma nämnden bestämmer ersättningens storlek för upplåtelse av lös egendom efter förhandlingar och enligt separat överenskommelse.

6. Processbehörighet

DMN får själv eller genom ombud föra nämndens talan i alla mål och ärenden inom, sitt ansvarsområde, om inte någon annan ska göra det på grund av lag eller annan författning eller beslut av berörd fullmäktige.

7. Revision och ansvar

Revision sker enligt kommunallagens bestämmelser. Varje kommun ansvarar för att utse revisorer för granskning av gemensamma nämndens verksamhet.

8. Verksamhetsstyrning och budget

Verksamhetens inriktning, nämndmål med tillhörande nyckeltal/indikatorer och volymmått, där det är lämpligt, specificeras årligen i budget för verksamheten

Melleruds kommun ska årligen upprätta ett förslag till budget och målsättningar för kommande år i samråd med övriga kommuner senast 15 februari. Melleruds kommun fastställer därefter budgeten för den gemensamma nämnden.

9. Kostnadsfördelning

Samverkanskommunerna ska lämna årligt bidrag till kostnaden för nämndens verksamhet. Kostnaderna fördelas utifrån befolkningsmängd (antalet invånare i respektive samverkanskommun) per den 1 november föregående år.

Kostnaderna (totala faktiska kostnaderna, det vill säga kostnader för personal, lokaler, administration, verksamhet) för den gemensamma

nämndens och förvaltningens verksamhet ska fördelas mellan kommunerna nedan angivna grunder. I den gemensamma nämndens kostnader ska även ingå centrala kostnader (gemensamma overheadkostnader) för administration, det vill säga personal- och ekonomiadministration, nämndadministration, upphandling, IT och telefoni, företagshälsovård, försäkring och liknande gemensamma kostnader.

Denna fördelning ska gälla vid fastställande av budget, vid beslut om fördelning av överskott eller underskott i nämndens verksamhet samt vid upplösning av samverkan i den gemensamma nämnden.

10. Utvärdering och intern kontroll

Utvärdering och intern kontroll av verksamhet bedriven inom ramen för den gemensamma nämnden genomförs kontinuerligt.

Nämnden ska enligt 6 kap. 6 § Kommunallagen (2017:725, KL) se till att det finns en fungerande intern kontroll. Den interna kontrollen ska dels säkerställa att lagar, regler, styrdokument, policys m.m. tillämpas enligt givna föreskrifter, dels att uppföljning sker av mål för ekonomi, prestationer och kvalitet. Årligen genomförs en risk- och väsentlighetsanalys som underlag för nämndens internkontrollplan.

Den gemensamma nämnden fastställer årligen vilka utvärderingar som ska göras. Utvärderingen ska avse verksamhets effektivitet, hur samarbetet fungerar med samverkande kommuner, kvalitetssäkring och kundnöjdhet.

11. Medelsförvaltning och insyn

Melleruds kommun ansvarar för medelsförvaltningen. Övriga samverkande kommuner har rätt till löpande insyn i medelsförvaltningen så vitt avser den gemensamma nämndens verksamhet.

12. Arkiv

Vårdkommunen ansvarar för att nämndens arkiv vårdas i enlighet med bestämmelserna i arkivlagen. För tillsyn över nämndens arkivverksamhet svarar arkivmyndigheten i vårdkommunen, det vill säga kommunstyrelsen.

13. Försäkringar

Vårdkommunen tecknar och vidmakthåller erforderliga försäkringar för den gemensamma nämndens verksamhet.

14. Upphörande av verksamheten

I det fall den gemensamma verksamheten upphör fördelas tillgångar och avvecklingskostnader på samma sätt som kostnaderna för den gemensamma nämndens verksamhet enligt punkt 9 ovan.

Det åligger de samverkande kommunerna att vid avtalets upphörande erbjuda motsvarande andel av personalen anställning som fördelningen enligt punkt 9. För de kommuner som inte övertar ansvar för anställning av personal åligger det att efter avtalets upphörande betala vad som motsvarar den faktiska lönekostnaden (lön samt personalomkostnader) under högst den tid som motsvaras av aktuell personals uppsägningstid, motsvarande den kommunens andel (punkt 9) av den personal som kvarstår i anställning hos vårdkommunen.

15. Ny samverkanskommun

Om en ny intressent vill delta i samverkan ska nytt avtal upprättas av gemensamma nämnden med förslag på anpassning utifrån nya behov och krav. Vidare ska nytt reglemente för nämnden upprättas. Samverkanskommunernas kommunfullmäktige ska anta reglementet och avtalet innan dessa blir giltiga samt ersätter nuvarande reglemente och avtal.

16. Övrigt

Nämndens uppdrag, uppföljningsansvar och arbetsformer med mera framgår av DMN:s reglemente.

17. Tvist

Tvist i anledning av denna överenskommelse ska avgöras av allmän domstol.

18. Ikraftträdande och giltighet

Överenskommelsen träder i kraft den 1 januari 2027 och gäller tills vidare. Varje samverkande kommun har rätt att med två (2) års uppsägningstid skriftligen säga upp överenskommelsen att upphöra vid mandatperiods utgång. Uppsägningen ska tillsändas samtliga samverkande kommuner.

19. Godkännande

Denna överenskommelse gäller under förutsättning att respektive samverkande kommuns kommunfullmäktige godkänner överenskommelsen. Denna överenskommelse har upprättats i fyra likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

20. Underskrifter

För Bengtsfors kommun 202x-xx-xx

NN

Kommunstyrelsens ordförande

För Dals-Eds kommun 202x-xx-xx

NN

Kommunstyrelsens ordförande

För Färgelanda kommun 202x-xx-xx

NN

Kommunstyrelsens ordförande

För Melleruds kommun 202x-xx-xx

NN

Kommunstyrelsens ordförande

Kommunstyrelsen

§ 149

Dnr KS-2025-000137003

Revidering av bolagsordning för Edshus AB

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade att anta ett förslag till ny bolagsordning för Edshus AB. Förslaget till ny bolagsordning föranleddes av revisionsgranskning på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Ed kommun som genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner.

Efter beslutet i kommunfullmäktige har Bolagsverket påpekat att bolagsordningen måste innehålla hur kallelsen till bolagsstämman ska ske. I den nya bolagsordningen har texten "Med brev" strukits men inte ersatts med något annat, t ex per e-post. Av den anledningen lyfts bolagsordningen på nytt för att hantera Bolagsverkets påpekande.

Beslutsunderlag

Bolagsordning Edshus AB

Jäv

Lars-Inge Fahlén (S) & Annika Lännhult (M) anmäler jäv och deltar inte i handläggning eller beslut i ärendet.

Kommunstyrelsens beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att:

- komplettera den reviderade Bolagsordningen för Edshus AB med att kallelse till bolagsstämma sker via e-post.

Expedieras till

KF

Revidering av bolagsordning för Edshus AB

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade att anta ett förslag till ny bolagsordning för Edshus AB. Förslaget till ny bolagsordning föranleddes av revisionsgranskning på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Ed kommun som genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner.

Efter beslutet i kommunfullmäktige har Bolagsverket påpekat att bolagsordningen måste innehålla hur kallelsen till bolagsstämman ska ske. I den nya bolagsordningen har texten "Med brev" strukits men inte ersatts med något annat, t ex per e-post. Av den anledningen lyfts bolagsordningen på nytt för att hantera Bolagsverkets påpekande.

Beskrivning av ärendet

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Ed kommun genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner. Syftet var att utifrån granskningen bedöma om styrning och kontroll av det kommunala bolaget Edshus Aktiebolag sker på ett ändamålsenligt sätt samt om interna transaktioner genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Efter granskningen var revisorernas samlade bedömning att varken kommunstyrelsens styrning och kontroll sker på ett ändamålsenligt sätt eller kommunstyrelsens och bolagets styrning av interna transaktioner. För att utveckla området lämnades en rad rekommendationer som bland annat handlar om att tydliggöra kommunala befogenheter för bolaget, att ägardirektivet ses över, att riktlinjer tas fram som vägledning för de interna transaktionerna.

Kommunfullmäktige beslutade att anta ett förslag till ny bolagsordning för Edshus AB. Förslaget till ny bolagsordning föranleddes av revisionsgranskning på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Dals-Ed kommun som genomfört en granskning av ägarens styrning och kontroll över kommunala bolag samt styrning av kommunkoncernens interna transaktioner.

Efter beslutet i kommunfullmäktige har Bolagsverket påpekat att bolagsordningen måste innehålla hur kallelsen till bolagsstämman ska ske. I den nya bolagsordningen har texten "Med brev" strukits men inte ersatts med något annat, t ex per e-post. Av den anledningen lyfts bolagsordningen på nytt för att hantera Bolagsverkets påpekande.

Bedömning

Behov finns att möta Bolagsverkets påpekande om kallelse till bolagsstämma och bedömning görs om att det är rimligt att kallelsen sker via e-post.

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att komplettera den reviderade Bolagsordningen för Edshus AB med att kallelse till bolagsstämma sker via e-post.

Beslutsunderlag

Bolagsordning Edshus AB

Beslutet skickas till:

Edshus AB

I tjänsten

Jonas Olsson
Kommundirektör

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bolagsordning för Edshus Aktiebolag

Antagen av KF 250612 § 34

§ 1 Firma

Bolagets firma är Edshus Aktiebolag.

§ 2 Styrelsens säte

Styrelsen skall ha sitt säte i Ed, Dals Eds kommun, Västra Götalands län.

§ 3 Föremål för bolagets verksamhet

Bolaget har till föremål för sin verksamhet att inom Dals-Eds kommun förvärva, äga, bebygga och förvalta fastigheter och tomträtter för bostadsändamål och kontorsändamål samt å dessa uppföra bostäder, affärslägenheter, kontorshus och andra kollektiva anordningar samt bedriva därmed förenlig verksamhet.

§ 4 Ändamålet för bolagets verksamhet

Ändamålet med bolagets verksamhet är att genom sin verksamhet med tillämpning av affärsmässiga principer med ett samhällsnytteperspektiv och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip, gagna bostadsförsörjningen och sysselsättningen inom Dals Eds kommun samt erbjuda hyresgästerna möjlighet till boendeinflytande och inflytande i bolaget. Värdeöverföring från bolaget begränsas i enlighet med lag om allmännyttiga bostadsbolag. Likvideras bolaget skall dess behållna tillgångar tillfalla Dals Eds kommun. Verksamheten ska bedrivas enligt affärsmässiga principer.

§ 5 Kommunfullmäktiges yttranderätt

Innan beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas skall kommunfullmäktige i Dals-Eds kommun beredas tillfälle att yttra sig.

§ 6 Aktiekapital

Aktiekapital skall utgöra lägst 2 000 000 kronor, högst 8 000 000 kronor. § 7 Antal aktier Antalet Aktier skall vara minst 2 000 och högst 8 000.

§ 7 Antal aktier

Antalet aktier skall vara minst 2 000 och högst 8 000.

§ 8 Styrelsen

Styrelsen skall bestå av 5-7 ledamöter med 2 ständiga ersättare. Styrelsen utses av kommunfullmäktige i Dals Eds kommun för tiden från den ordinarie bolagsstämma som följer närmast efter det val till kommunfullmäktige förrättats intill slutet av den ordinarie bolagsstämma som följer efter närmaste val till kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige utser också ordförande och vice ordförande i bolagets styrelse.

§ 9 Revisorer och årsredovisning

För granskning av bolagets årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning utses en revisor med en ersättare. Revisorns och – i förekommande fall revisorsersättaren – uppdrag gäller till slutet av den årsstämma som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet.

§ 10 Lekmannarevisorer

För samma mandatperiod som gäller för bolagets revisor skall kommunfullmäktige i Dals Eds kommun utse en lekmannarevisor med ersättare.

§ 11 Kallelse till bolagsstämma

Kallelse till bolagsstämma skall ske till aktieägarna tidigast fyra veckor och senast två veckor före stämman. ~~Med brev.~~

§ 12 Ärenden på ordinarie bolagsstämma

På ordinarie bolagsstämma skall följande ärenden förekomma till behandling:

1. Val av ordförande för stämman;
2. Upprättande och godkännande av röstlängd;
3. Godkännande av dagordningen;
4. Val av två justeringsmän;
5. Prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad;
6. Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och

lekmannarevisorernas granskningsrapport samt i förekommande fall koncernredovisningsberättelse;

7. Beslut

- a) om fastställande av resultat- och balansräkningen
- b) om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen
- c) om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och verkställande direktören;

8. Fastställande av arvoden åt styrelsen, revisorn och lekmannarevisor(er) samt ersättare;

9. Val av revisor och ersättare (i förekommande fall);

10. Information om kommunfullmäktiges val av styrelse och lekmannarevisorer med ersättare (i förekommande fall)

11. Annat ärende som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

§ 13 Räkenskapsår

Kalenderåret skall vara bolagets räkenskapsår.

§ 14 Firmateckning

Styrelsen bemyndigas att utse firmatecknare för bolaget.

§ 15 Inspektionsrätt

Kommunstyrelsen i Dals-Eds kommun äger rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet. Detta gäller dock endast i den mån hinder ej möter på grund av sekretess.

§ 16 Offentlighet och allmänhetens insyn

Allmänheten har rätt att ta del av handlingar hos bolaget enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen. Bolaget ska även tillse att allmänheten – i den omfattning som stadgas i kommunallagen – får insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.

§ 17 Ändring av bolagsordning

Denna bolagsordning får ej ändras utan godkännande av kommunfullmäktige i Dals-Eds kommun.

Kommunstyrelsen

§ 162

Dnr KS-2025-000274310

Grön infrastrukturplan

Sammanfattning av ärendet

2021 initierade Dalslandskommunerna och Dalslands miljö- och energiförbund tillsammans med Åmål och Vänersborg ett LONA-projekt vars syfte var att bygga vidare på den regionala planen för grön infrastruktur som Länsstyrelsen Västra Götaland tagit fram.

Program för Grön infrastruktur och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen finns nu framtaget. Syftet med programmet är att fungera som kunskapsunderlag om grön infrastruktur och ekosystemtjänster och ska beaktas i alla relevanta ställningstaganden och beslut.

GIS-analysen av grön infrastruktur visar viktiga samband som finns eller behöver förstärkas. Ekosystemtjänster har analyserats översiktligt för varje tätort och trädinventering har genomförts.

Beslutsunderlag

Program för grön infrastruktur och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen – antagandehandling för Dals-Eds kommun

Kommunstyrelsens beslut

Kommunfullmäktige beslutar att:

- anta program för grön infrastruktur och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen.

Expedieras till

KF

Grön infrastrukturplan

Sammanfattning av ärendet

2021 initierade Dalslandskommunerna och Dalslands millö- och energiförbund tillsammans med Åmål och Vänersborg ett LONA-projekt vars syfte var att bygga vidare på den regionala planen för grön infrastruktur som Länsstyrelsen Västra Götaland tagit fram.

Program för Grön infrastruktur och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen finns nu framtaget. Syftet med programmet är att fungera som kunskapsunderlag om grön infrastruktur och ekosystemtjänster och ska beaktas i alla relevanta ställningstaganden och beslut.

GIS-analysen av grön infrastruktur visar viktiga samband som finns eller behöver förstärkas. Ekosystemtjänster har analyserats översiktligt för varje tätort och trädinventering har genomförts.

Genom att beakta programmet i relevanta ställningstaganden och beslut bidrar kommunen till att nå de nationella miljökvalitetsmålen, främja ett rikare friluftsliv och säkerställa en väl fungerande grön infrastruktur.

Grön infrastruktur fungerar som ett komplement till grå infrastruktur (vägar, byggnader, ledningar) och hjälper till att bevara naturens mångfald, minska klimateffekter, minska översvämningar genom naturlig vattenreglering och skapa rekreationsområden för människor.

Ekosystemtjänster är de nyttor och tjänster som naturen ger oss och som är nödvändiga för vår överlevnad och livskvalitet, exempelvis vatten- och luftrening och klimatreglering.

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att anta program för grön infrastruktur och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen.

Beslutsunderlag

Program för grön infrastruktur och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen – antagandehandling för Dals-Eds kommun

Beslutet skickas till:

DMEK

Plan- och bygglovsingenjör

Författningssamlingen

**DALS-EDS
KOMMUN**

Kommunstyrelsen

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum: 2025-10-02

Diarienummer: KS-2025-000274.310

I tjänsten

Jessica Olsson
Kanslichef

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

Program för grön infrastruktur och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen

Antagandehandling för Dals-Eds kommun

Antagen av Kommunfullmäktige i Dals-Eds kommun 2025-xx-xx §x

Innehåll

Program för grön infrastruktur och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen	1
1. Inledning.....	3
1.2 Syfte	3
1.3 Sammanfattning.....	3
1.4 LONA-projektet	4
1.5 Internationella och nationella mål och åtaganden	5
Agenda 2030.....	5
Sveriges miljömål.....	5
1.6 Generella principer för grön infrastruktur och ekosystemtjänster.....	6
2. Koppling till andra styrdokument och strategier	7
3. Lagstiftning	7
4. Landskapets bildande och utformning	8
4.1 Geologisk bakgrund	8
4.2 Naturgeografiska områden och kopplingen till naturtyper	11
Område 1 – Skogs- och sjöområdet.....	11
Område 2 – Vänerens sjöområdet.....	12
Område 3 – Dalboslätten.....	13
Område 4 – Kroppefjäll.....	15
Område 5 – Dalområdet	16
5 Grön infrastruktur i olika naturtyper	17
5.1 Gräsmarker.....	17
5.2 Skog.....	17
5.3 Våtmarker.....	18
5.4 Strukturer som särskilt bör beaktas i Dalsland.....	18
6 Grön infrastruktur och ekosystemtjänster i bebyggd miljö	23
7 Grön infrastruktur i fortsatt planering	25
7.1 Hur grön infrastruktur kan används i samhällsplanering	25
7.1.2 Framtagande av planer	25
Översiktsplaner.....	25
Detaljplaner	25
Fördjupade översiktsplaner	26
Övriga planer	27
Övriga tillämpningsområden	27
7.2 Strategiska verktyg och metoder	28
7.3 Fördelar med grön infrastruktur i planering	28
8 Begrepp och definitioner.....	29

1. Inledning

1.2 Syfte

Programmets syfte är att fungera som ett kunskapsunderlag om grön infrastruktur och ekosystemtjänster, och ska beaktas i alla relevanta ställningstaganden och beslut. Framför allt är underlaget viktigt som stöd vid framtagande av i översikts-, fördjupad översikts- och detaljplaner, men också viktigt för planering och förvaltning av träd, parker, grönområden och planering av samhället för att motverka extrema väderhändelser. GIS-analysen av grön infrastruktur visar på var viktiga ekologiska samband finns eller behöver förstärkas. Där viktiga samband redan finns, behöver dessa beaktas i olika planprocesser, och där det finns isolerade värdekärnor, t ex i våra tätorter, kan dessa identifieras och länkas samman med exempelvis trädplantering. Ekosystemtjänster har analyserats översiktligt för varje tätort, i projektet, men genom den trädinventering som genomförts och med beräkningsverktyg kopplade till stadstrad.se kan handläggaren i ett enskilt ärende om t ex framtagande av en detaljplan, genomföra analyser av befintliga ekosystemtjänster och grön infrastruktur inom ett avgränsat område och hur dessa kan komma att påverkas vid genomförande av planen.

Genom att beakta programmet och dess kopplade kunskapskällor bidrar kommunen till att nå de nationella miljö kvalitetsmålen, främja ett rikare friluftsliv och säkerställa en väl fungerande grön infrastruktur. Programmet ger en helhetsöverblick över kommunens mark- och vattenområden med särskilt värde och beskriver hur dessa områden ska bevaras och användas för invånarnas välmående samt för att främja biologisk mångfald. Det syftar till att identifiera vatten- och grönområden med höga naturvärden och fungera som ett verktyg för att främja hållbar samhällsutveckling i ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv.

1.3 Sammanfattning

Dalsland är ett landskap som brukar liknas vid ett Sverige i miniatyr - här finns det mesta: slättlandskap, vidsträckta skogar, böljande dalar och många sjöar och - i vart fall till namnet - både älvar, fjäll och fjordar. Mycket av den biologiska mångfald som kan kopplas till äldre tiders lantbruk, med skogsbete och ängsslätter, och ett småskaligt brukande med stora variationer och rikt på biologiska nischer, är idag hotad. Ytorna som hyser dessa värden är eller riskerar att bli för små och uppsplittrade, och blir därmed isolerade från varandra. Det skapar en sårbarhet för de värden som finns. Geografiska analyser är ett sätt att identifiera de små ytorna men också svaga länkar mellan dessa områden, som behöver värnas eller förstärkas genom så kallad grön infrastruktur.

Grön infrastruktur är ett begrepp som används för att beskriva ett nätverk av naturliga och semi-naturliga områden som är strategiskt planerade för att bevara ekosystemtjänster, biologisk mångfald och bidra till människors hälsa och välbefinnande.

Det innefattar bland annat:

- Skogar, ängar och våtmarker
- Gröna korridorer som parker, alléer, gröna tak och stadsträd
- Vattendrag och sjöar
- Bevarade naturområden som binder samman olika livsmiljöer

Grön infrastruktur fungerar som ett komplement till den grå infrastrukturen (vägar, byggnader, ledningar) och hjälper till att:

- Bevara naturens mångfald
- Minska climateffekter (t.ex. värmeöar i städer)
- Minska översvämningar genom naturlig vattenreglering
- Skapa rekreationsområden för människor

Det är alltså både en miljöstrategi och ett planeringsverktyg inom hållbar utveckling.

Ekosystemtjänster är de nyttor och tjänster som naturen ger oss människor – dagligen – och som är nödvändiga för vår överlevnad och livskvalitet, som till exempel vatten- och luftrening, klimatreglering och minskat buller, mat och materialproduktion, upplevelser och njutning – och allt detta alldeles gratis! Just för att det är gratis, är det också lätt att ta ekosystemtjänsterna för givna och som något som inte alltid tillmätts något större värde, men även för ett mindre samhälle eller stad kan värdet av dessa uppgå till stora belopp, varje dag. Tänk till exempel på trädens svalkande skugga på en skolgård – om inte trädet fanns, skulle kanske stora skärmar eller tak behöva byggas för att skydda barnen från skadligt UV-ljus och hög värme, något som säkert skulle kunna kosta en del – men träden gör det gratis, och hjälper samtidig till med att minska buller, rena luften från partiklar, binda in kol och minska belastningen på dagvattensystem, och går dessutom att klättra i! I samhällsbyggandet är det extra viktigt för en kommun att ta i beaktande de ekosystemtjänster som finns, ta vara på och förvalta dessa, precis som allt annat kapital, byggnader och material som kommunen äger och förvaltar.

1.4 LONA-projektet

2021 initierade Dalslandskommunerna och Dalslands miljö- och energiförbund, tillsammans med Åmål och Vänersborg kommun, ett LONA-projekt vars syfte var att bygga vidare på den regionala planen för grön infrastruktur som länsstyrelsen i Västra Götalands län tagit fram. Tanken var att göra delar av detta material mer finmaskigt och på så sätt mer användbart i planeringsarbete på kommunal nivå. Det framtagna kunskapsunderlaget (i form av GIS-skikt) visar ekologiska samband i landskapet och inom tätorter samt ekosystemtjänstanalys inom tätort. GIS-skikten kommer att vara ett viktigt underlag för fysisk planering i kommunen. Det kan exempelvis vara ett stöd i förvaltning, bevarande och utveckling för hotade arter och värdefulla naturtyper i landskapet, samt för att vårda och utveckla värdefulla ekosystemtjänster i tätorterna. I projektgruppen engagerades kommunens tjänstemän inom framförallt plan-, miljö-, utbildning- och kommunikationsområden.

Kunskapsunderlaget togs fram av EnviroPlanning AB. I uppdraget ingick analyser av landskapsekologiska samband för att få en översikt av hur viktiga habitat hänger samman spridningsbiologiskt i landskapet. På landskapsnivå synliggjordes och analyserades viktiga samband. På tätortsnivå utfördes ekosystemtjänstkartläggning och analys av viktiga ekosystemtjänstfunktioner kopplat till främst träd.

GIS-skikten för grön infrastruktur är främst användbart på landskapsnivå, men en mer finmaskig analys av de gröna sambanden och av ekosystemtjänster i våra tätorter har också tagits fram genom det webbaserade verktyget www.stadstrad.se. I denna analys ingår alla träd, även de på privat mark.

Föreliggande program utgör en del av LONA-projektets villkor och sammanfattar framtaget kunskapsunderlag och hur det kan tolkas och användas i det kommunens planeringsarbetet.

Till programmet finns ett digitalt kartunderlag och ett handläggarstöd är planerat att tas fram. De digitala underlagen utgörs av GIS-analyser av grön infrastruktur samt trädinventeringar, som legat till grund för ekosystemtjänstanalyser i våra tätorter.

1.5 Internationella och nationella mål och åtaganden

Agenda 2030

Agenda 2030 är en global handlingsplan för hållbar utveckling som antogs av FN:s medlemsländer 2015. Den innehåller 17 globala mål och 169 delmål som syftar till att utrota fattigdom, bekämpa ojämlikhet och ta itu med klimatförändringar. Flera av målen i Agenda 2030 är direkt kopplade till grön infrastruktur och ekosystemtjänster, såsom:

Mål 3: Hälsa och välbefinnande

Mål 6: Rent vatten och sanitet

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Mål 13: Bekämpa klimatförändringen

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Genom att integrera dessa mål i kommunens arbete med grön infrastruktur och ekosystemtjänster kan kommunen bidra till att uppnå en hållbar utveckling på både lokal och global nivå.

Sveriges miljömål

Det övergripande målet för miljöpolitiken, det så kallade Generationsmålet, innebär att vi till nästa generation lämnar över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Generationsmålet är en förutsättning för Sveriges miljömålssystem som består av sexton miljö kvalitetsmål som syftar till att främja en hållbar utveckling. Flera av dessa mål, såsom "Ett rikt växt- och djurliv", "Levande skogar" och "Myllrande våtmarker", har preciseringar som direkt rör grön infrastruktur och ekosystemtjänster. Kommunerna har en viktig roll i att bidra till att uppnå dessa mål genom lokal planering och åtgärder.

1.6 Generella principer för grön infrastruktur och ekosystemtjänster

Grön infrastruktur och ekologiska samband

De grön- och vattenområden som finns i kommunen präglas av en mångfald av arter som är beroende av goda livsmiljöer för att långsiktigt kunna bevaras. Ett av de stora hoten mot den biologiska mångfalden är fragmentering av livsmiljöer, som hindrar eller försvårar för individer av en art att röra sig efter sina behov, vilket försvårar bland annat födosök, att hitta lämplig boplats och möjlighet att kunna föröka sig. För att tillgodose dessa behov krävs en fungerande grön infrastruktur. Genom att analysera var olika värdekärnor, viktiga för en viss typ av växt- och djursamhälle, finns i vårt landskap, kan vi också visa på vilka områden som är extra viktiga för att knyta samman dessa, eller som är kritiska för att bevara en fungerande infrastruktur. Genom att förstå och kartlägga landskapets gröna infrastruktur och dess ekologiska samband blir det möjligt att bevara och använda naturens resurser på ett hållbart sätt. Kartläggningen underlättar prioriteringar vid planering av naturvårdsåtgärder och bevarandet av tätortsnära friluftsområden.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla de produkter och tjänster som olika ekosystem ger människan, och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Ekosystemtjänsterna delas in i kategorierna stödjande, försörjande, reglerande samt kulturella ekosystemtjänster.

- De stödjande ekosystemtjänsterna, till exempel biologisk mångfald, ekologiska samband, naturliga kretslopp och jordmånsbildning, är de som ligger till grund för och ger förutsättningar för att de andra kategorierna av ekosystemtjänster.
- Försörjande ekosystemtjänster ger oss råvaror av olika slag, exempelvis mat, dricksvatten, fiberråvara och bioenergi.
- Reglerande ekosystemtjänster ger oss en stabil och hälsosam naturmiljö, exempelvis genom rening av luft, mark och vatten samt pollinering. De reglerande ekosystemtjänsterna jämnar även ut effekterna av störningar och extremväder genom exempelvis vatten- och temperaturreglering, kolbindning och bullerdämpning.
- Kulturella ekosystemtjänster ger oss upplevelserikedom och livskvalitet i form av friluftsliv, rekreation och hälsa, samt upplevelser av natur- och kulturarv.

Ekosystemtjänsterna sker överallt i våra landskap, men blir ofta mer påtagliga och viktiga för vår hälsa i områden med tät bebyggelse: träd dämpar buller, renar luften från föroreningar, ger skugga och sänker temperaturen varma dagar. Detta gör de givetvis överallt där de finns, men fler människor kan dra nytta av dessa tjänster, ju mer tätbefolkat ett område är. Det framtagna GIS-underlaget speglar endast ekosystemtjänster kopplade till träd på kommunalt ägd mark eller mark som kommunen har rådighet över, utöver dessa finns i våra tätorter ytterligare ekosystemtjänster kopplade till grönytor, fält- och buskskikt m.m. Att förstå och värdera ekosystemtjänster är viktigt för hållbar samhällsplanering, särskilt vid planering av grön infrastruktur, eller när miljöbedömningar genomförs.

2. Koppling till andra styrdokument och strategier

Programmet för grön infrastruktur i Dalsland omfattar flera viktiga delar som återfinns i andra styrande dokument inom kommunen. Genom att integrera dessa delar kan kommunen säkerställa en sammanhängande och hållbar utveckling av natur- och grönområden.

I översiktsplanen återfinns riktlinjer för hur mark- och vattenområden ska användas och utvecklas på lång sikt. Delar av programmet för grön infrastruktur, såsom bevarande av ekologiska samband och rekreatiomsområden, är integrerade i ÖP för att säkerställa att dessa områden skyddas och utvecklas parallellt med bebyggelse och annan markanvändning. Vid framtagande av ny översiktsplan ska det här programmet utgöra ett underlag för kommunens grönstrukturer och framtida ställningstagande.

Naturvårdsprogrammet innehåller mål och åtgärder för att bevara och stärka naturvärden. Programmet för grön infrastruktur drar nytta av naturvårdsprogrammets inventeringar och prioriteringar för att identifiera och skydda viktiga naturområden och arter. Detta säkerställer att biologisk mångfald och ekosystemtjänster bevaras på ett effektivt sätt.

Programmet för grön infrastruktur kommer som underlag i framtida planer och styrdokument inkludera utveckling av tillgängliga och attraktiva grönområden, som till exempel vandringsleder och cykelvägar, samt identifierar vikten av att säkerställa att träd och grönområden bevaras och utvecklas hållbart, för att bidra till skuggiga, svala och estetiskt tilltalande miljöer som också gynnar biologisk mångfald.

3. Lagstiftning

Grön infrastruktur och ekosystemtjänster är viktiga komponenter i arbetet för en hållbar utveckling och bevarande av biologisk mångfald. I Sverige finns det flera lagar och riktlinjer som styr och stödjer arbetet med grön infrastruktur och ekosystemtjänster på kommunal nivå.

Miljöbalken (1998:808) är den centrala lagstiftningen för miljöskydd i Sverige och innehåller bestämmelser som är relevanta för grön infrastruktur och ekosystemtjänster. Enligt miljöbalkens hänsynsregler i 2 kap. ska alla som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder visa hänsyn till miljön och vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka skada på människors hälsa eller miljön. Detta inkluderar att beakta grön infrastruktur och ekosystemtjänster vid planering och beslut.

Plan- och bygglagen (2010:900) styr fysisk planering och byggande i Sverige. Enligt lagen ska kommunen ta hänsyn till allmänna intressen, inklusive miljö- och klimataspekter, vid planläggning av mark och vatten. Detta innebär att grön infrastruktur och ekosystemtjänster ska integreras i översiktsplaner och detaljplaner för att skapa hållbara, resilianta och robusta samhällen.

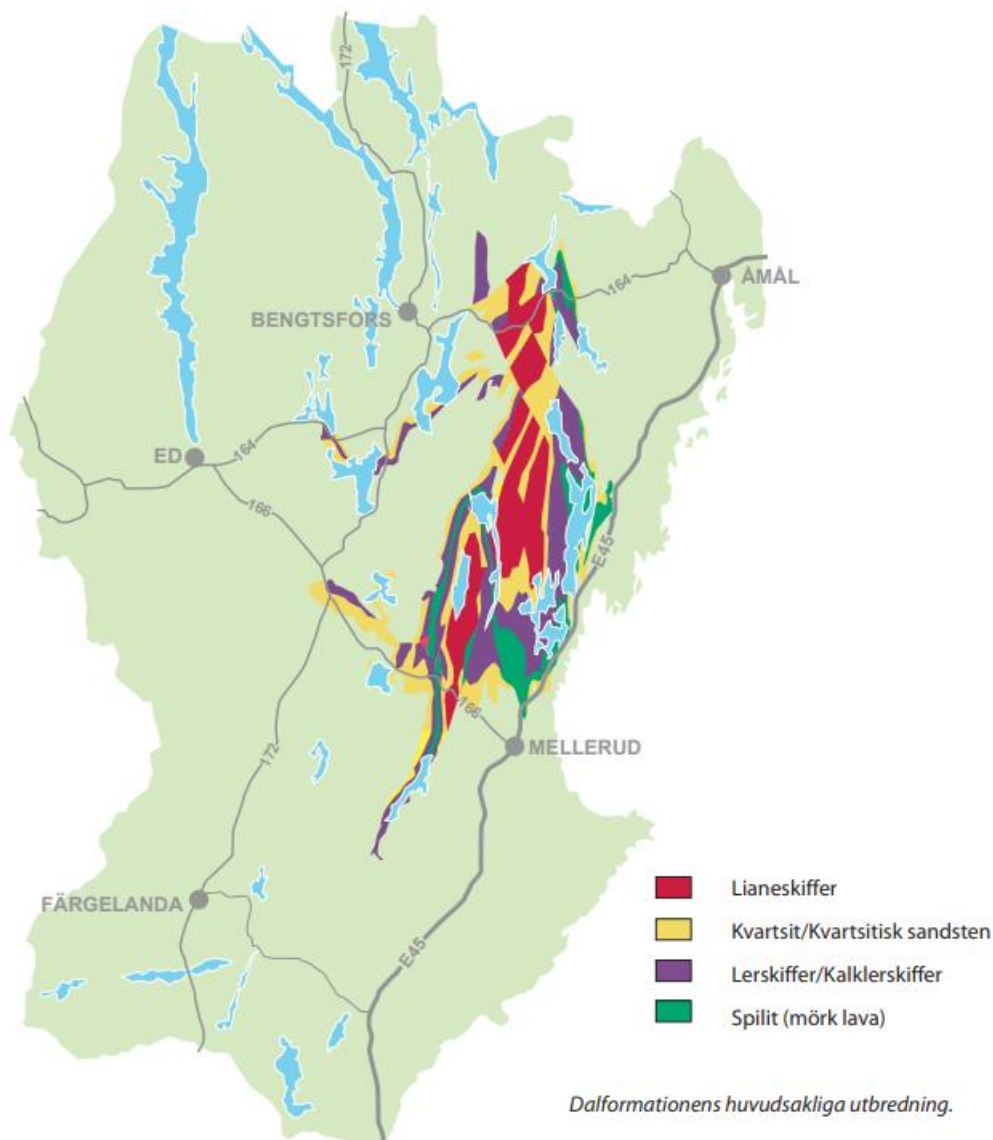
Länsstyrelserna i Sverige har utvecklat regionala handlingsplaner för grön infrastruktur som stöd för kommunens arbete. Dessa handlingsplaner innehåller riktlinjer och rekommendationer för hur grön infrastruktur kan integreras i den fysiska planeringen och hur ekosystemtjänster kan bevaras och stärkas. Handlingsplanerna kan användas som underlag vid tillsyn och prövning enligt miljöbalken.

På europeisk nivå finns det flera direktiv som påverkar arbetet med grön infrastruktur och ekosystemtjänster, såsom EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektivet. Dessa direktiv syftar till att skydda och bevara biologisk mångfald och naturtyper inom EU och ställer krav på medlemsländerna att vidta åtgärder för att uppnå detta.

4. Landskapets bildande och utformning

4.1 Geologisk bakgrund

Ingen vet säkert hur många istider Skandinavien genomlevt, men bara under de senaste 1,8 miljoner åren är de sex stycken. För att förstå olika växters utbredning och varför vi har sprickdalssjöar och karga bergsryggar behöver vi gå i alla fall drygt 1 miljard år tillbaka, till botten av ett hav, nära ekvatorn. Där samlades grövre och finare sediment av olika slag och på olika platser. Genom årmiljonerna byggdes de på och pressades samman av tyngden från nya sediment och från lava som trängte upp. De tektoniska plattorna har rört sig och de sediment som en gång avsatts, har under resans gång ombildats och slutligen spruckit och ställt sig på kant i Dalsland, och utgör nu dalformationen. Lagren av sand har blivit till den mycket hårda kvartsiten, som motstått alla inlandsisars framfart och mjukare bergarter har på sina ställen helt skrapats bort och lämnat sprickor för vatten att bilda sjöar. Kvar mellan de hårdare bergarterna finns mer lättvittrade, som den ofta kalkrika lerskiffern. I kombination med en relativt hög årlig nederbörd skapar detta idealiska förutsättningar för många kalkälskande kärlväxter, lavar och mossor och på den karga och svårvittrade kvartsiten, liksom på urberget, växer de krumma tallarna långsamt med ljung och blåbär.

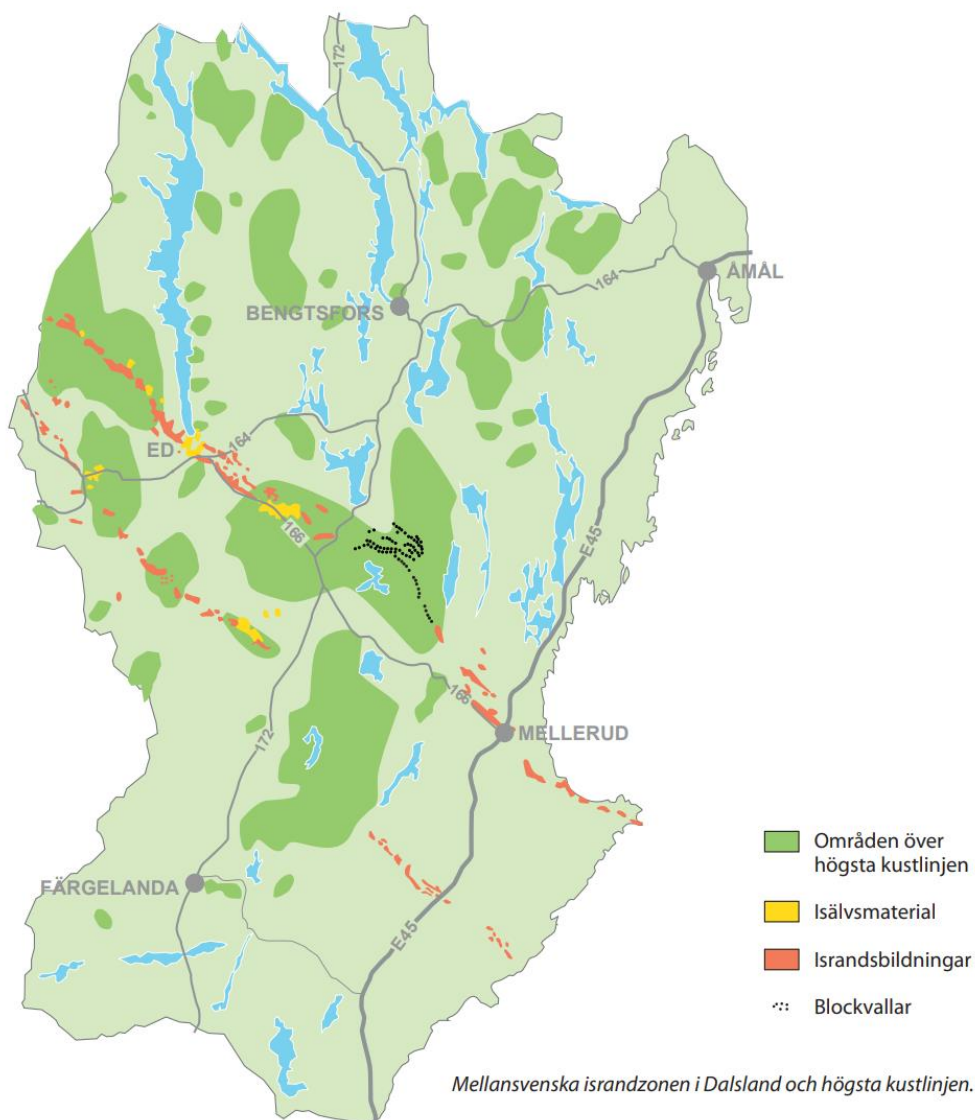

Figur 1. Berggrunden i övriga delar av Dalsland utgörs i huvudsak hårda vulkaniska bergarter som granit och gnejs. Bild publicerad med upphovspersonens medgivande och är tagen från boken *Natur i Dalsland*, som finansierades med LONA-medel.

Det landskap vi ser idag har till stor del formats i samband med den senaste inlandsisens tillbakadragande. Under avsmältningen inträffade en kallperiod, då istäckets södra kant stod still under ca 800 år. Längs denna kant, den s.k. mellansvenska israndzonen, som sträcker sig från Bergen i Norge till södra Finland, återfinns en lång rad kvärtärgeologiskt intressanta formationer; i Dalsland ligger samhällena Ed och Mellerud på denna, men också karaktäristiska landskapselement som Ödskölts moar, blockvallar och Hjortens udde. Eftersom istäcket stod stilla, men avsmältningen fortgick, kom stora mängder av sand, grus och stenblock att avsättas vid och söder om israndzonen, vilket format de dallandskap med bördiga jordar som återfinns i de södra delarna av Dals-Ed och i Färgelanda. När klimatet åter blev varmare och avsmältningstakten ökade, skrapades urberget norr om israndzonen rent på löst material och fortsatte föregående istiders formande av den sprickdalsterräng, med karga hållmarker på höjderna och myrmarker i sänkorna, som dominerar norra delarna av Bengtsfors och Dals-Ed.

Under istiden var stora delar av landet nedtryckt under havsnivån. När det 2–3 km tjocka istäcket, Weichselisen, började smälta och tyngden minskade, påbörjades den landhöjning som alltjämt fortgår, om än i avtagande takt. I ett samspel mellan landhöjning och isavsmältning, som pågick under perioden från ca 18 000 år sedan och fram till årtusendena före vår tideräkning, var landet satt under ständig förändring. Områden som låg över respektive under *högsta kustlinjen* (HK), dvs den nivå dit havet nådde som högst, bär mycket olika geologiska spår. Områden över HK domineras av osorterade moränjordar och områdena under HK var en del av de olika stadier av innanhav som föregick dagens Östersjön: *Baltiska issjön*, *Yoldiahavet*, *Anchylussjön* och slutligen *Littorinahavet*. I områden som befinner sig under HK har vattnet och dess rörelser givit helt andra förutsättningar för sedimentation, sortering och transport av material.

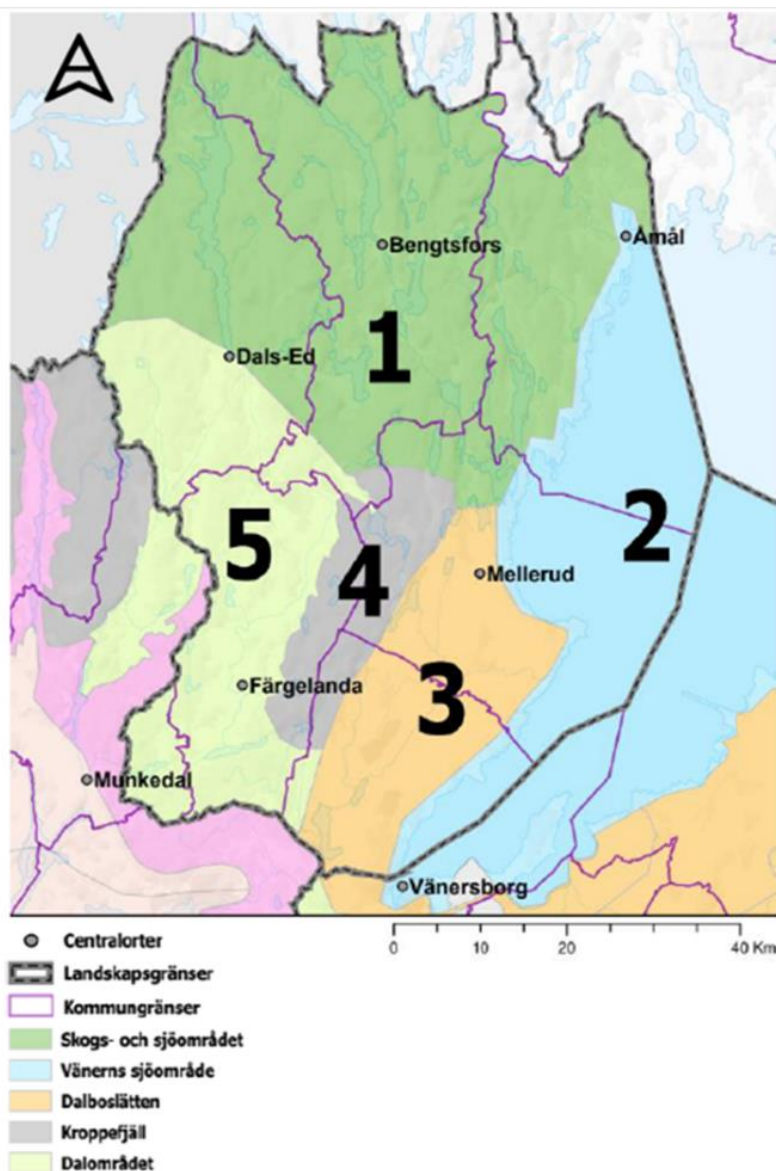
Det som idag utgör Dalboslätten var då havsbotten och lersedimenten är nu bördig åkermark, och de bördiga dalgångarna i södra Dals-Ed och Färgelanda har skapats genom att finare sediment avsatts i anslutning till dessa.

Figur 2. Kvarterärgeologiska formationer. Bild publicerad med upphovspersonens medgivande och är tagen från boken *Natur i Dalsland*, som finansierades med LONA-medel.

4.2 Naturgeografiska områden och kopplingen till naturtyper

Naturgeografiskt kan Dalsland delas in i följande naturgeografiska områden:

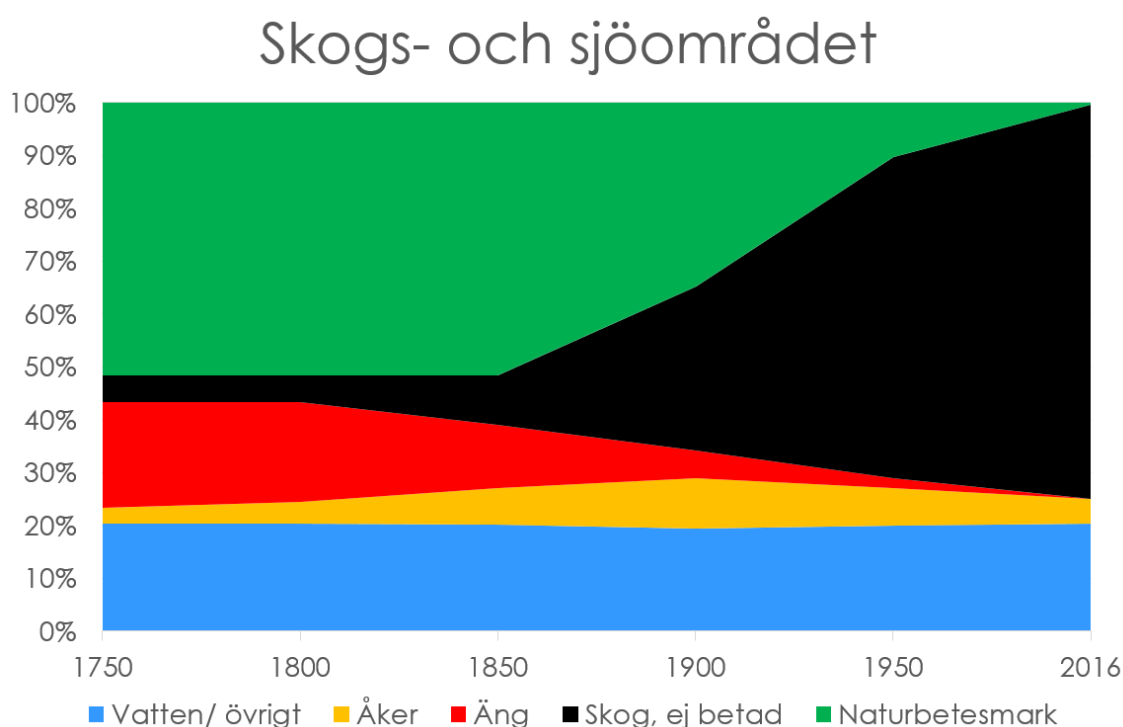

Figur 3. Bilden är taget från HORIZON2020-projektet HNV-link, där bland annat DMEK deltog och visar en indelning av naturgeografiska områden i Dalsland. Bilden är publicerad med tillåtelse av upphovspersonerna Lars Johansson och Stefan Arvidsson, Länsstyrelsen Västra Götaland.

Område 1 – Skogs- och sjöområdet

Sprickdalsterrängen i de norra delarna av Dalsland är rik på sjöar med en nord-sydlig utbredning, karga höjder och vidsträckta skogar. Delar av området har befunnit sig över HK (se Figur 2). Inom dessa områden har mycket lite material avsatts och lämnat områden med ett tunt eller obefintligt substrat för växter. Även höjdområdena nedanför HK, men ovanför israndzonen, kan ha relativt tunna jordar, då avsatta sediment spolats bort av vågorna vid landhöjningen. Underliggande berg i de västra delarna av landskapet utgörs av magmatiska, sura och svårvittrade bergarter, och där är växtligheten anpassad efter näringsfattiga förhållanden.

På höjdryggarna, där marksubstrat ofta helt saknas och det därmed råder brist på både vatten och näring, är det få trädarter som trivs -nästan enbart tallar klarar dessa förhållanden, men de växer långsamt. Fältskiktet, där sådant finns, domineras ofta av ljunng och lingon. Naturtypen hållmarksskog är inte högproduktiv vad avser virke, och har därför inte brukats lika intensivt, och finns sålunda relativt väl representerad. I samma områden, men där jordlagren är mäktigare, mer näringsrika och har bättre fukthållande egenskaper, återfinns mer gran- och blandskog, delvis på myrmark. Historiskt har dessa delar ofta varit betade utmarker. I sänkor mellan höjdryggarna är förutsättningarna för myrmarker goda, då de småsjöar som föregått myrbildningen varit näringsfattiga och med relativt lågt pH. Myrmarker delas in i *kärr*, som får sitt vatten både från nederbörd och från omgivande marker och *mossar*, som får allt sitt vatten via nederbörd, och därmed är mycket näringsfattiga, samt blandmyrar, som hyser både kärr- och mosselement.

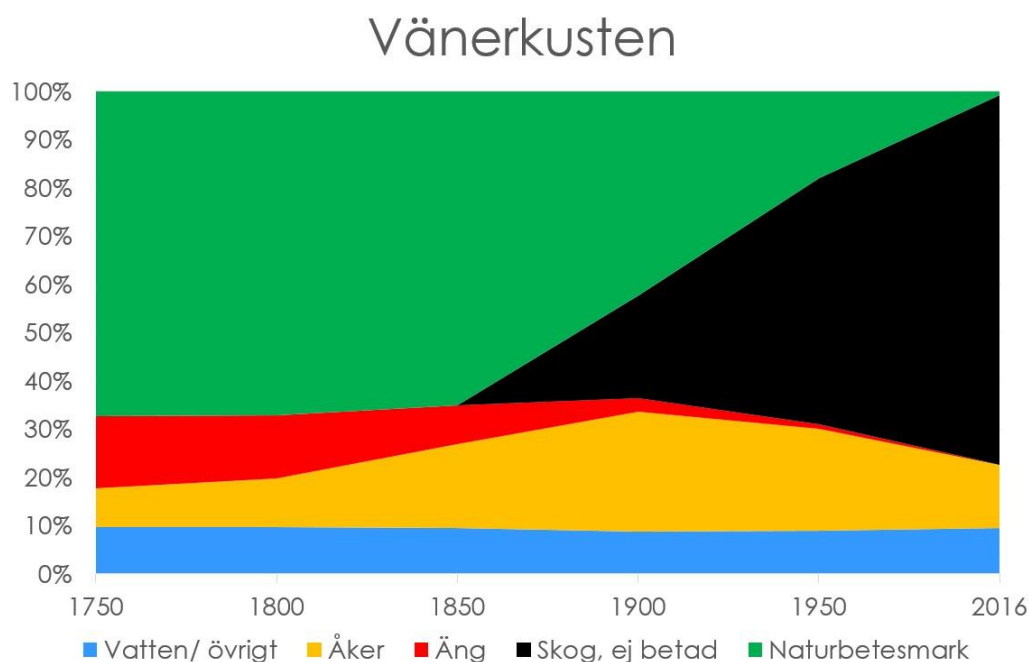

Figur 4. Diagrammet är taget från HORIZON2020-projektet HNV-link, där bland annat DMEK deltog och visar förändringen i markanvändning i det naturgeografiska området i fråga. Bilden är publicerad med tillåtelse av upphovspersonerna Lars Johansson och Stefan Arvidsson, Länsstyrelsen Västra Götaland.

Område 2 – Vänerns sjöområde

Vänerns maritima område upptar i Dalsland en yta om ca 170 km² och har i mångt och mycket formats i samspel med landhöjningen. De naturvärden som framkommit genom GIS-analysen i områdena längs Vänerns stränder är i huvudsak strandvåtmarker, dvs våtmarker som inte är myrbildande.

Områdena i anslutning till Vänerns strand har historiskt sett främst varit utmarker som tillhörde gårdarna på Dalboslätten. Dessa utmarker har idag omvandlats till produktiva skogar. De livsmiljöer som fortfarande är vanliga i området och som har potential att återfå höga naturvärden bedöms vara våtmarker som ej är myr.

Figur 5. Diagrammet är taget från HORIZON2020-projektet HNV-link, där bland annat DMEK deltog och visar förändringen i markanvändning i det naturgeografiska området i fråga. Bilden är publicerad med tillåtelse av upphovspersonerna Lars Johansson och Stefan Arvidsson, Länsstyrelsen Västra Götaland.

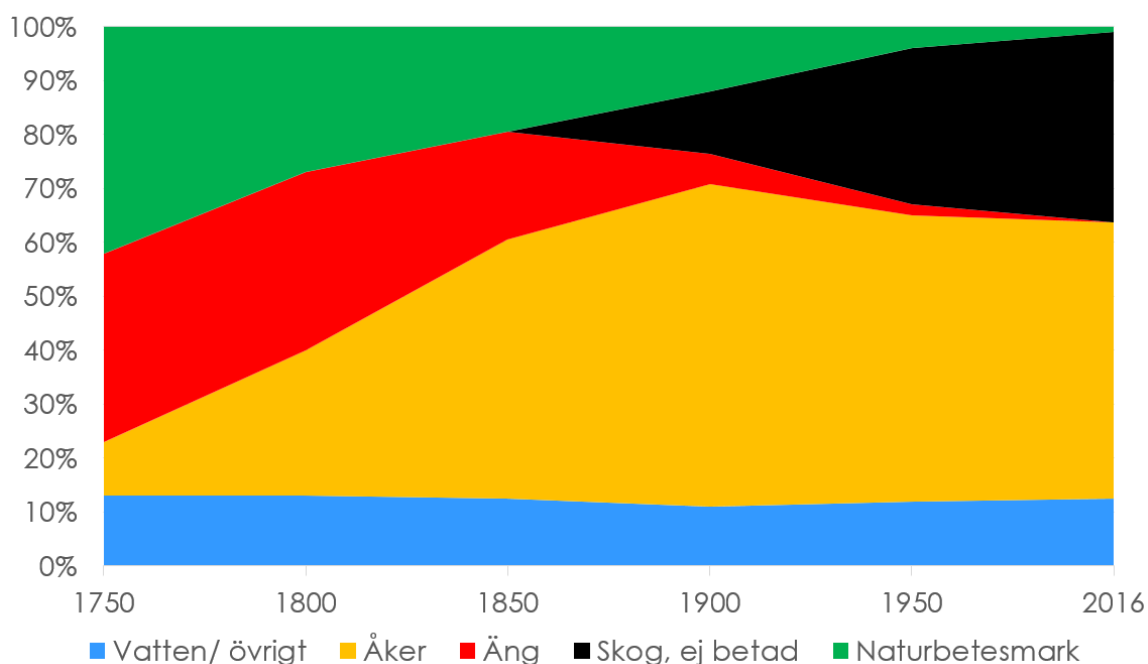
Område 3 – Dalbosläätten

Dalbosläätten utgörs av sediment som avsattes i slutet av istiden och är idag en bördig jordbruksbygd, som upptar en yta om ca 640 km². Dalbosläätten ligger nedanför högsta kustlinjen och var så sent som för ca 10 000 år sedan botten på Anchylussjön, en sötvattensjö. Men innan det en del av Yoldiahavet, vilket satt spår i form av fossilt saltvatten, som lett till att stora delar av området har sin dricksvattenförsörjning från kommunalt producerat vatten.

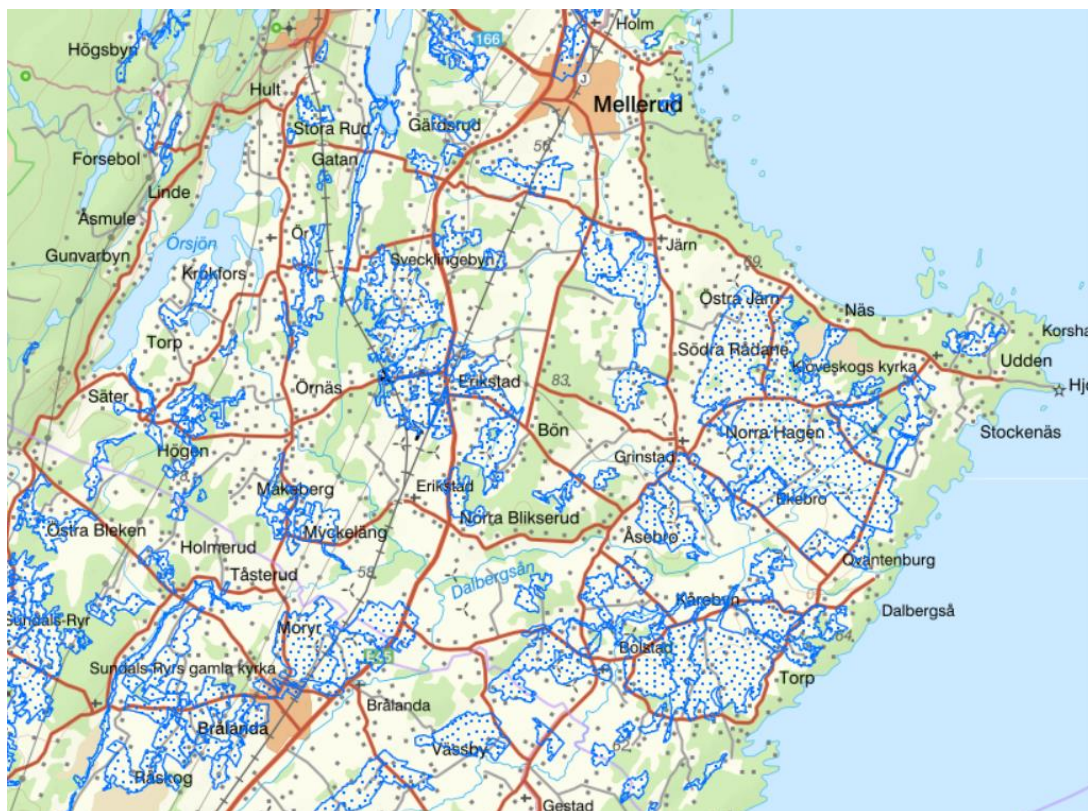
Historiskt har området haft en hög andel ängar och utmarker, men också en stor andel våtmarker, som under 1800- och 1900-talet omvandlats till åkermark. Idag är det ett av de mest produktiva och intensiva produktionsområdena för spannmål i Sverige. Dräneringssystem och sänkning av vattennivån var några åtgärder som vidtogs och som möjliggjorde en radikal förändring av markanvändningen.

Fragment av ängar och betesmarker är fortfarande utspridda i landskapet, men det finns goda möjligheter att återställa och öka dessa områden i framtiden.

Dalboslätten

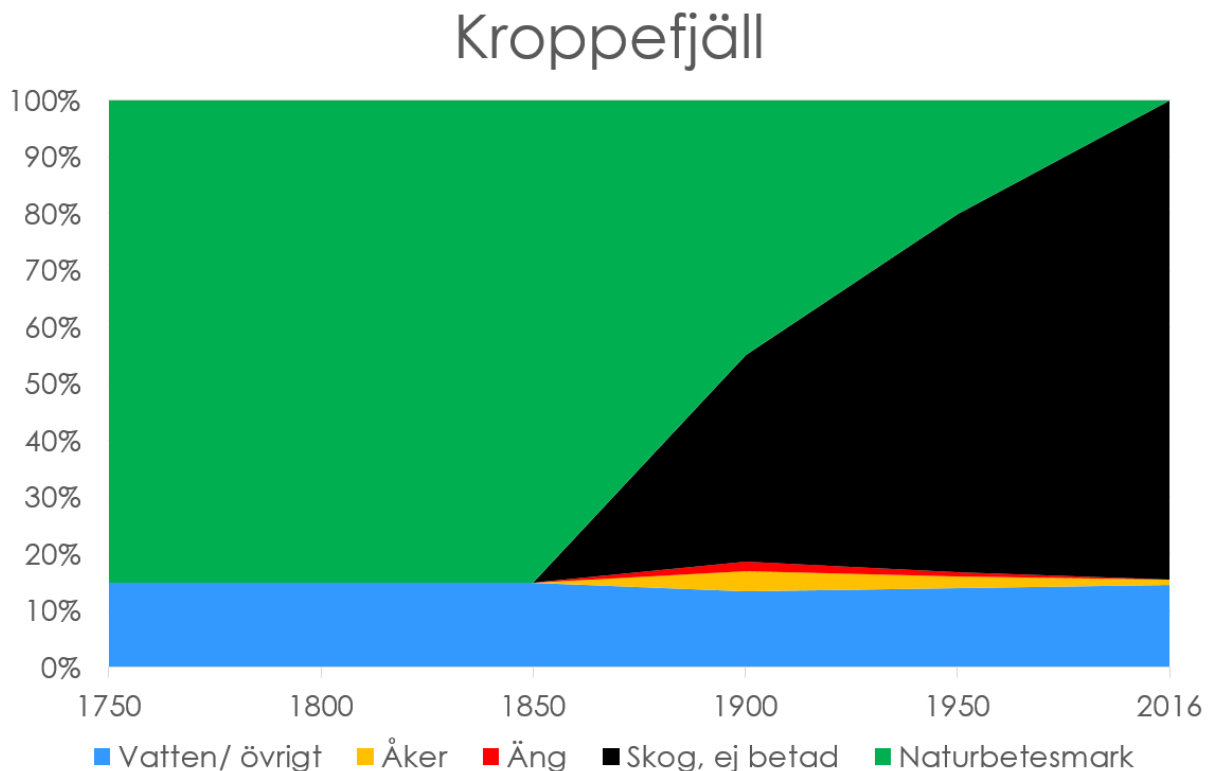
Figur 6. Diagrammet är taget från HORIZON2020-projektet HNV-link, där bland annat DMEK deltog och visar förändringen i markanvändning in det naturgeografiska området i fråga. Bilden är publicerad med tillåtelse av upphovspersonerna Lars Johansson och Stefan Arvidsson, Länsstyrelsen Västra Götaland.

Figur 7. Båtnadsområden på Dalboslätten. Med båtnad avses områden som gynnas av en åtgärd, i detta fall markavvattning. Kartbilden ska inte tolkas som att allt som är blåmarkerat varit regelrätta våtmarksområden, men helt klart är att mycket stora arealer våtmark försvunnit från våra landskap de senaste 100–150 åren. Bild från Länsstyrelsernas informationskarta.

Område 4 – Kroppefjäll

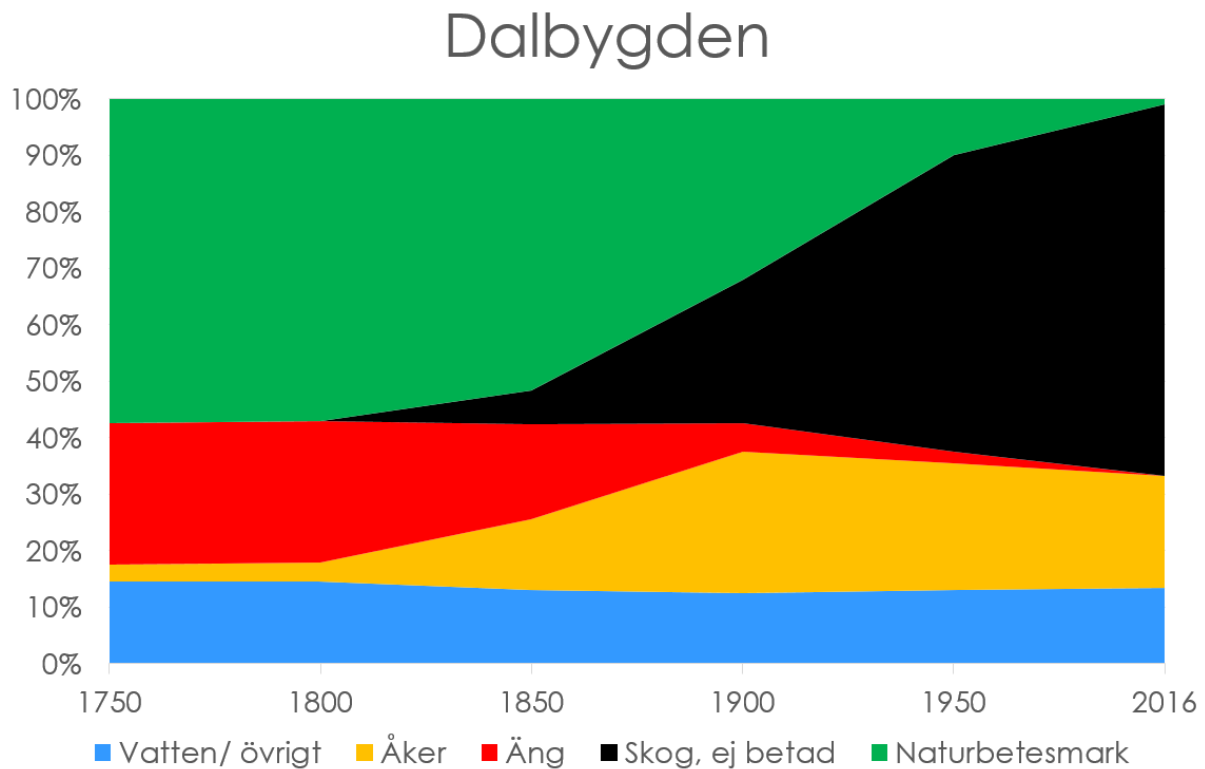
Även Kroppefjällsplatån är en del av sprickdalslandskapet, som i väster och öster begränsas av flera mil långa sprickor och där platån mellan dem har pressats upp mer än 100 meter över det omgivande landskapet. Kroppefjäll har historiskt sett varit viktig som allmänning och utmark för bönderna i de omgivande områdena och utgör idag ett stort sammanhängande skogs- och myrmarksområde, och är nästa helt obebott.

Figur 8. Diagrammet är taget från HORIZON2020-projektet HNV-link, där bland annat DMEK deltog och visar förändringen i markanvändning i det naturgeografiska området i fråga. Bilden är publicerad med tillåtelse av upphovspersonerna Lars Johansson och Stefan Arvidsson, Länsstyrelsen Västra Götaland.

Område 5 – Dalområdet

I Färgelanda och Dals-Ed, söder om israndzonen, har isälvsflödet format ett landskap av åsar och dalar, där sediment avsattes i dalarna och bildat bördig jordbruksmark. Området är kuperat och delar som var svåra att nå eller att odla har därför aldrig omvandlats till åkermark och en del av dessa områden betas fortfarande.

Figur 9. Diagrammet är taget från HORIZON2020-projektet HNV-link, där bl a DMEK deltog och visar förändringen i markanvändning in det naturgeografiska området i fråga. Bilden är publicerad med tillåtelse av upphovspersonerna Lars Johansson och Stefan Arvidsson, Länsstyrelsen Västra Götaland.

5 Grön infrastruktur i olika naturtyper

Inom LONA-projektets ramar har olika naturtyper analyserats på landskapsnivå. Nedan följer de olika analyserade naturtypernas värde för grön infrastruktur och ekosystemtjänster.

5.1 Gräsmarker

Gräsmarker spelar en avgörande roll i att upprätthålla och stärka den gröna infrastrukturen i kommunen. Dessa områden, som inkluderar ängar, betesmarker och andra öppna landskap, bidrar med en rad viktiga ekosystemtjänster som är nödvändiga för både miljön och samhället. Gräsmarker är hem för en rik mångfald av växter, insekter och andra djurarter. De fungerar som livsmiljöer för många hotade och sällsynta arter. Genom att skydda och vårda gräsmarker kan vi säkerställa att dessa arter har en plats att leva och frodas och därmed bidra till att bevara den biologiska mångfalden. Gräsmarker spelar en viktig roll i att reglera klimatet genom att binda kol i marken och därmed motverka klimatförändringar. Gräsmarker fungerar som naturliga svampar som absorberar och lagrar vatten, jämfört med hårdgjorda ytor. Detta hjälper till att minska risken för översvämningar genom att bromsa och fördröja avrinningen av regnvatten. Samtidigt bidrar de till att fylla på grundvattenreserver och förbättra vattenkvaliteten genom att filtrera bort föroreningar. Gräsmarker bidrar till att förbättra jordens hälsa genom att öka dess bördighet och struktur. Växternas rötter hjälper till att binda jorden och förhindra erosion, samtidigt som de tillför organiskt material som förbättrar jordens näringsinnehåll. Detta skapar en bördig och stabil grund för framtida jordbruks- och naturvårdsinsatser. Gräsmarker erbjuder också viktiga rekreationsmöjligheter för invånarna i kommunen och hela Dalsland. De ger utrymme för friluftsliv, motion och avkoppling och bidrar därmed till ökat välbefinnande och livskvalitet. Genom att bevara och tillgängliggöra gräsmarker kan vi skapa gröna oaser som främjar både fysisk och mental hälsa.

5.2 Skog

Skogar är en central komponent i den gröna infrastrukturen i Dalsland och bidrar med en mängd viktiga ekosystemtjänster. Genom att bevara och vårda olika typer av skogar, såsom ädellövskog, trivallövskog, tallskog och annan barrskog, kan vi säkerställa att dessa tjänster fortsätter att gynna både miljön och samhället.

Ädellövskogar, som består av trädarter som ek, bok och lind, är särskilt värdefulla för den biologiska mångfalden. Dessa skogar erbjuder livsmiljöer för många hotade och sällsynta arter av växter, djur och svampar. Ädellövskogar bidrar också till att förbättra luftkvaliteten genom att filtrera partiklar och ta upp koldioxid. Dessutom fungerar de som viktiga rekreationsområden där människor kan njuta av naturen och koppla av.

Trivallövskogar, som består av trädarter som björk, asp och al, är liksom de andra skogstyperna viktiga för arterna knutna till dessa typer av skogar. Alskogar, som föredrar att växa fuktigt, är också viktiga för vattenreglering, då de hjälper till att absorbera och lagra regnvatten, vilket minskar risken för översvämningar.

Tallskogar är anpassade till att hantera och dra nytta av bränder. Bränder spelar en avgörande roll i att forma och upprätthålla tallskogar genom att rensa bort konkurrerande vegetation och skapa öppna, ljusa miljöer som gynnar många arter. Tallskogar bidrar också till att binda kol och minska mängden växthusgaser i atmosfären. Dessa skogar erbjuder livsmiljöer för många arter av fåglar och insekter och är populära för friluftaktiviteter som vandring och bärplockning.

Barrskogar, som främst består av granar och andra barrträd, är viktiga för att reglera klimatet genom att lagra stora mängder kol i både träd och mark. Barrskogar bidrar också till att förbättra vattenkvaliteten genom att filtrera bort föroreningar och minska avrinningen av näringsämnen till vattendrag. Dessa skogar erbjuder livsmiljöer för många arter av däggdjur, fåglar och insekter och är viktiga för att upprätthålla den biologiska mångfalden. Barrskogar är också viktiga för skogsbruk och produktion av trävaror.

5.3 Våtmarker

Våtmarker är en central del av den gröna infrastrukturen i Dalsland och bidrar med en mängd viktiga ekosystemtjänster. Genom att bevara och vårda våtmarker, både på myr och utanför myr, kan vi säkerställa att dessa områden fortsätter att gynna både miljön och samhället.

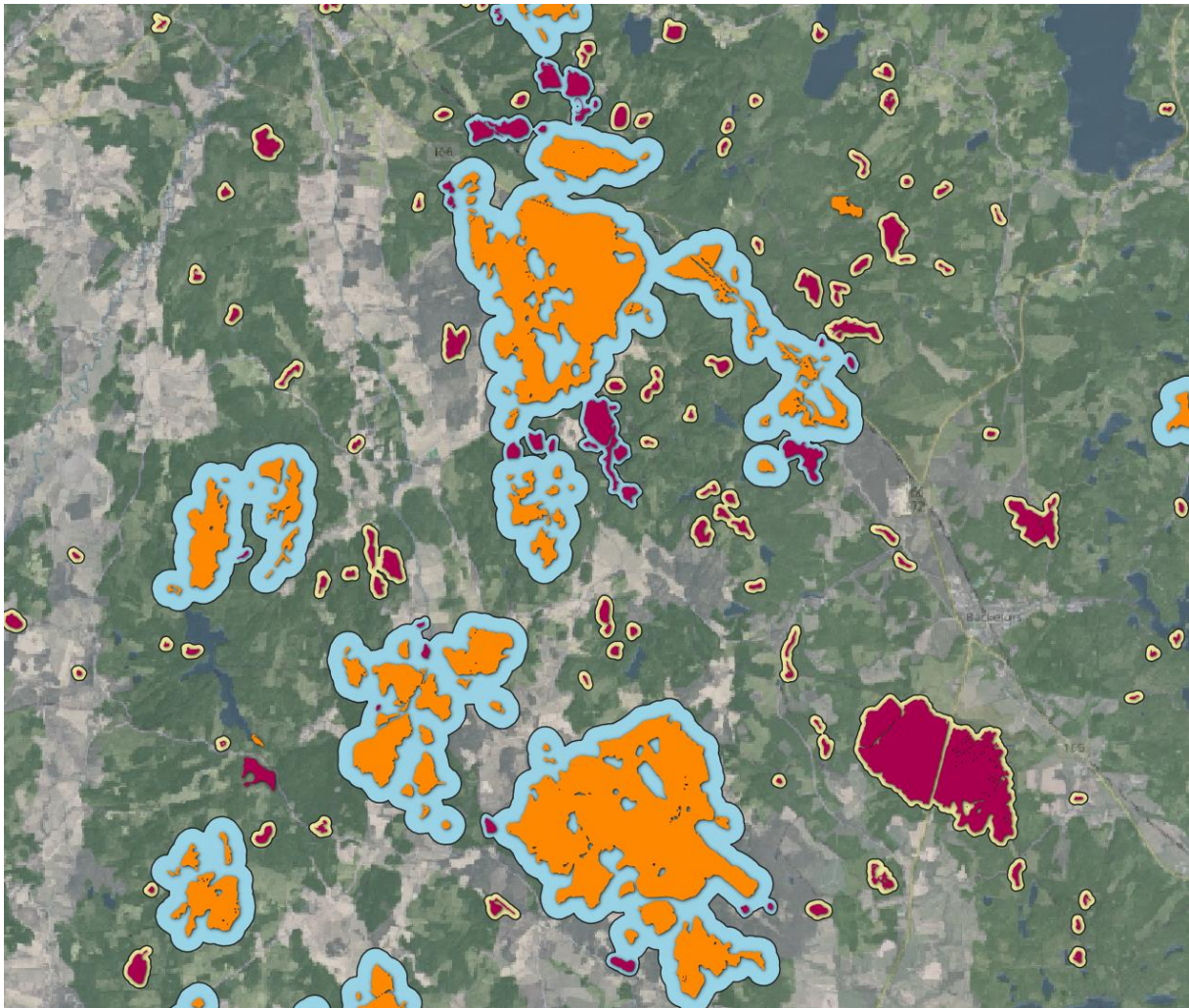
Våtmarker på myr, såsom torvmossar och kärr, är unika ekosystem som spelar en avgörande roll i att reglera vattenflöden och lagra kol. Dessa våtmarker fungerar som naturliga svampar som absorberar och lagrar stora mängder vatten, vilket hjälper till att minska risken för översvämningar och torka. De bidrar också till att förbättra vattenkvaliteten genom att filtrera bort näringsämnen och föroreningar. Myrar är också viktiga kolsänkor, då de lagrar stora mängder kol i form av torv. Detta bidrar till att minska mängden växthusgaser i atmosfären och motverka klimatförändringar. Dessutom erbjuder myrar livsmiljöer för många specialiserade växt- och djurarter, vilket bidrar till att bevara den biologiska mångfalden.

Våtmarker utanför myr, såsom sjöar, dammar och slättsjöar, spelar också en viktig roll i den gröna infrastrukturen. Dessa våtmarker fungerar som buffertzoner som absorberar och fördröjer avrinningen av regnvatten, vilket minskar risken för översvämningar och erosion. De bidrar också till att fylla på grundvattenreserver och förbättra vattenkvaliteten genom att filtrera bort föroreningar. Våtmarker utanför myr är viktiga livsmiljöer för många arter av fåglar, fiskar och amfibier. De erbjuder också viktiga rekreationsmöjligheter för invånarna i Dalsland, såsom fågelskådning, fiske och vandring. Genom att bevara och restaurera dessa våtmarker kan vi skapa gröna oaser som främjar både biologisk mångfald och människors välbefinnande.

5.4 Strukturer som särskilt bör beaktas i Dalsland

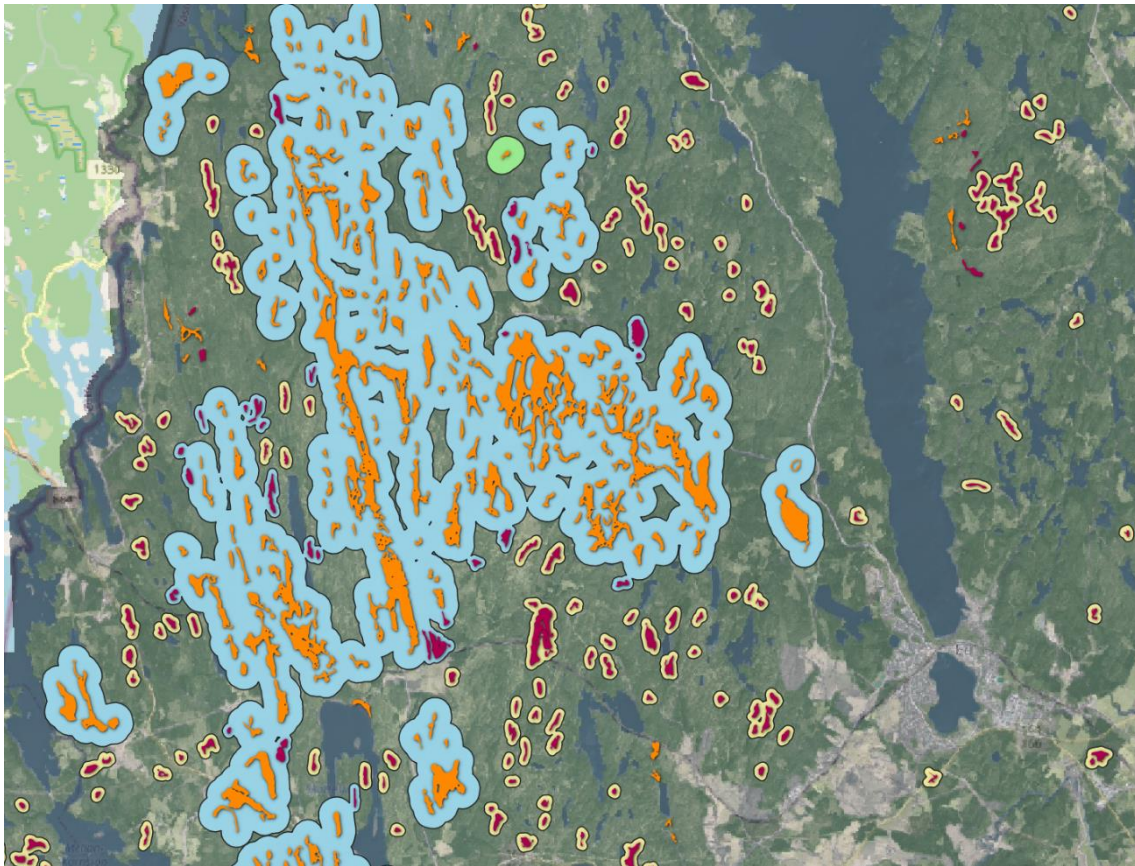
Dalsland hyser många och viktiga naturtyper för biologisk mångfald. Att kunna tolka ekologiska samband väsentliga för grön infrastruktur är viktigt i planering och beslutsfattande. Nedan följer exempel på ekologiska samband som man bör ta hänsyn till

- Stora värdekärnor
 - Värdekärnor är områden med höga naturvärden som stödjer en rik biologisk mångfald. Stora värdekärnor är viktiga för grön infrastruktur av flera skäl. De fungerar som livsmiljöer för många arter av växter och djur, vilket är avgörande för att bevara ekosystemens hälsa och funktion. Värdekärnor bidrar till att upprätthålla viktiga ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening och klimatreglering. Dessa tjänster är avgörande för människors välbefinnande och för att upprätthålla hållbara samhällen. Stora och sammanhängande värdekärnor gör ekosystemen mer motståndskraftiga mot klimatförändringar och andra miljöförändringar. De ger arter möjlighet att migrera och anpassa sig till nya förhållanden.
 - Exempel på stora värdekärnor är exempelvis våtmarkerna på myr runt Tingvallaområdet, mellan Bäckefors och Ed (figur 10).

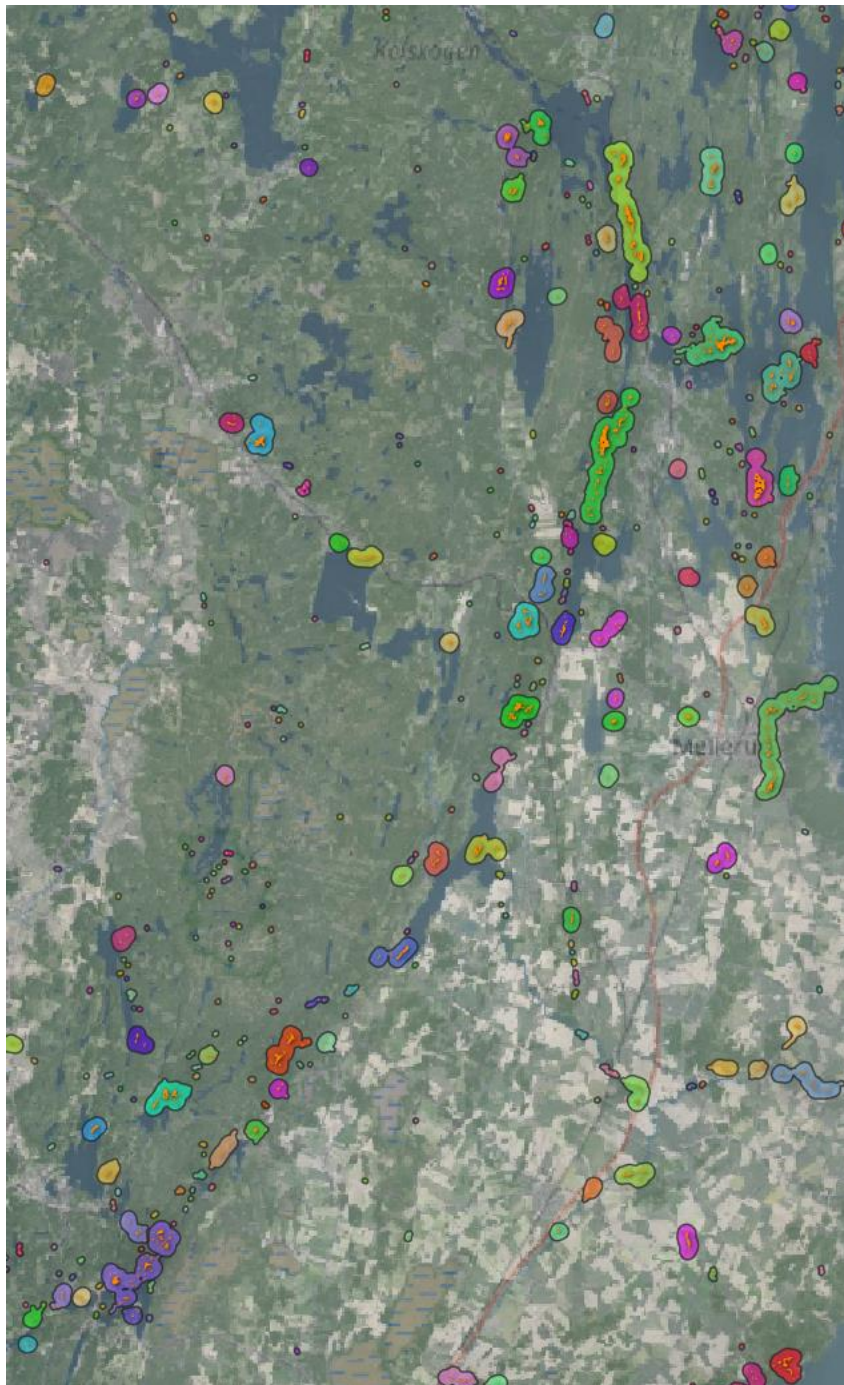
Figur 10. Stora värdekärnor av våtmark på myr (orange färg).

- Stora funktionella värdesystem
 - Funktionella värdesystem skapar sammanhängande nätverk av livsmiljöer som gör det möjligt för arter att röra sig och sprida sig över landskapet. Detta är avgörande för att upprätthålla biologisk mångfald och ekosystemens hälsa. Dessa system bidrar till att upprätthålla viktiga ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening och klimatreglering. Dessa tjänster är nödvändiga för människors välbefinnande och för att upprätthålla hållbara samhällen. Stora och sammanhängande värdesystem gör ekosystemen mer motståndskraftiga mot klimatförändringar och andra miljöförändringar. De ger arter möjlighet att migrera och anpassa sig till nya förhållanden.
 - Exempel på stora funktionella värdesystem är våtmarker på myr vid Tresticklan och Borgelemossarna, nordväst om Ed (figur 11). Här är värdekärnorna mindre, jämfört med exempelvis Tingvallamossen (figur 10), men värdekärnorna är tillräckligt många och ligger tillräckligt nära varandra så att det funktionella värdesystemet blir stort.

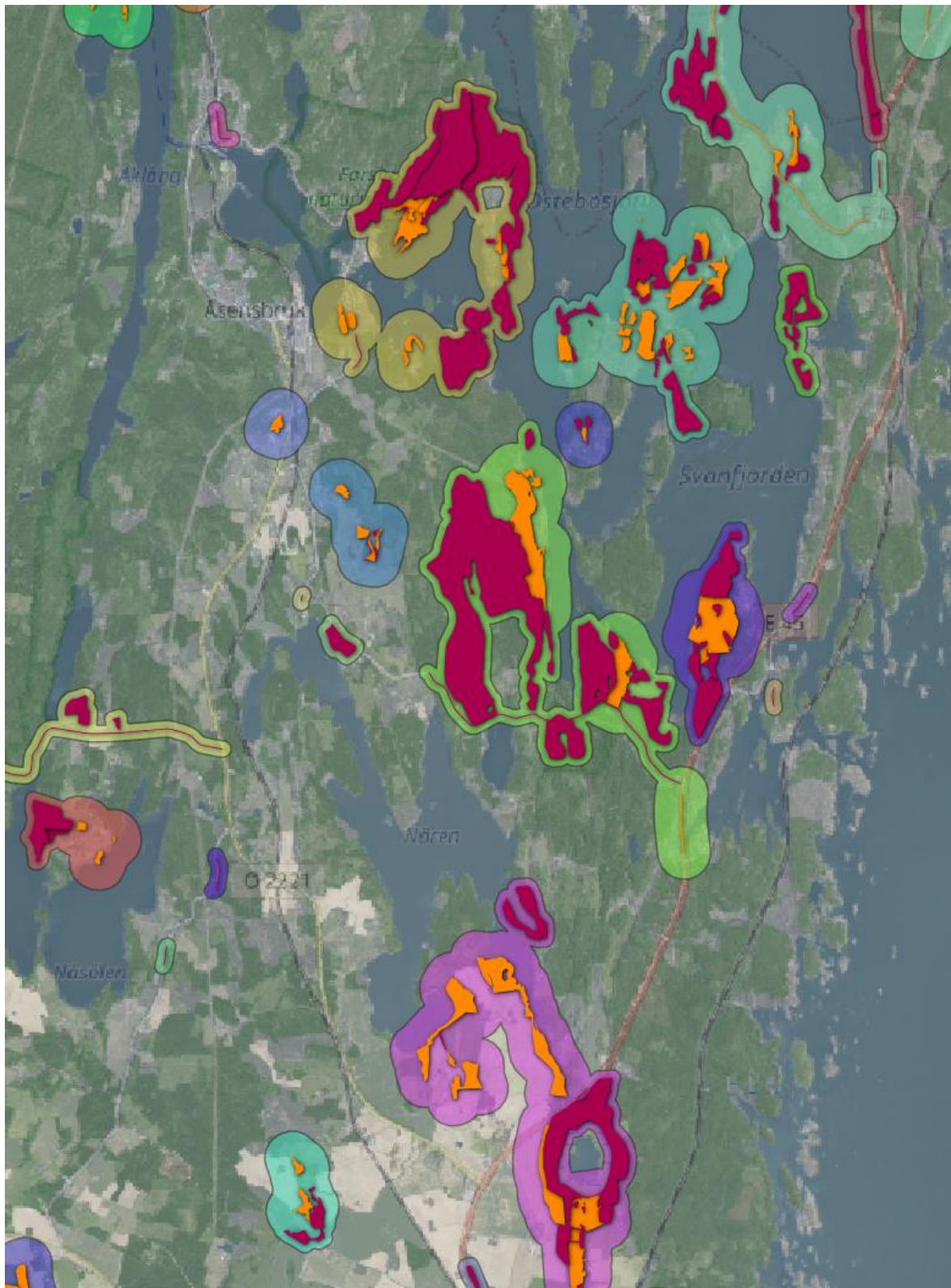
Figur 11. Stort funktionellt värdesystem av våtmark på myr (ljusblå färg).

- Kluster av värdekärnor
 - Kluster av värdekärnor skapar sammanhängande nätverk av livsmiljöer som gör det möjligt för arter att röra sig och sprida sig över landskapet. Detta är avgörande för att upprätthålla biologisk mångfald och ekosystemens hälsa. Genom att ha flera värdekärnor nära varandra kan ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening och klimatreglering stärkas och bli mer effektiva. Kluster av värdekärnor gör ekosystemen mer motståndskraftiga mot störningar som klimatförändringar, sjukdomar och mänskliga aktiviteter. Detta beror på att arter har fler alternativ för att hitta lämpliga livsmiljöer och resurser. När arter kan röra sig mellan olika värdekärnor inom ett kluster, ökar den genetiska variationen inom populationerna. Detta är viktigt för arternas långsiktiga överlevnad och anpassningsförmåga.
 - Exempel på kluster av värdekärnor (orange färg) kan ses av ädellövskog längs Kroppefjälls branter (figur 12). Här finner man värdekärnor i sammanhängande system (orange färg inom lika-färgad buffertzona) och enskilda värdekärnor (orange färg inom olikfärgade buffertzoner). Här vore det utav värde att utföra insatser så att värdekärnorna blir mer sammanhängande – färre olikfärgade buffertzoner och större lika-färgade buffertzoner. Även annan skog än ädellövskog, som är av vikt för grön infrastruktur, växer längs Kroppefjälls branter. Detta område sticker ut i utförd skogsanalys.

Figur 12. Kluster av värdekärnor (orange färg) av ädellövskog längs Kroppefjälls branter.

- Gräsmarker
 - På grund av att gräsmarker med höga naturvärden numera är en sällsynt naturtyp och som kräver specifik skötsel, är utpekade värdekärnor och stödhabitat viktiga att bevara. Gräsmarker kan hysa höga naturvärden trots relativt små ytor, därför bör extra hänsyn visas. Gräsmarkerna är också i hög grad fragmenterade men kan, genom olika insatser, länkas samman. Ett exempel på område som hyser en stor andel gräsmark med höga värden och många värdekärnor och värdesystem är de kalkrika delarna av dalformationen (figur 12).

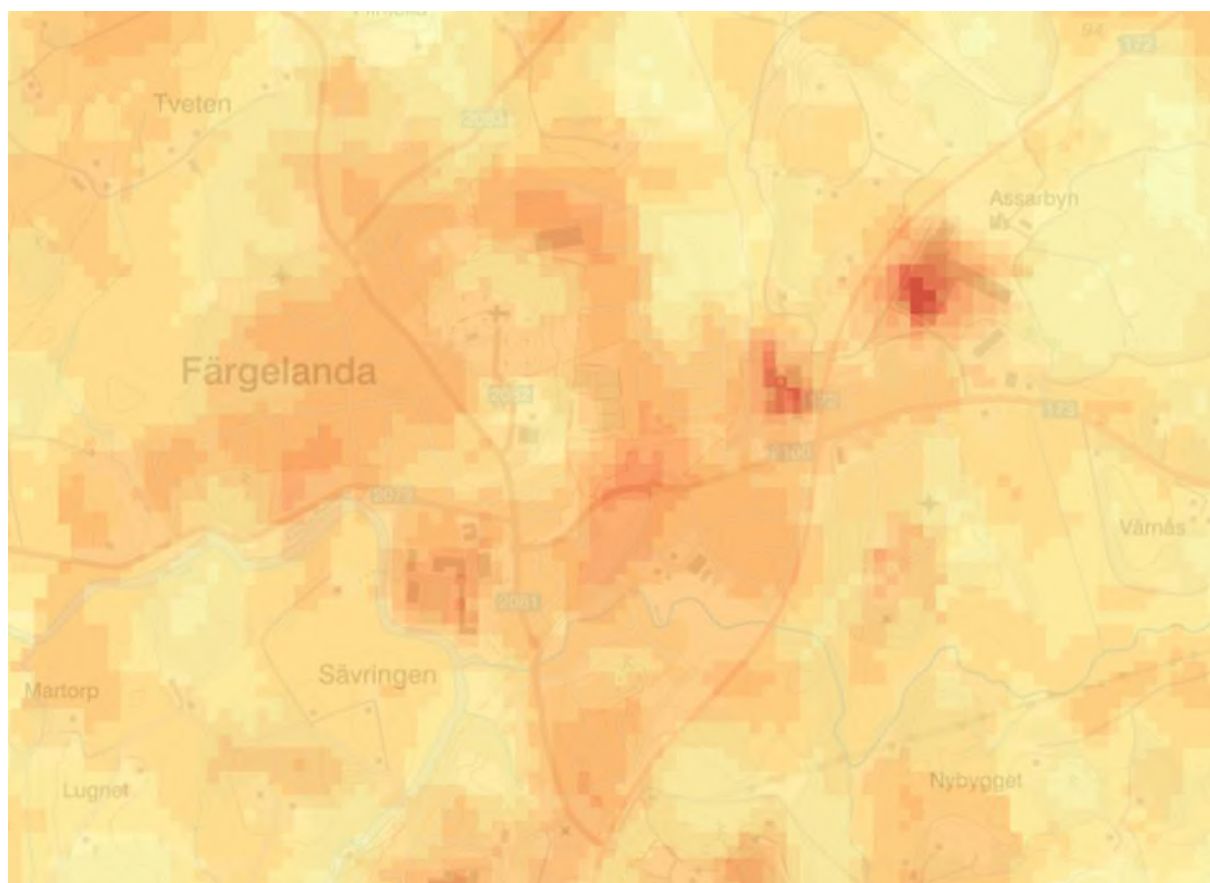

Figur 13. Öppna gräsmarker i södra delarna av dalformationen.

6 Grön infrastruktur och ekosystemtjänster i bebyggd miljö

Grön infrastruktur inom bebyggd miljö är avgörande för att skapa hållbara och hälsosamma städer och samhällen. Träd, våtmarker och andra grönytor spelar en central roll i denna infrastruktur och bidrar med en rad viktiga ekosystemtjänster som förbättrar livskvaliteten för invånarna.

Träd och grönytor bidrar till att förbättra luftkvaliteten genom att absorbera föroreningar som koldioxid, kväveoxider och partiklar. De fungerar som naturliga filter som renar luften och minskar hälsoriskerna för invånarna. Dessutom hjälper träd och grönytor till att reglera klimatet genom att ge skugga och avdunstning, vilket minskar värmeö-effekten i städer och sänker temperaturen under varma sommardagar.

Figur 14. Utdrag från MSBs Värmekartering. Bilden visar maxtemperatur 2017-2024 i Färgelanda.

Våtmarker och grönytor spelar en viktig roll i att hantera regnvatten och minska risken för översvämningar. De hjälper till att absorbera och lagra vatten, vilket minskar avrinningen och belastningen på avloppssystemen. Våtmarker bidrar också till att förbättra vattenkvaliteten genom att filtrera bort föroreningar och näringsämnen innan de når vattendrag och sjöar.

Träd, våtmarker och andra grönytor i bebyggda miljöer skapar livsmiljöer för en mängd olika växter och djur. De fungerar som gröna korridorer som underlättar för arter att röra sig mellan olika habitat och bidrar till att bevara den biologiska mångfalden. Dessa områden erbjuder också boplatser och föda för fåglar, insekter och andra djur, vilket berikar stadens ekosystem.

Grönområden, träd och våtmarker i städer har positiva effekter på människors fysiska och mentala hälsa. De erbjuder platser för rekreation, motion och avkoppling, vilket främjar välbefinnande och livskvalitet. Studier har visat att närhet till grönområden kan minska stress, förbättra humöret och öka den allmänna hälsan. Dessa gröna inslag bidrar också till att skapa estetiskt tilltalande och attraktiva stadsmiljöer.

Investeringar i grön infrastruktur, inklusive träd, våtmarker och andra grönytor, kan också ge ekonomiska fördelar. Gröna inslag ökar fastighetsvärden och gör områden mer attraktiva för boende och företag. De minskar också kostnaderna för energi genom att ge skugga och minska behovet av luftkonditionering. Dessutom kan grön infrastruktur minska kostnaderna för vattenhantering och förbättra stadens motståndskraft mot klimatförändringar.

Figur 14. Figuren visar inventering av trädets förmåga att lagra kol varje år. Rödare punkt indikerar högre potential till kolinlagring. Man kan även erhålla information om trädets potential för luftrening (avlägsnande av luftföroreningar), total kolinlagring, syreproduktion samt flödesreglering av vatten. Ekosystemtjänstanalysen har utförts på totalt 4 167 träd som inventerats i regi av Dalslands miljö- och energiförbund i tätorterna Bengtsfors, Brålanda, Dals Långed, Ed, Frändefors, Färgelanda, Mellerud, Åmål och Åsensbruk.

Träd, våtmarker och andra grönytor är oundgängliga delar av den gröna infrastrukturen i bebyggda miljöer och bidrar med en rad viktiga ekosystemtjänster. Genom att bevara och plantera fler träd, skydda våtmarker och skapa fler grönytor kan vi skapa hållbara, hälsosamma och attraktiva städer som gynnar både miljön och invånarna. Detta arbete är avgörande för att bygga en hållbar framtid och förbättra livskvaliteten för kommande generationer.

7 Grön infrastruktur i fortsatt planering

Att använda grön infrastruktur som verktyg i samhällsplanering innebär att integrera naturbaserade lösningar i planering och i utveckling av städer och landsbygd – för att främja ekologisk hållbarhet, människors hälsa, klimatanpassning, och resiliens. Det här programmet utgör ett verktyg och styrdokument i det fortsatta arbetet kring samhällsplanering, men också vid utveckling och skötsel av grönområden. Till programmet finns en GIS-kartläggning som tillsammans med programmet visar hur olika strukturer och samband ser ut idag.

7.1 Hur grön infrastruktur kan används i samhällsplanering

7.1.2 Framtagande av planer

Översiktsplaner

Syftet med en översiktsplan är att ge en långsiktig och strategisk vägledning för hur mark, vatten och den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras i en kommun. Den fungerar som ett verktyg för att samordna olika intressen och skapa en hållbar samhällsutveckling.

Grön infrastruktur

GIS-skiktet för grön infrastruktur avseende de olika kategorierna beskrivna i avsnitt 5, ovan, är direkt tillämpbart, då det utgör en del av översiktsplanens faktaunderlag. I översiktsplanernas utvecklingsstrategier och riktlinjer om användning av mark- och vattenområden ska GIS-underlaget för grön infrastruktur beaktas, så att identifierad grön infrastruktur kan skyddas vid exploatering eller andra verksamheter som kan påverka denna negativt.

Ekosystemtjänster

Kartskikt som visar ekosystemtjänster kopplade till träd, berör endast kommunens tätorter och har därför en stark koppling till framför allt arbetet med detaljplaner och fördjupade översiktsplaner.

Detaljplaner

Detaljplaner tas oftast fram för områden inom tätort. Som nämns ovan är de mest påtagliga ekosystemtjänsterna ofta de som levereras inom tätort, då det är fler som kan dra nytta av dem där och då det i tätorten, med en hög andel hårdjord yta, som både bidrar till höga dagvattenflöden och värmeö-effekter, finns ett större behov av vissa ekosystemtjänster. Vid framtagande av nya eller omtag av äldre detaljplaner är det därför av stor vikt att en grundlig analys av grön infrastruktur och ekosystemtjänster genomförs som en del i detta arbete.

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur i tätorter analyseras bäst med hjälp av verktyget för detta, som finns i stadsträd.se. Med verktyget *Habitatnätverk* kan de ekologiska förutsättningarna för en fiktiv skogsfågel, där fågelns behov av tillgång och täthet av träd för att tillfredsställa grundläggande behov som migration, födosök, plats för att ta skydd eller bygga bo, analyseras. Genom en analys med *Habitatnätverk*, kan konnektiviteten för fåglar i ett område som utreds för detaljplan analyseras ur ett fågelperspektiv, där olika scenarion kan prövas genom att träd tas bort eller läggs till. Med verktyget kan viktiga länkar identifieras och skyddas och svaga länkar förstärkas eller nya länkar skapas. På hemsidan för stadsträd.se finns tolkningshjälp avseende habitatnätverksfunktionen:

<https://info.stadstrad.se/habitatnatverk>

I detaljplanekartan finns möjlighet att besluta om marklov för fällning eller annan påverkan på träd. Träd som i ett detaljplanearbete identifieras som delar av ett habitatnätverk bör, med fördel, beläggas med marklov i plankartan för att säkerställa dess ekologiska funktion.

Ekosystemtjänster

För analys av ekosystemtjänster kopplade till träd kan området för detaljplanen markeras i stadsträd.se och analyseras direkt. Analysen omfattar inte alla ekosystemtjänster som normalt kopplas till träd, utan endast kollager (hur många ton finns lagrat) och kolinbindning (hur många ton lagras in per år), samt vattenretention och reduktion av luftföroreningar. Träd i bebyggd miljö levererar många fler ekosystemtjänster, som t ex temperaturreglering (skugga) och bullerdämpning, men dessa kräver mer avancerade analysmodeller och ställer högre krav på indata. En antydning om trädens temperaturreglerande effekt kan fås genom att kombinera trädpunkter med MSB:s kartsikt för maxtemperatur, där värmeöar framkommer.

Även i ekosystemtjänstverktyget i stadsträd.se är scenarioanalyser där träd läggs till eller tas bort möjliga att genomföra för att simulera effekten av planerade åtgärder inom detaljplaner.

Det finns flera andra verktyg för analys och visualisering av ekosystemtjänster. Ett sådant är Boverkets ESTER, där befintliga ekosystemtjänster inom samtliga fyra huvudkategorier skattas och jämförs med ett scenario där de förändringar av förutsättningar som en detaljplan innebär. För att erhålla en robust analys är det en fördel om flera tjänstepersoner med olika specialistområden, var för sig, skattar platsgivna förutsättningar och effekten av en ändring av dessa.

Fördjupade översiktsplaner

En fördjupad översiktsplan (FÖP) är ett kommunalt planeringsdokument som fungerar som en mer detaljerad del av den övergripande översiktsplanen. Syftet med en FÖP är att ge en tydligare vägledning för mark- och vattenanvändning inom ett specifikt geografiskt område i kommunen och konkretiserar därmed översiktsplanens intentioner för området. En FÖP hjälper till att väga och samordna olika intressen, som bostadsbyggande, infrastruktur, naturvård, kulturmiljöer och klimatanpassning och ska fungera som stöd i framtagande av kommande detaljplaner och bygglövsbeslut.

Analysen som kan och bör genomföras i samband med arbetet med framtagande av fördjupade översiktsplaner liknar i allt väsentligt det som gäller för detaljplaner.

Grön infrastruktur

Då en FÖP ofta kan omfatta ett något större geografiskt område med flera mer eller mindre sammanhängande framtida etableringar av bebyggelse, blir planering av grön infrastruktur extra viktig. Viktiga gröna samband som framgår av GIS-skikten för olika naturtyper ska analyseras och beaktas, med syfte att bevara och förstärka befintliga samband. GIS-analyserna kan också vara vägledande vid planering och utformning av olika gröna och blå element, som trädplanteringar och olika typer av dagvattenanläggningar, som är nödvändiga för framtida exploateringar. Med verktyget för analys av habitatnätverk i stadsträd.se, kan olika scenarioanalyser där träd tas bort eller läggs till analyseras för att bäst bevara och förstärka grön infrastruktur.

Ekosystemtjänster

Många av den bebyggda miljöns ekosystemtjänster är kopplade till större träd. Då fördjupade översiktsplaner ofta tar i anspråk ej tidigare bebyggd mark, finns goda förutsättningar för att med god analys av nuläget bevara stora träd eller andra befintliga strukturer, så som mindre våtmarksområden och brynmiljöer, och på så vis inte behöva invänta att anlagda naturtyper ska uppnå den grad av mognad som krävs för leverans av ekosystemtjänster på en hög nivå.

Övriga planer

Andra dokument som ofta förekommer som tematiska tillägg till en ÖP och som har en tydlig koppling till markanvändning, där grön infrastruktur sålunda bör beaktas, är planer för LIS-områden och Vindbruksplaner. I båda sammanhangen är valet av plats för verksamheten centralt, där områden med höga biologiska värden bör undantas om syftet med exploateringen kan uppnås på annan plats.

Trädplaner är en typ av planer där analyser av både ekosystemtjänster och grön infrastruktur har en självklar roll att spela. Trädplaner kan ha en framtidsytande del, där framtida planteringar läggs fast och genom att analysera bostadsområdets behov av ekosystemtjänster, kan plantering av träd planeras med hjälp av verktygen i stadsträd-verktygen.

Övriga tillämpningsområden

Nedan listas några problemområden och hur det kan lösas med hjälp av just grön infrastruktur. Nedanstående lista utgör exempel.

Planering av grönområden för ekosystemtjänster

- Vad: Bevara och anlägga parker, skogar, våtmarker, gröna tak och gröna korridorer.
- Syfte: Skapa biologisk mångfald, filtrera luft/vatten, lagra koldioxid, ge skugga och rekreation.
- Exempel: En stadspark som också hanterar dagvatten och minskar värmeeffekt i tätbebyggda områden.

Klimatanpassning och hantering av dagvatten

- Vad: Regnbäddar, gröna tak, öppna diken och våtmarker som absorberar nederbörd.
- Syfte: Minska översvämningsrisk och avlasta avloppssystem vid skyfall.
- Exempel: Göteborg har stadsdelar med översvämningsytor integrerade i stadsbilden.

Ekologiska samband och gröna korridorer

- Vad: Grönstråk som binder samman natur- och rekreationsområden.
- Syfte: Möjliggöra för djur- och växtliv att röra sig mellan olika habitat.
- Exempel: Ekodukter över/under vägar eller gröna korridorer mellan stad och landsbygd.

Stadsutveckling med naturbaserade lösningar

- Vad: Bygga in natur i nybyggnation – gröna innergårdar, trädplanteringar, gröna väggar.
- Syfte: Skapa hälsosamma och attraktiva livsmiljöer.
- Exempel: Malmö och Uppsala har stadsdelar där hållbar grönstruktur är central.

Folkhälsa och social hållbarhet

- Vad: Tillgängliga grönområden nära där människor bor och arbetar.
- Syfte: Främja fysisk aktivitet, psykiskt välbefinnande och social samvaro.
- Exempel: Naturbaserade lösningar i utsatta områden kan minska segregation och öka trygghet.

7.2 Strategiska verktyg och metoder

Förutom det finns det idag olika verktyg framtagna för att analysera ekosystemtjänster. Boverket har tagit fram ett verktyg som kallas Ester, som är ett lämpligt analysverktyg i samhällsplaneringen. Det används för att kartlägga befintliga ekosystemtjänster och bidrar till analyser över vilka ekosystemtjänster som påverkas vid till exempel en detaljplan.

Utifrån analyser kan kommunen välja att kompensera för de värden som minskar, eller om detaljplanen visar sig bidra till fler ekosystemtjänster än vad som finns på platsen idag. Havs- och vattenmyndigheten har också tagit fram ett verktyg, Vesta, som fungerar på liknande sätt. Dessa verktyg finns tillgängliga för alla och kommer därför inte ligga inbäddade i detta program.

När gröstrukturprogrammet är antaget ska ett handläggarsöd tas fram som fungerar som stöd till tjänstepersoner.

7.3 Fördelar med grön infrastruktur i planering

Fördel	Exempel
Ekologisk hållbarhet	Biologisk mångfald, habitatbevarande
Klimatanpassning	Översvämningsskydd, värmereglering
Ekonomisk effektivitet	Minskade kostnader för tekniska lösningar
Hälsa och livskvalitet	Minskad stress, ökad fysisk aktivitet
Social sammanhållning	Mötesplatser och gemenskap i gröna miljöer

8 Begrepp och definitioner

Biologisk mångfald: Variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.

Biologiskt kulturarv är natur som berättar om kultur. Det utgörs av ekosystem, naturtyper och arter som uppstått, utvecklats, eller gynnats genom människans nyttjande av landskapet och vars långsiktiga fortlevnad förutsätter eller påverkas positivt av brukande och skötsel

Biotop: Ett ekologiskt enhetligt område med liknande sammansättning av arter i liknande livsmiljö. En biotop är en mer detaljerad indelning av naturen än vad en naturtyp är. Exempel på biotoper är stäppartad torräng, sandbarrskog och rikkärr.

Ekologisk kompensation: Gottgörelse av skada på naturmiljö som utgör allmänna intressen, såsom arter, naturtyper, ekosystemfunktioner och upplevelsevärden. Gottgörelsen kan ske genom att den som orsakat skada tillför nya värden eller säkerställer befintliga värden som annars riskerar att gå förlorade.

Ekologiska nätverk av naturområden och livsmiljöer som förvaltas på ett sådant sätt att biologisk mångfald bevaras. Nätverken kan bidra till människors välbefinnande, fungera som spridningsvägar för djur- och växtliv, samt vara betydelsefulla för ekosystemens motståndskraft vid klimatförändringar.

Ekosystem: Summan av de arter som lever i ett system samt den abiotiska (fysiska, icke levande) miljön som de lever i och det utbyte de levande varelserna har med varandra och med den abiotiska miljön.

Ekosystemansats: En sorts arbetsmetod, eller förvaltningsstrategi, för bevarande och hållbart nyttjande av naturresurser som även inkluderar rättvisaspekter. Den har sitt ursprung i konventionen om biologisk mångfald (CBD) och preciseras i tolv olika principer vilka utgör byggstenarna i denna arbetsmetod.

Ekosystemtjänst: De produkter och tjänster som ekosystemens växter och organismer ger oss människor och som påverkar vårt välbefinnande.

Grön infrastruktur: Ett nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Habitat: Livsmiljö för en enskild art, som den behöver för sina behov.

Ekologisk konnektivitet: God ekologisk konnektivitet innebär att områden har ett fungerande utbyte, till exempel så att individer av olika arter kan förflytta sig mellan områdena.

Ekologisk resiliens: Förmågan hos ett ekosystem att möta förändringar och störningar utan att övergå i ett annat tillstånd. Hög resiliens möjliggör återuppbyggnad och förnyelse efter en störning. Låg resiliens innebär att ett ekosystem är mycket sårbart.

Fragmentering: I naturen är fragmentering oftast en effekt av biotopförlust. Gräsmarkerna i ett jordbrukslandskap kan fragmenteras genom att vissa överges. Ökat avstånd mellan kvarvarande gräsmarker (fragment) leder till ökad isolering av varje fragment, samt minskad yta av varje fragment.

Hävd: Brukningsform inom jord- och skogsbruk. Gräsmarker hävdas traditionellt med slåtter eller bete.

Landskap: Ett resultat av påverkan och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer.

Naturtyp: En övergripande indelning av biotoper med liknande förhållanden – till exempel barrskog, sjöar, våtmarker, gräsmarker, etc.

Rödlistad art: Arter som utifrån bedömd utdöenderisk i landet är upptagna på en lista framtagen av ArtDatabanken och fastställd av Naturvårdsverket. Den är indelad i kategorierna: nationellt utdöd (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT) och kunskapsbrist (DD). Den senaste rödlistan reviderades 2015.

Spridningslänk: Ett område som utifrån arters spridningsförmåga fungerar som en sammanbindning mellan värdekärnorna.

Spridningszon: Område runt värdekärna inom vilket en eller flera fokusarter har stor sannolikhet att kunna röra sig ($\approx$ räckvidd för arters spridningsförmåga). Detta är ett mått på sannolikhet och varierar mellan arter och system.

Stödhabitat: Områden med vissa biologiska värden men som inte är tillräckligt höga för att räknas som värdeelement eller värdekärna. Stödhabitat kan fungera som spridningslänkar. De kan förstärka värdekärnor och värdetrakter genom att öka dess areal.

Värdeelement: Ett enskilt skyddsvärt träd eller ett litet område som är livsmiljö för en eller flera specifika arter.

Värdekärna: Sammanhängande naturområde som har höga naturvärden med avseende på befintligt naturtillstånd. En värdekärna har normalt en påtaglig förekomst av värdeelement som skapar förutsättningar för höga naturvärden och en rik biologisk mångfald. Värdekärnans storlek kan variera.

Värdenätverk: Nätverk av värdekärnor med lämpliga livsmiljöer för en viss art eller artgrupp, vilka bildar ekologiska länkar genom överlappande spridningszoner. Det ska finnas en ekologisk konnektivitet vilket innebär att arter ska kunna röra sig i denna livsmiljö som tillsammans bildar ett värdenätverk, det vill säga ett nätverk av natur.

Värdetrakt: ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden. En värdetrakt har (en särskilt hög) väsentligt högre täthet av värdekärnor (eller värdeelement) för djur- och växtliv, inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer än vad som finns i omgivande landskap.

Kommunstyrelsen

§ 164

Dnr KS-2025-000076434

Motion - Vildsvin i kommunen

Sammanfattning av ärendet

Motion har inkommit 2025-02-20 från Centerpartiet i Ed om samverkan kring begränsningsåtgärder kring den ökande vildsvinsstammen. Centerpartiet föreslår att Dals-Eds Kommun tar taktpinnen och samlar aktörerna i kommunen för att utforma en lokal viltvårdsplan för Dals-Eds Kommun. En bedömning görs att det är nödvändigt med samverkan för att få ett helhetsgrepp i viltvårdsfrågor. En första kontakt har redan tagits och det kommer att ske uppföljningsmöte under hösten. Förvaltningen föreslås ta fram en viltvårdsplan som bland annat hanterar ansvar och roller. Viltvårdsplanen kan med fördel tas fram i samband med Dalslands miljö- och energikontor. Planen bedöms inte innebära några större kostnader utöver ordinarie arbetstid samt framtagande av inventering/prognos.

Förvaltningen föreslås arbeta mer operativt och bidra till samverkan mellan markägare och jakträttsinnehavare. För ett mer strategiskt arbete krävs dock utökad finansiering för eventuella inköp av fällor samt för arvode till kommunjägare.

Beslutsunderlag

Motion - Vildsvin i kommunen - 2025-02-20
Tjänsteskrivelse Administratör 2025-10-01

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

- att uppdra förvaltningen att samverka med markägare och jakträttsinnehavare.
- att ta fram en viltvårdsplan.
- att det budgeteras 150 000 kr för detta ändamål.

Kommunstyrelsens beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att:

- Motionen anses besvarad i och med kommunstyrelsens beslut

Expedieras till

KF

Motion Vildsvin i kommunen

I kommunen behöver vi samverka kring begränsningsåtgärder när det gäller den ökande vildsvinsstammen. Det finns idag ett antal lokala aktörer som jagar vildsvin men det finns inget gemensam plan i vår kommun för hur vi ska kunna hålla vildsvinsstammen på en för markägare hållbar nivå.

Det finns nationella och regionala förvaltningsplaner för vildsvin. I dessa hänvisar man till att lokala förvaltningsplaner är en förutsättning för att vildsvinsförvaltning sker på ett hållbart sätt.

En lokal förvaltningsplan ska bygga på regionens riktlinjer samt den nationella förvaltningsplanen.

I kommunen finns ett antal markägare som påverkas av den ökande vildsvinsstammen och som var och en hittar lösningar för att minska stammen.

Vi i Centerpartiet föreslår att Dals-Eds kommun tar taktpinnen och samlar aktörerna i kommunen för att utforma den lokala förvaltningsplanen tillsammans med de som berörs. Förutom markägare är jakträttsinnehavarna viktiga medspelare i arbetet.

Vi ska ha en sund nivå när det gäller vildsvinsstammen som möjliggör att man fortsatt kan bedriva jord- och skogsbruk utan för stor skadeverkan av vildsvinen.

Centerpartiet i Dals-Ed

Motion Vildsvin i kommunen

Sammanfattning och konsekvensbeskrivning

Motion har inkommit 2025-02-20 från Centerpartiet i Ed om samverkan kring begränsningsåtgärder kring den ökande vildsvinsstammen. Centerpartiet föreslår att Dals-Eds Kommun tar taktpinnen och samlar aktörerna i kommunen för att utforma en lokal viltvårdsplan för Dals-Eds Kommun. En bedömning görs att det är nödvändigt med samverkan för att få ett helhetsgrepp i viltvårdsfrågor. En första kontakt har redan tagits och det kommer att ske uppföljningsmöte under hösten. Förvaltningen föreslås ta fram en viltvårdsplan som bland annat hanterar ansvar och roller. Viltvårdsplanen kan med fördel tas fram i samband med Dalslands miljö- och energikontor. Planen bedöms inte innebära några större kostnader utöver ordinarie arbetstid samt framtagande av inventering/prognos.

Förvaltningen föreslås arbeta mer operativt och bidra till samverkan mellan markägare och jakträttsinnehavare. För ett mer strategiskt arbete krävs dock utökad finansiering för eventuella inköp av fällor samt för arvode till kommunjägare.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar

- att uppdraga förvaltningen att samverka med markägare och jakträttsinnehavare.
- att ta fram en viltvårdsplan.
- att äska pengar i budgeten för detta.

Kommunfullmäktige beslutar att med hänvisning till Kommunstyrelsens beslut XXX, anse motionen besvarad.

Beslutsunderlag

Motion Centerpartiet

.

I tjänsten

Carl-Johan Wallström,
Administratör

Expedieras till

Motionären

Kommunfullmäktige

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

Kommunstyrelsen

§ 156

Dnr KS-2025-000169430

Motion - Förebygga och begränsa spridning av invasiva arter i kommunen

Sammanfattning av ärendet

2025-05-20 inkom en motion från Kenneth Gustafsson (C) om att förebygga och begränsa spridningen av invasiva arter i kommunen. Motionen beskriver ett ökat problem med spridning av invasiva arter.

Motionen föreslår att kommunen undersöker möjligheten att via en app med kommuninvånarnas hjälp bekämpa dessa växtarter samt se över hur kommunen kan ta tag i de problem som finns med parkslide.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse till KSAU 2025-01-08 Motion - Förebygga och begränsa spridning av invasiva arter i kommunen

Motion - Förebygga och begränsa spridning av invasiva arter i kommunen

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

- Fortsatt arbeta med bekämpning av främmande invasiva växtarter i enlighet med framtagna handlingsplan.
- Fortsatt arbeta med bekämpning av främmande invasiva växtarter i enlighet med framtagna handlingsplan men uppdraga åt kommunstyrelseförvaltningen att ta fram ett kostnadsförslag för att under växtsäsong 2026 arbeta med bekämpning av jättebalsamin, lupin och kanadensiskt gullris via Crowdsorsa.
- Uppmana allmänheten att anmäla främmande invasiva växtarter i appen artportalen.

Kommunstyrelsens beslutsförslag

Kommunfullmäktige beslutar att:

- Motionen anses besvarad i och med kommunstyrelsens beslut

Expedieras till

KF

Samhällsbyggnadschef

Motion - Förebygga och begränsa spridning av invasiva arter i kommunen***Sammanfattning av ärendet***

2025-05-20 inkom en motion från Kenneth Gustafsson (C) om att förebygga och begränsa spridningen av invasiva arter i kommunen. Motionen beskriver ett ökat problem med spridning av invasiva arter.

Motionen föreslår att kommunen undersöker möjligheten att via en app med kommuninvånarnas hjälp bekämpa dessa växtarter samt se över hur kommunen kan ta tag i de problem som finns med parkslide.

Beskrivning av ärendet

2025-05-20 inkom en motion från Kenneth Gustafsson (C) om att förebygga och begränsa spridningen av invasiva arter i kommunen.

Motionen beskriver ett ökat problem med spridning av invasiva arter: Jättebalsamin, lupin och kanadensiskt gullris nämns bland annat. Motionen föreslår att kommunen undersöker möjligheten att via en app med kommuninvånarnas hjälp bekämpa nämnda arter och man hänvisar till en insats som gjorts i Hagfors.

Vidare föreslår motionären att kommunen behöver ta ett aktivt tag i de problem som finns med parkslide, och även här ges exempel på försök som gjorts exempelvis i Karlstad med bekämpning med hjälp av ånga.

Bedömning

Den insats som gjort i Hagfors, och även i andra kommuner bygger på att man med hjälp av en app, Crowdsorsa utför uppdrag mot ersättning – som en form av spel.

För att delta i spelet ska man rensa blomsterlupin, jättebalsamin och kanadensiskt gullris på kommunal mark, som antingen finns markerade på kartan i appen eller som man hittat och markerat själv. Man filmar området före och efter rensandet och slutligen laddas videon upp till Crowdsorsa för att granskas. När videon har godkänts får individen pengar till en virtuell plånbok som sen kan föras över till hens bankkonto. Spelet beräknar automatiskt belöningen baserat på storleken av arean, tätheten och arten. Uppdraget pågår så länge som belöningsbudgeten räcker. I appen kan man se hur stor del av uppdraget som utförts.

Det exakta beloppet en kommun betalar för att använda Crowdsorsa varierar, eftersom det beror på flera faktorer. Crowdsorsa har inte offentliga prislistor för kommuner, utan priset sätts genom en överenskommelse baserad på uppdragets omfattning.

Kommunens kostnad för tjänsten består av två huvuddelar:

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

- **Belöningar till invånare:** Kommunen sätter av en budget för hur mycket pengar de är beredda att betala ut till de som rapporterar eller plockar invasiva arter.
- **Avgift till Crowdsorsa:** Utöver belöningarna betalar kommunen en avgift till Crowdsorsa för att använda deras plattform, hantera data och administrera projektet. Denna avgift är den del av intäkterna som Crowdsorsa behåller.

Generellt sett är det troligtvis mer kostnadseffektivt för en kommun att använda Crowdsorsa än att anställa/avdela personal för att utföra samma jobb.

Sammantaget kan man anta att det här sättet att arbeta med frågan också bidrar till ökad kunskap hos allmänheten kring frågan, och att det bidrar till att kunna bearbeta större geografiska ytor, snabbare. Kommunen styr ju också hur mycket man önskar avsätta och vilken ersättningsnivå man ska ha, vilket innebär att man så att säga på förväg bestämmer "hur mycket det får kosta". Samtidigt behöver det i så fall avsättas budget för detta under 2026.

Avseende motionens andra del, där man lyfter vikten av att aktivt arbeta med bekämpning av parkslide, pågår det redan idag en samverkan med Dalslands miljö- och energiförbund samt övriga Dalslandskommuner. En arbetsgrupp där har under våren 2025 tagit fram en handlingsplan för hantering av invasiva främmande arter som kommer behandlas politiskt under hösten.

Redan idag följer kommunen de riktlinjer och råd som ges av Naturvårdsverket och Länsstyrelsen och arbetsgruppen följer pågående projekt kring bekämpning. De pågående försök som följs just nu innefattar så väl termisk bekämpning (med hjälp av hetvattenånga) som Root Reset som går ut på att injicera ett speciellt medel i parkslides rötter. Det är en organisk lösning som i stort sett ska bryta ner parkslides förmåga att ta upp näring och vatten. Målet är att döda rötterna utan att använda kemiska bekämpningsmedel.

Det är dock lite tidigt att dra några slutsatser ännu, även om goda resultat påvisats, och det är därför av vikt att fortsatt följa resultaten och utvecklingen för att på sikt kunna planera för åtgärder utifrån önskat resultat och kostnadsanalyser.

Beslutsförslag

1. Fortsatt arbeta med bekämpning av främmande invasiva växtarter i enlighet med framtagna handlingsplan.
2. Fortsatt arbeta med bekämpning av främmande invasiva växtarter i enlighet med framtagna handlingsplan men uppdra åt kommunstyrelsförvaltningen att ta fram ett kostnadsförslag för att under växtsäsong 2026 arbeta med bekämpning av jättebalsamin, lupin och kanadensiskt gullris via Crowdsorsa.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse till KSAU 2025-01-08 Motion - Förebygga och begränsa spridning av invasiva arter i kommunen

Motion - Förebygga och begränsa spridning av invasiva arter i kommunen

Beslutet skickas till:

Klicka eller tryck här för att ange text.

I tjänsten

Eva Sjötn

Denna tjänsteskrivelse har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

2025-05-20

Motion för att förebygga och begränsa spridning av invasiva arter i kommunen.

Det blir mer och mer vanligt att invasiva arter tar över stora områden. Jättebalsamin, lupiner och kanadensiskt gullris är några arter som vi, genom att erbjuda en liten ersättning till privatpersoner, aktivt skulle kunna begränsa.

I Hagfors har man genom en app satsat hårt på att få hjälp av befolkningen att bekämpa invasiva arter.

Centerpartiet i Dals-Ed föreslår nu att vi utreder och genomför en liknande app, eller ser på den som Hagfors har, för att ta tag i problemet med invasiva arter. Vi föreslår även att man vid registreringen mot appen ska genomgå en kortare webbutbildning för att kunna ta hand om det rens som uppstår vid borttagandet för att på ett korrekt sätt för att undvika vidare spridning. Vi ser att senast under växtsäsongen 2026 skulle denna app kunna vara klar att använda för invånarna i kommunen.

Dals-Eds kommun behöver även arbeta med att aktivt ta tag i de stora områden med parkslide som finns på kommunens marker. Centerpartiet föreslår därför att man ser på, och följer, det projekt som pågår i Karlstad där man med hjälp av het ånga tar sig an växten. Ser arbetet i Karlstad ut att falla väl ut, föreslår Centerpartiet att man även i Dals-Ed påbörjar arbetet med att ta bort lämpliga områden där parksliden breder ut sig med hjälp av het ånga.

Centerpartiet i Dals-Ed

Kenneth Gustavsson

Socialnämnden

§ 79

Dnr SN-2025-000129700

Rapportering av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL) 2025 – kvartal 3

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden ska kvartalsvis rapportera till kommunfullmäktige (KF) samt Inspektionen för vård och omsorg (IVO) - enligt Socialtjänstlagen (SoL) - om beslut som ej verkställts inom tre månader från dagen för beslutet.

Kommunen ska kvartalsvis rapportera eventuella biståndsbeslut som inte verkställts till inom tre månader, samt eventuella insatser som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader. Tidsperioden är enbart en tidsgräns för rapportering och ska inte betraktas som den tid en kommun har att verkställa ett beslut. Insatser ska alltid verkställas så snart det är möjligt. Om beslut inte kunnat verkställas har IVO möjlighet att ansöka hos förvaltningsrätten om att kommunen ska utdömas en sanktionsåtgärd i form av en avgift.

Till IVO ska det även rapporteras när tidigare rapporterade ej verkställda beslut har verkställts. Av rapporteringen ska framgå; typ av bistånd, hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut och kortfattat varför beslutet ej har verkställts. Det ska framgå om den enskilde är man eller kvinna. Uppgifterna ska vara avidentifierade – med undantag till IVO.

Rapporteringen till IVO sker som individrapporter med sekretessbelagda uppgifter enligt en nationellt fastställd standard.

Vid rapporteringstillfället 2025-08-31 (innefattande kvartal tre) har socialförvaltningen redovisat ej verkställda gynnande beslut inom SoL enligt 4 kap. 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslut, eller beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från dagen då verkställigheten avbröts. Totalt är det sju särskilt boende (SÄBO) beslut som inte verkställts.

Två av de fattade besluten är återtagna. Då socialnämnden beslutade att öppna upp 5 platser på Edsgärdet från 1 oktober 2025 medför detta att vi från 1 oktober 2025 inte längre har några ej verkställda beslut över tre månader.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse *Rapportering av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL), äldreomsorg 2025 kvartal tre* daterad 2025-09-29

Socialnämnden

Socialnämndens beslut

Socialnämnden noterar rapporteringen till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för kvartal tre 2025 och översänder rapporten till kommunfullmäktige (KF).

Expedieras till

KF

Myndighetschef, Malin Karlsson

Rapportering av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen (SoL), äldreomsorg 2025 kvartal tre.

Ärendebeskrivning

Socialförvaltningen ska kvartalsvis rapportera till kommunfullmäktige samt till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) inom tre månader från dagen för beslutet.

Om beslutet inte kunnat verkställas har IVO möjlighet att ansöka hos förvaltningsrätten om att kommunen ska utdömas en sanktionsåtgärd i form av en avgift. Kommunen ska därför kvartalsvis rapportera eventuella biståndsbeslut som inte verkställts inom tre månader, samt eventuella insatser som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader. Tidsperioden är enbart en tidsgräns för rapportering och ska inte betraktas som den tid en kommun har att verkställa ett beslut. Insatser ska alltid verkställas så snart det är möjligt.

Till IVO ska det även rapporteras när tidigare rapporterade ej verkställda beslut har verkställts. Av rapporteringen ska framgå typ av bistånd, hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut och kortfattat varför beslutet ej har verkställts. Det ska framgå om den enskilde är man eller kvinna. Uppgifterna ska vara avidentifierade med undantag till IVO.

Rapporteringen till IVO sker som individrapporter med sekretessbelagda uppgifter enligt en nationell fastställd standard.

Socialförvaltningens yttrande

Vid rapporteringstillfället 2025-08-31 (innefattar kvartal tre) har socialförvaltningen redovisat 7 ej verkställda beslut gällande särskilt boende. Alla 7 besluten är beslut fattade utifrån socialtjänstlagen och rör särskilt boende inom äldreomsorg. Av dessa är 3 personer på kommunens korttidsboende och 4 vistas i ordinärt boende med mycket stöd av hemtjänst.

Då socialnämnden har beslutat att öppna upp 5 platser på Edsgärdet från 1 oktober 2025 medför detta att vi från 1 oktober 2025 inte längre har några ej verkställda beslut över tre månader.

Ekonomiska konsekvenser

Det hade kunnat bli ekonomiska konsekvenser om vi inte hade kunnat verkställa besluten och förvaltningsrätten hade bedömt att kommunen ska betala sanktionsavgifter.

Denna notering har hanterats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedieras:

Kf

Camilla Karlson, Socialchef

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se

I tjänst

Malin Karlsson IFO och biståndschef

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se